

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özlem IŞIK

**KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİLERİ HAKKINDA YÖNETİCİ,
ÖĞRETMEN, VELİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI**

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özlem IŞIK

**KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİLERİ HAKKINDA YÖNETİCİ,
ÖĞRETMEN, VELİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI**

Danışman
Doç. Dr. İlhan GÜNBAYI

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özlem IŞIK'ın bu çalışması jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mualla BİLGİN AKSU *Mualla Aksu*
Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. İlhan GÜNBAĞI *İlhan Günbağı*
Üye : Doç. Dr. Can Deniz KÖKSAL *Can Deniz Köksal*

Tez Konusu: Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Etkileri Hakkında
Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri: Bir
Durum Çalışması

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 15.06/2011

Mezuniyet Tarihi : 16.06/2011

Prof. Dr. Mehmet ŞEN
Müdür

.....

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
ÖZET.....	xii
SUMMARY.....	xiv
ÖNSÖZ.....	xvi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN TANIMLANMASI

1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.2.1. Alt Problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	7
1.4. Araştırmanın Önemi.....	7
1.5. Sayıtlılar	8
1.6. Sınırlamalar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İLETİŞİM

2.1.1. İletişim Kavramının Anlamı.....	9
2.1.2. İletişimin Tanımı ve Öğeleri.....	9
2.1.3. İletişimin Temel Özellikleri.....	11

2.2. İLETİŞİM ÇEŞİTLERİ VE TEKNOLOJİLERİ

2.2.1. SÖZLÜ İLETİŞİM.....	12
2.2.2. YAZILI İLETİŞİM.....	14
2.2.3. TEKNİK İLETİŞİM.....	15

2.2.3.1. Teknoloji ve Teknik İletişim.....	15
2.2.3.2. Bilgi ve Teknoloji.....	16
2.2.2.3. Teknoloji ve Bilgi Toplumu.....	17
2.2.3.4. Bilgi ve İletişim Teknolojileri İlişkisi.....	23
2.2.3.5. Bilgi Teknolojilerinin Tanımı.....	25
2.2.3.6. Bilgi Teknolojilerinin Gelişimi.....	25
2.2.3.7. Bilgi Teknolojilerinin Altyapısı.....	26
2.2.3.8. Bilgisayar Teknolojisi.....	26
2.2.3.8.1. Bilgisayar Donanımı.....	26
2.2.3.8.2. Bilgisayar Yazılımı.....	27
2.2.3.8.3. İletişim Teknolojisi ve Bilgisayar Ağları.....	28
2.2.3.9. İnternet Teknolojisi.....	29

2.2.4. BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN ÖRGÜTLERE SAĞLADIĞI HİZMETLER

2.2.4.1. Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS).....	32
2.2.4.2. Ofis Otomasyon Sistemleri (OOS).....	33
2.2.4.3. Uzman Sistemler (US).....	33
2.2.4.4. Karar Destek Sistemleri (KDS).....	33
2.2.4.5. Elektronik Veri İşlem Sistemleri (EVİS).....	34
2.2.4.6. Üst Düzey Yönetici Bilgi Sistemleri (ÜDYBS).....	34

2.3. BİLGİ TOPLUMU OLMA YOLUNDA: BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE EĞİTİM

2.3.1. Bilgi Toplumunda Eğitim.....	35
2.3.2. Bilgi Toplumunda Okul.....	38
2.3.3. Bilgi Toplumunda Öğretmen ve Öğrenci.....	39
2.3.4. Bilgi Toplumunda Okul Yöneticisi.....	41
2.3.5. Bilgi Toplumu Okullarında Bilgi Teknolojilerinin Kullanım Alanları.....	43

2.4. KİTLE İLETİŞİMİ

2.4.1. Kitle İletişimi Kavramı ve Kapsamı.....	44
2.4.2. Kitle Kavramı.....	45

2.4.3. Kitle İletişimi.....	46
2.4.4. Kitle İletişiminin Özellikleri.....	48
2.4.5. Kitle İletişiminin Tarihsel Gelişimi.....	50
2.4.6. Kitle İletişim Araçları.....	65
2.4.7. Kitle İletişim Araçları ve Eğitim.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	69
3.2. Araştırma Gurubu.....	70
3.3. Veri Toplama Araçları.....	71
3.3.1. Görüşme Kayıtları.....	71
3.3.2. Dokümanlar.....	73
3.4. Verilerin Toplanmasında Etik Prosedürler.....	73
3.4.1. Araştırmanın Fiilen Yürütüleceği Birimin Bağlı Olduğu Kurumdan İzin Alınması.....	73
3.4.2. Araştırma İçin Katılımcıların Bilgilendirilmesi ve Katılım İçin İzin Formlarının Doldurulması.....	73
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	74
3.6. Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler.....	74
3.6.1. Yöneticilerle Yaşanan Zorluklar.....	75
3.6.2. Öğretmenlerle Yaşanan Zorluklar.....	75
3.6.3. Velilerle Yaşanan Zorluklar.....	76
3.6.4. Öğrencilerle Yaşanan Zorluklar.....	76
3.7. Araştırmanın Araştırmacıya Kazandırdıkları.....	77

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Yöneticilerle Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular.....	78
4.1.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri.....	78
4.1.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılandan En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	78
4.1.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri.....	79
4.1.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	80
4.1.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	81
4.1.6. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları.....	82
4.1.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler.....	83
4.1.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.) Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları, Önerdikleri Çözümler.....	84
4.1.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler.....	84
4.1.10. İletişim Araçlarının, Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri.....	85
4.1.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri.....	87
4.1.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	87

4.2. Öğretmenlerle Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

4.2.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri.....	88
4.2.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılandan En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	89
4.2.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri.....	90
4.2.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	91
4.2.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	93
4.2.6. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları.....	97
4.2.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler.....	99
4.2.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.) Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler.....	102
4.2.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler.....	103
4.2.10. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri.....	106
4.2.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri.....	111
4.2.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	113

4.3. Öğrencilerin Bireysel Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

- 4.3.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri113
- 4.3.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılana En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....113
- 4.3.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri.....114
- 4.3.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....115
- 4.3.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....116
- 4.3.6. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları.....118
- 4.3.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler.....120
- 4.3.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.) Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler.....121
- 4.3.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler.....122
- 4.3.10. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri.....123
- 4.3.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri.....124
- 4.3.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....125

4.4. Velilerle Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

4.4.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri.....	126
4.4.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılandan En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	127
4.4.3. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	128
4.4.4. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları.....	129
4.4.5. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler.....	130
4.4.6. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.) Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler.....	131
4.4.7. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler.....	132
4.4.8. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri.....	133
4.4.9. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri.....	134
4.4.10. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	135

4.5. Gurup Görüşmesinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum

4.5.1. Öğrencilerle Gurup görüşmesinden Elde Edilen Bulgular.....	135
4.5.1.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri	135

4.5.1.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılana En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	136
4.5.1.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri.....	136
4.5.1.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	137
4.5.1.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	137
4.5.1.6. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları.....	138
4.5.1.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler.....	139
4.5.1.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.). Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler.....	140
4.5.1.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler.....	141
4.5.1.10. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri.....	142
4.5.1.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri.....	144
4.5.1.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri.....	145

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

KAYNAKÇA	174
EKLER	185
ÖZGEÇMİŞ	196

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1. İlkel topluluklardan bilgi toplumuna geçiş.....	20
Tablo 2.2. İlk sözlü ve görsel iletişim.....	53
Tablo 2.3. Yazılı iletişim ve basında ilk gelişmeler.....	53
Tablo 2.4. İlk gazetelerle ilgili gelişme kronolojisi.....	55
Tablo 2.5. Sözün kalıcı sembollere dönüşü: Kitapta gelişmeler.....	55
Tablo 2.6. Bir görüntülü anın kaydında: Fotoğrafta gelişmeler.....	56
Tablo 2.7. Uzaktan yazma: Telgrafta ilk gelişmeler.....	57
Tablo 2.8. Sesi uzaktan getirip uzağa götürme: Telefonun gelişmesi.....	58
Tablo 2.9. Uydu iletişimiyle ilgili ilk önemli gelişmeler.....	59
Tablo 2. 10. Sinemanın gelişmesi.....	59
Tablo 2.11. Sesle yazma ve dinleme: Gramofon, radyo, plak ve müzik.....	61
Tablo 2.12. Görüntü iletme, televizyon ve kayıtlı ilgili gelişmeler.....	62
Tablo 2.13. Daktilodan hesap makinesi ve bilgisayara.....	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. İletişimin Öğeleri.....	11
Şekil 2.2. Modern Bilgisayar Sistemi Donanım Blok Diyagramı.....	27
Şekil 2.3. Modemlerin İşlevleri.....	28
Şekil 2.4. Veri Yolu Topolojisi.....	29

ÖZET

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİLERİ HAKKINDA YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN, VELİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Sanayi toplumu, tarım toplumu derken günümüz bilim çevreleri artık iletişim toplumu, bilgi toplumu kavramlarını özümlemeye ve sindirmeye çalışmaktadır. Öyle ki teknolojik gelişmeler akıl almaz hızla ilerlerken “Yaşamın Sonu”, “İnsanlığın Robotlaştığı Uzay Çağı”, gibi tartışmalar yapılmaktadır. Toplumlar bu noktada artık bunlara tanık olmaktadır.

Bununla da kalmayıp bu sancılı enformatik geçiş süreci özellikle gelişmekte olan toplumları derinden etkilemiştir. Bilgi toplumu olmanın gereği, siyasi, askeri, ekonomik kamusal alanlarda yaygın olarak kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Yani kapitalizmin ve sanayileşmenin ideallerine ulaşma yolunda önemli bir silahı olan kitle iletişim araçları; son hızla gündelik yaşamımıza girmiştir. Ama sistematik şekilde, ama toplumsal bir deyimle bomba hızıyla yaşamımıza giren kitle iletişim araçları, her gelişmeyi hızlı bir difüzyonla alan çocukların hayatına, dolayısıyla eğitim çevrelerine de süzgeçsiz girmiş, hızla yayılmıştır. Okul; yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli unsurlarını kapsayan, toplumu etkileyen her değişime çok açık bir sistemdir.

Son yıllarda ülkemizin kitle iletişiminde takip edilemeyen bir evrim geçirdiğini görmekteyiz. Önceleri bireyler; ailelerinin ardından, okullar vasıtasıyla kültürel ve sosyal anlamda şekilleniyordu; günümüzde ise kitle iletişim araçları bunun önüne geçmiştir. Özellikle öğrenciler zamanlarının büyük kısmını kitle iletişim araçlarıyla geçirmektedirler. Yani bireyler olması gereken değil, olmasını düşlediği ve hayal ettiği biçime dönüşmektedir.

Bu araştırmanın amacı; kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerine ilişkin okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini tespit etmektir. Araştırmanın örneklemini Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaöğretim kurumu olan Toros Meslek Lisesi oluşturmaktadır. Nitel bir araştırma olarak desenlenen bu çalışmada görüşmeler yapılmış, katılımcılar bireysel ve grup olarak konuyla ilgili düşüncelerini ortaya koymuştur. Bu noktada kitle iletişim araçları ve eğitim ilişkisinin ilginç ve dikkat çekici yanları ortaya çıkmıştır. Nitel araştırmanın doğası gereği araştırmayı yönlendiren ve şekillendiren, araştırmacı değil katılımcılar olmuştur. Araştırma verileri, nitel analiz yöntemleriyle analiz

edilmiş ve bulgular ortaya konmuştur. Bulgulardan yola çıkılarak yorum ve öneriler oluşturulmuştur.

SUMMARY

VISIONS OF SCHOOL DIRECTOR, TEACHER, STUDENT AND PARENTS ABOUT THE EFFECTS OF MASS MEDIA TOOLS TO EDUCATION: A CASE STUDY

Beside industrial society and agricultural society, science circle of our time is trying to assimilate and digest the information society concepts. Thus, as the technological developments are moving ahead inconceivably fast, arguments as 'The End of Life' and 'The Space Era', in which humankind is turning to robot, are being done. Societies now witness all these at that point.

Moreover, this painful informatics transition period has affected especially the developing societies deeply. As a necessity of being an information society, mass media tools are used widespreadly in political, military, economic and public areas. That's to say, as an important weapon in the way of reaching the ideals of capitalism and industrialisation, mass media tools has come into our daily lives extremely fast. The mass media tools, which got into our lives either in a systematic way or with a bomb speed as an societal expression, got into lives of kids who absorb every development in a fast diffusion and consequently to the education circles without filter and then spreaded widely.

In recent years, we witness that our country is having an evaluation, which cannot be kept up, in mass media communication. In past, individuals were given shape by means of schools after their parents in cultural and social ways, but now mass media tools lead the way. Especially the students spend most of their time with these mass media tools. That's to say, the individuals are turned to what they dream not what they really are.

The aim of this study is to establish the visions of school director, teacher, student and parents, about the affects of mass media tools to education. The illustration of this research is formed in Toros Vacation School which is connected to National Education Ministry. In this study, which has been formed as a qualitative research, negotiations have been done and participants have put forth their ideas about the topic for consideration. At that point, interesting and important sides of relation between mass media tools and education have been appeared. As a natural feature of qualitative research, it hasn't been the researcher but the participants who have directed and shaped the research. The datums of research have been

analyzed by the qualitative analysing method and diagnoses have been revealed. The interpretations and suggestions have been created according this diagnosis.

ÖNSÖZ

Bilginin egemen olduğu toplumsal yaşam, içinde bulunduğumuz dönemde; çok hızlı bilgi artışı ve aktarımı, hızlı iletişim, yeni teknolojilerin yayılımı, bilginin, ekonomiden diğersosyal konulara dek her alanda temel güç ve kaynak olduğu, hızlı değışimin ve gelişmenin olduğu ve hayatın tüm yönlerine etkide bulunan bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bilginin toplumdaki diğersosyal insanların da işine yarayabilmesi ve onlar tarafından da kullanılabilmesi, yani bilginin diğersosyal insanlarla da paylaşılarak işlevsel ve toplumsal hale gelebilmesi için ise kitle iletişiminde ihtiyaç vardır. Bir yaklaşıma göre; toplumsal yaşamın birer küçük laboratuvarı olan okullar ise kitle iletişim araçlarının etkilerinin, açık ve net şekilde görülebildiği kurumlardır.

Bu araştırmada yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin kitle iletişim araçlarının eğitime etkisine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmadan elde edilen görüşler, nitel araştırma yöntemiyle, çok boyutlu olarak incelenmiş, bütünsel olarak değerlendirilmiş ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Çalışmam boyunca bana destek veren tez danışmanım ve sevgili hocam Doç. Dr. İlhan GÜNBAI başta olmak üzere, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü akademisyen ve çalışanlarına, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme, araştırmamı yürüttüğüm Toros Meslek Lisesi'nin katılımcı yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerine teşekkürlerimi sunarım.

Özlem IŞIK

GİRİŞ

80’li yıllarla birlikte gündemimize giren küreselleşme olgusu, toplumsaldan bireyesele geçişin itici gücü olmuştur. Toplumsalda yalıtılmış birey, artık **“kendi yazgısını tayin etme hakkı”** na sahiptir (Bıçakçı, 2001, s.16).

Küreselleşme hiç kuşkusuz günümüz dünyasında en çok konuşulan ve günlük yaşamımızı bütün yönleriyle derinden etkileyen bir olgudur. Çok çeşitli boyutları olduğu için de basit bir tanımını vermek zordur. Özellikle ekonomik, siyasal ve sosyokültürel olmak üzere üç önemli boyutu olan küreselleşmenin her bir boyutu dikkate alınarak birbirinden kısmen farklı tanımları yapılabilir (Acar ve Kuma, 2008, s.3).

İletişim, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın var olması ile ortaya çıkan iletişim olgusunun temelinde, paylaşma ihtiyacının giderilmesi gerçeği yatmaktadır. İlk çağ insanının bir av öyküsünü başkalarına anlatmak için mağara duvarlarına çizdiği resimler, başarılı geçen bir avdan sonra ateşin çevresinde yapılan danslar, komşu kabilelerle haberleşmek için belki de yeni reisin seçiminden duyulan mutluluğu paylaşmak amacıyla göğe gönderilen renkli dumanlar, gemicilere yol gösteren fenerler, ressamın tuvaline yansıttığı renkler ve çizgiler, bestecinin notalarla kurduğu ortaklığın neticesinde doğan besteler, sinemacının fikrini belgeleyen filmleri, balerinin duygularını yansıttığı hareketleri, paylaşma ihtiyacının giderilmesi için başvurulan iletişim yollarıdır (Sarı, 2006, s.74).

Özellikle enformasyon toplumu olma yönünde hızlı dönüşümlerin yaşandığı bu yüzyılda, kitlesele iletişim sağlayan medya ve bilişim teknolojilerinin; siyaseti, hukuku, milli güvenliği ve dünyayı yönlendirildiği ne kadar açıksa, ülkelerin eğitim sistemlerini de etkilediği açıktır.

Bu ilişkiler ve açıklamalar doğrultusunda; araştırma bütüncül tek durum desenine uygun olarak Antalya Toros Meslek Lisesi’nde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada iki farklı nitel veri toplama yönetimi ve bu yöntemlere uygun araçlar kullanılmıştır. Bu veri toplama yöntemlerinden birincisi görüşme formlarıdır. Katılımcıların araştırmayla ilgili görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorulara dayanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına dayanan katılımcı türüne uygun bireysel ve odak grup görüşme formları uygulanmıştır. Elde edilen bulgular veri olarak kullanılmış, bulgular ilgili önerilere; alana katkı sağlama amacı ile sonuç tartışma ve öneriler bölümünde analitik genelleme metodu ile yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN TANIMLANMASI

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi gibi konularla değinilecek; araştırmanın sayıltıları ve sınırlılıkları açıklanacaktır. Araştırmayı oluşturan problem cümlesi de alt problemleri ile sistematik şekilde ifade edilecektir.

1.1. Problem Durumu

İletişim, birey ile birey (ya da bireyler) arasında yapılan bir anlam yüklü simgeler gönderimi, alımı, işlenmesi, yeniden gönderimi, yeniden alımı, yeniden işlenmesi süreci olarak ifade edilir (Oskay, 2000).

İletişimin ve bunun kitlesel hale gelmiş şekillerinin her bilim alanıyla ilgisi olduğu gibi eğitim bilimleri alanıyla da dolaylı dolaysız birçok ilişkisi vardır. İletişim olgusuyla ilgilenen birçok disiplin vardır. Bilginin yayılmasını sağlayan iletişimi ve bunu sağlama yollarını, bu yolda kullanılan araçları irdelemek sadece iletişim bilim alanının çalışmalarıyla olur demek konuyu sınırlandırmak ve daraltmak sonucunu doğurur.

Özellikle enformasyon toplumu olma yönünde hızlı dönüşümlerin yaşandığı bu yüzyılda, kitlesel iletişim sağlayan medya ve bilişim teknolojilerinin; siyaseti, hukuku, milli güvenliği ve dünyayı yönlendirildiği ne kadar açıksa, ülkelerin eğitim sistemlerini de etkilediği açıktır.

Bizler, yaşadığımız toplumu çoğu zaman kitle iletişim araçları vasıtasıyla algılarız (Arık ve Şeker, 2007). Bu algılama sürecinde bireylerin ve toplumların hayatları da aktif şekilde yönlenmeye ve biçimlenmeye başlar. Holt ve John(1984)' a göre bugünün çocukları küçük yaşlardan itibaren etki altına alınmaktadır. Yine kitabında önemli bir kavrama vurgu yapmaktadır: “Hayalleri onlar için önceden hazırlanan çocuklar nesli...” (Solak, 2005).

Türkiye'nin e- devlet yolundaki yapılanma süreci 2001 yılında e-Avrupa girişimine katılmasıyla başlamıştır. E-Avrupa programına resmen katılmamızdan bir yıl gibi kısa bir süre

sonra 2002’de e-Türkiye Girişimi Taslak Eylem Planı kamuoyuna açıklanmıştır. Bu planda e-Türkiye’nin amaç ve hedefleri yer almaktadır: “Ülkemizde bilgi toplumuna geçiş yapı taşlarının oluşumunun hızlandırılması, daha ucuz, hızlı ve güvenli internet erişimi, insan kaynağına yatırım ve internet kullanımının yaygınlaştırılması hedeflerine ulaşabilmek için, e-Eğitim, e-Devlet, e- Ticaret, e-Çevre, e-Sağlık ve benzeri konular olmak üzere birçok alt bileşenle ele alınan e-Türkiye Girişimi Eylem Planı Türkiye’nin bilgi toplumuna geçiş için taban oluşturacak ve yol gösterecektir.” (Başbakanlık, 2002, s.9).

58. Hükümet tarafından hazırlanan Acil Eylem Planında e- Dönüşüm Türkiye Projesi’ne yer verilmiş, söz konusu projenin koordinasyonu, izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi ile ilgili olarak DPT Müsteşarlığı görevlendirilmiştir. Bu görevin yerine getirilmesi amacıyla DPT bünyesinde Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Ayrıca, 27 Şubat 2003 tarihinde yayınlanan 2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile e- Dönüşüm Türkiye Projesinin Amaçları, kurumsal yapısı ve uygulama esasları belirlenmiştir (DPT, 2004, s.17).

DPT Müsteşarlığı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı Eylül 2005’te “e-Devlet Proje ve Uygulamaları”nı kamuoyuna açıklamış ve e-Devlet uygulamalarını sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre Yasama ve Denetim Hizmetleri’nden Bilgi Edinme Hizmetleri’ne kadar 42 çeşit hizmet sınıfı vardır.

Bu sınıflandırmanın 25. sırasında yer alan “Eğitim Hizmetleri” sınıfı 11 tane kurumdan oluşmaktadır. Bu kurumlar şu şekildedir:

1. AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans)
2. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)
3. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)
4. Milli Savunma Bakanlığı
5. Kültür ve Turizm Bakanlığı
6. Türkiye Bilimler Akademisi
7. Türkiye Akreditasyon Kurumu
8. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
9. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
10. KOSGEB
11. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Eğitim hizmetleri sınıfında yer alan “Eğitim Teknolojileri Genel M¼d¼rl¼đ¼” kuruluş ve yapılanışı bakımından incelendiğinde T¼rkiye’nin, bilgi toplumu olma yolunda geçirdiği d¼n¼ř¼mler açık şekilde g¼r¼lebilir. Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte eğitim anlayışında yaşanan k¼kl¼ değişikler, ağdaş eğitim için gerekli araçların sağlanmasını da zorunlu kılar. Yeni T¼rk harflerinin 1928 yılında kabul edilmesi ile t¼m ¼lkede okuma yazma seferberliği başlatılır. Bu nedenle 1930’lu yıllarda daha nitelikli bir eğitim için yurt dışından haritalar, tepeg¼zler, deney araçları getirtilir (Eğitek, 2010).

1992 yılına gelindiğinde Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi’ne Mill¼ Eğitim Bakanlığı’na bağlı başkanlık stat¼s¼ verilir. Başkanlığa bağlı olarak, ¼rg¼n eğitim dışında kalan yurttaşlarımızın uzaktan eğitim y¼ntemi ile lise eğitimi g¼rmelerini hedefleyen "Açık ¼đretim Lisesi" kurulur.

1998 yılına gelindiğinde farklı kollardan gelişerek b¼y¼yen FRTEB ile Bilgisayar Hizmetleri ve Eğitimi Genel M¼d¼rl¼đ¼, tek bir kurum çatısı altında birleştirilir. Kurum "Eğitim Teknolojileri Genel M¼d¼rl¼đ¼" (EĞİTEK) adını alır (Eğitek, 2010).

Kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılıyor olması gerek b¼y¼k merkezi bir kuruluş olan Milli Eğitim Bakanlığı’nın gerekse eğitim ¼đretimin uygulama sahası olan okulların geniş bir ereve içinde değişiklikler yaşamasına sebep olmuştur. Araştırma alanı olarak çok geniş ve kapsamlı bir b¼lgeyi içine alan bu konu, bu araştırmada kitle iletişim araçlarının eğitime sosyal, k¼lt¼rel, ekonomik ya da kurumsal vb. etkileri şeklinde ¼nceden belirlenmiş problem durumları ¼zerine kurgulanmamış, nitel araştırmanın doğası gereği tamamen katılımcıların g¼r¼řleri doğrultusunda şekillenmiştir. Araştırma başlangıcında konu ile ilgili hiçbir hipotez kurulmamış, kitle iletişim araçlarının eğitime ne t¼r ve hangi alanlarda etkileri olduğu tamamen katılımcılarla yapılan g¼r¼řmelerle onların fikirleri doğrultusunda ortaya konmuştur. Kısacası araştırmaya katılan y¼netici, ¼đretmen, ¼đrenci ve veliler çok kapsamlı olan bu konunun sınırlarını çizmiş, birebir eğitim sisteminin içinde olan kişiler olarak sistemin aksayan ya da memnun olunmayan y¼nlerinin ortaya çıkmasında ¼nemli rol oynamışlardır.

Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında araştırmanın ana problemini şu soru oluşturmaktadır:

1.2. Problem Cümlesi

Kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerine ilişkin yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri nelerdir?

1.2.1. Alt Problemler

Bireysel görüşmeler sonucunda katılımcıların (yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin);

1. “Kitle iletişim araçları” denilince akıllarına ilk neler geldiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Kitle iletişim araçlarından, en sık kullanılanı en az kullanılanı doğru yapacakları sıralama nedir ve bu sıralamanın nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Evde ve okulda kullanılan kitle iletişim araçlarının farklı olup olmadığına ve hangi ortamda hangi iletişim aracını daha sık kullandıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Okulda kullanımı yasak olan kitle iletişim araçlarının buna rağmen kullanılıyor olmasının nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Kitle iletişim araçlarının eğitime ne gibi etkileri olduğuna, başarı ya da performansı ne yönde etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) ne sıklıkta kullanmaktadırlar ve bunlara ilişkin memnuniyet durumları nedir?
7. İnternetin eğitime etkisi nedir ve buna ilişkin memnuniyet durumu, önerilen düzenlemeler nelerdir?
8. Cep telefonunun ve desteklediği tüm programların (messenger, facebook vb.) eğitime etkisi, katılımcıların memnuniyet durumları ve önerdikleri çözümler nelerdir?
9. Derslerde kullanılan iletişim araçlarının ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime etkileri, buna ilişkin memnuniyet durumu ve önerilen düzenlemeler nelerdir?
10. İletişim araçları, bireyin, milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda yetişmesine ne yönde etki ettiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
11. Kitle iletişim araçlarının eğitimle ilgili doğurduğu yönetimsel sıkıntılara ilişkin görüşleri nelerdir?

12. Kitle iletişim araçlarının eğitim sistemi içerisinde kullanımının; öğrenci, veli, öğretmen ve okul yönetimi ile ilişkileri ne yönde etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?

Bireysel görüşmeler sonucunda katılımcıların (velilerin);

1. “Kitle iletişim araçları” denilince akıllarına ilk neler geldiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Kitle iletişim araçlarından, en sık kullanılanı en az kullanılanı doğru yapacakları sıralama nedir ve bu sıralamanın nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Kitle iletişim araçlarının eğitime ne gibi etkileri olduğuna, başarı ya da performansı ne yönde etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) ne sıklıkta kullanılmaktadırlar ve bunlara ilişkin memnuniyet durumları nedir?
5. İnternetin eğitime etkisi nedir ve buna ilişkin memnuniyet durumu, önerilen düzenlemeler nelerdir?
6. Cep telefonunun ve desteklediği tüm programların (messenger, facebook vb.) eğitime etkisi, katılımcıların memnuniyet durumları ve önerdikleri çözümler nelerdir?
7. Derslerde kullanılan iletişim araçlarının ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime etkileri, buna ilişkin memnuniyet durumu ve önerilen düzenlemeler nelerdir?
8. İletişim araçları, bireyin, milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda yetişmesine ne yönde etki ettiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Kitle iletişim araçlarının eğitimle ilgili doğurduğu yönetimsel sıkıntılara ilişkin görüşleri nelerdir?
10. Kitle iletişim araçlarının eğitim sistemi içerisinde kullanımının; öğrenci, veli, öğretmen ve okul yönetimi ile ilişkileri ne yönde etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?

Odak grup görüşmeleri sonucunda katılımcıların (öğrencilerin);

1. “Kitle iletişim araçları” denilince akıllarına ilk neler geldiğine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Kitle iletişim araçlarından, en sık kullanılanı en az kullanılan doğru yapacakları sıralama nedir ve bu sıralamanın nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Evde ve okulda kullanılan kitle iletişim araçlarının farklı olup olmadığına ve hangi ortamda hangi iletişim aracını daha sık kullandıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Okulda kullanımı yasak olan kitle iletişim araçlarının buna rağmen kullanılıyor olmasının nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Kitle iletişim araçlarının eğitime ne gibi etkileri olduğuna, başarı ya da performansı ne yönde etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) ne sıklıkta kullanmaktadırlar ve bunlara ilişkin memnuniyet durumları nedir?
7. İnternetin eğitime etkisi nedir ve buna ilişkin memnuniyet durumu, önerilen düzenlemeler nelerdir?
8. Cep telefonunun ve desteklediği tüm programların (messenger, facebook vb.) eğitime etkisi, katılımcıların memnuniyet durumları ve önerdikleri çözümler nelerdir?
9. Derslerde kullanılan iletişim araçlarının ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime etkileri, buna ilişkin memnuniyet durumu ve önerilen düzenlemeler nelerdir?
10. İletişim araçları, bireyin, milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda yetişmesine ne yönde etki ettiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
11. Kitle iletişim araçlarının eğitimle ilgili doğurduğu yönetimsel sıkıntılara ilişkin görüşleri nelerdir?
12. Kitle iletişim araçlarının eğitim sistemi içerisinde kullanımının; öğrenci, veli, öğretmen ve okul yönetimi ile ilişkileri ne yönde etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile kitle iletişim araçlarının eğitime etkisine ilişkin yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Türk Eğitim Sistemi içerisinde aktif olarak kullanılan iletişim araçlarına ve bunun etkilerine yönelik durum çalışmasının yapıldığı ortaöğretim kurumundaki yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşlerini tespit etmektedir. Geniş bir

konu alanı olan iletişim araçları ve bunun eğitimle ilişkisinin çerçevesinin; birincil kaynaktan yani bu sistemin içinde olan ve her tür etkiye maruz kalan bireyler tarafından, onların söylemlerinden elde edilen verilerle ortaya konması, gerçekçi sonuçlara ulaşma ve alana katkı sağlama açısından önemlidir.

1.5. Sayıtlar

1. Katılımcıların görüşme sorularını ciddiyet ve samimiyetle cevapladığı,
2. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve kapsam geçerliği konu alanı uzmanlarınca kontrol edilen, ön deneme uygulamalarından sonra şekillendirilen açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme sorularının yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini amaca uygun olarak ve ölçmek isteneni ölçtüğü varsayılmıştır.

1.6. Sınırlamalar

Araştırma 2009–2010 öğretim yılında Toros Meslek Lisesi'nde görevli yöneticiler ve öğretmenler ile bu okulda öğrenim görmekte olan öğrenciler ve bu öğrencilerin velileri ile onlardan elde edilen görüşme kayıtlarıyla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmayı oluşturan problem durumu ile ilgili kuramlar ve bilgiler sunulacaktır. Kitle iletişim araçlarının eğitime etkileri ile ilgili kuramsal çerçeve oluşturulurken, bir bilim dalı olarak iletişim ele alınmış ve araştırmanın konusu, geniş çaplı olan bu bilim dalının bu araştırma içinde yer alacak kısmını belirlemiştir.

2.1. İLETİŞİM

2.1.1. İletişim Kavramının Anlamı

İletişimi anlamlandırma konusu özellikle iletişimin bilimsel olarak incelenmesiyle önem kazanmaya başlamış ve yoğunlaşan pazar kontrolü gereksinimlerine paralel olarak artmıştır. İnsan iletişiminin kuramsal açıklamaları ve iletişim incelemeleri, yirminci yüzyılın başından beri hızlı bir şekilde gelişme göstermiştir. İletişimi açıklama; daha önce demiryolları, karayolları, ardından telgraf, telefon bağları ve radyo sinyalleri üzerinde dururken, yirminci yüzyılın başından itibaren yaygın bir şekilde sembolik etkileşim, yönetsel etkinlik, siyasal propaganda ve psikolojik savaştan başlayarak insan ilişkileri ve toplum yapısı ve faaliyetleriyle ilgili alanlara yayılmıştır (McQail ve Windahl, 2005, s.28).

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte pek çok alanda yaşanan değişim, sık duyulan ve daha uzun yıllarda duyulmaya devam edecek olan iletişim kavramının literatüre yerleşmesine neden olmuştur. İletişim; duygu, düşünce, haber veya bilgilerin her türlü yolla başka kişilere veya merkezlere iletilmesi, aktarılması, haberleşme, iletişim olarak geçmektedir (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.1).

2.1.2.İletişimin Tanımı ve Öğeleri

20. yy öncesi iletişim tanımlamalarına göz atıldığında iletişim üzerinde teolojik yönetimlerin etkisi açıkça görülür. Toplumların teolojinin egemenliği altında olduğu zamanlarda sosyal iletişim örgütlü dinin materyal ve ruhsallıktan geçerek bilinç sömürsünü meşrulaştıran bir karaktere sahipti. Kapitalizmin egemenliğiyle bu iletişim pazar yapısının ve bu yapıyla gelen siyasal ve kültürel yapıların rasyonelleştirilmesi ve böylece desteklenmesi

özelliğini aldı.

E. Durkeim, iletişimi toplumun neyi nasıl yapacağını veya yaptığını belirleyen veya en azından etkileyen bir şebeke olarak nitelemektedir. İletişim şebekesi toplumdaki iç göçün veya ticari alışverişin yönünü ve hatta yoğunluğunu zorla düzenler. İletişim şebekesi ticaret ve göçün düzenli akışı yönünde akan tek kanaldır (McQail ve Windahl, 2005, s.30).

Dilimizdeki iletişim sözcüğü Latince’ deki communis kelimesinden türetilmiş, communication kavramının karşılığı olarak kullanılmaktadır (Bektaş, 2000, s.98).

Türk Dil Kurumu Türkçe sözlükte iletişim kavramı: “1.Duygu, düşünce ya da bilgilerin usa gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme. 2. Telefon, telgraf, televizyon, radyo gibi aygıtlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme.” olarak ele alınmaktadır. Wolton (1997), iletişimin öteki ile değiş tokuşta bulunmak olduğunu ifade eder. İletişimsiz toplumsal ya da bireysel bir yaşam düşünülmemeyeceği gibi, her türlü bireysel ya da toplumsal deneyimin özü de iletişim kurallarının belirlenmesini gerektirir. Bu anlamda iletişim hem bir gerçeklik hem de bir modeldir (Tutal, 2006).

İletişim esas olarak sosyal bir olgudur. İletişimin niteliği kültürün öğeleri olan sosyal değer ve normlar, sosyal ilişkiler, sosyal farklılaşmalar kısacası sosyal yapı tarafından belirlenir. Bu nedenle iletişim, toplumsaldır, toplumsal birliğin aktarılmasıdır. Başka bir ifade ile iletişim kültürel bir çerçevede kültür öğelerinin çeşitli formlarda aktarılması sürecidir. İletişim bu anlamda kültürlere ya da sosyalizasyon sürecinin pratik yönüdür (Bal, 2004 s.7).

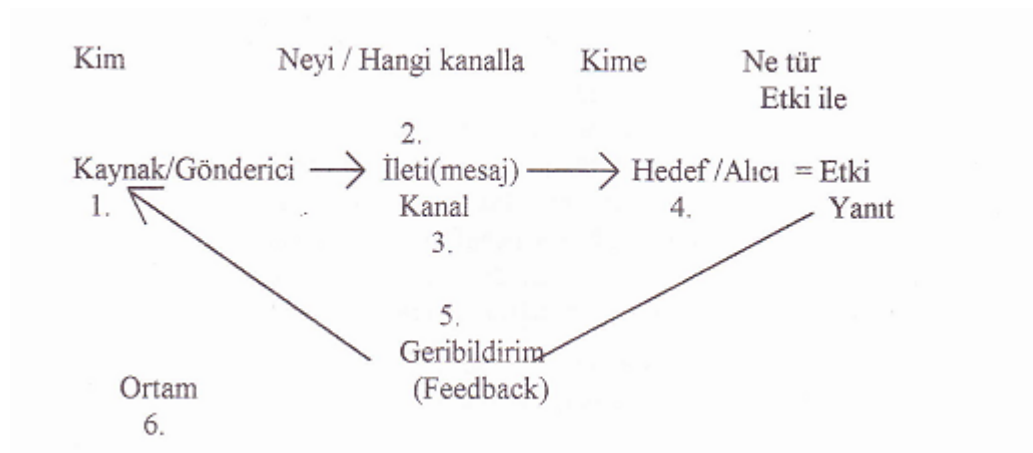
İletişim, en basit düzeyde bile, üç öğeye dayanır: İletiyi gönderen, iletiyi alıp açımlayan ve bu ikisi arasında iletinin gönderilmesinde kullanılacak bir iletişim kodlaması. İletiyi gönderene kaynak, alan hedef kitle, iletişimde gönderilen bildirimde de ileti diyoruz (Oskay, 2001, s.10).

İleti alışverişinin yapıldığı iletişim ortamı, iletişim sürecini etkileyebilecek nitelikleri olan ve iletişim durumu içinde bulunan kişi, nesne ve olayların tümünü içerir. Bu noktada algılamanın kalitesi de iletişimde oldukça önemli rol oynar (Cüceloğlu, 1998, s.76).

Alışveriş sözünden de anlaşılacağı üzere, iletişimde, ilgi akışının iki yönlü olması

beklenir. Sibernetikte bir bilgi kaynağından tek yönlü bilgi iletimine enformasyon, karşılıklı bilgi alışverişine ise iletişim ya da iletişim adı verilir. Dolayısıyla karşılıklı iki sistem arasındaki bilgi alışverişini iletişim olarak adlandırma, tek yönlü bilgi akışını ise başka bir şey sayma eğilimi vardır. Bu ayırım dikkate alındığında insanlar arasındaki bütün konuşmalar iletişim sayılmaz (Dökmen, 1999, s.19).

Şekil 2.1. İletişimin Öğeleri

Kaynak: (Tutar ve Yılmaz, 2006, s.27).

Yukarıda bir iletişim sistemi gösterilmiştir. Bu sistemin oluşabilmesi için gerekli asgari öğeler, kaynak, ileti, kanal, hedef, geribildirim ve ortamdır. Bu öğelere bağlı olarak iletişim tanımı şöyle yapılabilir: İletişim, belli bir kaynaktan kodlanan mesajların, belli bir kanal aracılığıyla alıcıya ulaşması ve burada kodların çözülmesi sonucunda geribildirim ile kaynağa şu ya da bu biçimde ulaşması sürecidir.

2.1.3. İletişimin Temel Özellikleri

Erdoğan' a göre (1997) iletişim insan faaliyetlerini anlatır. İletişim, eşitlikte diyalogdur; egemenlikte baskı ve mücadeledir; bir anlamın iletimi, bir alışveriş, bir ilişki ve ilişkideki faaliyettir. İletişim bütün canlı varlıkların yaşamı gereğidir. İletişim olmaksızın ne insanın kendisiyle ve dış çevre ile ilişkisi ne de etkinlikleri olabilir. Nerede insani faaliyeti varsa, orada iletişim vardır. İletişim insan yaşamının ve ilişkisinin temel koşuludur. İletişim insan ilişkisinin süre giden sürecidir; insanla birlikte gerçek zaman ve gerçek yerde olur; sosyal bir fenomendir. Bu nedenlerle, iletişimi anlamak için iletişimin olduğu sosyal, ekonomik, siyasal ve tarihsel konum içinde incelemek gerekir.

İletişim, aslında klasik modelin önerdiğinin çok ötesinde bir süreçtir. Yani iletişim sadece kaynağın belli mesajlar bir kanal aracılığı ile hedeflediği alıcıya ulaştırması ve alıcının kod çözümü yaparak geribildirimde bulunması değildir. Bunun da ötesinde evrenin, doğanın ve sosyal hayatın her alanındaki ilişkileri kapsar. Bir iletişim sürecinin bir anına bakarsak;

1. Herhangi bir gereksinme nedeniyle,
2. Belli bir zamanda,
3. Belli güç ilişkileri içinde,
4. Belli gelişmelerin belli özelliklerini gösteren bir yerde,
5. Herhangi bir iletiyi,
6. Gerekli iletişim araçlarını kullanarak,
7. Belli bir amaçla başlatanı (veya sürdüreni),
8. İletiyi belli iletişim araçlarıyla alanı içeren;
9. O an veya ilerde belli sonuçları beklenen,
10. Tepki olasılıklarını (geri iletişim) vb. görürüz (Bal, 2004, s.9-10).

İletişim sürecinin bir anından yola çıkıldığında, iletişimin, haberdar etme, enformasyon sağlama, sosyalizasyon, motivasyon, eşgüdüm, kuşaklar arası kültür aktarma, eğlence gibi birçok işlevi olduğu çıkarımı yapılabilir. Bireyi hedef alan bir etkinlik ya da süreç olarak düşünüldüğünde, iletişimin işlevlerin birey açısından da yorumlanmasının mümkün olduğu görülür. Bu benlik ve kişilik geliştirici bir etkisi olduğu da algılanabilir.

2.2. İLETİŞİM ÇEŞİTLERİ VE TEKNOLOJİLERİ

İletişim olgusu; sözlü, yazılı ve teknik formatlardan birine veya hepsine uygun bir şablonla gerçekleştirilebilir. İnsanlar duygularını, bilgilerini ve görgülerini bu üç iletişim biçiminden birini kullanarak ifade edebilirler. Bunların sırasıyla ve detayları ile açıklanmasında, konunun iyi anlaşılması açısından yarar vardır.

2.2.1. SÖZLÜ İLETİŞİM

Sözlü iletişim, konuşma dili olarak da adlandırılır. Sözlü iletişim; yüz yüze görüşmeler, toplantılardaki konuşmalar, sözlü brifingler, halka hitaplar, sözlü sunumlar, telefonla yapılan görüşmeler, eğitim kursları, konferanslar, resmi konuşmalar, kurmay

toplantıları, komiteler ve oryantasyon programları gibi çeşitli biçimde kurulur (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.57).

Kuşkusuz söz, asli ve vazgeçilmez bir araçtır. Bizi insan yapan, insan olarak kalmamızı sağlayan, aslında insanın anlamını tanımlayan sözdür (Postman, 1994, s.25). İletişim ilk çağlardan beri var olan bir şeydir ve insanoğlu yaşadıkça var olmaya devam edecek bir şeydir. Çoğunlukla istediğimiz zamanlarda kurulan iletişimin yanı sıra bir de hiç hazır olmadığımız anlarda kurulan iletişim vardır ki buna zoraki iletişim diyebiliriz (Dalkılıç, 2004, s.36). İster hazır olduğumuz bir an olsun ister olmasın, söz, insanlar için ağızdan dökülen ve iletişime geçildiği anda her türlü sorumluluğunu bireyin kendisine yükleyen aslında maddi anlamda çok önemli bir araçtır.

Sözlü iletişimin pek çok avantajı vardır. Bunlar; verilen (iletilen) haberin anlaşılma derecesinin yüksek olması, sorulan sorulara anında cevap verilebilmesi, anlaşılmayan konuların üzerinde gerektiği kadar durulması ve eş zamanlı geri bildirimde bulunabilmesi gibi ifade etmek mümkündür.

Sözlü iletişimin bu ifade edilen avantajlarına karşılık; sözlü araçların tartışmalarda belgelenememesi, uzun konuşma ve görüşmelerle işlerin engellenmesi ve çeşitli basamaklardan geçtikçe sözlü mesajın anlamını ve özünü yitirmesi gibi sakıncaları da vardır.

Söz konusu sakıncalarına rağmen en etkili iletişim biçimi sözlü ve yüz yüze olanıdır. Çünkü alıcının yalnızca duymakla kalmayıp, göndericinin (konuşanın) duygu ve niyetini açıklayan el ve yüz hareketlerini de görebilmesi önemlidir. Böylece, anlaşılmayan hususları sorarak kısa süre içerisinde geri bildirim de sağlanabilir.(Çağlar ve Kılıç, 2008, s.14).

İlk çağ insanının bir av öyküsünü başkalarına anlatmak için mağara duvarlarına çizdiği resimler, başarılı gecen bir avdan sonra ateşin çevresinde yapılan danslar iletişim kabul edilirse, yüz yüze yapılan her türlü söz alışverişi de mimik ve jestlerle şekillenerek sözlü iletişime dönüşüp, iletişim alanı içindeki yerini alır ve yaşamımızın vazgeçilmez gerekliliği olarak kendini ortaya koyar.

Konuşurken, dinlerken, düşünürken, yazarken, görsel iletileri anlamlandırırken sürekli sözlü iletişimi (dili), çoğunlukla da ana dilimizi kullanıyoruz. Düşlerimiz bile dilsiz değildir.(Zıllıoğlu, 2003, s.122).

Sözlü iletişimin birçok avantajı vardır verilen haberin anlaşılma derecesi denetlenebilir, soru sorulabilir, verilen cevaplar kontrol edilebilir ve anlaşılmayan bir konu varsa açıklık getirilebilir (Tutar, Yılmaz ve Erdönmez, 2004, s.38).

Bu bağlamda sözlü iletişimi sağlamada kullanılan araçlar, iletişimin daha hızlı ve daha etkin bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağladığı gibi iletişimin amaca daha kolay ulaşmasına vesile olur. Bu araçlardan en yaygın olarak kullanılanları; konferans seminer ile görüşme ve toplantılardır. Bilimsel ya da herhangi bir konunun açığa çıkması, topluluklarla paylaşılması için oldukça etkin kullanılan bu araçlar, iletişimi sağlayan kaynak ve alıcı unsurlar arasında yüz yüze iletişimi de sağladığı için verim açısından ön sıralarda yer almaktadır. “İletişim geri alınamaz-bir kez söylenen artık söylenmemiş sayılmaz, yalnızca değiştirilebilir.” deyişi sözel iletişimin önemini, sözel iletişime gösterilmesi gereken özeni vurgulamaktadır (Konuk, 1991, s.5).

2.2.2. YAZILI İLETİŞİM

Antik çağda insanlık yazının bulunmasıyla önemli bir aşama geçirmiştir. Sözlü gelenek, yine simgesel çevrenin yeniden üretiminde önemli bir işlemi paylaşmaya hazırlanmaktadır. Yazılı ve sözlü araçlar bireyler ve kuşaklar arası iletişimde etkin bir görevi üstlenmektedir (Alemdar, 1981, s.16).

Sabuncuoğlu ve Tüz’ e göre (2003) organizasyonel yapılarda en sık başvurulan iletişim biçimi yazılı iletişimidir. Yazılı iletişim, yazılı iletişim araçlarından yararlanılarak gerçekleştirilir. Önemli yazılı iletişim araçlarından resmi yazı, iş mektupları, başvuru formları, dilekçeler, faaliyet raporları, genelgeler, sözleşme metinleri, işletme gazetesi, broşür ve el kitapları, afiş, ilan tahtası, ve bültenler birbirinden görsel ve içerik anlamında farklı olsalar da işlevsel anlamda aynı amaca hizmet ederler. Önemli yazışma araçlarından bazıları hakkında kısa da olsa açıklama yapmakta fayda vardır (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.16).

Yazılı iletişimde, bilgi akışı çizgisel bir örgütlenmeyle gerçekleştirilmekte ve yazılı kültür, mantıksal, disiplinli, akılcı bir yöntemi ve toplumsal örgütlenme biçimini öngörmektedir (Şenyapılı, 1981, s.92).

2.2.3. TEKNİK İLETİŞİM

Teknik iletişim kavramı, teknolojik araçlar (iletişim teknolojileri) yardımıyla kurulan iletişimdir. Radyo, televizyon, çeşitli ses kayıt cihazlarıyla kurulan iletişime, teknik iletişim denmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, teknik iletişimin boyutlarını değiştirmekte, önemini arttırmaktadır (Tutar, Yılmaz ve Erdönmez, 2004, s.133).

Teknolojik gelişmeler iletişimin boyutunu, etkinliğini ve biçimini önemli oranda değiştirmiştir. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde her gün büyük değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler iletişimde hem kurumların ve hem de bireylerin önüne çok değişik olanakları koymakta bu da iletişimi kolay hale getirmektedir. Hatta iletişim teknolojileri günlük hayatımızın bir parçası haline gelmektedir, cep telefonu örneğinde olduğu gibi.

Teknik iletişimi; teknoloji ve teknik iletişim, bilgi ve iletişim teknolojileri ve elektronik araçlarla iletişim başlıkları altında incelemek de mümkündür. Belirtilen üç olgu da (teknoloji, bilgi ve elektronik araçlar) iletişimi kolaylaştırmakta ve iletişim için yeni olanaklar sunmaktadır (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.20).

2.2.3.1. Teknoloji ve Teknik İletişim

Teknoloji, bir mal veya hizmeti üretmenin somutlaşmış bilgisidir. Teknik sözcüğü, Antik Yunancadan gelen “tekhne” kelimesine, bilgi anlamına gelen “logos” sonekinin eklenmesiyle oluşmuştur. Antik Yunanca’ da zanaat, beceri gibi anlamlarda kullanılan “tekhne” kelimesi, daha sonra Hint- Avrupa dillerinde Örneğin Sanskritçe’ de “yapmak”, “elde etmek”, “üretme” becerisi anlamında kullanılmıştır. Bu nedenle “teknik” kavramı, bir şeyi yapmanın, üretmenin ya da elde etmenin bilgisi, becerisi anlamına gelmektedir (Tutar, Yılmaz ve Erdönmez, 2004, s.133).

Atabek’e göre (2001) teknoloji bir mal ya da hizmet üretmenin biçimi, bilgisi ve üretimi gerçekleştirmede kullanılan araçlar bütünüdür. Teknik ile teknoloji arasındaki fark üretim bilgisinin bireysellikten çıkıp toplumsallaşmasıdır. Bir kimsenin bulunduğu ve kullandığı bir üretim bilgisi tescillenip toplumsallaşırsa yani herkes tarafından kullanılabilir hale gelirse teknoloji sıfatını kazanır. Bilgileri toplumsallaşması elde edilen teknik bilgi ve üretim

bilgisinin toplumsal süreçlere konu olmasıyla mümkündür. Tekin'e göre (2003) bu bağlamda teknoloji, birey ve toplum ihtiyaçlarının daha etkin bir biçimde karşılanması amacıyla, örgütsel süreçlere bilginin uygulanması olarak tanımlanabilir. Teknik iletişim ise, teknoloji aracılığıyla gerçekleştirilen iletişimdir. Radyo, televizyon, ses kayıt cihazları, bilgisayar yardımıyla mesajlar hem daha kolay ve hem de daha etkin bir şekilde iletilebilirler. Özellikle elektronik ve dijital teknolojideki gelişmeler, teknik iletişimin önemini ve yaygınlığını artırmıştır. İnternet üzerinden iletişim toplumsallaşma konusunda çok hızlı bir gelişme kaydetmektedir. Ucuzluğunun yanında dış olumsuz etkilerden (gürültü vb.) soyutlanmış olması internet aracılığıyla iletişimin en önemli avantajıdır. Teknik iletişimin iletişime önemli bir yarar sağladığı bilinen bir unsurdur. Mesajın yüksek hızla iletilebilmesi, mesajın boyut ve içerik olarak aynen aktarılabilmesine olanak sağlaması, çabuk geribildirim olanağı, teknik iletişimin önemli yararları arasında sayılabilir (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.20).

Bilginin kaynaktan hedefe iletimi olarak basitçe tanımlanan iletişimin ve teknolojinin bu kavram içerisindeki yerinin daha iyi anlaşılabilmesi için, bilginin ne olduğuna, bilgi toplumunun evrim sürecine, bunun teknolojik gelişim süreç ve dönemleriyle ilişkisine araştırmanın bu bölümünde değinmekte fayda vardır.

2.2.3.2. Bilgi ve Teknoloji

Toplumlar sosyoekonomik gelişme sürecinde ilkel toplumdan tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna, günümüzde ise sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş biçiminde farklı gelişme safhaları geçirmişlerdir (Aktan ve Tunç, 1998, s. 119).

İçinde bulunduğumuz safha olan bilgi toplumu, diğer safhalardan oldukça farklı bir görünüm arz eder nitelikte, farklı bir toplumsal yapıya ve anlayışa sahip olarak ortaya çıkmıştır. Bilginin egemen olduğu bu toplum yapısında artık üretim süreçlerinden diğer birçok alana dek her şey müthiş bir şekilde değişim ve dönüşüm içerisine girmiş, yaşanan bu değişim daha önceki toplumsal yapılara ait kurumları da ortadan kaldırır bir nitelik taşıyarak kendine ait yeni yapılar ve kurumlar ortaya çıkarmıştır.

Bilginin egemen olduğu toplumsal yaşam; çok hızlı bilgi artışı ve aktarımı, hızlı iletişim, yeni teknolojiler, bilginin ekonomiden diğer sosyal konulara dek her alanda temel güç ve kaynak olduğu, hızlı değişimin ve gelişmenin olduğu ve hayatın tüm yönlerine etkide bulunan bir süreç olarak karşımıza çıktığı için hayatın olmazsa olmaz gereklerinden biri, belki

de en önemlisi konumuna gelmiştir. Artık bilgi olmaksızın toplumun sağlıklı bir şekilde işlemesi ve toplumsal düzenin sağlanması mümkün gözükmemektedir (Arklan ve Taşdemir, 2008, s.68).

Bilginin toplumdaki diğer insanların da işine yarayabilmesi ve onlar tarafından da kullanılabilmesi, yani bilginin diğer insanlarla da paylaşılarak toplumsal hale gelebilmesi için ise iletişime ihtiyaç vardır. Bu anlamda, insan sahip olduğu bilgileri diğer insanlarla paylaşırken ya kişisel iletişim yolunu seçecek ya da kitle iletişim yoluna başvurarak bunu gerçekleştirecektir. Kişisel iletişim yoluyla bilgi paylaşıldığında hitap edilen insan sayısı oldukça az olacakken, kitle iletişim araçları ve internet kullanılarak bilgi paylaşıldığında oldukça fazla insana hitap edilebilecek ve bu sayede toplumun geneli bu bilgiye erişebilme olanağına sahip olacaktır. Bu sürecin sağlıklı şekilde işlemesiyle birlikte bilgi toplumsal hale gelecektir (Arklan ve Taşdemir, 2008, s.68).

2.2.2.3. Teknoloji ve Bilgi Toplumu

En geniş anlamda toplum insanları etkileyen gerçek ilişkiler bütünüdür. Diğer bir deyimle insanların bir toplum içinde var olmalarını sağlayan birbiriyle her tür ve biçimde kurmuş oldukları ilişkilerin bütünü toplumdur (Özkalp ve Diğerleri, 2004, s.16).

Sosyal evrimci görüşe göre, bir bilgi toplumu ancak sanayi toplumundan doğar, öyleyse bilgi toplumunun ne olduğunun kavranması, önce sanayi toplumunun ne olduğunun anlaşılmasına bağlıdır (Dura, 1990, s.28).

Aynı şekilde sanayi toplumu tarım toplumundan tarım toplumu da ilkel toplumdan doğacağı için sanayi toplumunun ne olduğunun anlaşılması tarım toplumunun anlaşılmasına, onun anlaşılması da ilkel toplum yapısının anlaşılmasına bağlı olacaktır. Bu toplumsal yapıların anlaşılabilmesi için ise onları ortaya çıkaran süreçlerden bahsedilmesi ve zaman içerisinde toplumsal yapılarda ne gibi bir dönüşüm yaşandığının ortaya konulması gerekmektedir (Arklan ve Taşdemir, 2008, s.68).

Bilindiği üzere insanlık tarihinin yaşamış olduğu ilk toplumsal yapı ilkel toplum yapısıdır. Adından da anlaşılacağı üzere insanların daha çok temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere davranış örgüsü sergilediği bir toplum yapısı söz konusudur. Bu toplumsal yapıda

eğitim deneme yanılma yoluyla ve klan içinde gerçekleştirilmiş, hayatta kalabilmek için gerekli becerilerin kazanılması amaçlanmıştır. Ekonomik hayat, henüz para bulunmadığı için sahip olunan malların ihtiyaç duyulan mallarla değiştirilmesi şeklinde işlemiş, bireysel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir hayat tarzı yaşanmış, bu nedenle de üretim araçları olarak insan gücü ve basit doğal araç-gereçler kullanılarak ekonomik hayat sürdürülmeye çalışılmıştır. Akrabalığa dayalı çok geniş bir aile tipinin bulunduğu bu toplumsal yapıda klanlar halinde göçebe bir yaşam sürdürülmüş, insanlar için doğa olaylarına ve hayvanlara karşı korunma ön planda yer almıştır. Bu yaşam tarzıyla uyumlu olarak da fiziksel güce ve çeşitli inançlara dayalı olan bir yönetim anlayışı ortaya çıkmıştır.

Dursun' a göre (1998) M.. 5000'lerde meydana gelen "tarım devrimi" ile birlikte insanlık, belli düşünce olan teknolojilerin kullanımıyla ilkel toplum aşamasından tarım toplumu aşamasına geçmiş, ilkel toplum aşamasında, tabiatın verdikleri ile yetinen insanlık; tarım toplumu aşamasında ekip-biçerek daha fazla üretmeyi başarmıştır. Tarımsal üretimin temel girdisini toprağın oluşturduğu bu aşamada, insanlık sahip olduğu sınırlı teknolojik olanaklarla toprağı işleyerek varlığını devam ettirmiş ve refahını artırmıştır (Erkan,1993, s.134).

Klan içi eğitim yerini tarım toplumuna özgü küçük yerleşim yerlerinde tarıma dayalı işbaşında eğitime bırakmıştır. Ekonomik hayatta mal mübadelesinin yanı sıra, tarıma dayalı toprak mahsulleri ve madeni para (somut para) kullanılmaya başlanmış, tarım ve tarıma dayalı bir yaşam tarzı söz konusu olduğu için tarıma dayalı organizasyonlar kurulmuş, üretim araçları olarak basit araç gereçler ve küçük atölyeler ortaya çıkmıştır.

Bu toplum yapısında insanlar artık toprağı ekip biçmeye başladıkları için göçebe yaşam tarzından toprağa dayalı yerleşik yaşama geçmişler ve çok geniş aile yapısının yerini geniş aile yapısı almıştır. Temel geçim kaynağı toprağa dayalı faaliyetler olduğu için bu toplumsal yapıda toprak savaşları meydana gelmiştir. Bu yaşam tarzıyla uyumlu olarak da din, ırk ya da sınıf gibi sosyal özelliklere dayalı yönetim anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu toplumsal yapı belli bir dönem sonra sona ererek bir sonraki toplumsal yapı olan sanayi toplumu yapısına geçilmiştir. Sanayi toplumuna geçilmesinde ise sanayi devrimi etkili olmuştur (Arklan ve Taşdemir, 2008, s.70).

1750 ve 1850 yılları arasındaki yüzyıllık süreç, tarihin seyri açısından önemli ve belirleyici olmuştur. Bu yüzyılda bilginin, aletlere, süreçlere ve ürünlere uygulanmış olması

sanayi devrimine geçişe sebep olmuştur. 18. Yüzyılın ikinci yarısından bu tarafa büyük bir hızla gelişen sanayileşme hareketi, toplumların ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yapılarında köklü nitelikte değişmelere sebep olmuş ve sanayileşme gelişmekte olan ülkeler için de başlıca kalkınma politikası amacı durumuna gelmiştir (Aktan ve Tunç,1998, s.119).

Sanayi toplumu aşamasında insanlık teknolojiyle tarım toplumuna nazaran daha haşır neşir olmaya başlamış, bütün faaliyetlerinde ve özellikle de üretim faaliyetinde teknoloji daha belirleyici bir konuma gelmiştir. Bu toplum yapısında artık üretim makineler yardımıyla ve seri bir şekilde büyük fabrikalarda gerçekleştirilmeye ve toplumsal yapı da bu doğrultuda şekillenmeye başlamıştır. Bunun sonucunda da artık üretim ve tüketim kitleselleşme eğilimi içerisine girmiş ve kağıt para (sembolik para) hakimiyeti başlamıştır. Üretimin kitleselleşmesi endüstriyel organizasyonları beraberinde getirdiği için büyük işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Hızlı okullaşma ve belirli yaşlarda zorunlu eğitimin söz konusu olduğu bu toplumsal yapıda büyük aile tipi yerini küçük aile tipine bırakmaya başlamış, hızlı kentleşme ve ardından sanayiye dayalı büyük dünya savaşları meydana gelmiştir. Bu yaşam tarzıyla uyumlu olarak da endüstriyel üretim araçları ve ekonomiye dayalı bir yönetim anlayışı hakim olmuştur. Bu toplum aşaması da büyük oranda ömrünü tamamlayarak yerini yeni bir toplumsal aşamaya terk etmiştir. Bu aşama bilgi toplumdur (Arklan ve Taşdemir, 2008, s.7).

Tablo 2.1. İlkel topluluklardan bilgi toplumuna geçiş

TOPLUMSAL GELİŞME AŞAMASI	İLKEL TOPLULUKLAR	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
EĞİTİM	-Deneme anılma yoluyla öğrenme -Klan içi eğitim	-Küçük yerleşim yerlerinde tarıma dayalı iş başında eğitim	-Hızlı okullaşma -Belirli yaşlarda zorunlu eğitim	-Yaşayarak öğrenme -Öğrenmeyi öğrenme
EKONOMİ	-Mal Mübadelesi	-Tarıma dayalı toprak mahsülleri	-Endüstri ve makineye dayalı ekonomik sistem	-Bilgiye dayalı ekonomik sistemler
İŞ HAYATI VE ÜRETİM	-Bireysel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir hayat	-Tarım devrimi	-Sanayi devrimi -Büyük işçi sınıfı	-Bilgi devrimi -Azalan işgücü ihtiyacı
AİLE HAYATI	-Akrabalığa dayalı çok geniş aile tipi	-Geniş aile tipi	-Büyük aile tipinden küçük aile tipine yönelme	-Çekirdek aile -Bireysel yaşam
TOPUMSAL YAŞAM	-Klan yaşamı	-Toprağa dayalı yerleşik yaşam	- Hızlı kentleşme	-Soğuk savaş dönemi -Bilgi hakimiyetine dayanan mücadele
ÜRETİM ARAÇLARI	-İnsan gücü	-Basit araç gereçler	-Makineler, büyük fabrikalar	-Bilgisayar teknolojileri
YÖNETİM ANLAYIŞI	-Fiziksel güce ve çeşitli inançlara dayalı yönetim	-Din, ırk ya da sınıf gibi sosyal özelliklere dayalı yönetim	-Endüstriyel üretim araçları ve ekonomiye dalı yönetim	-Profesyonel bir meslek olarak yöneticilik

Kaynak: Fındıkçı, 1996, s.58.

Tablodan anlaşılacağı üzere yaşam biçimi ve temel gereksinimlerin karşılanması bilginin ve teknolojinin gelişim ve evrimine yön vermiştir. Yaklaşık yirmi bin yıl önce ilk toplumların yaşam biçimi vahşi hayvanları avlanmaya ve yiyecek bulmaya dayanıyordu. Bazı avcı ve toplayıcı toplum olarak grupların yaşamalarını sürdürebilmek için bazı hayvanları evcilleştirmesi ve belirli toprak parçalarını ekmeye başlamasıyla birlikte yeni bir yaşam

biçimi başlamıştır. Çünkü tarım, yerleşik hayatı beraberinde getirmiştir. Artık belirli toplumsal kurallar oluşturulmuş ve bir toplumsal düzen çerçevesinde yaşam başlamıştır (Çötök, 2006, s.19).

Avcı ve toplayıcı toplumun bu şekilde aşılmaya başlaması ve yeni bir toplum yapısının ortaya çıkmasıyla birlikte, yeni yapıya yön veren temel değişkenin tarım olması, yeni bir kimlik kazanan toplumun, tarım toplumu olarak anılmasına sebep olmuştur. İkincisi, tarım toplumundan kitleyi üretimin, tüketimin ve eğitimin önemli olduğu sanayi toplumuna geçiştir (DPT, 1996, s.5).

Tarıma dayalı geleneksel toplumda üretim, evlerde el tezgâhlarında yürütülüyordu. 1765'te Watt'ın buhar makinesini bulması ve bunun enerji kaynağı olarak kullanılması gibi yeni teknolojinin üretimde ilgili ekonomik alanda artan ölçüde kullanılmasıyla birlikte tarım toplumu yeni bir değişim sürecine girmiştir. İnsanlar, ihtiyaçlarını karşılamak ya da mallarını satmak üzere başka ülkelere yönelmişler; diğer bölge ya da ülkelerdeki insanlarla iletişim kurma yollarını aramışlar; demokrasi anlayışının gelişmesiyle farklı fikirleri taşıyanlar da ülke yönetiminde söz sahibi olmuşlar ve yeni bakış açıları, çok seslilik, çok renklilik gündeme oturmaya başlamıştır. Geleneksel toplumun bu şekilde aşılmaya başlaması ve yeni bir toplum yapısının ortaya çıkmasıyla birlikte, yeni yapıya yön veren temel değişkenin Sanayi Devrimi olması, yeni bir kimlik kazanan toplumun, sanayi toplumu olarak anılmasına sebep olmuştur (Yalçinkaya, 2001, s.1).

Üçüncüsü, sanayi toplumundan; bilginin giderek hammaddenin, emeğin ve diğer kaynakların yerini alacağı ve geçişin şimdiki sanayi toplumundan tamamen farklı olan bilgi toplumuna geçiştir.

Bazı sosyal bilimciler bilgi toplumunu ortaya çıkışını Amerika ve Japonya gibi ileri düzeyde endüstrileşmiş ülkelerde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplumun temel karakteristiklerinde köklü değişime neden olduğu 1960' lı yıllara dayandırmaktadır. Ancak bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi 1980' lerden sonra büyük hız kazanmıştır. Bunun sonucunda, hızlı gelişen teknolojinin ekonomik, sosyal ve kültürel sahadaki yansımaları yeni bir toplumsal yapının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin yön verdiği bu yeni dönemde toplum, "bilgi toplumu" olarak nitelendirilmektedir (Yalçinkaya, 2001, s.3).

Bilgi toplumu; cemiyette her türlü bilgiyi üreten, bilgi ağlarına bağlanan, hazır bilgilere erişen, erişilmiş bilgileri kolaylıkla yayabilen ve bilgileri her sektörde kullanan toplum olarak tanımlanmaktadır. Bu toplumda, toplumun tüm etkinliklerinde gerekli her tür bilginin gerektiği her an ve her koşul altında gereken kişilere ulaştırılabildiği bir toplum yapısıdır (Yücel, 1997, s.24-25).

Bilgi toplumu dendiğinde doğru ve nitelikli enformasyona herkes tarafından özgürce ve ucuza erişilebildiği ve söz konusu enformasyonun bilgiye dönüştürülebildiği, en azından böyle bir fırsatın var olduğu bir toplum anlaşılmalıdır (Irzık, 2002, s.61).

Bilginin tanımındaki farklılık, bilgi toplumunun özelliklerin de yansıması, bilgi toplumunun özellikleri de farklı yazarlar tarafında farklı şekillerde ifade edilmiştir. Bu yazarlardan Fındıkcı (1996) bilgi toplumunun özelliklerini 16 madde açıklamıştır. Fındıkcı'nın 16 maddede verdiği genel özellikleri özetlemek gerekirse (Nair, 2001, s.334):

1. 1960' lı yıllardan itibaren gerçekleşen Bilgi devriminin sonuçları yaşanmaya başlanmıştır. Bu süreçte bilgi en önemli kaynaktır.
2. Toplumsal yaşamın en önemli özellikleri, hızlı bilgi artışı, hızlı değişme ve hızlı gelişmedir. Bilgi toplumunda toplumsal değerlerin ve dini inançların azalmanın aksine artacağı belirlenebilir.
3. Bu süreçte yeni iş alanlarının başında bilgi üretimi, depolanması ve bilgi pazarlaması gelmektedir. İş dünyasında bilgi çalışanlarının giderek artışı söz konusudur ve bilgideki artış seçiciliği gündeme getirmektedir.
4. Yüksek teknoloji hem yaşanan yerküre hem de dünya dışında olup bitenlere ilgiyi arttıracaktır. Siyaset büyük ölçüde bilgiye dayalı olacaktır.
5. Eğitim ve öğretimde süreklilik yerleşerek, öğrenmeyi öğrenmek ve bireysel öğrenme eğitim sürecinin temeli olacaktır.
6. Bireysel ve toplumsal iş yaşamında geleneksellik, ilkelerden ödün vermeme yerine, sürekli yeniden yapılanma, düzenleme ve dinamizm egemen olacaktır.
7. İnsana yatırım artacak, insan unsuru önem kazanacak, bilgi üreten yeni sistemlere yönelecek ve çok fonksiyonlu, gelişmiş bilgisayarlar her türlü olanaklarıyla insanlar arası iletişimi, bilgi üretimini kolaylaştıracaktır.

Bilgi toplumunda üretim süreçlerinde bilgi başat bir rol oynadığı için bilgi işçiliği

kavramı ortaya çıkmış, artık insanlar sanayi toplumunda olduğu gibi bir imalathaneye ya da işletmeye kapanan kişiler olmaktan çıkıp, bilginin işlendiği ve yayıldığı, bilgi üretiminin yapıldığı bir sektörde faaliyet göstermeye başlamışlardır. Üretim sektöründe olduğu kadar hizmet sektöründe ve diğer sektörlerde de bilgisayar ve bilişim teknolojileri sayesinde üretimin yapısı ve niteliği değişmiş ve insanlar oturdukları yerden, evlerinden veya buldukları herhangi bir yerden işlerini bu bilgisayar ve bilişim teknolojileri sayesinde kolayca ve çok kısa bir süre içerisinde yürütebilme olanağına sahip olmuştur.

Yaşanan bu hızlı gelişmeler bilginin elde edilmesi ve depolanması konusunda insanlar arasında müthiş bir rekabet ortaya çıkarmış, bilgiyi elinde bulunduran kişi o bilgiye sahip olma derecesi kadar güçlü hale gelmiştir. Sahip olduğu bu gücü kaybetmemek ya da bulunduğu konumdan daha güçlü hale gelmek için kişinin sürekli bilgiyi yenilemeye ve depolamaya ihtiyacı vardır ve bunu gerçekleştirme gayreti içerisine girmiştir. Bu anlamda, bilgisayarlar ortaya çıkış sebeplerini çoktan aşmış, hayatın her alanına etkide bulunur hale gelmiştir (Gülgöz, 2002, s.190).

2.2.3.4. Bilgi ve İletişim Teknolojileri İlişkisi

Tekin' e göre (2003) sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşümü yaşadığımız çağımızda bilişim teknolojilerinin giderek yaygınlaşması ve bilginin beşiği üretim faktörü olarak ekonomiye ve ekonomik sisteme dahil edilmesi, bilgiye verilen önemin artmasından kaynaklanmaktadır. Bilgi toplumu olmanın temeli bilgiye dayanır. Bilgi ise, elde edilen verilerin analiz edilerek karar vermek için anlamlı ve kullanılabilir hale getirilmesidir. Sarıhan' a (1998) göre bilgiyi üretme işlemlerinin tümü bilimi doğurur. Bilim için, doğru düşünme, sistematik bilgi edinme süreci tanımlanabilir. Erkan' a göre (1993) bilimsel çalışmalar; tarafsız, genelleştirici, doğru ve ölçülebilir, kanıtlanabilir ve var olanı inceleyen bir karaktere sahiptir.

Bilgi, bilimsel çalışmaları, bilimsel çalışmalar da teknolojiyi ve özellikle bilgi teknolojilerini doğurmuştur. Teknoloji, bilgi ve bilgi teknolojileri, insanlık tarihinde çok önemli zihni, ekonomik, sosyal ve teknolojik dönüşümler meydana getirmiştir. Özellikle bilgi teknolojileri; bilginin, işlenmesini, depolanmasını, ağlar aracılığıyla bir yerden bir yere iletilmesini sağlayarak bilgiyi çağımızın temel dönüştürücü gücünü oluşturmuştur. Bilgi teknolojileri paralelinde iletişim teknolojilerinin ortaya çıkmasına, bunlar aracılığıyla bilginin ve mesajın daha kolay iletilmesine zemin hazırlamıştır. Böylece günümüzde birey ya da

kurumlar bilişim teknolojilerini ya da bilişim temelli iletişim teknolojilerini kullanarak bilgiye daha kolay ulaşabilmekte ve yine bunları kullanarak yeni bilgileri üreterek avantajlı konuma gelebilmektedirler.

Bilgi teknolojileri yukarıda da kısmen ifade edildiği gibi bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin birlikte kullanıldığı sistemlerdir.

Atabek' e göre (2001) bilgi iletişim teknolojilerinin örgütsel hayatta sağladığı yararları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Üretim için her türlü bilgi akışını hızlandırıp kolaylaştırır.
2. Zamanı iyi kullanmaya katkı sağlar.
3. Üretimde etkinlik ve verimliliği sağlar.
4. Üretim maliyetlerini azaltır, kaliteyi yükseltir.
5. Kırtasiyeciliği ve gereksiz bürokrasiyi azaltır.

İletişim teknolojilerinin çeşidi giderek artmaktadır. Günümüzde örgütsel yapılarda genellikle iletişim teknolojileri adı altında çok değişik teknolojik araçlar kullanılmaktadır. Bunların bazılarının kullanımı son derece yaygınken, bazılarının da kullanımı giderek güncellik kazanmaktadır. Günümüzde iletişim teknolojileri; telgraf, telefon, faks, teleks, radyo, televizyon, uydu, interaktif televizyon, kablolu televizyon, uzaktan kumanda, çağrı cihazı, GSM, telsiz, trunk telsiz, bilgisayar, modem, video çalar, video kamera, video projektör, amplifikatör, CD-ROM, VCD, DVD, matbaa, yazıcı, fotokopi vb. araçlardan meydana gelmektedir.

İletişim teknolojilerinin gelişmişliği toplumsal hayat içerisindeki yaygınlığı hizmet sektörünün müşteriye ulaşımını kısaltmakta ve gelişen hizmet sektörü toplumsal hayatın kalitesinin artmasına, temelde bireysel, genelde de toplumsal refahın oluşumuna katkı sağlamaktadır. Öte yandan örgütsel hayat hem yönetim anlayışı bakımından hem örgütsel demokrasinin yerleşmesi bakımından, hem de işgücünün örgütsel kazanımları açısından daha anlamlı ve olumlu bir noktaya taşınmaktadır. Dünyadaki olup bitenlerden anında haberdar olan toplum, insan haklarının savunulmasında ve elde edilmesinde de daha duyarlı hale gelmektedir. İşte bu ve buna benzer gelişmeler kitle iletişim teknolojilerinin bireysel, toplumsal ve örgütsel hayata olan olumlu yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin birleşmesiyle (bilgi teknolojisi) insan yetenekleri ilk kez milyon kere milyon kat artmaktadır. Chachra (1992), insan yeteneklerinde yüz katlık artış tarım toplumuna, bin katlık artış sanayi toplumuna giden yolu açıtsa, trilyon katlık artışın ne getireceğini tahmin etmenin güç olduğunu söylemekte ve bu büyüklükteki bir artışın ancak kütüphanelerin, bilgisayarların ve iletişim ağlarının sahip oldukları yeteneklerin birleşmesiyle gerçekleşebileceğini vurgulamaktadır. Bir başka deyişle, bilgi toplumuna giden yolun başlangıcı muhtemelen "içerik" (bilgi) ile "teknoloji"nin (bilgi teknolojisi) bütünleşmesinde aranmalıdır (Tonta, 1999, s. 366).

2.2.3.5. Bilgi Teknolojilerinin Tanımı

Bilgi teknolojisi, bilginin toplanmasında, depolanmasında, işlenmesinde, bir yerden bir yere iletilip kullanıcıların hizmetine sunulmasında kullanılan iletişim ve bilgisayarlar dâhil bütün teknolojileri kapsayan teknolojilerdir. Bilişim teknolojisi iletişim ve bilgisayar sistemleriyle bağlanabilen bilgi hizmetlerinin tamamı için kullanılan bir kavramdır. Bilişim teknolojisinin 4 temel kategorisi bulunmaktadır. Bunlar; Yazılım, ekipmanlar, donanım ve hizmetlerdir. Bilişim teknolojileri reform nitelikli değişimlere neden olmaktadır. Bu teknolojiler, ülkelerin birinci veya üçüncü sınıf olmalarını belirleyecek kadar büyük bir öneme sahiptirler (Baykal, 2009, s.1)

2.2.3.6. Bilgi Teknolojilerinin Gelişimi

Ceyhun ve Çağlayan' a göre (1997) ilk telgraf mesajı 1838'de Samuel Morse tarafından iletilmiş ve böylece elektrikle ilgili iletişim çağı başlamıştır. Telefonun patenti de 1976'da Graham Bell tarafından alınmıştır. Daha sonraları elektroniğin kullanımı 1930'lu yıllarda ortaya çıkmıştır. Bu süreç, bir program yüklenerek çalışan genel maksatlı ilk bilgisayarı 1949 yılında İngiltere' de gerçekleştirmiştir.

İleri kısımlarda, tablolarda kronolojik olarak da değinilen iletişimin evrimi; toplumun zihinsel ve teknolojik dönüşümünü de ortaya koymaktadır. İlk çıkışından itibaren elektronik alandaki gelişmeler bilgisayarları bir taraftan küçültürken, kapasite ve hız yönünden güçlendirerek bugünkü noktaya taşımıştır. Bu gelişme 1960 yılında iletişim ve bilgisayar teknolojilerinin birlikte kullanımını sağlayan ağların oluşumuna temel teşkil etmiştir.

Network ağlarının oluşması elektronik posta sistemini güncellemiş, bu da iletişimde muazzam bir patlamaya neden olmuştur. 1970' li yıllarda hız ve kapasite bakımından güçlü

bilgisayarların üretilmesi Yönetim Bilgi Sistemlerini (YBS) doğurmuştur.

2.2.3.7. Bilgi Teknolojilerinin Altyapısı

Bilgi teknolojileri önceki bölümde de ifade edildiği gibi bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin sentezidir. Bilgi teknolojilerinin iyi anlaşılabilmesi için bilgi teknolojilerinin altyapısını oluşturan bilgisayarlar ve iletişim teknolojileri konusunda özet de olsa bilgi verilmesi faydalı olur.

2.2.3.8. Bilgisayar Teknolojisi

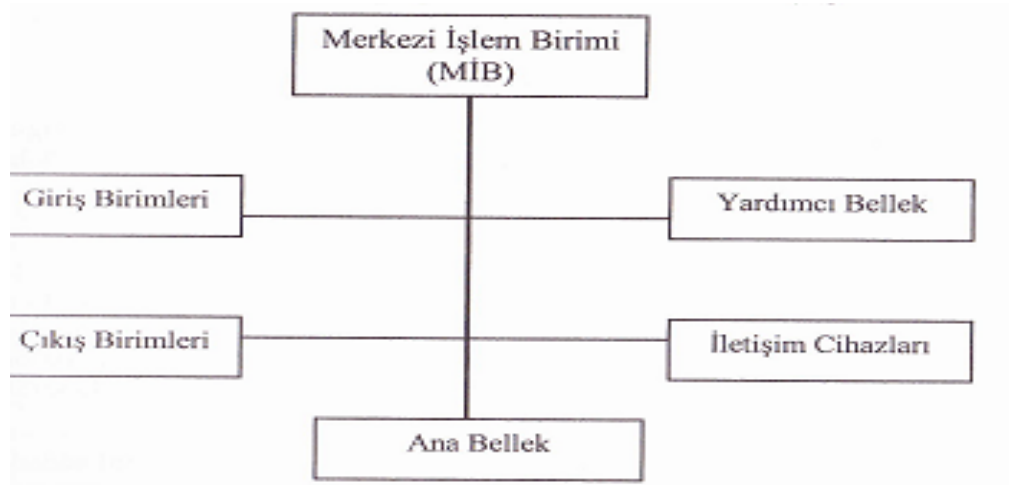
Bilgisayar belirli komutlara göre veri işleyen ve depolayan bir makinedir. Bilgisayarlar çok farklı biçimlerde karşımıza çıkabilirler. 20. yüzyılın ortalarındaki ilk bilgisayarlar büyük bir oda büyüklüğünde olup, günümüz bilgisayarlarından yüzlerce kat daha fazla güç tüketiyorlardı. 21. yüzyılın başına varıldığında ise bilgisayarlar bir kol saatine sığacak ve küçük bir pil ile çalışacak duruma geldiler. Toplumumuz kişisel bilgisayarı ve onun taşınabilir eşdeğeri, dizüstü bilgisayarını, bilgi çağının simgeleri olarak tanıdılar ve bilgisayar kavramıyla özdeşleştirdiler. Günümüzde çok yaygın kullanılmaktadırlar. İstenilen yazılımı kayıt edip istenilen zamanda çalıştırabilmeleri bilgisayarları çok yönlü kılıp hesap makinelerinden ayıran ana özellikleridir (Pamir, 2010, s.1)

Laudon ve Laudon' a göre (1998) bilgisayarlar büyüklük ve hızlarına göre; anaçatı (mainframe) bilgisayarlar, mini bilgisayarlar, kişisel bilgisayarlar (Personal Computers-PC), iş istasyonları ve süper bilgisayarlar olarak sınıflandırılabilir.

2.2.3.8.1. Bilgisayar Donanımı

Donanım, bilgisayarı oluşturan her türlü fiziksel parçaya verilen genel addır. Donanım bir merkezi işlem biriminden (Central Processing Unit, MİB) ve bu birime bağlı çevre birimlerinden oluşur. Çevre birimleri de ayrıca giriş birimleri (input devices) ve çıkış birimleri (output devices) olmak üzere iki kısma ayrılır. Şekilde modern bir bilgisayarın temel birimleri gösterilmiştir:

Şekil 2.2. Modern bilgisayar sistemi donanım blok diyagramı

Kaynak: (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.52).

Şekil üzerindeki donanım parçalarını inceleyelim:

Merkezi İşlem Birimi (MİB), verilerin işlenerek daha kullanışlı bir hale gelmesini sağlar. Aynı zamanda bilgisayarın diğer birimleri arasındaki ilişkileri belirli bir mantıksal sıra ile koordine ve kontrol eder. Ana talimatlarını geçici olarak depolar. Yardımcı bellek ise, verilerin ve programların merkezi işlem birimi dışında daha uzun süre saklandığı yerdir. Giriş birimleri (klavye, fare, iz topu, tarayıcılar, optik okuma cihazlar vb. veri ve komutları bilgisayara girebilmeleri için elektronik şekle çevirir. Çıkış birimleri (monitör, yazıcı, patlayıcı vb. ise, bilgisayar sistemi tarafından üretilen elektronik verileri, insanlar tarafından anlaşılacak hale getirir. İletişim cihazları, bilgisayar ile iletişim ağları arasındaki bağlantıyı sağlar. İletişim yolları da bilgisayar sisteminin çeşitli birimleri arasında sinyalleri iletmek için kullanılır (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.52).

2.2.3.8.2. Bilgisayar Yazılımı

Hem bilgisayar sistemini oluşturan donanım birimlerinin yönetimini hem de kullanıcıların işlerini yapmak için gerekli olan programlardır. Yazılım olmaksızın bir bilgisayar sistemi, birtakım elektronik kartlar, kablolar ve mekanik bazı parçalardan ibaret bir

cihazdır. Bir bilgisayar sistemi, üzerine işletim sistemi (Operating Systems) ve onun üzerine de diğer yazılımların yüklenmesi ve çalıştırılmasından sonra gerekli işlevleri yerine getirebilmektedir. Bilgisayar yazılımları genel olarak 2 ana grupta incelenebilir: Sistem yazılımları ve uygulama yazılımları. Sistem Yazılımları (System Software); bilgisayarın kendisinin işletilmesini sağlayan, işletim sistemi, derleyiciler (compilers) (Yazılım programında, yazılan programı makine diline çeviren program), çeşitli donatılar (facility) gibi yazılımlardır (Atabak, 2006, s.1).

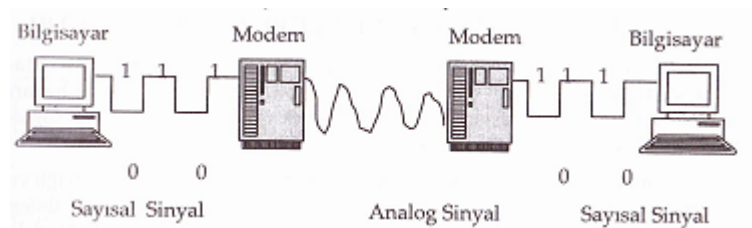
2.2.3.8.3. İletişim Teknolojisi ve Bilgisayar Ağları

Laudon ve Laudon'a göre (1998) iletişim teknolojisi bilginin elektronik olarak uzaktaki bir yere aktarılmasını sağlar. İletişim teknolojisi başlangıçta sadece sesin telefon hatları ile iletilmesini sağlamış, ancak sonraları verilerin taşınmasına olanak sağlayarak, sayısal veri aktarımı haline dönüşmüştür.

Bilgisayar ağları oluşturulurken iletim ortamı olarak metal kablolar, fiber optik kablolar veya hava hattı kullanılabilir. Metal kablolar üzerinden elektrik sinyalleri iletilmekte, fiber optik kablolarda sinyaller ışığa dönüştürülmekte ve hava ortamında ise kızılötesi ışınlar ve radyo dalgaları kullanılmaktadır. Bilgisayarlarda telefon şebekesi üzerinden iletişim sağlanacaksa modem (modülatör-demodülatör) denilen bir alete ihtiyaç duyulacaktır (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.53)

Modemler telefon hatlarını kullanarak bilgisayarlar arasında iletişim ve veri transferini sağlayan cihazlardır. Veri transferinde son derece önemli olan modem işlevi aşağıdaki şekil üzerinde gösterilebilir:

Şekil. 2.3. Modemlerin işlevleri

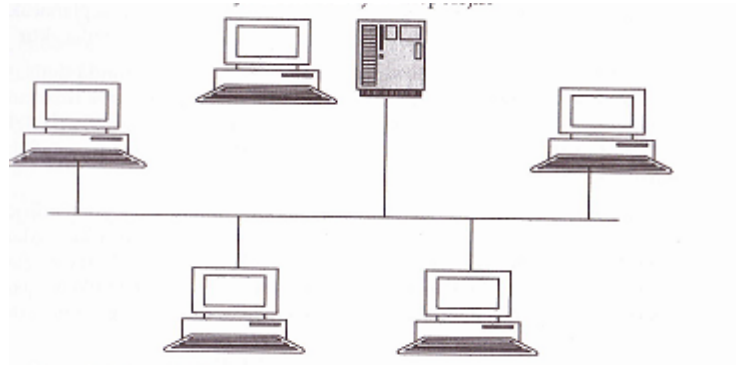

Kaynak: (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.54)

Bir ağın diğerine fiziksel olarak bağlandığı noktalarda yönlendirici (ruter) adı verilen cihazlar yer alır. Bunların görevi, mesajların bir ağdan diğerine taşınmasıdır. Bilgisayarlar çok çeşitli şekillerde birbirlerine bağlanabilirler. Bu bağlantı şekillerine ağ topolojisi adı verilir. Benzedikleri geometrik şekle göre topolojiler; veri yolu, halka, yıldız, ağaç ve örgü gibi isimler alırlar. Bu topolojilerden en yaygın olanları veri yolu, halka ve yıldızdır. Çağlar ve Kılıç, 2008, s.54)

Bu (Veri yolu topolojisi Güneş' e göre (2002) aşığadaki örnek şekille gösterilebilir:

Şekil 2.4. Veri yolu topolojisi

Kaynak: (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.54).

2.2.3.9. İnternet Teknolojisi

İnternet, teknik olarak, birçok bilgisayarın ve bilgisayar sistemlerinin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. Bu iletişim ağında bilgisayarlar birbirlerine fiziksel olarak (kablolar, uydu bağlantıları, telsiz bağlantı vb.) bağlıdır ve geliştirilen bazı özel protokollerle birbirine bağlı bilgisayarlar arasında bilgi paylaşımına dayalı birçok işler yapılabilir (dosya alma/gönderme, mail alma/gönderme, sohbet vb.) Bilgisayarların bilgiyi saklama (harddisk, fiberoptik vb gibi), bilgiyi çok hızlı işleme (veri tabanı programları, bazı analiz programları vb) özellikleriyle bilgisayar ağlarının herhangi iki bilgisayar arasında veri iletişimini olanaklı kılma özellikleri birleştğinde ortaya muazzam bir bilgi paylaşımı ortamı çıkar (Karadal, 2009, s.15).

Mutlu' ya göre (2004) internet bugünkü haliyle "bilgisayar ağlarının ağı ya da bilgi otobanı olarak tanımlanabilir. Özçağlayan (1998) bu konuyla ilgili şu görüşleri dile getirmektedir: Birçok bilgisayar sistemini TCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol -Nakil Kontrol Protokolü / Internet Protokolü) protokolü ile birbirine bağlayan, dünya çapında yaygınlığa sahip ve sürekli büyüyen Internet, bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli ulaşmanın ve onu paylaşmanın günümüzdeki en geçerli yollarından biridir. Allen ve Steve'e göre (1998) en temel tanımı ile internet, birbirine bağlantılı milyonlarca bilgisayardan herhangi birisiyle veri iletisi ve dosya alışverişi yapmasına olanak sağlayan bir sistemdir. Özçağlayan' ın ifadesiyle (1998) internet, belirli bir merkezi, sahibi ve yeri bulunmayan; kişisel bilgisayarlarından süper bilgisayarlara kadar milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan ve birbiriyle iletişim kurmalarına altyapı oluşturan büyük çaplı bilgisayar şebekesidir. Her geçen gün çeşitli yeni uygulamaların ve dokümanların yerleştirildiği Internet, yaşayan bir organizma gibi devamlı büyümekte ve gelişmektedir (Bahşişoğlu, 1997, s.153).

Önceden çok farklı yolları kullanarak hedef kitlesine ulaşmak isteyen kişi ve kurumlar internet sayesinde çok daha rahat ve çok daha büyük kitlelere çok düşük maliyetle ulaşabilmektedirler. İnternet ortamında kişiler arasında yayılan bilgiler doğrultusunda internete has ayrı bir gündem oluşmakta, çok farklı yerlerde bulunabilecek ve çok zor elde edilebilecek ürünler satılabilmekte ve satın alınabilmekte, banka kuyruğuna girmeksizin hatta oturulan yerden kalkmaksızın para transferleri yapılabilmekte, konferanslar gerçekleştirilebilmekte çok az maliyetle gerçekleştirilen etkinliklerin, çekilen videoların, kliplerin, söylenen şarkıların çok büyük kitlelere ulaşması sağlanabilmektedir.

Hiçbir yerde kaseti, CD'si olmadığı, hiçbir yapım şirketinin desteğini almadığı halde internet vasıtasıyla insanlara ulaşmayı başaran bir kişinin söylemiş olduğu şarkı kısa sürede dillerde dolaşmaya başlamakta ve o kişinin kaset çıkarmasını dahi internet sağlamaktadır. E-posta ve msn gibi uygulamalarla her nerede olursa olsun kişiler birbirleriyle gerek yazılı, gerek sesli, gerekse görüntülü iletişim kurabilmekte, bilgi alışverişinde bulunabilmektedir. Böylece, bilişim teknolojileri, bilhassa da internet tabanlı uygulamalar, bilgi paylaşımını daha esnek, daha hızlı ve daha ucuz bir biçimde gerçekleştirmeyi olanaklı kılmaktadır. Farklı kişilerce güncel bilgilere eş-zamanlı erişim olanaklı olabilmekte bu sayede iletişim süresi minimize olmaktadır (Özsağır ve Küllük, 2003, s.570).

İnternet sayesinde en güncel bilgiye en hızlı ve ucuz olarak ulaşılabilme olanağının iyi kavranılmış olması, internetin tüm dünya genelinde büyük bir ilgi ile karşılanmasının ve hızla yaygınlaşmasının en önemli nedenidir (Uysal ve Tunç, 1996, s.1).

2.2.4. BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN ÖRGÜTLERE SAĞLADIĞI HİZMETLER

Örgütlerin yönetsel ve örgütsel fonksiyonlarını yerine getirmeyi kolaylaştıran ve yöneticiler için gerekli bilgileri sağlayarak, karar almada destek veren sistemlere, yönetim bilgi sistemleri denmektedir. Yönetim bilgi sistemi, karar alma etkinliğini artırmak için bilgi akışının tasarımını yapan entegre bir sistemdir (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.201).

Yaygın kullanım alanı olan ve geniş anlamlar içerebilen “sistem” sözcüğü için çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bunlardan biri “birden çok veya parçaların kombinasyonu veya bir araya getirilmesi sonucunda oluşan” karmaşık ve bölünmez bütün şeklindedir. Diğer tanımlar incelendiğinde hepsinde de üç temel nokta bulunabilmektedir: Sistem öğelerden oluşmuştur, öğeler arasında ilişkiler vardır ve sistem belli bir amaca yönelmiştir. Buna göre; sistem “bir veya daha çok amaca ulaşmak üzere belli parçalardan (alt birimlerden, alt sistemlerden) oluşan parçalar arasında belirli ilişkileri olan, bu parçaların aynı zamanda dış çevre ile ilişkisi olduğu, bir bütün olarak tanımlamak mümkündür (Başpınar, 1999, s.18).

Sistemin öğeleri sistemi meydana getiren parçalardır ve bu parçalar sistemin bulunduğu alana göre değişiklik gösterir. Örneğin; yönetimi oluşturan planlama, örgüt (organizasyon), yöneltme, koordinasyon karar verme ve denetleme yönetim sisteminin birer öğesidir (Anameriç, 2003, s.49).

Laudon ve Laudon’ a göre (1998), yönetim bilgi sistemleri iş dünyasının en önemli stratejik silahı olan bilginin üretilmesinde ve yönetilmesinde etkili bir araçtır. Yönetim bilgi sistemleri, stratejik planlama ve kontrol için alınan yönetsel kararlarda ihtiyaç duyulan bilgileri sağlayan bir sistem olarak tanımlanabilir (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.201).

Gökçen’e (2002) göre bilgi sistemini oluşturan unsurlar literatürde genelde dört sınıfta incelenmektedir. Ancak daha yeni kaynaklar bu sınıflamaya insan unsurunu da dahil etmektedirler. Böylece oluşan yeni unsurlar şu şekilde sıralanabilir (Sevgi, 2008, s.14):

1. Yazılım: Bilgisayara verilen program ve talimatlardan oluşur.
2. Donanım: Girdi, işleme ve çıktı faaliyetlerini yapan bilgisayar parçalarından oluşur.
3. Kullanıcı (insan): Bilgisayar sistemini yöneten, çalıştıran, programlayan ve bakımını sağlayan kişiler.
4. Veritabanı: Verilerin toplanması ve organize edilmesini sağlar.
5. Prosedürler: Bilgi sistemini çalıştırmak için insanın kullandığı stratejiler, politikalar, metotlar ve kuralları içerir.

Bilgi sistemleri, örgüt ve çevresi arasındaki karmaşık iliksilerin yönetiminde yardımcı olur. Genelde yöneticiler, rakip işletmeler, devlet kurumları, kredi verenler, üreticiler ve pay sahipleri gibi; dış çevreyi oluşturan birimlerden etkili biçimde söz eden ve kendilerine yardımcı olan bilgiye gereksinim duyarlar (Erdem, 2006, s.20).

2.2.4.1. Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS)

Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS) bilgi teknolojilerinden yararlanarak örgütsel (organizasyonel) bir yönetim çözümü getiren sistemdir. Bu yüzden yöneticiler Yönetim Bilgi Sistemleri'ni etkin bir şekilde yapılandırmak istiyorlar ise, sistemdeki organizasyonun yönetimin ve bilişim teknolojilerinin boyutlarını iyi tanımak zorundadır (Şekil 2.2). Bu davranıştaki amaç problem karşısında veya fayda sağlamada sistemin çözüm getirebilme gücünü öğrenme ve sistemin bu yönde kurulmasını, mevcut sistemin geliştirilmesini sağlamaktır (Özbakış, 2009, s.11).

Bocchino'a (1972) göre YBS, bir organizasyonun önceden belirlenmiş hedeflerine daha etkili erişmek amacıyla; insan, malzeme, makine ve para iliksilerini en üst kademeye çıkarmak için gereken kararların alınmasında ve uygulanmasında karar alıcılara zamanında ve uygun veriyi sağlayan sistemdir (Soykök, 2009, s.29-30).

Yönetici bir karar alırken, kararı destekleyecek bilgilere gereksinim duyar. Gereksiz bilgi ile karar alma zorlaşır ve giderek olanaksızlaşır. Bunu önlemek için, bilgi ve veri akışının iyi düzenlenmesi gerekir. Bu aşamada geliştirilen sistem, yönetim bilgi (bilişim) sistemi olarak adlandırılır. Bu sistem yardımıyla, her düzeydeki yönetici, gerektiği kadar ve yalnızca kendini ilgilendiren bilgiyle donatılır. Yazışmalarla kaybolacak zaman kazanmak için de, bilgisayarlardan yararlanır (Gümüştakin, 2004, s.1).

Yönetim bilgi sistemlerinin tanımlarını çoğaltmak mümkündür. Ancak tanımların büyük bir çoğunluğu ortak bir paydada toplanmaktadır. Bu ortak payda, sistemin karar verme sürecinin daha etkin ve isabetli olabilmesi için gerekli ihtiyacının organize bir biçimde karşılanabilmesidir (Arslan, 2002, s.6).

2.2.4.2. Ofis Otomasyon Sistemleri (OOS)

Ofis Otomasyon Sistemleri, bürolarda çalışan elemanların verimliliğini arttırmak üzere; elektroniğe ve bilgisayarlara dayalı, çeşitli teknolojilerin bir arada kullanılmasıdır. Büro otomasyon sistemi, bilgisayarlar, telefon, teleks, faks, modem ve fotokopi gibi birimlerin bütünleşik bir biçimde kullanılmasını olurlu kılar. Son yıllarda, özellikle kişisel bilgisayarların gelişmesi; bunların birbirleri ile iletişim kurabilmeleri, büro işlerinin daha az zamanda, daha güvenilir bir biçimde ve birbirleriyle ilişkilendirilerek yerine getirilmesinde, kullanıcılara kolaylıklar sağlamıştır. Gelişmiş bir "ofis otomasyon sistemi", çeşitli alt sistemlerin bütünleşmesinden oluşur. Bunlar, veri tabanı yönetim sistemleri, belge erişim sistemleri, metin düzenleme sistemleri, grafik sistemleri, elektronik iletişim sistemleri gibi sistemlerdir (Erdem, 2006, s.26).

2.2.4.3. Uzman Sistemler (US)

Yöneticilerin; metin, sayı ve grafiklerden oluşan ayrıntılı bilgiye çabuk ulaşmaları, izlemeleri, denetlemeleri ve bireysel kararlarında destek almalarını sağlamak amacıyla tasarlanan bilgi sistemleridir. Bütünsel ve kurumsal genel işleyişle ilgilenen üst düzey yöneticiler yapısal olmayan kararları için ileri düzey grafik ve iletişim teknolojileriyle stratejik kararlarına destek sağlamaktadırlar (Sevgi, 2008, s.19).

2.2.4.4. Karar Destek Sistemleri (KDS)

Karar Destek Sistemleri, yani DSS, yöneticilerin karar vermesine yardımcı olan interaktif ve bilgisayar ortamında olan sistemlerdir. DSS 'ler yöneticilerin karar vermede yardımcı olacak veriye ulaşmasına, özetlemesine ve analiz etmesine yardımcı olur. Bu sistemler sadece veri - odaklı veya model odaklı DSS 'ler olabilirler. DSS 'ler tüm kuruluş çapında geniş kullanıcı gruplarını destekleyen ağ bağlantılı veri ambarları olabileceği gibi, tek bir yöneticinin masasında yüklü bir program da olabilir. Başarılı bir DSS tasarlamak ve hayata geçirmek için en önemli kriter ne çeşit bir sistem inşa etmeye çalıştığımızı iyi bilmek

yani iş hedefleri ve ihtiyaçları doğrultusunda analizi yapabilmek için gereken bilgilerin operasyonel sistemde güncel olarak beslenmesi gerekir. Karar Destek Sistemleri birçok değişik sistem, araç ve teknolojiyi kapsar. Karar Destek Sistemlerinde önemli olan bilgiye dayalı bir sistem yaratmaktır (Atak, 2006).

2.2.4.5. Elektronik Veri İşlem Sistemleri (EVİS)

Veri işleme sistemleri, işletmenin işlem düzeyindeki faaliyetlerine hizmet etmektedir. Veri işleme sistemleri, işletmenin günlük ve rutin işlemlerini kaydeden, işleyen, güncelleştiren bilgisayarlı sistemlerdir. Genellikle çalışanlar tarafından verilerin girilmesi ve güncellenmesi amacıyla kullanılan sistemdir (Erdem, 2006, s.25).

2.2.4.6. Üst Düzey Yönetici Bilgi Sistemleri (ÜDYBS)

Üst düzey yönetici bilgi sistemleri, örgütün tepe yönetiminin ihtiyacı olan kritik bilgilerin, uygun zaman ve biçimde örgüt içi veya dışından sağlanmasını amaçlayan bilgi sistemleridir (Öğüt, 2001, s.151).

Mecleod' a göre (1993)., genellikle grafiklerden oluşan tablo biçimindeki özet bilgiler, kolaylıkla kullanılabilir formatta üst düzey yöneticilerin kullanımına sunulur. Bu sistemler özellikle stratejik planlama seviyesinde görev alan yöneticiler için tasarlanmıştır (Çağlar ve Kılıç, 2008, s.63).

Yönetim bilgi sisteminin niteliksel faydaları, yönetim süreçlerinin daha etkili bir şekilde yürütülmesinde yöneticilere yardımcı olmaktadır. Bu kapsamda yönetim bilgi sistemlerinin niteliksel faydaları şunlardır (Polat, 2007, s.192):

1. Farklı bilgi kaynaklarını tek bir ortamda birleştirir.
2. Doğru bilgiye, kaynağından ve hızlı erişim imkânı sağlar.
3. Özet bilgidan detay bilgiye erişim imkânı sağlar.
4. Analitik değerlendirme imkânı verir.
5. Karar verme süreçlerini kısaltır.
6. Yöneticilerin risk yönetim kapasitesini artırır.
7. Her kademedeki yönetici için esnek raporlama imkânı sağlar.

8. Kurumun daha tutarlı ve profesyonel bir bakış açısı ile yönetimini destekler.
9. Kurumsal kontrol ve gözetimi arttırır (Tahsis edilen bütçe ve verilen zamanlar dahilinde çıktıların elde edilmesini sağlamaya yardımcı olur ve işin zamanında öngörülen maliyetle yapılmasını sağlar).
10. Kurum bünyesinde yapılan işlerden çok iyi bir şekilde haberdar olunmasını sağlar ve aynı işin aynı anda birden çok yapılmasının veya tekrar edilmesinin önüne geçer.
11. İş süreçleri ve yeni projeler ile bunların başarmak istediği amaçlar hakkında kurumsal bilinçlenmeye yardımcı olur.

2.3. BİLGİ TOPLUMU OLMA YOLUNDA: BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE EĞİTİM

2.3.1. Bilgi Toplumunda Eğitim

Bir toplumun varlığını sürdürmesi ve gelişmesinde en önemli kaynağı amaçlarına uygun olarak yetiştirdiği insanlardır. Eğitim sisteminde üretici bir alt sistem olan okulun, toplumun üyesi olan bireyin bütün yeteneklerinin geliştirilmesindeki başarısızlığı aile, ülke ve daha ötesi insanlık için bir kayıptır (Venn, 1969, s.105).

Eğitim insan ile yaşam arasında bir köprü durumunda olduğundan, toplumdaki değişme ve gelişme hızına paralel olarak, insanın eğitilmesi ve yetiştirilmesinde önem kazanmaktadır. İnsanın çevresinde olan değişmeler çeşitli yönlerden bazı etkiler yapar. Bireyin bu etkilere yeni tepkiler göstermesi ve karşılaştığı sorunları çözümülemesi zorunludur (Alkan, 1977, s.5).

Eğitim, yukarıda sayılan kayıpların önlenmesi yahut aza indirgenmesi ile insanların çevrelerindeki değişimlerden doğan sorunları çözebilmesi için gereklidir ve bu da toplumun bu bileşenle ilgili her parçasının görevini iyi bilmesine, tam uygulamasına ve bazı özelliklere sahip olmasına bağlıdır. Bilgi toplumunda değişimlerin eğitime etkisi olduğu yadsınamaz ve küreselleşen dünyada eğitimin özellikleri yeniden tanımlamıştır.

Çalık ve Sezgin'e göre (2005) bilgi toplumunda eğitimin özellikleri aşağıdaki gibi olmalıdır (Baş, 2009):

1. Eğitim yaşam boyu süren bir etkinlik olmalıdır. Hızlı gelişen teknoloji ve artan bilgi birikimi karşısında, eğitimin yaşam boyu devamı sağlanmalıdır. Bununla birlikte, eğitim süreci içerisinde sadece belirli bilgiler aktarılmamalı, bireyin öğrenme kapasitesi de güçlendirilip geliştirilmelidir.
2. Eğitim, her zaman, her yerde ve yaşamın her alanında olmalıdır. Evde ve işyerinde eğitim imkânları sağlanmalı, sınıflarda olduğu kadar internet ve televizyonda da eğitim etkili şekilde verilmelidir. Bireylerin sürekli öğrenme kapasitelerini geliştirmek için eğitim kurumları ile işletme sektörleri ve toplumun diğer kurumları işbirliği içinde çalışmalıdır.
3. Eğitim, eleştirel düşünmeye, iletişime ve problem çözme becerilerine odaklanmalıdır. Eğitim süreci, yeni sorun ve fırsatlar ortaya çıktığında, bireyleri açık ve eleştirel düşünmeye hazır hale getirmelidir.
4. Öğrenme, toplumun gelişmesinde önemli bir etken olduğu için, eğitim toplumsal gelişmeye yatırım niteliğinde olmalıdır. Bu nedenle toplumlar, sadece maddi sermayeye ve ekonomik alanlara yatırım yapmamalı, aynı zamanda eğitime gereken yatırımı yapmalıdır. Toplumsal bir yatırım özelliği taşıyan eğitim, toplumun gerçeklerinden soyutlanamaz.
5. Eğitim sistemi, öğrencilere küresel bir vatandaşlık anlayışı kazandırmalıdır. Küreselleşen dünyada, bireylerin sadece kendi tarihlerini, kültürlerini ve dillerini öğrenmeleri yeterli olmayacaktır. Global pazar ekonomisinde başarıyla çalışmak, farklı insanların ve kültürlerin özelliklerini bilmeyi gerektirir. Kendi yaşadığı coğrafyanın dışına çıkamayan bireylerin, küreselleşen bir dünyada başarılı olmaları çok zor olacaktır.
6. Eğitim, bireyler ve örgütler arasında ortaklıklar kurma becerisini sağlamalıdır. Eğitim kurumları arasında olduğu kadar, işletme, endüstri ve kamu kuruluşları arasında da, ulusal ve uluslararası düzeyde ortaklıkların kurulması sağlanmalıdır. Bu anlamda, bir eğitim örgütü sadece kendi uzmanlık alanında tek başına kalmaz, toplumun ve dünyanın değişen ihtiyaçlarına cevap vermek zorundadır.

Özden'e göre (2002) küreselleşme ile birlikte bilgi toplumunun eğitiminde göz önünde bulundurulacak hususlar şunlardır (Balay, 2004, s.67):

1. Bilgiyi temel alan eğitim programları izlenecektir.
2. Çocuklara daha fazla düşünme, tartışma ve araştırma ortamı hazırlanacak; böylece,

serbest düşünen, tartışan, araştıran ve bulduklarını değerlendirebilen bir toplum yapısı oluşturulacaktır.

3. Yetişkinler eğitim süreci dışında bırakılmayacak; eğitim ve teknolojiye uyumları konusunda sürekli eğitilmeleri gerekecektir.
4. Dersler ansiklopedik bilgileri yüklemek yerine, konuları ve olayları derinliğine anlamayı ve eleştirel düşünmeyi esas alacaktır.
5. Okullar, öğrencileri gelecek için gerekli bilgiyle yüklemek yerine, okulda verilen bilgilerin yaşam boyu yetmeyeceği görüşünden hareketle öğrenmeyi öğrenmeye geçilecektir.
6. Eğitimde sadece sözel ve sayısal zekayı geliştirmek yerine, görsel, kinestetik, ritmik ve benlik gelişimini de içine alan çok yönlü zihin gelişimi hedeflenecektir.

Bilgi toplumunda eğitimin özellikleri doğal olarak bilgili insanın tanımının değişmesine neden olmuştur. Geçmişte bilgili insan, her şeyi bilen ya da başkalarının ürettiği bilgileri beyinde depolayan kişiydi. Bu nedenle geçmiş yüzyıllarda eğitim, daha çok var olan bilgi birikiminin, kültürel değerlerin ve yaşamsal becerilerin yeni yetişen kuşaklara aktarılması olarak görülmüştür (Ekinci, 2005).

Merter'e göre (2002) bilgi toplumunun öğretim anlayışında öğrenci merkezli öğretim modeline geçilmiştir; bilginin öğrenci tarafından yeniden üretilmesi, bilginin anlamlandırılması esas alınır; zamansız ve mekânsız asenkron öğretim sistemi benimsenmektedir; öğrencilere, bilgilere nasıl ulaşacağı, bilgilerin nasıl sınıflandırılacağı – kodlanacağı ve yeni bilgilerin nasıl üretileceği öğretilmektedir (Boztaş, 2010).

Öğrenci merkezli bir öğretim modelinin öğretmen merkezli klasik bir sınıf ortamında işlemesi beklenemez. Bu nedenle öğrenci merkezli sınıf bilgi toplumunun eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Öğrenci merkezli sınıf; karşılıklı sosyal ilişkileri, bağımsız araştırma ve çalışmayı, yaratıcılığı göstermeyi ve çeşitli öğrenme biçimlerini de dikkate alan küçük bir yapıdır (Aytaç, 2003).

Eğitimle insana kazandırmaya çalışılan davranış, bireyin çevresi ile etkileşimi sonunda gösterdiği ve gözlenebilir tepkisidir. Eğitilmeye çalışılan insanda davranış değişikliğinin kendi yaşantısı yoluyla oluşabilmesi için aşağıdaki koşulların elverişli olması gerekir (Başaran, 1982, s.6):

1. Birey beklenen davranışı göstermeyi istemeli
2. Bireyin bedensel ve zihinsel yetenekleri istendik davranışları göstermeye yeterli ve elverişli olmalıdır.
3. Bireyden istenen davranış değişikliğinin olabilmesi için sağlanan öğrenim ortamı uygun olmalıdır.
4. Bireyde beklenen davranışın oluşmasını sağlayacak yeterli düzeyde bilgi, beceri ve tutum kazandırılmalıdır.

Toplumbilimcilerin sıklıkla üzerinde durduğu bilgi toplumuna geçiş evrelerinde, eğitimin etkisi yadsınamaz. Toplumda gün geçtikçe artan birey sayısı, sosyal ve teknolojik gelişmeler sonucu artan bilgi, yine teknolojik gelişmeler sonucu daha iyi bir yaşam standardı isteyen insanların ihtiyacının karşılanması, iyi planlanmış ve bilgi teknolojilerini amacına uygun olarak kullanabilen sistemlerde düzenlendiği zaman manidar ve verimli olur. Araştırmanın bu bölümünde, bu düzenleme ve taleplerin sonuca ulaştığı ve uygulama alanı olan okul unsurundan bahsedilecektir.

2.3.2. Bilgi Toplumunda Okul

Okul dediğimiz organizasyonun en önemli ve açık özelliği üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdaki gelen ve topluma giden insan oluşudur. Böylece, okulun fert boyutu müessese boyutundan daha hassas, informal yanı sıra formal yanından daha ağır, etki alanı yetki alanından daha geniştir. Gerçekten sosyal bir sistem olarak kurulması ve çalışması gereken okul ortamında, davranış bilimleri ve insan ilişkilerinin yeri bu bakımlardan büyük önem taşır (Bursalıoğlu, 1969, s.16).

Sanayi toplumunda okulun görevi, insanları okur-yazar yapmak, matematiksel işlemleri öğretmek, toplumun inanç ve kültürel değerleri hakkında ilk bilgileri vermek, ülke ve dünya hakkında bilgi sahibi yapmak, iyi vatandaş yetiştirmek olarak sayılabilir. Eğitim daha çok ulusal ve bireysel dengeler üzerine kurulurdu. O okul, öğrenciye, ezber dayalı bilgi kazandırır, bilgiyi herhangi bir şekilde yorumlayıp eleştirmeden kabul ettirirdi; ama onlara bilgiyi niçin öğrenmeleri gerektiğini ya da ondan ne elde edileceğini öğretmezdi. Çocuk ve gençlerin ne ve nasıl olmak istediklerini de pek önemsemeyen onları rastgele, bir sonraki okulun basamaklarına yığardı (Özyılmaz, 2010).

Günümüzde ise bu oluşumun nerdeyse taban tabana zıttı bir okul anlayışı için

çalışmalar hayata geçirilmektedir. Örneğin okul artık bilgilerin sokratik yöntemlerle aktarıldığı değil, öğrenci merkezli ve bilgilerin yapılandırıldığı kurumlar olarak tanınmaya ve tanıtılmaya başlanmış, kültür değişmesini sağlayan organizasyon (Hesapçoğlu, 1998, s.18) olarak görülmektedir.

Bilgi toplumunda okul, yoğun bir teknolojik donanıma sahip olmak zorundadır. Ancak bu şekilde işlevsel hale gelebilecektir. Bilgi toplumunda okullarda ileri bir teknoloji kullanılmakta, daha profesyonel bir eğitim sunulmaktadır. Özellikle bilgisayarlar, ki toplumun gelişme dinamiğini oluştururlar, eğitimde en çok kullanılan araç haline gelmiştir Okullar artık bilgiyi kullanan ve yayan en önemli kurum değildir. Geleneksel toplumun tersine artık öğrenme sadece okulda gerçekleşmez, öğrenme her yerdedir (Çötök, 2006, s.73).

Bilgi toplumunda Erdoğan' göre (2000) okullar çevreye açık olan, bireyselliğe yer veren, çeşitliliğin barındırıldığı yerlerdir. Okullar, bilgi üretebilen yerler olmaktadır. Öğrencilere bilgiye ulaşma yolları ve bilgiye ulaşabilecekleri teknolojileri kullanabilmeleri öğretilmelidir (Nugay, 2009).

Okulun bir sistem olarak aşağıdaki niteliklere sahip olması beklenir (Taymaz, 2001, s.61):

1. Okul bütünüyle açık sistem olmalı, çevredeki sistemlerle etkileşimde olmalıdır.
2. Okul sistemi, alt sistemleri ile bütünlük göstermeli, uyumlu çalışmalıdır.
3. Alt sistemleri oluşturan öğeler, ahenkli ve işbirliği içinde çalışmalıdır.
4. Toplumsal çevreleri ile ilişkileri dirik ve sürekli olmalıdır.
5. Çevredeki yenilik ve değişmelere göre gerekli gelişmeleri sağlayabilmelidir.
6. Çevreden aldığı girdileri iyi şekilde işleyerek belenen çıktılarını verebilmelidir.
7. Çevrenin yıpratıcı etkilerinden kendini koruyabilmelidir.
8. Amaçlarına ulaşabilmesi için sürekli, bir kontrol ve değerlendirme mekanizmasına sahip olmalıdır.

2.3.3. Bilgi Toplumunda Öğretmen ve Öğrenci

Bilgi toplumunda geleneksel öğretmen kavramları değişmektedir. Öğretmen bilgi toplumunu anlayıp yorumlayabilmelidir. Eğitim teknolojisindeki çağdaş yaklaşımları ve bunları eğitim ortamında nasıl kullanabileceğini bilmelidir. Öğretmen bilgi teknolojileri

konusunda bilgi sahibi olmalıdır. Can'a göre (1998) öğretmenlerin etkililik, kalite gibi değer ve davranışları kazanan ve özümseyen bireyler olması önemli beklentidir. Meslekte başarı; uzmanlık, sürekli kendini yenileme, değişen teknolojiye uyum sağlama ve amaçlarını başarma yeteneğine bağlı olacaktır (Nugay, 2009).

Drucker'a (1993) göre bilgi teknolojileri öğretmenin işini kolaylaştıran, sıradan öğretilere harcayacağı zamanı daha verimli kullanabilmesini sağlayan, öğretmenin yerini almaktan çok ona asistanlık görevi üstlenen öğrenmeyi tamamlayıcı aletlerdir. Öğretmen öncelikle bu teknolojilere aşina olmalı ve interaktif öğrenme ortamları oluşturabilmelidir. Yarının okulunda öğrenciler bilgisayar programlarını kendi öz aletleri olarak kullanacaklardır (Genç ve Eryaman, 2009, s.97).

Dalin ve Rust'a göre (1996) bilgi toplumunda öğretmen ve öğrenci arasındaki çizgi belirsizleşmektedir. Öğretmenler bundan böyle tartışmasız tek doğruya sahip olması beklenen kişiler olmayacaklardır. Onlardan beklenen öğrencinin merakını canlandırması, onu araştırmaya yöneltmesi ve sistemli çalışmasına yardımcı olmalarıdır (Genç ve Eryaman, 2009, s.97). Buradan çıkarılabilecek bir sonuç bilgi toplumunda öğretmen ve öğrenci artık öğrenmeyi birlikte gerçekleştirdiğidir.

Bilgisayarlı eğitimin önem kazandığı bili toplumunda, gerek eğitimi verecek öğretmenlerin gerekse bu eğitimi alacak öğrencilerin bilgisayar yazılımı ve kullanımı konusunda yetenekli olması gerekmektedir.

Bilgi toplumunda eğitimde bireyin öncelikli olması itibariyle bireyin öğrenme hızı, onun kapasitesi ve kendine ait öğretim yöntemi önceliklidir. Bilgi toplumunun öğrencisi kendini tanır, bireysel farklılıklarına göre öğrenme yöntemini seçer. Öğrenci araştırır, sorgular, bilgiyi nerde, ne şekilde kullanacağını bilir (Çötök, 2006, s.77).

20. yüzyılın itaatkâr, başkalarının ağızına bakan ve onların “yanında olan” uslu çocuk anlayışı, 21. yüzyılda, gerektiğinde rehberlik hizmeti alan, ama kendi kendine yeten, karar verebilen ve bu kararların sonucuna katlanabilen, hak ve sorumluluklarını dengeli bir şekilde taşıyabilen öğrenci ile yer değiştirdi (Özyılmaz, 2010).

Drucker'a (1993) göre bilgi toplumunun öğrencisi, düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak sunabilen, insanlarla takım çalışması yapabilen, mesleğini biçimlendirip yönlendirebilen,

kendi amaçlarını toplumsal hedeflere uyarlayabilen ve inandığı birtakım değerlere gerçeklik kazandırma yeteneğine sahip olan bireydir (Çötök, 2006, s.77).

2.3.4. Bilgi Toplumunda Okul Yöneticisi

Bilgi toplumunun temel kaynağını “bilgi” oluşturmaktadır. Bilgi ise sürekli değişme uğramakta ve bu değişim her alanda ve örgütte kendini göstermektedir. Toplumun değerler sistemindeki değişim ve dönüşüm, teknolojiye bağlı değişim ve bilgi patlaması, süreç ve insana ilişkin değişimler örgütleri değişime zorlayan etkenlerdir (Aydoğan, 2007, s.14). Bu değişimlerden etkilenen alanlardan biri ise şüphesiz eğitim olmaktadır.

Özdemir’e göre (1997) eğitimde değişmeyi kaçınılmaz kılan bireysel davranışların değişmesi, bilgi patlaması, ürünlerin hızla eskimesi, işgücünün doğasının değişmesi, iş yaşamının kalitesindeki değişimler somut etkenlerdir. Okullar gibi kamu örgütlerindeki değişmeyi tetikleyen en önemli etken hükümet politikaları ve yasalardaki değişimlerdir (Aydoğan, 2007, s.14).

Eğitim alanında bu değişimlerden etkilenen bir örgüt ise okullardır. Bu örgütte değişimi yönetmekten sorumlu kişi, okul yöneticisinden başkası değildir. Dolayısıyla bilgi toplumunda bir okul yöneticisinin her şeyden önce değişimi yönetme yeteneğine sahip olması gerekir. İşte bu noktada okul yöneticisinin liderliği önem kazanmaktadır. Okul yöneticilerinin etkili değişimi yakalayabilmeleri için dönüşümcü liderliğin aktif rolüne uyum sağlamaları gerekmektedir (Numanoğlu,1999, s.345).

Eisenbach, Watson ve Pillai ‘a göre (1999) dönüşümcü liderlik, değişime yönelik bir liderlik modeli olup, dönüşüm sürecinin çeşitli aşamalarında gerekli davranışları göstererek değişimin başarıyla gerçekleştirilmesine olanak sağlar (Bolat, 2003, s.65).

Okul yöneticisi değişime direnme yerine yeni durumdaki fırsattan görerek, arzulanan değişim ve yenileşmeyi kolaylaştırmaya dönük olarak bilgiyi yönetme, kullanma, ikna etme ve sürekli öğrenme becerilerine sahip olmalıdır. Bu şekilde okul yöneticisinin, değişimin getirdiği yeni fırsatları görerek değerlendirme yoluna gitmesi, okulunun ikibinli yıllara hazırlanmasında olumlu etkiler yaratacaktır (Numanoğlu, 1999, s.345).

Eğitim yöneticilerinin bilgi toplumu benimsemeleri halinde, okul yönetiminin değiştirilmesi/geliştirilmesi yolunda ilk ele alacakları konunun “okul kültürü” olması gerekir. Eğitim yöneticileri bilmelidirler ki, okul kültürünü değiştirmeden okul kültüründe bir değişiklik yapmak ya da değişikliği sürekli kılmak olanaklı gözükmemektedir. Okul kültüründe sağlanacak değişimler sonucunda ise, asıl değişimlerin içselleşmesi sağlanacaktır. Başta ğretmenler olmak üzere diğer bireylerin değişimleri benimseyip içselleştirmeleri istenen yönde sonucu sorunsuz beraberinde getirecektir (Boztaş, 2010).

Bilgi toplumunda her alanda kendini gösteren bilgi ve iletişim teknolojileri etkinliği, örgütlerin yönetimine de yansımış ve örgütleri yeni model arayışlarına sevk etmiştir. Bir eğitim rgt olarak okul yönetiminde de bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimlere bağlı olarak yeni yapılanmalar söz konusudur. Geleceğin okul yöneticileri, teknolojiyi çok iyi derecede kullanabilmenin yanında, yöneticisi oldukları kurumda kullanılan teknolojinin amaçlara uygun ve en üst düzeyde fayda sağlayacak şekilde kullanımı için teknolojinin kullanımını yönetebilecek düzeyde bilgi ve becerilere sahip olmak zorunda olacaklardır (Dönmez ve Sincar, 2008, s.7).

Bilgi toplumunun ve değişiminin mantığını yakalayan ve buna inanan eğitim yöneticisinin aşağıdaki davranışları göstermesi de beklenir (Can, 2002):

1. Yönetimin bir ekip çalışması olduğuna inanır, takım çalışmasının örneklerini kurumunda ve okulunda gerçekleştirir.
2. Karara katılmanın önemine ve gereğine inanarak karardan etkileneceklerle karar sürecinin aşamalarında görüşlerini ortaya koymalarına fırsatlar verir.
3. Çalışanların her fırsatta kendilerini ifade edebilmeleri için örgütlenmelerine inanarak bunun zeminini hazırlamaya çalışır.
4. Araştırma, geliştirme ve yenileştirmenin sürekliliğine inanarak, kendini yeterli görmeden devamlı daha etkili yenisini aramanın çabasını gösterir.
5. Zaman yönetimi bilincine sahip olarak, zaman yönetiminin gereklerini işlemlere ve davranışlara dönüştürür.
6. İşini sever, çalışanlarına işini ve kurumunu sevdirebilir, içten ve istekli kurumsal bağlılığı, bütünleşmeyi ve “biz” duygusunu sağlar.
7. Her biri ayrı bir değer olarak personeline insan kaynakları anlayışı ile yaklaşabilir.
8. Kurum amaçları ile öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin ve tüm eğitim çalışanlarının, amaç, beklenti ve ihtiyaçlarını birlikte düşünerek bunu dengeleyebilir.

9. Etkili okullara etkili sınıflarla ulaşılabileceğinin bilinciyle, öğretmenlere etkili sınıfları oluşturmanın yöntem ve tekniklerinde kılavuzluk eder.
10. Bir öğretim lideri olarak, nitelikli öğretmenlerle nitelikli öğrencileri hazırlama sürecinde kendini sorumlu ve önemli bir rehber kabul eder.
11. Eğitim kurumunda gerçekleştirilebilecek hedefleri tüm kurum çalışanlarıyla oluşturarak, okul vizyonunun paylaşılmasını ve benimsenmesini sağlar.
12. Okulda ortak değerler geliştirerek, güçlü örgütsel kültür oluşturarak ve bunları sürekli geliştirerek öğrenci, öğretmen ve okul başarısının ve etkililiğinin sağlanmasında doğrudan ve dolaylı katkılarını ortaya koyar.
13. Herkesi okulda bulunmaktan mutlu olan bireyler haline getirmeye çalışır, sonuçta, sevgiye ve güvene dayalı insan ilişkilerinin, etkili yönetimin, kaliteli eğitim ve öğretimin örneklerini oluşturur.

2.3.5. Bilgi Toplumu Okullarında Bilgi Teknolojilerinin Kullanım Alanları

Günümüzde, bilgi toplumunun özelliklerini taşıyan bireylerin yetiştirilmesine yönelik olarak örgün ya da yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmaktadır. Eğitim ve dahilindeki öğretme faaliyetleri için kullanılan teknolojiler, türlü değişkenleri etkileyebilmektedir. Bunlar ilk bakışta öğretmen, öğrenci, içerik ve öğrenme ortamıyla ilgili olmakla birlikte, eğitimde bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilişkilendirilebilecek değişkenler olarak sıralanabilirler (Yenilmez ve Ersoy, 2008, s.589). Bu değişkenlere yönelik olarak bu gün eğitim bilgi ve iletişim teknolojilerini,

1. Toplum, okul, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki işbirliğini, bilgi teknolojileri araçlarını kullanarak geliştirmek,
2. Öğrenme ortamlarını, eğitimsel yazılımlar, elektronik referanslar, uygulama yazılımları ve eğitsel oyunlarla desteklemek; böylece eğitimin kalitesini artırmak,
3. Bilgi teknolojisi araçlarını her kademdeki öğrenme ortamlarına entegre etmek,
4. Her öğrenciye eğitim hayatı boyunca her türlü gelişmiş bilgi teknolojisi araçlarına (bilgi kaynaklarına) ulaşma imkânı sağlamak,
5. Doğru zamanda ve doğru yerde, doğru bilgi teknolojisi aracı kullanım yeteneğini bütün öğrencilere kazandırmak,
6. Bilgi Teknolojisi araçları ile bilgiye ulaşma, problem çözme, bilginin işlenmesi ve sunulması becerilerini bütün öğrencilere kazandırmak ve onlara günlük hayatta bilgi teknolojisi araçlarını nasıl kullanabileceklerini öğretmek,

7. Öğrenciyi pasif öğrenme ortamlarından kurtararak kendi kendine aktif bir şekilde öğrenme yeteneği kazanmasını sağlamak,
8. Öğrencilerin, internet'i, çizim programlarını, kelime işlemcileri, elektronik tablola ve sunum yazılımları gibi araçlar olarak kullanmalarını sağlamak,
9. Bilgisayarı öğretmenlerin, ders planlarını hazırlama, derslerini uygulama, ölçme-değerlendirme araçlarını geliştirme, not verme, eğitsel materyallerini hazırlama ve kendilerini geliştirme amaçlı olarak kullanmalarını sağlamak,
10. Okul yöntemlerinin veri tabanları, kelime işlemci, sunum yazılımları vb. bilgi teknolojilerini kullanarak idari işlerin kolaylaştırılmasını ve daha etkin hale getirilmesini sağlamak,
11. İl ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin işlevlerinin bilgi teknolojisi desteğiyle yürütülmesi için bir yönetim bilgi sistemi kurmak gibi amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır (Çavaş, Kışla ve Twining, 2004, s.2).

2.4. KİTLE İLETİŞİMİ

2.4.1. Kitle İletişimi Kavramı ve Kapsamı

Kitle iletişimi, iletileri gönderen birey, kurum, kuruluş, örgüt veya grup ile iletiyi alan okuyucu ya da izleyiciler arasında süre giden bir süreç, ya da, içinde hedef kitlece algılanan anlamların yaratıldığı olaylar dizisinin bir akışıdır. Bir başka tanımla kitle iletişimi bilgilerin veya sembollerin insan, grup, kurum veya kuruluş tarafından üretilmesi, kitleye aktarılması ve onlar tarafından yorumlanması sürecidir. İletiler, kitle iletişim aracının türüne göre kodlanır; neyi nasıl söylediklerine göre tanımlanır; nasıl açıldıklarına göre de algılanır. İletişim fiziksel ya da toplumsal bir bağlamda sürdürülür (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.203).

Kitle iletişim araçları, genelde, çağdaş toplumda toplumsal düzenlemeleri değiştiren, yeni kültürel biçimler getiren önemli güçlerdir. Bilgi ve yenilikler kitleye kitle iletişim araçları aracılığıyla yayılır. Kitle iletişiminin geleneksel toplulukların modernleşmesinde önemli etkileri vardır. Kamuoyu gündeminin oluşturulmasını etkilerler. Kitle iletişimi aynı zamanda popüler kültürün akışını sağlar. Kitle iletişim araçları toplulukların paylaştıkları değerleri, siyasaları, teknolojiyi saptayabilir, bilgi akışıyla, toplumsal değişimi gerçekleştirebilirler.

2.4.2. Kitle Kavramı

Kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği toplumsal koşullar, kitle iletişiminin ortaya çıkmasını zorunlu kılmıştır. Teknolojik gelişmeyle birlikte iletişim medyası güçlü bir sektörün, iletişim sektörünün ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kitle iletişimi toplumlar üzerindeki en önemli etkisi, kitlenin ortaya çıkmasında olmuştur. Kitle toplumlarında bireyler birbirlerinin benzeri, farklılaşmamış, biteviye ve monoton özellikler gösterir. Bu toplumlarda bireyselleşme tercihlerinde bulunulmaz. İnsanlar bireysel özellikler göstermezler (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.203).

Kitle iletişim araçlarını ürünlerini satın alan, onları tüketen herkese kitle (hedef-kitle). denildiğine göre aynı anda aynı kitle iletişim araçları ile enforme edilenler, kitledir (Anık, 2003, s.106).

Kitle; ortak bir çıkar çerçevesinde oluşmuş bireylerin oluşturduğu bütündür. Nu ortak çıkar, bireyleri özdeşleşmiş bir davranışa ve aynı amaca yöneliktir. Bununla birlikte kitleyi oluşturan bireyler birbirlerini tanımazlar ve aralarında çok sınırlı bir ilişki vardır. Eylemleri birbirine yönelik değildir. Bu bireylerin örgütlenme düzeyleri çok düşüktür ya da hiç örgütlü değildirler. İzleyicilerin düzeni süreklilik kazanmamıştır. Ne bir öndere ne de kimlik duygusuna sahiptirler (Mc Qail ve Windhal, 2005, s.93-94).

Kitle toplumlarında iş hayatı rutinleştirici ve yabancılaştırıcıdır. Normatif değerlerin düzenleyici vasfı zayıftır. Bireyler arası ilişkiler zayıf ve ikincildir. Kitleler yönlendirmez; yönlendirilir, etkilemez etkilenir. Kitlenin özel ve kendine has gündemi yoktur. Kitlenin gündemi başkaları tarafından oluşturulur. Kitle siyasal açıdan coşkusuz ve tepkisizdir. Kitle yönetilmez, yönlendirilir. Kitle toplumu kavramı sürekli olumsuz anlamda kullanılır. Toplumların çözülüp kitleye (yığına) dönüşmesinde, modernliğin dönüştürücü ve buyurucu yaşam tarzının etkisi vardır.

Kitle konusunda son dönemdeki olumlu görüşlerde ise, çağdaş toplumların birbirinden kopuk bireylerden değil, yarışan gruplardan oluştuğu, seçkinlerce sınıfların kolayca güdülemeyeceği, onların kulis faaliyetleri ile yönetimi etkileyeceği varsayılmaktadır. Ayrıca aile ve alt grup bağlarının, modern toplumlarda tümüyle çözülmeyeceği, bunların geleneksel bağlarını koruyacağı düşünülmektedir.

Kitle kavramı, klasik kullanım biçimiyle; toplumsal bakımdan farksız, heterojen, birbiriyle bağlantısız, sınıf cinsiyet ve ırk bakımından kesin farklılıklardan yoksun, geniş bir nüfusu ifade etmektedir. 18. yüzyılda Avrupa'daki gelişmeler toplumsal yapıda değişime neden olmuş, sanayi devrimi sonrası ekonomik ve toplumsal gelişmeler, 18. yüzyılda kamuyu ortaya çıkarmıştır.

Belirli olay ve şartlardan birlikte etkilenen veya etkilendiğini zanneden bu olay veya şartlara karşı ortak tavırlar koyan ve ortaya koyduğu bu tavırları hükümet, politikacılar ve iş çevreleri tarafından dikkate alınan sosyal birimler olarak nitelendiren kamu sanayileşme, kentleşme ve modernleşme neticesinde kitleye dönüşmüş kitlelerin ortaya çıkmasıyla, kitle kültürü ve kitle iletişim kavramları gündeme gelmiştir.

Toplumsal sistemler göreceli olarak sağlam ve değişmez, durağan yapılar olarak görüneler de, çevrelerine karşı duyarlıdırlar; değişime ve etkilenmeye maruz kalırlar. Katz ve Kahn'ın belirttiği gibi, "insan yapımı olduklarından dolayı, sosyal sistemler mükemmel değildir. Toplumu oluşturan bağlar bir gecede koparılabildiği gibi, bu bağlar organik bağlar halinde yüzyıllarca da sürebilir. Bir gecede toplumsal dönüşüm ender, ancak uzun yıllar sürmesi kuraldır.

Kitleyi oluşturan sistem biyolojik olmaktan çok, psikolojiktir. Toplumsal sistemler insanoğlunun tutumları, algılamaları, inançları, motivasyonları, alışkanlıkları ve beklentilerine bağlıdır. Bu bağımlılık durumu köklü dönüşüm dönemlerinde bile önceki toplumsal yapının izlerini önemli ölçüde yansıtır (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.204).

2.4.3. Kitle İletişimi

Marshall McLuhan'ın deyişiyle "**global bir köy**" de yaşıyoruz. Bugün artık merkezi hiçbir yer, çevresi her yer olan bir dünya var önümüzde. Dünyayı global bir köye dönüştüren kitle iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerdir (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.204).

Hiçbir insan toplumu veya topluluğu iletişimsiz yapamaz; çünkü insan topluluğu insan koleksiyonu değildir. Etkileşim içinde olan bireyler topluluğudur.

Kişiler arası iletişim, anlamlar temelinde gerçekleşir. Aslında iletişim olmadan insan var olamaz. İnsan iletişimin sosyalleştirici etkisinden yoksun kalırsa, biyolojik olarak insan

kalır, ancak düşünsel anlamda insan-altı (yarı insan-az insan). bir varlık olur. Kuramcı Marshall McLuhan, medyanın kitle ve birey üzerindeki etkilerini açıklamak üzere bir model geliştirdi. McLuhan; kitapları, dergileri ve gazeteleri sıcak medya olarak nitelendirmektedir. Sıcak medya okurken veya izlerken yoğun bir dikkat gerektiren medyadır. McLuhan'a göre kitabı gazeteyi ve dergiyi okurken televizyonu izlediğimiz gibi ilgisiz kalmayız. Yoğun bir dikkat göstermedikçe sıcak medyayı takip edemeyiz. Sinema da sıcak medyadır (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.54).

İçel ve  nver (2005); kitle iletişimini (kitle haberleşme), kitle haberleşme araçlarından yararlanılarak, bilgi, d şun e ve tutumların insan topluluklarına tek veya çok yanlı olarak ulaştırılması olarak tanımlar. Diğer iletişim tiplerinden kitlesel olması yönünden ayrılan kitle iletişiminin bu özelliğini tam anlamı ile açıklayabilmek için "kitle" kavramının neyi ifade ettiğini belirtmek gerekir. Kitle kavramının, sosyolojik ve geniş anlamlı boyutları vardır. Sosyal grupların öğelerine sahip bulunmayan ve özellikle devamlı nitelikte olmayan, kendisini meydana getiren kişiler arasında karşılıklı bağlılık, tavır ve hareketlerde aynı standartların bölüşülmesi, aynı normların uygulanması özelliklerinden yoksun kümelere sosyolojide kitle denilmektedir. Buna karşılık, belirli bir mekanda buldukları varsayılan büyük sayıdaki insanların meydana getirdiği her çeşit topluluklara "geniş anlamda kitle" denilmektedir. Buradaki kitle iletişim geniş anlamdaki kitlelere yönelik bir iletişimdir (Kukul, 2006, s.20-21).

Kapalı ve karanlık bir ortamda, insanın çevresinden soyutlandığı dev bir ekran önünde dikkatini fiziksel anlamda dağıtacak hiçbir engelin bulunmadığı bir ortamda, insan bütün dikkatini film üzerine yoğunlaştırır. Elektronik iletişim araçlarını ise McLuhan soğuk iletişim aracı olarak nitelendirmektedir. Soğuk iletişim araçlarının en önemli  rneği McLuhan' a göre televizyondur. Televizyon izlerken yoğun bir gayret ve entelektüel bir çaba göstermeden dağınık bir dikkatle televizyon izlenebilir.

Televizyon sinema gibi karanlık ortamda yoğun bir dikkat altında izlenmediği için bu tür bir medyayı soğutan birçok faktör vardır. McLuhan radyoyu da soğuk bir iletişim aracı olarak değerlendirmektedir. Radyo sadece işitsel bir iletişim aracı olduğu için televizyona göre daha soğuk bir iletişim medyasıdır.

Bu kısa açıklamadan sonra kitle iletişimini; çeşitli tür ve içerikteki mesajların büyük ve dağınık bir kitleye, bu amaç için geliştirilmiş araçlar kullanılarak, iletilmesi şeklinde

tanımlayabiliriz. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, çoğunlukla tek taraflı işleyen ilişkilere dayanan birinin verici, diğer tarafın alıcı olduğu kitle iletişiminde, gönderici ile alıcı arasında yüz yüze bir ilişki kurulması olanaksızdır.

Uzmanlaşma ve kurumsallaşmanın söz konusu olduğu bu iletişim türünde, gönderici mesajını mekanik araçlar yardımıyla kısa zamanda hızlı ve sürekli bir biçimde alıcıya iletir. Bu araçlar arasında gazete, radyo ve televizyon sayılabilir.

Kitle iletişim olgusuna dayanak oluşturan üç olgu vardır. Bir başka ifadeyle, kitle iletişiminden söz edilebilmesi için üç şartın oluşması gerekir. Bunlardan birincisi, yeterli kağıt üretiminin olması, baskı tekniklerinin ve basım sanatının gelişmesi, ikinci olarak, üretilen basılı metinleri tüketecek bir kitle ve ortamın oluşmasının yanı sıra bu kitlenin belirli bir kültür ve gelir düzeyine ulaşmış olması, üçüncü ve son olarak, toplumdaki bireylerin birtakım haklara sahip olmaları gerekir.

Kitle iletişimi, kamuya, kitlelere yönelik ileti üretimi ve dağıtımının kurumsallaşmış biçimlerini anlatır. Geniş ölçütte işlev gören kitle iletişimi büyük çapta iş bölümünü, basım, film, bant kaydı ve fotoğraf gibi karmaşık araçları içerir.

Kendi içinde göreceli olarak az farklılaşmış bir topluluğa yönelik bilgi ve anlam aktarımı olarak tanımlanan, haber verme, propaganda, reklam ve eğitim gibi çok değişik işlevler taşıyan kitle iletişimi, iletinin bir ya da daha çok kitle iletişim araçları (gazete, radyo, sinema, televizyon, dergi ve kitap) aracılığıyla bilinmeyen bir kitleye (dinleyici/okuyucu/izleyici kitlesine) iletilmesidir. Bu temelde tek yönlü bir iletişimdir (Tutar ve Yılmaz, 2005, s:204-206).

2.4.4. Kitle İletişiminin Özellikleri

Kitle iletişimi, psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi ve ekonomi gibi diğer sosyal davranış biçimlerine göre daha yeni ve disiplinler arası bir alandır. Kitle iletişimi tek başına bir kuram olamayacak kadar karmaşık olsa da toplumsal kuram ve eleştirel kuram, kitle iletişiminin kapsamını belirlemeye en çok yaklaşan kuramlardır. Kitle iletişiminin başlıca özellikleri şu şekilde ifade edilebilir:

1. İzleyici kitle geniştir, yalnızca belirli bir gruba değil, yerel, bölgesel, ulusal, uluslar arası topluluklara seslenir. İzleyici kitle çeşitli toplumsal kümelerden gelen ve değişik niteliklere sahip insanlardan oluşan bir topluluktur.

2. İzleyici kitle kimliksiz bir topluluktur, dernek, okul, iş yeri gibi belirli toplumsal kimliklerin birleştirici özelliklerini içermez.
3. Kitle iletişimi kamusaldir, içeriği herkese açıktır, üyelik esasına göre işlemez.
4. Kitle iletişim araçları kaynaktan uzak bulunan, birbirlerinden de ayrı olarak konumlanmış çok sayıda insanla aynı anda ilişki kurabilir, aynı andalık özelliği, coğrafi sınırları aşar.
5. Kitle iletişimi karmaşık biçimsel kurumları gerektirir, kamusal ve tecimsel yayın kuruluşlarının düzenlenişinde toplumsal ve siyasi yapı gözetici ve belirleyicidir.
6. İletişimciyle izleyici kitle arasındaki ilişki izleyici kitlenin kişisel tanışıklığı olmayan, profesyonel iletişimci rolündeki kişiler aracılığıyla kurulur, gazeteci, reklâmcı, editör, programcı, yapımcı gibi yayın mutfağında olan ve iletişim bilgilerini iletilebilir mesajlara dönüştüren karar vericiler izleyici kitle tarafından tanınmadığı gibi, sunucuların görünen kimlikleri ile gerçek kimlikleri arasında da farklılıklar vardır.
7. Kitle iletişiminde, iletişimin geri döndürülmesi olanaksız şekilde tek yönlüdür ve izleyici kitlenin anında yanıt verme olasılığını fiilen dışlamaktadır.
8. Araçların doğaları karşılıklılığa izin verecek biçimde planlanabileceği halde, bu akan iletişimin denetlenebilirliğini ortadan kaldıracağı için dışlanır.
9. Okuyucu mektupları, stüdyo katılımcıları, görüş beyan etmeler, vb. kitle iletişim sahnesine karar vericilerin düzenlemesiyle alınır.
10. Kitle iletişim araçlarının ürünleri fiziksel ve parasal anlamda halkın çoğunluğu için kolayca elde edilebilir ürünlerdir. Ancak elde edilebilirlik her zaman tam bir benimsenme demek değildir. Halkın ne istediğiyle ilgili ihtiyaç araştırmaları, ölçümler, kısa dönemde bir talep profili çıkartabilir ancak kitle iletişimde dolaşan mesajların halkı tam anlamıyla yansıttığını söylemeye yetmez. Yine kitle iletişim araçları fertlerin ortam amaçlar doğrultusunda hareket etmelerini sağlanması, hedef kitlenin bilgi ve eğitiminin yükseltilmesi, kültürün tanımı ve geliştirilmesinde, kültürel mirasın korunmasında bu araçların görev üstlenmesi, bireylere iyi vakit geçirme eğlendirme ve toplumsal bütünleştirmenin sağlanması başlıca işlevleri arasında sayılabilir (Yavuz, 2006, s.59).

2.4.5. Kitle İletişiminin Tarihsel Gelişimi

İletişim tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın var olması ile ortaya çıkan iletişim olgusunun temelinde, paylaşma ihtiyacının giderilmesi gerçeği yatmaktadır. İlk çağ insanının bir av öyküsünü başkalarına anlatmak için mağara duvarlarına çizdiği resimler, başarılı geçen bir avdan sonra ateşin çevresinde yapılan danslar, komşu kabilelerle haberleşmek için belki de yeni reisin seçiminden duyulan mutluluğu paylaşmak amacıyla göğe gönderilen renkli dumanlar, gemicilere yol gösteren fenerler, ressamın tuvaline yansıttığı renkler ve çizgiler, bestecinin notalarla kurduğu ortaklığın neticesinde doğan besteler, sinemacının fikrini belgeleyen filmleri, balerinin duygularını yansıttığı hareketleri, paylaşma ihtiyacının giderilmesi için başvurulan iletişim yollarıdır (Sarı, 2006, s.74).

Yazının bulunmasından matbaanın ortaya çıkışına taş tabletlerdeki yazmalardan İncilin çoğatılmasına kadar kitle iletişim araçlarının gelişimsel getirilerinin tümü, İmparatorluklarda dinsel ve askeri gelişmelerin yönünü belirlemiştir. Hatta bir çağın bitip yeni bir çağın başlamasına neden olmuştur denebilir.

İletişim dünyasının yakın ve uzak geçmişine bakarsak, zaman içerisinde birbirini izleyen üç temel devrimle karşılaşırız. Birincisi chirografik devrim (İ.Ö. 4. Yy. 'da yazının bulunmasını izleyen), Guttenberg devrimi (15. Yy.' da matbaanın bulunmasını izleyen) ve elektrik elektronik devrimi (telgraf ve daha sonra radyo, tv.'nin bulunması) (Baldini, 2000). Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde bu devrimlerin adımları geniş bir kronolojik sıralama ile verilmiştir.

Sosyo-ekonomik gelişme sürecinde toplumlar ilkel toplumdaki tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna, günümüzde ise sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş şeklinde farklı gelişme aşamaları geçirmişlerdir. Bu gelişme aşamalarından, içinde insanlık tarihinde iz bırakan aşamalardan birincisi insanları ilkel yaşamdan toprağa ve yerleşik düzene bağlayan tarım toplumuna geçiş, ikincisi tarım toplumundan kitlesel üretimin, tüketimin ve eğitimin önemli olduğu sanayi toplumuna geçiş, üçüncüsü ise kitlesel refahın, bilginin ve nitelikli insan sermayesinin önem kazandığı bilgi toplumuna geçiş aşamasıdır.

Bilgi toplumu, 1950 ve 1960'lı yıllarda A.B.D., Japonya, Batı Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde bilgi teknolojilerinin giderek artan bir şekilde kullanımıyla ortaya çıkmış bir aşamadır. Gelişmiş ülkelerde şekillenen bu aşamanın en önemli özelliği, bilginin ve bilgi

teknolojilerinin tarım, sanayi, hizmetler sektörlerinin yanı sıra eğitim, sağlık, iletişim gibi her alanda kullanılabilir olmasıdır. Bu nedenle, bilgi toplumundaki gelişmeler kısa sürede üretimin ve verimliliğin artmasına yol açmakta ve yeni teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeleri de teşvik etmektedir. Bilgi toplumundaki tüm bu gelişmeler diğer dünya ülkelerini de kısa zamanda etkisi altına almış ve uluslararası alanda ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanda entegrasyonu beraberinde getirmiştir (Aktan ve Tunç, 1998, s.118).

Kitle toplumu sanayileşme ile beraber kent yaşamına uyum sağlayan bireylerin oluşturduğu yeni toplumsal yapıdır. Bireyler yalnız çalışmak ve üretmek üzerine koşullandırılırken, çalışma veriminin artırılması işçinin daha çok üretmesi adına yeni stratejiler geliştiren sermaye sınıfının iş dışında sunduğu; eğlence ve spor, sinema, müzik gibi her tür boş zaman etkinliğinin üretilmesi sürecinde şekillenen kitle iletişim araçları (özellikle televizyon) en önemli ve yaygın boş zaman faaliyetine dönüşmüştür (Yüksel, 2009, s.56).

TÜBİTAK (2002), insanlığın içerisinde bulunduğu dönemi modern sonrası dönem, geç modern, post modern, bilgi-bilişim çağı olarak isimlendirilmektedir. Bilgi toplumu ve küresel dünya devletleri gibi kavramların tartışıldığı bugünün toplumunda, Türk toplumunun bilgi toplumu olma yolunda ne kadar yol kat ettiği ve henüz hangi aşamaları tamamladığı bu anlamda önemli bir gelişme ölçütü olarak ele alınmaktadır. Bilgi toplumunun en temel göstergesi olan bilgi teknolojilerine sahiplik ve kullanılabilirliğin araştırıldığı, 1997 yılı araştırma verileri ile 2000 yılı araştırma verilerinin karşılaştırılması söz konusu değişimi ve teknolojik gelişmeyi göstermesi açısından önemlidir.

TÜBİTAK tarafından 1997 yılında yapılan “Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Araştırması” kent nüfusunda iletişim araçları sahipliği araştırılmıştır. Araştırmada televizyon, telesekreter, faks, telefon, çağrı cihazı, cep telefonu, bilgisayar, ve internet sahipliği sonuçlarına göre: Türkiye’deki hanelerin %96.1’inde televizyon, %5.8’inde telesekreter, %1.5’inde faks, %81.8’inde telefon, %2.5’inde çağrı cihazı, %0.1’inde cep telefonu, %6.5’inde bilgisayar ve %1.2’inde internet bulunduğu sonucu elde edilmiştir. 2000 yılında yapılan araştırmada ise Türkiye’deki hanelerin %86,8inde telefon bulunduğu, nüfusun % 50,2’sinin cep telefonuna sahip olduğu, % 17’sinin bilgisayar kullandığı, %12,2’sinin bilgisayara sahip olduğu, % 12,2’sinin internet konusunda bilgi sahibi olduğu ve % 7’sinin internet bağlantısı olduğu, Türkiye’deki hanelerin %96,9’unun da televizyona sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın bir diğer sonucu da 1997 yılında araştırmaya değer bulunan iletişim araçlarının 2000 yılında yerini başka araçlara bırakmış olmasıdır. Kitle iletişim araçlarının, teknolojik gelişmeler sonucunda değişmesi ve gelişmesi kitle iletişim sürecinde de değişikliklere neden olmuştur. Bu değişiklikleri maddeler halinde ifade etmek gerekirse;

1. Teknolojik gelişmelerle, kitle iletişim kanalları çoğalmıştır.
2. İzler kitlelerin kullandıkları kitle iletişim araçları bireyselleşmiş, tek ve sabit verici yerini izler kitlenin tercihi doğrultusunda kendine uygun zaman ve mekanda iletinin açımını sağlayan vericilere bırakmıştır.
3. Teknolojik gelişmelerle özellikle internetle birlikte izler kitlenin özgür seçim olanaklarının artması sonucunda yeni değişimler meydana gelmiştir.
4. Kitle iletişim yayım sistemlerinin ulusal sınırları aşması ve farklı kültürlerin birbirini tanıması sonucunu doğurmuştur (TÜBİTAK, 2002).

Kim (2002); söz konusu durumun gelişmekte olan bir ülke özelliğine sahip Türkiye’de de kendine özgü koşullara bağlı olarak kendini göstermekte olduğunu ifade eder. Çok renkli bir kültürel mozağe sahip olan Türkiye etnik ya da din kökenli tartışmalarla, siyasal görüş ayrılıklarıyla çalkalanmış, bu farklılıklar ya da tartışmalar teknolojinin de olanaklarını kullanarak kendilerini ifade etme yolları bulmuşlardır. Uydu antenleri ve internet yurt dışı yayınlara olanak sağlamış, teknolojinin zorlamasıyla değişmek zorunda kalan yasalar radyo ve televizyon yayıncılığındaki tekeli kırdığında pek çok alt kültür, özel radyolarla ve televizyonlarla kendilerini anlatma olanağı yakalamışlardır. Günümüzde, herhangi bir kitle iletişim aracına maruz kalmayan bir bireyden söz etmek güçtür. Sabah radyonun ya da televizyonun sesiyle güne başlayan, arabasında, iş yerinde ya da evde radyo ya da yürürken walkmen dinleyen, sinemaya giden, sokakta reklam panolarına göz atan evinde, okulunda ya da iş yerinde internet kullanan günümüz insanı bir biçimde kitle iletişim araçlarının ekonomik ve kültürel gücünün kökenlerini oluşturmaktadır (Birsen, 2005).

Araştırmanın bu aşamasında, kitle iletişim araçlarının, iletişimin var olduğu ilk günden günümüze kadarki gelişimine, tablolştırılmış özet bilgilerle değinilecektir.

Tablo 2.2. İlk Sözlü ve Görsel İletişim

M.Ö 100.000	(Tahmini) Ali artık Ayşe'yi eliyle dürterek morartmıyor. Sözle de morartıyor.
45.000	En eski görsel iletişim kalıntısı: Neanderthal Plaque, mammoth dişi (Macaristan' da).
28.000	Cro-Magnon işaret, kemiğe kazılmış, muhtemelen ayın safhaları
30.000	En eski duvara kazılmış hayvan resmi
10.000	İlk oyma resimler
8.000	Mezopotamya' da tarım ekonomisinin başlangıcı, kayıt tutma ve hesapta "token" sistemi kullanılışı
3.500	Sümerler' de kil tabletlere resimlerle yazılı olaylar
2.400	Hindistan' da yazarı belirten oyma mühürler

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.490

Tablo 2.3. Yazılı İletişim ve Basında İlk Gelişmeler

M.Ö 2800	Resim yazısı başlıyor, fonogram sistemleri geliyor, token sistemi geriliyor; Sümerler kil tablet kullanıyor. Çivi yazısı geliyor: papirüs kullanımı ve sonra parşömenin gelişi.
2600	Mısır' da yazıcılar (hattatlar).
1400	Papirüs üzerine yazılı en eski doküman
1000	Fenike alfabesi
775	Yunanistan' da 23 harfli alfabe
400	Yunanistan' da görsel tasarımın gelişmesi
400	Çinliler bambu, ağaç ve ipek üzerine yazıyorlar.
M.S. 1405	Tsai Lun kağıdı buldu.
175	Çin klasikleri taş üzerine işleniyor
200	Romalılar Yunan alfabesini aldı.
250	Kağıt kullanımı Orta Asya' ya yayılıyor.
751	Kağıt Semerkant' ta savaş esiri bir Çinli tarafından üretiliyor.

875	Çin’ de tuvalet kağıdı
950	Kağıt kullanımını batıya yayılmaya başladı.
1000	Mayalar ağaç kabuğundan kağıt yapmaya başlıyor.
1000	Çin’de hareketli kil baskı (movable type) yapıldı.
1035	Japonlar atık kağıdı kullanarak yeni kağıt yaptı.
1049	Pi Sheng kil kullanarak hareketli tipi yaptı
1140	Mumyalardan elbiseler soyularak kağıt yapıldı
1147	Esir alınan haçlılar, söylentilere göre, kağıt yapma sanatını Avrupa’ ya getirdiler.
1200’ler	Avrupa üniversiteleri etrafında kopya dükkanları

1234	Kore’ de hareketli metal tip yapıldı.
1298	Marco Polo Çin’ de kağıt para kullanımını anlatıyor.
1300ler	Kağıt kullanımını İspanya’ dan Almanya ve İtalya’ ya
1300	Orta Asya’ da ağaç tip
1309	Kağıt İngiltere’ de kullanılıyor.
1446	Gutenberg: hareketli tip
1452	Baskıda metal tabakalar kullanılması
1493	İspanya’ dan kovulan Yahudilerin baskı makinesini Türkiye’ ye getirmesi (1565’ te Ermeniler; 1627’de Rumlar).
1495	İngiltere’ de kağıt üretme fabrikası
1626	Türkiye’ de ilk: Müteferrika matbaası
1710	Alman oymacı Le Blon 3 renkli basmayı geliştirdi.
1725	İskoç basımcı stereotyping sistemini geliştirdi.
1774	Kağıt beyazlatıcısı
1790	İngiltere’ de hidrolik basım
1799	Fransa’ da kağıt yapma makinesi
1804	Almanya’ da lithography
1814	İngiltere’ de buhar gücüyle çalışan rotary basım
1819	Rotary basım
1839	Basımda elektrik
1851	Amerika’ da kağıt ağaç lifinden yapılıyor.
1856	Gazetelerin makineyle kaplanması

1871	Gazetede resim basma
1872	Kağıt hamurunun kağıt kaynağı olması
1880	Gazetelerde ilk resimler
1886	Mergenthaler linotype makinesini yaptı
1892	Dört renkli rotary basım
1896	Elektrikli kağıt fabrikası

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.492.

Tablo 2.4. İlk Gazetelerle İlgili Gelişme Kronolojisi

Tarih	Gelişme
200	Tipao gazete Çin memurları arasında dağılıyor
200	Julius Caesar Acta Diurna' yı başlattı
1485	İlk gazete (acarlar tarafından iddia edilmekte).
1600-20	Avrupa'da ilk gazetenin üretimi
1620	İlk İngilizce gazete
1640' lar	Sıkı kontrollerden sonra İngiltere' de gazeteler çıkıyor.
1795	Türkiye' de ilk gazete: Bulletin de Nouvelle
1831	İlk resmi Türkçe gazete: Takvim-i Vakayi
1840	Ceride-i Havadis
1860	Türkiye' de ilk özel gazete: Tercüman-ı Ahval
1928	Türk harfleriyle ilk Türkçe gazete

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.493.

Tablo 2.5. Sözü Kalıcı Sembollere Dönüşü: Kitapta Gelişmeler

M.Ö. 1900	Mısır' da papirüs üzerine yazılmış bilinen en eski kitap: "Yaşayan ölünün kitabı"
540	En eski kütüphane Atina' da kuruldu
500	Çinli aydınlar bambuya yazıyor
350	Mısır' da ağaç kapaklı parşömeden "İlahiler" kitabı

200	Parşömen ve tirşe üzerine yazılmış kitap
M.S. 600	Çin’ de kitap basımı
765	Japonya’ da resimli kitaplar
868	Çin’ de Uygur Türklerinden sonra blok baskı: Diamond Sutra, bu hareketli tipografyaya kadar (1480) devam etti
950	Çin’ de rulo yerine katlanan kitap
950	Çin’ de haremde sıkılan kadınlar iskambil oynuyor.
1116	Çinliler dikişli kitap yapmak için sayfaları kesiyor.
1446	Guthenberg 42 satırlık İncil bastı (Mainz,Almanya).
1457	Kitapta başlık sayfası
1460	Albrecht Pfister kitap illüstrasyonu için ağaç parçaları
1466	İlk Almanca İncil basıldı (1471’ de İtalyanca).
1470	Yunan ve Arap bili klasiklerinin tecümesi başladı
1490	Kağıt üzerine kitap basma Avrupa’ da yaygınlaşıyor
1500	Basın tarihinde ‘inkkunable’ denen dönen bitiyor.
1729	Türkiye’ de ilk kitap: Vankulu Lügatı
1747	Foulis Press (Scotland). sayfaları numaralama fikri
1819	Bulak matbaası kuruldu 1822 de yayına başladı
1904	Güldürü kitapları
1935	Modern paperback (kartonkapak).

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.494.

Tablo 2.6. Bir Görüntülü Anım Kaydında: Fotoğrafta Gelişmeler

Tarih	Gelişme
1560	İtalya’ da taşınabilir ‘camera obscura’
1727	Scuhulze: Silver nitrat ışık görünce karardığı bulundu.
1807	Camera Lucida imajı geliştirdi
1816	Niepce imajı 8 saat exposure ile kavdetti
1825	Thaumatrope ile görüntünün kalıcılığı görüldü
1827	Niepce gerçek fotoğraf yaptı
1839	Fox Tablot İngiltere’ de negatiften fotoğraf bastı
1846	Almanya’ da Zeis mercek yapmaya başladı

1851	İngiltere’ de Talbot 1/ 100.000second exposure ile resim
1854	Carte De Visite süreci Fotoğrafçılığı basitleştirdi; Fenton, Kırım Savaşı fotoğraflarıyla ilk haber fotoğrafçısı oldu.
1856	Poitevan photolithography başlattı
1859	Geniş açılı mercek
1861	Renkli fotoğraf için ilk kimyasal madde
1869	Subtractive metod ile renkli foto
1873	İlk renkli fotolar
1878	Dry- Plate photography
1885	Eastman fotoğraf basma makinesini yaptı
1887	Glass plate fotoğrafçılığın yerini alacak Celluloid film
1888	Kodak box camera resim çekmeyi kolaylaştırdı
1891	Telephoto mercek ameraya eklendi
1905	Pathe siyah-beyaz filmi makineyle renklendirdi.
1932	Zoom mercek bulundu, fakat 21 yıl sonra pratik oldu.
1932	Işık metresi
1963	Poloroid kamera istant fotoya renk ilave etti
1972	Polorid kamera kendisini focus edebiliyor
1976	Foto kameralar mikroprosesörlerle kontrol ediliyor
1978	Konika’ dan point-and-shot kamera
2000	Dijital fotoğrafçılıkta bir dönem son buluyor

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.494.

Tablo 2.7. Uzaktan Yazma: Telgrafta İlk Gelişmeler

1810	Elektro- chemical telgraf yapıldı (Almanya).
1823	Ronalds bahçesinde telgraf kurdu, kimse ilgilenmedi (İngiltere).
1833	3 kilometreye giden telgraf (Almanya).
1837	Wheatsone ve Cooke elektrik telgraf patenti aldı (İngiltere).
1844	Washington ve Baltimore arasında Morse’ un telgrafi
1847	Ticari araç olarak telgrafın kullanılışı
1847	Bakewell’ den kopyalayan telgraf

1854	Kırım Savaşı'nda telgraf kullanıldı
1855	Yazan telgraf (Amerika).
1862	Caselli telgrafla elle çizilmiş resim nakli yaptı.
1866	Western Union Amerika' da telgrafta tekel
1872	Telgraf telinin iki ucundan aynı anda nakil
1888	Marconi telsiz telgrafı buldu

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.495.

Tablo 2.8. Sesi Uzaktan Getirip Uzağa Götürme: Telefonun Gelişmesi

Tarih	Gelişme
1854	Fransa'da Bourseul deneme telefonu yaptı.
1865	Atlantik Okyanusu'na serilen kablo Avrupa ve Amerika'yı anında iletişim için bağladı
1876	Bell telefonu yaptı
1886	Şehirlerarası telefon etme olanağı
1892	Otomatik telefon santrali
1902	Trans Pacific telefon kablosu Kanada ve Avustralya'yı bağladı
1904	Telefon cevap makinesi
1974	İlk cellular phone network (Japonya).
1983	Cellular Phone network (ABD).
1989	Pacific Link fiber optik kablo
2000+	Cep telefonunda müzik, resim, hareketli kayıt

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.496

Tablo 2.9. Uydu İletişimiyle İlgili İlk Önemli Gelişmeler

Tarih	Gelişme
1945	Clarke"geo-synchronous communication satellites" hakkında düşünce ortaya attı.
1954	Sovyetler Soutnik'i attılar

1957	Soutnik uzaydan sinyal gönderdi
1961	Bell Laboratuvarları ışık dalgasıyla iletişimi test etti
1962	Comsat
1962	Telstar satellite Atlantik ötesine imaj yayınladı
1963	İletişim uydusu geo-synchronous yörüngeye yerleştirildi.
1964	Tokyo Olimpiyat Oyunları uydu ile dünyaya canlı yayını
1964	Rus bilim adamlarının bir sinyali Jupiter' den yansıtması
1964	Intelsat, Uluslar arası Uydu Organizasyonu kuruldu
1965	Sovyetler birliğinde evlere tv uydu yayını
1965	Communications satellite Early Bird (Intelsat 1). Atlantic Okyanusu üzerinde yörüngeye yerleştirildi
1969	Astronotlar Ay' dan canlı fotoğraflar gönderdi.
1972	Landsat 1 "eve-in-the-sky" uydusu

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.498.

Tablo 2. 10. Sinemanın Gelişmesi

1640	Kirchner, bir Alman Jesuit, büyülü feneri yaptı.
1974	Panorama, sinema salonlarının öncüsü açıldı
1824	Peter Roqet imajların kalıcılığına dikkati çekti.
1832	Belçika'da Phenakistoscope ve Avusturya'da Stroboscope
1838	İngiltere' de Wheatstone's Stereoscope ile üç boyutlu resim
1878	Muybridge hareket eden atın resmini çekti
1878	France oraxinoscope, görüntü oyuncağı
1889	T. Edison ve W. Dickson ilk hareketli resim kamerasını (kinetography). ve seyrediciyi (kinetoscope). yaptı.
1890	İngiltere' de, Friese-Greene kinematograph kamera ve projektör yaptı.
1892	Edison ve Dickson peep-show Kinetoscope yaptı
1894	Lumiere kardeşler R. Paul'un kamerasını cinemagraphe oluşturmak için aldı (Sinema adı bundan çıktı).
1895	Lumiere kardeşler Paris'te ilk hareketli resim kamerasını yaptı, ilk sinema salonunu açtı ve ilk filmi gösterdi
1896	Edison perdeye yansıtma sistemini vitascope diye adlandırdı; ilk

	sinema salonu New York'ta açıldı
1896	İstanbul'da Yıldız Sarayında ilk film gösterisi
1902	İlk sinema klasikleri: George Melies'in "A Trip to the Moon" ve Edwin
1903	S. Porter'in "The Great Train Robbery"
1906	"Animated cartoon film" üretildi
1907	Bell and Howell film yansıtıcı sistemini geliştirdi.
1908	ABD'de, Smith gerçek renkli hareketli resimleri sundu
1912	Elle çevrilen film kameraları yerini motorla çevrilen aldı.
1914	ilk Türk belgeseli: Fuat Uzkinay; Ayastefenos' da halkın bir Rus abidesini yıkması.
1915	D.W. Griffith "The Birth of a Nation," filmini yönetti; ardından "Intolerance"
1916	Konulu ilk Türk filmleri: Himmet Ağanın Evliliği (Weinberger Ve
1918	Unzkinay).; Pence ve Casus (S. Simavi).
1922	Fox Movietone Haber Film'de ses deneyimi yaptı
1922	Technicolor filmler için iki renk sürecini sundu
1922	Almanya'da UFSA "optical soundtrack" olan film yaptı.
1922	Bir kırmızı ve yeşil mercekle seyredilen ilk üç boyutlu film.
1922	Nanook of the North, ilk belgesel.
1922	Kemal Film Stüdyosu açıldı. "Bağımsızlık İzmir Zaferi" belgeseli yapıldı
1923	1923-1939 arası Muhsin Ertuğrul Türkiye'de tek yönetmendi ve 29 film yaptı
1927	İlk sesli sinema "The Jazz Singer" ayrı phonograph kaydıyla vitaphone teknolojisini kullandı
1930	Sesli sinema kabul edilen standart oldu
1935	Eastman-Kodak'dan Kodachrome renkli film
1941	Moskova sinemasında stereo kondu
1952	Üç boyutlu film: Geniş ekran
1954	Filmler sinemalardan sonra televizyonda gösteriliyor
1977	Filmler sinemalardan sonra televizyonda gösteriliyor
1980	Fransa'da holografik film bir martının uçuşunu gösterdi
1982	Japonya'dan elektronik resim kaydeden filmsiz kamera

1990 ve 2000ler	DVD, VCD, hometheatre ve dijital teknolojiler
--------------------	---

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.499.

Tablo 2.11. Sesle Yazma ve Dinleme: Gramofon, Radyo, Plak ve Müzik

Tarih	Gelişme
1920	Mikrofon; ilk radyo istasyonu KDAKİKAA (Pittsburgh).
1920	Elektrikle ses kaydı
1920	KDAKİKAA Pittsburgh ilk planlı radyo yayını
1922	New York'taki WEAFF radyosunda ilk radyo reklamı
1927	Türkiye' de ilk radyo yayını.
1929	Araba radyosu
1929	Almanya' da plastik teyp üzerine manyetik ses kaydı
1930	AT&T resimli telefonu denedi
1933	Armstrong'dan 20 yıl sonra kullanılacak olan FM
1933	Phonograph kayıtlarında stereo.
1935	Almanya' da ses kayıt aleti satılmaya başladı.
1936	Bell Labs ses tanıtan makineyi yaptı
1938	Ankara radyosu
1946	Jukebox kitle üretimi
1947	Vacuum tüplerinin yerini alacak transistör yapıldı
1948	LP plak (78'lik denemeler büyük plak).
1949	RCA 45'lik plakları sundu: İstanbul Radyosu açıldı.
1954	Transistör radyolar satılmaya başladı
1955	Teyp üzerine stereo müzik kaydı
1958	FM radyo istasyonları kablolu yayında.
1963	Hollanda'dan ses kaseti
1966	Xerox firmasından Telecopier, bir fax makinesi.
1967	Dolby audio hissesini kesti
1978	Dijital kayıt
1980	Sony Walkman

1983	Compact disk
1985	Türkiye'de ilk dijital radyo bağı sistemi

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.499.

Tablo 2.12. Görüntü İletme, Televizyon ve Kayıtle İlgili Gelişmeler

Tarih	Gelişme
1875	Resim nakli yapmak için "selenium mosaic" (ABD).
1880	Leblanc bir resmin parçalar halinde nakli teorisiyle geldi
1882	İngiltere' de ilk Wirephotos (fotoğrafi telle gönderme).
1884	Almanya' da tv'nin ilk Şekli: Nipkow scanning disc
1902	Photoelectric scanning bir resmi gönderip alıyor
1904	Almanya'da fotoğraf telle nakledildi
1907	Rusya' da Rosing, tv teorisi geliştirdi
1921	Western Union wirephoto (fotoğraf telgrafı). hizmeti
1923	Westinghouse fizikçisi Vladimir Zworykin "iconoscope" denen görüntü aletini buldu
1924	Telefon hatlarıyla resim nakli yapıldı.
1925	Hareket eden imaj, yel değirmeninin kolları, yayınlandı.
1926	Bell Telephone Labs filmi televizyon ile yayınladı
1927	Farnsworth elektronik TV sistemi kurdu.
1927	Philo T. Farnsworth ilk televizyon patentini aldı
1928	Electro-mechanical sistem üzerinden renkli TV yayını.
1928	Baird televizyon kaydı için video disk yaptı.
1928	Bir deneyde tv Atlantığı geçti
1928	N.Y' de ilk programlanmış televizyon yayını yapıldı
1929	Elektronik renkli tv için deneyler
1929	Londra' da televizyon stüdyosu
1930	RCA, Westinghouse ve GE ticari televizyonu geliştirmek için araştırmalarını Zworykin idaresinde birleştirdiler.
1931	Elektronik TV yayınları (Los Angeles ve Moskova).
1934	Associated Press wirephoto hizmetine başladı
1934	Alman caddelerinde mobile television kamyonları

1935	Tümüyle elektronik VHF televizyon.
1936	Berlin olimpiyatları kapalı devre yayınlandı.
1938	Baird' in renkli TV'yi canlı gösterisi
1938	Yayınlar teypte alınabilir ve edit edilebilir

1953	RCA sistemi renkli yayın için standart seçildi
1964	Japonya'dan: Ev kullanımı için videotape kayıt aleti
1966	Maior Networkler tümüyle renkli yayına başladı.
1967	Kamu Yayıncılığı Sistemi (PBS). Amerikan Kongresi tarafından kuruldu; Ev kullanımı için videotape filmleri
1967	İlk televizyon deneme yayını Ankara'da başladı.
1970	Almanya'da videodisc
1972	HBO kablo' da "pay-TV" hizmetini başlattı.
1972	Sony'den 3/4 inch "U-Matic" cassette VCR.
1972	Dijital televizyon laboratuardan çıktı.
1972	Sony's Port-a-Pak. Portable video kayıt aleti.
1972	"Pong" video oyunu çığırını başlattı
1975	Sony Betamax ve JVC VHS kayıt sistemini sundu; kablo sistemlerine uydu yayını başladı
1979	Hollanda'dan lazerli dijital videodisc.
1981	Ev kamera kayıt aletleri (camcorders).
1984	El bileğine giyilen televizyon.
1984	Teypi içinde olan Camcorder.
1989	Türkiye'de korsan televizyon yayınları başladı
1994	Amerika'da evlere direk uydu yayın hizmeti başladı
1995	Sony'den düz ekran tv.

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.500.

Tablo 2.13. Daktilodan Hesap Makinesi ve Bilgisayara

Tarih	Gelişme
1642	Blaise Pascal ilk mekaniksel hesap makinesini yaptı
1714	Henry Mill daktilo patentini aldı (İngiltere).

1798	Senefelder' den (Almanya). lithography.
1808	İtalya' da Turri, kör bir prenses için daktilo yaptı.
1820	Arithmometer, hesap makinesinin öncüsü.
1823	Babbaoe hesap makinesinin bir bölümünü kurdu.
1829	Burt' e daktilo patenti (ABD).
1834	Babbaoe' den bilgisayarın öncüsü analitiksel motor fikri.
1845	Daktiloya şerit
1873	Reminoton Sholes'un (1868) daktilosunu üretmeye başladı
1889	Herman Hollerith "punch cards" ile nüfus sayımı yapıldı
1892	Taşınır daktilo Portable typewriters.
1911	IBM olacak firma kuruldu
1928	IBM'den 80-sütunlu punch card.
1935	IBM' s electric typewriter çıktı
1936	Alan Turing "on Computable Numbers" yazısında bilgisayarın genel amacını açıkladı
1939	John V. Atanasoff and Clifford Berry, sonradan bilgisayara kullanılacak ilk dijital, binary makineyi buldu.
1942	Atanasoff'dan ilk elektronik dijital bilgisayar
1944	Harvard'dan "Mark I" adlı ilk dijital bilgisayar.
1946	John Von Neumann günümüzde bilinen bilgisayarın parçalarını anlatan yazısını yazdı.
1948	Bell laboratuvarlarından transistör
1849	MİT' den ilk gerçek zaman bilgisayarı: Whirlwind
1951	Ticari bilgisayar satışları. UNIVAC ilk ticari bilgisayara
1953	IBM Model 650'yi çıkarttı.
1958	Bilgisayar devreleri Jack Kirby (Texas Instruments) tarafından yapıldı; telefon hattında data gönderme.
1959	Microchip
1962	Mini bilgisayar
1963	PDP-8 ilk popüler minicomputer.
1968	RAM microchip satışları
1869	Amerika Savunma bakanlığı bilgisayar şebekesi yapıldı
1970	Floopy disk (önce büyük olan sonra küçük diskler).
1971	İntel' den microprocessor: ilk yazılım programı: Wang 1200

1973	Kendi düzeltme yapan daktilo: IBM'in Selectric
1975	Kişisel bilgisayar IBM tarafından çıkartıldı

1976	Apple I.
1978	Elektronik daktilo
1981	The IBM PC. Laptop bilgisayar, ilk Mouse
1983	Computer chip: 288.000 bits hafıza
1984	Portable cd player, 32-bit microprocessor, Apple Macintosh grafik temelli sistemi çıkarttı; bir megabyte hafıza chip
1985	CD Room
1991	Bilgisayar morfin Terminatör 2
1994	İnternet yönetimi özelleştirildi(AB).
2000' ler	PC' lerde ses, video, kayıt, CD, hız, internet vb kapasite geliştirilmesi

Kaynak: Erdoğan, 2005, s.500.

2.4.6. Kitle İletişim Araçları

Mesaj, kaynaktan hedef kişi ya da kitleye, kanal aracılığıyla iletilir. Geribildirim yine bir araç, bir kanal taşır. İletileri taşıyan bu kanallar fiziksel (ses, hava vb.), teknik (telefon, telgraf) ya da sosyal (okul, TV vb.) araçlar olabilir. Genelde kanal iletişimin aktığı oluk; araç da, kitle iletişim araçları anlamında kullanılmaktadır.

Ünlü iletişim bilimci Fisk, iletişim araçlarını üç kategoride ele almıştır. Bunlar: iletişimin etkinliklerini ileten ses, yüz, beden, sözcükler ve benzerlerini içeren, sunan iletişim araçları, iletişim kuranın kitaplar, fotoğraflar vb. türde yapıtları, çalışmalarını temsil eden iletişim araçları ve birinci ve ikinci gruptakileri ileten telefon, radyo, tv, film vb. türdeki mekanik (elektrikli) iletişim araçlarıdır. Her elektrikli iletişim aracı, kuşkusuz kitle iletişim aracı değildir (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.211).

Küreselleşmede, başka bir anlatımla farklı toplumların, kültürlerin ve düşüncelerin birbirleriyle kaynaşma sürecine girmesinde ve dünya genelinde baskıcı rejimlerin giderek azalmasında bir çok faktör etkin olmasına karşın, kuşkusuz en önemli faktörlerden biri kitle iletişim araçlarıdır (Hülür, 2006, s.1).

Genelde iletişim teknolojisindeki gelişmelerle ortaya çıkan araçlar ikiye ayrılabilir:

1. İki kişi arasındaki karşılıklı iletişimi kolaylaştıran araçlar. Örneğin mektup, telefon, telgraf vb.
2. Bir iletiyi üreten kişinin bunu birden çok tüketiciye giderek aktarmasını sağlayan araçlar. Örneğin basım araçları, sinema, radyo ve televizyon. Bu araçları birinci gruptaki iletişim araçlarından ayıran iki temel özellik, büyük ayda yığınlara iletiyi ulaştırma ve olanağı ve artık sürecin tek yönlü iletme dönüşmesidir (İlal, 2007, s.25).

Kitle iletişim araçları arasında; baskı (kitaplar, dergiler, gazeteler), film (ticaret amacıyla yapılmış filmleri), yayın araçları (radyo ve televizyon) sayılabilir. Yüz yüze iletişim ile mekanik bir araç yoluyla yapılan iletişim arasında bazı farklılıklar vardır. Yüz yüze iletişimde şaşkın bir bakış, bir gülüş, bir kaş çatış, iletinin ne tür algılandığı üzerine anında bilgi verir. (Tutar ve Yılmaz, 2005, s.211).

Radyo, televizyon, sinema, afis, gazete, dergi gibi bilgi, haber gibi iletileri kitlelere ulaştıran araçlara “kitle iletişim araçları” denmektedir. Televizyon, sinema gibi kitle iletişim araçlarının, haber iletmenin yanı sıra eğitici ve öğretici yanları da vardır (Gürdamar, 2008, s.1).

Geniş insan kitlelerine ulaşmada radyo, gazete, kitap, televizyon, internet gibi araçlar en çok tanınan ve başvurulan kitle iletişim araçlarıdır. Günümüzde toplumsal varoluşu gerçekleştirerek ortaklık yaratmak, bu varoluşu ve ortaklığı sürdürürebilmek için kitle iletişimime, dolayısıyla kitle iletişim araçlarına, ihtiyaç vardır (Şen, 2008, s.26).

Mc Luhan'ın “küresel köy” kavramıyla belki de yıllar önceden öngördüğü küreselleşme olgusu tüm dünyayı çemberi içine almışken, ülkemizin bu yöndeki değişim ve oluşumlardan etkilenmemesi ya da etkilenmiyor olduğunun söylenmesi gerçeğe uygun düşmez. Kaba bir bakışla ele alındığında, kitle iletişim araçları son iki yüzyıl içinde kesin bir bütünlük arz eder (Barbier ve Lavenir, 2001, s.385). Araştırmanın iletişim ve çeşitleri bölümünde bu kitlesel iletişim araçları detaylı biçimde tanımlandığından bu bölümde tekrar kitle iletişim araçlarının çeşitleri ve fonksiyonlarına değinilmeyecek, daha çok kitle iletişim araçlarının eğitimle ilişkisi ve milli eğitimimizdeki kullanım alanlarından söz edilecektir.

2.4.7. Kitle İletişim Araçları ve Eğitim

80’li yıllarla birlikte gündemimize giren küreselleşme olgusu, toplumsaldan bireysele geçişin itici gücü olmuştur. Toplumsalda yalıtılmış birey, artık **“kendi yazgısını tayin etme hakkı”** na sahiptir (Bıçakçı, 2001, s.16).

Küreselleşme hiç kuşkusuz günümüz dünyasında en çok konuşulan ve günlük yaşamımızı bütün yönleriyle derinden etkileyen bir olgudur. Çok çeşitli boyutları olduğu için de basit bir tanımını vermek zordur. Özellikle ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel olmak üzere üç önemli boyutu olan küreselleşmenin her bir boyutu dikkate alınarak birbirinden kısmen farklı tanımları yapılabilir (Acar ve Kuma, 2008, s.3).

Özden’e göre (2002) küreselleşme ile birlikte bilgi toplumunda eğitiminde göz önünde bulundurulacak hususlar şunlardır (Balay, 2004, s.67):

1. Bilgiyi temel alan eğitim programları izlenecektir.
2. Çocuklara daha fazla düşünme, tartışma ve araştırma ortamı hazırlanacak; böylece, serbest düşünen, tartışan, araştıran ve bulduklarını değerlendirebilen bir toplum yapısı oluşturulacaktır.
3. Yetişkinler eğitim süreci dışında bırakılmayacak; eğitim ve teknolojiye uyumları konusunda sürekli eğitilmeleri gerekecektir.
4. Dersler ansiklopedik bilgileri yüklemek yerine, konuları ve olayları derinliğine anlamayı ve eleştirel düşünmeyi esas alacaktır.
5. Okullar, öğrencileri gelecek için gerekli bilgiyle yüklemek yerine, okulda verilen bilgilerin yaşam boyu yetmeyeceği görüşünden hareketle öğrenmeyi öğrenmeye geçilecektir.
6. Eğitimde sadece sözel ve sayısal zekayı geliştirmek yerine, görsel, kinestetik, ritmik ve benlik gelişimini de içine alan çok yönlü zihin gelişimi hedeflenecektir.

İfade edilen bu genel çerçeve, küreselleşme sonucu teknolojilerin dünya üzerinde bariyersiz ve ışık hızıyla yayımlı sonucu kitle iletişim araçlarının da eğitimde kullanılmasıyla oluşabilecek değişimlerin nasıl yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılarak gerçekleşmesi hedeflenen değişimler, hem öğrencilerin serbest düşünüp tartışabilen, gelişmeleri izleyerek yorumlayabilen

bireyler olmasını amaçlamış, hem de öğrencilerle birlikte yetişkinlerin de eğitim ve teknolojiye uyum sağlaması için sürekli eğitimlerini öngörmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın hazırlık ve yürütülme safhalarıyla birlikte, teknik ve etik unsurlarıyla ilgili açıklamalar yapılmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma nitel bir araştırmadır. Işıkoğlu'na göre (2005) nitel araştırma yöntemlerinde olay ve olgular doğal ortamlarında gözlemlenir. Bu bağlamda birden fazla ve sosyal olarak yapılandırıldığına inanan nitel araştırmacı, sosyal olayları araştırırken bunların gerçekliğini doğal ortamlarda insanları inceleyerek araştırmasını yapar. Nitel araştırma yöntemleri, araştırmanın gerçekliği doğal ortamı anlamaya, tanımaya ve sonuçlara olan etkilerini açıklamaya duyarlı olduğundan eğitimsel gerçekleri çok boyutlu olarak ortaya koyma imkânı tanır. Bu yönleri ile de eğitim araştırmalarına zenginlik katar (Yaman, 2007, s.131).

Milli Eğitim Bakanlığımızın Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ile birlikte yürüttüğü Avrupa Birliği' ne uyum süreci yeniliklerini de kapsayan eğitime teknolojinin ve teknolojik araç gereçlerin entegrasyonu ile ilgili tüm çalışma ve uygulamalar, Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte eğitim anlayışında yaşanan tüm köklü değişikliklerin çağdaş eğitim için gerekli araçların sağlanmasını da zorunlu kıldığını kanıtlar niteliktedir. Araştırmada durum incelemesinin yapıldığı ortaöğretim okulundaki yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin teknolojik dönüşümler ve kitle iletişim araçlarının eğitime etkileri hakkındaki algı ve düşüncelerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca uygun olarak nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Yin'e (1984) göre durum çalışması, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Özçelik ve Yıldırım, 2002, s.5).

Araştırmada durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül tek durum desenlerinde, isminden de anlaşılacağı gibi, tek bir analiz birimi (bir birey, bir kurum, bir program, bir okul vb.) vardır. Bütüncül tek durum desenin kullanım alanlarından biri de daha önce hiç kimsenin çalışmadığı veya ulaşmadığı durumlardır. Böyle

durumların çalışılması da, daha sonraki araştırmacılar için daha önce bilinmeyen bir konunun su yüzüne çıkması ve daha sonra yapılacak araştırmalara temel oluşturması ya da yol göstermesi açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.290).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırma bütüncül tek durum desenine uygun olarak Antalya Toros Meslek Lisesi'nde gerçekleştirilmiştir. Okulun ğretim şekli ikili öğretimdir. Okulun bünyesinde 12 adet 9.sınıf, 10 adet 10. Sınıf, 6 adet 11. Sınıf olmak üzere toplam 30 şubede eğitim ğretim faaliyeti sürdürülmektedir.

Araştırmanın alışma grubu lt örnekleme yöntemine ve gönüllük esasına göre seçilmiştir. lt rnekleme yöntemi, araştırmacının derinlemesine bilgi edeceğini düşündüğü durumlarda önceden belirlenen ltler çerçevesinde çalışma gruplarının belirlenmesi için kullanılır. Bu araştırmadaki lt, çalışma grubundaki bireylerin tabi oldukları sistemleri kullanabilme yeterliliğine sahip olmalarıdır. Araştırmanın alışma grubunu bu lte uyan ve gönüllülük esasına göre seçilen 2 yönetici (1 müdür ve 1 müdür yardımcısı), 5 ğretmen, 4 ğrenci ve 2 veli oluşurmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2' si bayan, 3' erkektir. ğrenim durumu bakımından öğretmenlerin hepsi niversite mezunudur. Öğretmenlerin yaş ortalaması 43 ve aylık gelir ortalaması 2.300 TL' dir. Öğretmenlerin tümünün kendi kullanımına özel cep telefonları vardır. ğretmenlerinin tümünün evinde bilgisayar vardır. Öğretmenlerden 1' i okulda yanında herhangi bir iletişim aracı bulundurmuyorken, 4'  bulundurmaktadır. Yine ğretmenlerin 2' si derse cep telefonu ile girmez iken, 3' cep telefonu ile girmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin 2 si de bayandır. ğrenim durumu bakımından velilerin bir ilkokul biri lise mezunudur. Her iki velinin de evde bilgisayarı vardır. Biri İnternet bağlantılı bilgisayarken, diğerisi değildir. Velilerin aylık ortalama aile geliri 2.000 TL' dir. Yine velilerin her ikisinin de cep telefonu kendi kullanımına özeldir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 4'  de kızdır. Öğrencilerin 3'  10. Sınıf, 1' i 9. sınıftır. Öğrencilerin 3' ünün evinde bilgisayar varken, birinin evinde yoktur. Yine 3' ünün şahsi cep telefonu, 1' inin şahsi bilgisayarı vardır. Öğrencilerden sadece 1'i okulda yanında

cep telefonu bulundurmaktadır. Hiçbiri derse herhangi bir kitle iletişim aracı ile girmemektedir.

Katılımcıların soruları içtenlikle cevaplandırmaları için isimleri belirtilmeyip kodlanarak araştırmacı tarafından saklı tutulmuştur ve bu veri toplama öncesinde katılımcılara belirtilmiştir. İhtiyaç dahilinde katılımcıların heyecanlarının giderilmesi ve yine cevaplama içtenliğin sağlanması için aralıklarla bu durum katılımcılara anımsatılmıştır. Katılımcıların görüşlerinden alıntılar yapılırken şu kodlama sistemi kullanılmıştır. Y; yönetici, Öğ; Öğretmen, V; veli, Ö; öğrenci, K; kadın, E; erkek, olduğunu ifade etmektedir. Örneğin (Öğ.4, K). kodu kadın olan dördüncü öğretmeni ifade etmekte kullanılmış bir kodlamadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki farklı nitel veri toplama yönetimi ve bu yöntemlere uygun araçlar kullanılmıştır. Bu veri toplama yöntemlerinden birincisi görüşme formlarıdır. Katılımcıların araştırmayla ilgili görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorulara dayanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına dayanan katılımcı türüne uygun bireysel ve odak grup görüşme formları uygulanmıştır.

Araştırmada bir diğer veri toplama yöntemi dokümanlardır. Kitle iletişim araçlarını eğitime etkilerine ilişkin literatür taraması yapılmış, bu alanda bu güne kadar yapılan bilimsel çalışmalar, tezler, makaleler, kitaplar ve konuyla ilgili resmi kurumların doküman ve içerikleri detaylı irdelenmiş, kurumlardan yetkililerle alına randevular doğrultusunda görüşmeler yapıp araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturabilmek amacıyla dokümanlar temin edilmiştir.

3.3.1. Görüşme Kayıtları

Görüşme türleri farklı kaynaklarda çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalardan bir tanesi de katılımcı sayısına göre olan görüşmelerdir. Görüşmeye katılanların sayısına göre görüşmeler; bireysel ve (odak) grup görüşmeleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Karasar'a göre (1999) bireysel görüşmeler; görüşmeci ile cevaplayan (görüşme yapılan kişi) haricinde kimsenin görüşmede bulunmadığı türdedir (Kişiye özel bilgilere daha çok bireysel görüşmelerde ulaşılır. Ancak diğer yandan bireysel görüşmelerde edinilmeyen bilgilere de grup görüşmelerinde ulaşılabilir. Grupla görüşmeler; ortak bir problem çevresinde

toplanmış, oluşan etkileşimle sorulara yanıt verecek grupla yapılır, bu esnada görüşmeci de gruptaki kişilerin görüşmenin amacından sapmadan ilerlemesini sağlamak ve not almakla görevlidir (Tiryaki, 2006, s.4).

Günergin, (1992) görüşmeyi “belli bir amaç doğrultusunda tarafların planlı olarak bir araya gelerek yüz yüze ve sözel olarak bilgi, düşünce, öneri ve fikir alışverişidir şeklinde tanılamıştır (Yineoğlu, 2007, s.67).

Patton’a göre (1987) görüşmenin amacı, bir bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır. Görüşme yoluyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenmeyi anlamaya çalışırız (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.120).

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından biri görüşmedir. Görüşme sorularının belirlenmesi ve geliştirilmesi için bir takım çalışmalarda bulunulmuştur. Öncelikli olarak sorular literatür taramasına bağlı olarak kavramsal çerçevede oluşturulmuş ve görüşme formunun yapılandırılması için katılımcılarla ön görüşmeler yapılmıştır. Bu ön görüşmelerin sonuçları raporlaştırılmıştır. Elde edilen raporlar araştırmacı ve danışmanı ile gözden geçirilmiş, açık uçlu sorulara dayandırılmış yarı yapılandırılmış görüşme formlarının son hali oluşturulmuş ve bireysel görüşmeler bu formlar aracılığı ile sürdürülmüştür. En son olarak bireysel görüşmeden elde edilen veriler ışığı altında açık uçlu sorulara dayandırılmış yarı yapılandırılmış odak grup görüşme soruları oluşturulmuştur.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasının nedeni bu tekniğin araştırmacıya görüşmenin akışına bağlı olarak değişik paralel ya da alt soruları sorma imkânı vermesi ve bu sayede araştırmacının görüşmenin akışını etkileyerek kişinin yanıtlarını daha da açmasını ve aydınlatmasını sağlamasıdır.

Araştırmada bireysel ve odak grup görüşme türlerinin kullanılma iki nedeni vardır: Birincisi bireysel görüşmelerde edinilmeyen bilgilere ulaşmak. İkincisi ise bireyin tek başına vereceği cevaplar ile grup içindeki etkileşimi sonucu vereceği cevapların farklı olacağı düşüncesidir.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama olarak yarım saat sürmüştür. Görüşmeden elde edilecek verilerin daha iyi analiz edilebilmesi ve zaman kazanmak için ses kayıt cihazı

kullanılmıştır. Ses kayıt cihazındaki bu kayıtlar daha sonra orijinaline uygun biçimde metne çevrilmiştir.

3.3.2. Dokümanlar

Nitel araştırmada doğrudan gözlem ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda veya araştırmanın geçerliğini arttırmak amacıyla, görüşme ve gözlem yöntemlerinin yanı sıra, çalışılan araştırma problemiyle ilişkili yazılı ve görsel materyal ve malzemeler de araştırmaya dahil edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.120). Araştırma problemine ilişkin olarak yazılı ve görsel dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım sağlanması açısından oldukça önemlidir. Zira olguya ya da olaya ilişkin çok çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması farklı bakış açıları ve farklı yaklaşımların da incelenmesini ve sentezlenmesine imkân sağlayacak bu da araştırmanın geçerliliğini arttıracaktır. Tüm bunlara ek olarak dokümanlar araştırmanın konusunun geçmişine ya da tarihsel sürecine ışık tutacaktır (Baş ve Akturan, 2008, s.99).

3.4. Verilerin Toplanmasında Etik Prosedürler

3.4.1. Araştırmanın Fiilen Yürütüleceği Birimin Bağlı Olduğu Kurumdan İzin Alınması

Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim okulunda gerçekleştirileceği için yasal izin alınması gerekiyordu. Bunun için bu ortaöğretim okulunun bağlı bulunduğu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla başvurularak izin alındı.

3.4.2. Araştırma İçin Katılımcıların Bilgilendirilmesi ve Katılım İçin İzin Formlarının Doldurulması

Bu araştırmada dört farklı katılımcı türü bulunmaktadır: yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler. Bu katılımcılardan yöneticiler, öğretmenler ve velilerle görüşmeye geçmeden önce onlar araştırmanın amacı hakkında bilgilendirildi. Araştırmaya katılımlarının gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirileceği belirtildi. Araştırmada hiçbir surette isimlerinin geçmeyeceği ve kendilerine takma bir isim atanacağını söylenildi. Bu sayede araştırmanın gizliliği ve güvenliği konusunda katılımcılara güven verildi. Araştırmanın

kaydedilmesindeki iki neden açıklandı: birincisi görüşmeden elde edilecek verilerin daha iyi analiz edilebilmesi ve ikincisi zaman kazanmak. Katılımcıların görüşmenin kaydedilmesi konusunda hem fikir olmaları ve araştırmaya gönüllü olarak katılacaklarını beyan etmelerinin ardından onlardan araştırmaya katılım için izin formunu okuyup imzalamalarını istenildi.

Araştırmadaki dördüncü katılımcı türü olan öğrencilerin 18 yaşından küçük olmasından dolayı araştırmaya katılımlarını sağlayabilmek için ise velilerinden izin alınması gerekiyordu. Bu yüzden araştırmaya katılacak öğrencilerin velileri ile bu konuda bir görüşme yapıldı. Bu görüşmede aynı şekilde araştırma hakkında velileri bilgilendirip onlara gerekli açıklamaları yapıldı. Velisi oldukları öğrencilerin araştırmaya katılımlarını kabul eden velilerden izin formunu okuyup imzalamalarını istenildi.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma iki çeşit nitel veri toplama aracı kullanılmıştır: bireysel ve odak görüşmeleri, doküman incelemesi. Dolayısıyla tek bir veri çözümleme tekniğine bağlı kalınmayıp veri toplama araçlarının da özellikleri dikkate alınarak veriler çözümlenmiştir.

Fox'a göre (1969) içerik analizi, sözel ve yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, belirli değişken veya kavramların ölçülmesi ve bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasıdır (Yalçın ve Diğerleri, 2009, s.3).

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkiler ulaşmaktır. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.227).

3.6. Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler

Araştırma yürütülürken bir takım zorluklarla karşılaşılmıştır. Bu zorlukların katılımcı grupları olarak tasnif edilmiş açıklaması şöyledir:

3.6.1. Yöneticilerle Yaşanan Zorluklar

Yöneticilerle yaşanan zorlukların nedeni, araştırmanın yapıldığı dönemde okulda az sayıda yöneticinin bulunması ve buna bağlı olarak mevcut yöneticilerin mesailerinin çok yoğun olmasıdır. Örneğin araştırmacı okul müdürü ile 6 kez randevulaşmasına rağmen hiçbiri gerçekleşmemiş, okul müdürü görüşmesi planlanandan çok sonra gerçekleştirilebilmiştir. Yine araştırmanın yapıldığı dönemde belirli günler ve haftaların ard arda gelmesi de yine okul yöneticilerinin iş yükünü arttırmış, dolayısıyla araştırmacıya ayırdıkları kısıtlı vakti daha da azaltmıştır. Okul müdürünün ilçe Milli Eğitim kurumundan sürekli toplantıya çağırılması ve meslek lisesi müdürü olmanın getirdiği her türlü satın alma sorumluluğundan dolayı okul dışına çıkmak zorunda kalması da neredeyse mesai saatlerinde okul müdürünü okul içerisinde bulmayı zorlaştırmıştır. Norm kadro uygulaması nedeni ile okulda 3 müdür yardımcısı ve bir müdür başyardımcısının iş yükünü bir müdür yardımcısının yüklenmesi veri toplamanın güçlüğüle gerçekleştiğinin göstergesi durumundadır. Çalışma yöneticilerin özverili ve yardımsever yaklaşımlarıyla yürütülebilmiştir.

3.6.2. Öğretmenlerle Yaşanan Zorluklar

Yine okulda bulunan öğretmenlerin kadro durumları da çalışmayı zora sokan durumlardandır. Okulda bulunan öğretmenlerin % 52 si kadrolu, % 22 si 4Blı sözleşmeli personel, % 27 si ise geçici süreli ücretli (vekil- ders saati karşılığı ücretli). öğretmendir. Bu şu demektir: Okuldaki öğretmenlerin % 57 sinin ne zaman işine son verileceği belli değildir ve her an görevlerinden tahliye edilebilirler. Çalışmanın başında veri toplama çalışmalarına alınan öğretmenlerin bazılarını aynı kadrolara ücretli öğretmen olarak atanmış olması aniden işlerine son verildiğinde araştırmanın sekteye uğraması riskini doğurmuştur. Yine okuldaki öğretmenlerin çoğunun meslek öğretmeni olması dolayısıyla sadece ders saati varsa okulda bulunması, dersi biter bitmez okuldan ayrılması da araştırmacının tüm girişimlerine rağmen öğretmenleri bir araya getirme olanaksızlığı doğurmuş, çalışmaya alınan öğretmenlerin bir türlü bir arada olması sağlanamadığı için öğretmenlerle odak grup görüşmesi çalışma sırasında gerçekleştirilememiştir. Nitel araştırmanın doğası gereği öğretmenlerin bu konuda gönüllü olması gerektiğinden, öğretmenlerin bir araya gelme, hep beraber sorulara cevap verme konusunda gönülsüz olması durumu, araştırmacıyı ısrarcı olmaktan vazgeçirmiştir.

3.6.3. Velilerle Yaşanan Zorluklar

Velilerle yaşanan zorlukların sayısı da fazladır. Her şeyden önce yapılan araştırmayla ilgili tek tek araştırmacı tarafından bilgilendirilen veliler olaya şüpheyile yaklaşmış, çocuklarının ders başarısıyla ilgili bir sorun olduğunu düşünmüşlerdir. Yani araştırmaya katılımcı olmaları ile ilgi görüşmelerde, neden benim çocuğum? yaklaşımıyla çocuklarının okulda bir sorun yaşadıklarını düşünmüşlerdir. Görüşme yapabilmek için bir yerde buluşmak araştırmanın sürecinin sağlıklı yürütülebilmesi için ve saatinde orada bulunmak gerektiğinden genellikle veliler gönülsüz davranmışlardır. Araştırmaya katılmayı, gündüz saatlerinde işte olmaları, ya da değişik meşguliyetlerinin olduğunu öne sürerek vakit kaybı olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmacı tarafından zor ikna edilen 6 veliden dördü mutabakata varılan saatte görüşmenin yapılacağı yerde bulunmadığından görüşmeye katılmamışlardır. Yenilenen görüşmeye de katılmadıkları için etik prosedürler gereği katılımcıların gönüllü olma esası çiğnenmek istenmediğinden anlaşma yapılan 6 veliden 2 si ile görüşme yapılabilmektedir. Araştırmanın başında planlana öğrenci, veli, yönetici, öğretmen katılımcıların sayılarının oranlı olması unsuru gerçekleşmemiştir. Az sayıda veliye ulaşılabildiği için odak gurup görüşmesi sağlamamıştır. Velilerin öğrencileri ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalara karşı sergiledikleri tutum ve bu konudaki bilinçlilik ve duyarlılık düzeyleri de araştırma için ayrı bir veri olarak ortaya çıkmıştır.

3.6.4. Öğrencilerle Yaşanan Zorluklar

Öğrencilerle yaşanan zorlukların nedeni, öğrencilerin içinde bulunduğu ergenlik dönemi gereği soruları yanıtlarken çeşitli savunma mekanizmalarına bürünmeleridir. Öğrencilerin soyut işlemler döneminde bulunması mantıklı cevaplar vermeleri araştırmanın seyrini olumlu etkilemiştir fakat yine aynı dönemin getirisi olan bir soruyu cevaplarken çok fazla dallanmış başka konulara da hızlı geçişler yapmaları, araştırmacının görüşmelerde konuyu toparlama ve araştırmanın konusundan uzaklaşmamak için öğrencilere ek sorular sorma, sıkça araştırmanın ana konusunu hatırlatma gibi zorlukları ortaya çıkarmıştır. Araştırmacı ara sıra kendini, öğrencilerin dikkatini yoğunlaştırabilmek ve düşüncelerini ortaya koymalarını sağlamak, utangaçlıklarını kırmak amacıyla planladığından çok konuşur halde bulmuştur. Öğrencilerin ders saatlerinin aksamaması, öğrencilerin lise öğrencisi olması

dolayısıyla derslerinin yoğun ve zamanlarının kısıtlı olması da görüşme yapılacak saatlerin ayarlanmasında zorluklar ortaya koymuştur.

3.7. Araştırmanın Araştırmacıya Kazandırdıkları

Genel anlamda iletişim konusu, lisans eğitimimi fen bilimleri ve matematik alanında tamamladığım için yabancı olduğum bir alandı. Sosyal bilimler açısından ele alındığında da aslında yüksek lisans çalışmalarımın, derslerimin birçoğunda kitle iletişim araçlarından faydalandım. Bu araştırma bana, iletişim olgusunun sadece iletişim bilim dalıyla sınırlanmayacak kadar geniş ve tüm bilim alanlarıyla ilişkili olduğunu öğretti. Yüksek lisans çalışmalarım ve günlük hayatımda kullandığım iletişim amaçlı birçok teknolojiyi daha içerikli olarak tanımama bilinçlenmeme sebep oldu. Sadece adını bilerek çok sık kullandığım bilgisayar ve bilişim teknolojileri konusunda daha teknik bilgilere sahip oldum.

Çalışmanın uygulamaları sırasında benim de o okulda vekil (ücretli) öğretmen olarak bulunuyor olmam benim için sıkıntılar doğurdu. Okulda bulunduğum sürece planladığım çalışma takvimi, kadrolu bir öğretmenin yerime gelip de benim okuldaki işime son verilmesiyle sıkıntıya girdi. Fakat okul idaresinin anlayışlı tutumu, öğretmen ve öğrencilerimin gönüllü tavırları, araştırmanın çalışma takviminin, biraz zamana yayılmasıyla tamamlanmasında etken oldu.

Yine nitel araştırmanın da bilimsel bir çalışma için dışarıdan görünenden çok farklı boyutları olduğunu gördüm. Özellikle nitel çalışmanın doğası gereği araştırma boyunca kendi yönünü çizmesi, katılımcıların araştırmanın seyrini ve uygulamalarını belirleyici konumda olmaları, nicel araştırmaların anket aracından ziyade katılımcılarla yüz yüze yapılan görüşmeler çalışma ve uygulama sürecini heyecanlı ve keyifli kıldı. Katılımcı öğretmen ve idareci arkadaşlarla dostluğumuzun gelişmesine, özellikle öğrencilerle yapılan odak görüşmenin beyin fırtınası yöntemiyle hem öğrencilere hem araştırmacıya keyifli ve değerli tecrübeler kazandırmasına sebebiyet verdi. Araştırma, nitel araştırma tekniğini sahada uygulayarak öğrenmeyi, hatalarıyla eksikleriyle verimli yönleriyle araştırmacının kendini bilimsel araştırmalar konusunda değerlendirip yapılandırmasına sebep oldu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, veri toplama araçları ile elde edilen katılımcılardan elde edilen bulgular, sistematik bir düzende verilmiştir.

Katılımcılardan iki farklı yöntemle veri elde edilmiştir. Bunlardan birincisi katılımcılarla bireysel görüşmelerden elde edilen verilerdir. İkincisi ise katılımcılarla bireysel görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda yeniden görüşme sorularının hazırlanıp katılımcılarla odak görüşmesi yapılması sonucunda elde edilen verilerdir.

4.1. Yöneticilerle Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

4.1.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri

Yöneticiler; kitle iletişim araçları denilince akıllarına ilk gelenlerin cep telefonu ve bilgisayar olduğu konusunda ortak görüş bildirmişlerdir.

“Cep telefonu ve bilgisayar bir de internet bizim için son 5 yıllık bir geçmişi olan iletişim araçları bizim için. Bizim jenerasyona baktığımızda ise ilk akla gelen gazete ve dergi.” (Y1, E).

“Kitle iletişim aracı denince tabii ki cep telefonu bilgisayar, gazete, internet başlıca aklıma gelen kavramlardır.” (Y.2, E).

4.1.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılandan En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Yöneticilerin her ikisi de görevleri gereği cep telefonu ve interneti kullanım sıralamasında baş kısımlara yerleştirirken Y1(Birinci yönetici)bu sıralamayı ihtiyaçlarının

karşılmasına göre yaptığını; Y2(İkinci yönetici) resmi yazışmaları internet yoluyla yapmalarının internet kullanımının sık olmasının üzerinde belirleyici olduğunu ifade etmiştir.

“ Cep telefonu, internet, televizyon, radyo, gazete şeklinde sıralayabilirim. Bu sıralamayı ise ihtiyaçlarımı karşılamasına göre yapabilirim, çağımız internet çağı iken internet elimin altında ise istediğim her bilgiye ulaşabiliyorum.” (Y1, E).

“ Görevim gereği en sık cep telefonu ve interneti kullanıyorum okul müdürü olmanın sorunu e okulu sürekli açık tutmayı gerektiriyor ayrıca biz ilçe milli eğitimle tüm yazışmalarımızı internet üzerinden yapıyoruz bu yüzden internet ve cep telefonunu çok sık kullanıyorum.” (Y.2, E).

4.1.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Evde ve okulda kullanılan kitle iletişim araçlarını Y1 herhangi bir dereceleme tabii tutmaz iken, Y2 internet ve telefonu görevi gereği okulda daha sık kullandığını ifade etmiştir. Bunun yanında her iki yönetici de evde gazete veya dergi kullanımının hafta sonu tatili de olması sebebiyle öne çıktığını ifade etmişlerdir.

“ Yo hayır aynı iletişim araçlarını evde ve okulda kullanıyorum gazete hariç. Gazeteyi evde, hafta sonunu değerlendirme şeklinde ayırabiliriz. Onun dışında her iletişim aracını her yerde kullanabiliyorum.” (Y1, E).

“ Okul müdürü mesaisinin, günlük yaşamının büyük bir kısmını; okulu ve okulunun ihtiyaçları için çalışarak geçirir. Ben okulda interneti telefonu çok sık kullanıyorum, eve gittiğimde de yine sorunlu öğrencilerim, okulun ihaleleri, satın alınacak yeni şeyler ile ilgili sık sık telefon görüşmeleri yapıyorum, interneti kullanıyorum. Milli eğitimin bizim için sunduğu MEBSİS ve İLSİS hizmetleri evde de okulda da en sık kullandığım araçlar diyebilirim. Bunun yanında hem evde hem okulda günlük gazete ve milli eğitim dergisini de okumayı ihmal

etmiyorum. Evimde ailemin de televizyon seyretmesini tercih etmiyorum, kendimde seyretmem.” (Y.2, E).

4.1.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Okulda kullanımı yasak olan kitle iletişim araçlarının buna rağmen kullanılıyor olmasını Y1, öğrencilerin iletişim ihtiyaçlarını gidermeleri güdüsüne, Y2 ise ailelerin endişeli tutum sergilemeleri davranışına bağlamıştır. Yine Y2, bu yasağın çiğnenmesi durumu karşısında cep telefonlarının kitlenebileceği kasalar yaptırıp hizmete sunma şeklinde idari bir çözüm yolu ürettiğini ifade etmiştir.

“ Öğrencilerin mesela cep telefonu kullanması dersek buna, haberleşmek sonuçta ihtiyaç ve öğrenci iç güdüsel olarak bunu kullanmak istiyor ve yasak olmasına rağmen okula getirmeye etken olan bu oluyor. Evdeki öğrencisinden, dershanedeki arkadaşından haber alacak bir şekilde. İletişim ihtiyacını gideriyor bir şekilde, iletişim araçlarını tamamen okuldan silme tamamen ortadan kaldırmak mümkün değil. Okul içinde de bu böyle mesela sınıfta kullanılmasını engelleyebiliyorsunuz ama okula getirmesini engelleyemiyorsunuz. Bu ihtiyaçlarını giderecek alan yaratmanız gerekiyor, mesela öğrencilerin telefonla konuşacağı bir alan oluşturmak gibi. Okulda tabi ki sınıfta cep telefonu bulundurmasını yasaklıyorsunuz ama getirdikleri cep telefonunu koyabilecekleri kasa bir emanet bölümü oluşturmaya çalışıyorsunuz. Genel olarak bunu kullanacakları bir alan oluşturmaya çalışıyorsunuz.” (Y1, E).

“ Şimdi bu konu bizim okulumuzda, artık, eğitim öğretimin bile önüne geçmiş bir konu. Biz ara sıra, siz de okulda dikkat etmişsinizdir, okula yasak olan iletişim araçlarının getirilmemesi ile ilgili çok fazla mesai harcıyoruz. Çocuklarla ara sıra cuma günü törende konuşuyorum ve diyorum ki, çocuklar, neredeyse sınıfta kalmanıza neden olan bu cep telefonlarını, bu durumu bilerek neden getiriyorsunuz? Ben bunu nasıl çözebilirim üzerine düşündüm ve başka bir okulda gördüğüm bir uygulamayı başlattım okulda, Siz de gördünüz, odanın girişine 100-150 kutudan oluşan bir kasa yaptırıp ahşaptan. Her bir kutu 2 telefon

alabilecek büyüklükte ve kilitli. Öğrencilerin bir şekilde okula cep telefonu getirmelerini engelleyemiyorsunuz. Ben karşı da değilim zaten çünkü bu öğrenciler okul çıkışında dersanelere gidiyorlar ya da eve giderken akşam karanlığında otobüs veya dolmuş kullanıyorlar. Her öğrenci servis kullanmıyor. Çocuklarını aileleri merak ediyor. Bu yüzden okula cep telefonu getirebilirler fakat okul sınırı içine girer girmez, gelip bu kasalara kilitleyip ancak akşam okuldan çıkarken alabilirler şeklinde bir karar aldık okul yönetimi olarak. Öğrenciler telefonla okula gelebiliyor ama derse sokmak, okulun içinde telefonla dolaşma kesinlikle yasak. Bu kasaları 2 arkadaş çok düşük bir ücretle kiralayarak bir yıllık, kullanabiliyorlar. Kendi kasalarının anahtarı kendilerinde oluyor ve teneffüslerde gelip açıp kullanabiliyorlar telefonlarını. Ben 3-4 kameranın yönünü kasalara doğru çevirdim. (Y.2, E).

4.1.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının eğitime etkisi boyutunda Y1 olumlu olduğu kadar zararlı etkileri de olduğu, Y2 ise tamamen zararlı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“ Şunu söyleyebilirim, iletişim araçlarının öğrenmeye hakikaten etkisi çok büyük ancak öğrenmeye zararı da çok büyük. Ben iletişim araçlarını ateş gibi görüyorum. Ateşte yemek pişirirsiniz, ihtiyaçlarını karşılırsınız ama elinizle tutarsanız elinizi yakar. İletişim araçları doğru ve kontrollü şekilde kullanılırsa inanılmaz faydası var, bu anlamda düşünüldüğünde görebiliyorsunuz ki ödevini hazırlayabiliyor, araştırma yapabiliyor fakat aynı iletişim aracını kopya çekmekte de kullanabiliyor. Sınavda iken soruyu yazıyor, mesajla gönderiyor ve cevabını alıyor. Özellikle büyük merkezi sınavlarda bu bizim için, idare olarak, çok sıkıntılı olabiliyor bu da eğitime zararlı diyebiliriz. Bunun yaşanmış örnekleri var, soruların dışarı kaçırılması cevapların geri gelmesi lokal sınavlarda çok sorun teşkil etmeyebilir ama genel merkezi sınavlarda sorun oluyor.” (Y1, E).

“ İletişim araçları eğitime faydalı olsa idi bizim gençlerimiz bu durumda olur muydu? Küreselleşme, çağa ayak uydurma dedik tamam bakın milli eğitimimizin

durumuna ben sadece bunu söylüyorum faydalı olsaydı bugün uluslararası alanda bu kadar düşük sıralarda olmazdık.” (Y.2, E)

4.1.6. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları

Milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarından özellikle e-okulu okul yöneticisi olmaları sebebi ile çok sık kullandıklarını ifade eden her iki yöneticiden Y1, e-okulu bir çocuğun gelişip büyümesine benzetmiş, Y2 ise bilgisayar ve internet tabanlı eğitimi de sağlayabilmek için bu teknolojilerden faydalandıklarını, görsel dersler için çok amaçlı büyük bir salon oluşturduklarını ifade etmiştir.

“ Milli Eğitimin öğrenci ve öğretmenlere hazırlamış olduğu E-okulu ben bir çocuğun gelişmesine büyümesine benzetiyorum, bu şu an emekleyen bir sistem, koşmasını bekleyemeyiz ara sıra bizim ihtiyaçlarımıza cevap verememekte e-okul, bizim ihtiyacımız daha fazlası. Mesela sene başında verilecek ödevlerin listesinin hazırlanması gerekiyordu fakat böyle bir listeyi ancak şubatta yayınlayabildiler, bu okul idaresi için çok ciddi bir sıkıntı ama 6 ay öncesine göre nasıl bu sistem dersek, elbette ki daha iyi. Biz okul yönetimi olarak görevimiz gereği e-okulun her modülünü kullanıyoruz.” (Y1, E).

“ Okul müdürü olduğum için tabi ki MEB in sayfasını ve e-okulu çok sık kullanıyorum. Yine öğrencilerin görsel ve işitsel ders işleyebilmesi için yansıtıcı, bilgisayarlı bir salonumuz var. Hemen her öğretmenin kişisel bir bilgisayarı var zaten öğretmenler odamızda da internete bağlı bir bilgisayarımız var fakat özellikle e okula not girme zamanlarında çok yoğunluk ve sıkıntı yaşıyoruz (Y.2, E).

4.1.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler

İnternetin eğitime etkisine ilişkin Y1, resmi iş ve ilişkilerde rahatlatıcı ve hızlandırıcı etkisinden hakikaten çok memnun olduğunu fakat okul içerisinde öğrencilerin internet kullanmalarına yönelik yaptığı çalışma ve projelerin öğrencilerin disiplinsiz ve bilgisayarlara zarar verici tutumu sebebiyle başarısızlıkla sonuçlandığını örnekleyerek ifade ederken, Y2 okulda öğrenci kişilik özelliklerinin olumsuz olmasından dolayı öğrencilere internet ve bilgisayar kullanımı hizmeti veremediklerini ifade etmiştir.

“İnternetin, eğitime katkısı hakikaten büyük. Kepez İlçe Milli Eğitimin başlattığı bir pilot uygulama var ve ben bunun bütün ilçe milli eğitimlere örnek olmasını isteriz. Biz ilçe milli eğitimin yazışmalarımızın tamamını artık internet üzerinden yapmaya başladık. Artık milli eğitim kutusuna evrak konuldu, kayboldu gibi sorunlarımız kalmadı. Bir tek maaşla ilgili bordro ile ilgili durumlarda kutuyu kullanıyoruz. Bu bizim işlerimizi inanılmaz hızlandırdı ve rahatlattı, zamandan tasarruf ettik ve hızlandık. Eskiden ben her gün okuldan bir görevliyi ilçe milli eğitime gönderiyor evrakları alması için onu orada bulunduruyordum. Artık elden evrak takibi yapmıyoruz, zaman ve iş gücü kaybı engellendi. İnternet sonu olmayan bir dünya, bunu sınırlandırmak mümkün değil ancak internetin doğru kullanımının bilinçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar bu sorunu engelleyebilir. Engelleyici programlar filtreler vs. çözüm değil. Çünkü öğrenciler bunu kırabilir, çok hoşuma giden bir sözdür bu: Herkesin başına polis ve bekçi derseniz bekçileri kim bekleyecek? Öyle takip ederek, kontrol ederek, başlarına öğretmen dikerek bu iş olmaz. En önemlisi bu konuda öğrencileri bilinçlendirmektir, mesela benim okulda uygulamak istediğim projelerden biri, okulun her koridoruna, okulun internetine bağlı bir bilgisayar koyabilmek ama bunu gerçekleştirebilmek için öğrencileri bu konuda bilgilendirmek gerek. Öğrenciler akşam ödevlerini internette araştıramama konusunda haklılar, olanakları olmayabilir haklılar, ben o yüzden bu muhteşem projeyi yapmak istiyorum ama geçtiğimiz eylül ya da ekim ayında, televizyonda bununla ilgili bir haber vardı. Öğrenci okulun koridorunda tüm öğrencilerin kullanıma açık olan bilgisayarın klavyesini çaldı. Güvenlik kameralarında bunun görüntüleri vardı, demek ki biz hala bu bilince sahip değiliz.” (Y1, E).

“Benim için çok net bir şey var, ben öğrencilerimi iyi tanıdım artık, benim öğrencilerimin ciddi davranış bozukluğu sorunu varken çok istesem de ben her kata bilgisayar koyamam. Çünkü her ay bu okula yeni 10 bilgisayar daha almam gerekir. Bilmem anlatabildim mi? Ben istemez miyim eğitimleri için faydalansınlar, ama girecekleri siteler belli, bilgisayarları nasıl kullanacakları belli.” (Y2, E).

4.1.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.). Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler

Her iki yönetici de cep telefonu ve desteklediği messenger ve facebook gibi programların eğitime olumlu hiçbir etkisinin olmadığını, buna ek olarak Y2 bu unsurların gençlerin ahlaki sorunlar ve disiplin sorunları yaşamalarına sebep olduğunu belirtmişlerdir.

“ Ben facebook ya da msnin eğitime ciddi katkısı olduğunu düşünmüyorum facebookta bir arkadaşınızın ismini yazıyorsunuz ve dünyanın neresinde olursa olsun onunla iletişime geçiyorsunuz ama bunun, bilgi edinmeye ya da eğitime bir katkısı yok. Okullarda bununla ilgili düzenleme öğrencilerin bunun doğru kullanımı ile ilgili bilinçlendirilmesi şeklinde olabilir.” (Y1, E).

“ Ben msn, facebook kullanımını desteklemiyorum, bu paylaşım siteleri özel hayatı, örf ve adetleri, Türk toplumunun özelliklerini yok ettiği gibi gençlerimizi de birçok tuzağa düşürüyor. Facebooktan tanıştığı arkadaşları ile kaçan öğrencilerimiz oldu haftalarca okula polisler gidip geldi bu öğrencilerin aileleri çok üzülüyor ama üzülmekten başka bir şey yapamıyor. Devlet buna hemen ve acil olarak bir kontrol ve düzen getirmeli. (Y.2, E).

4.1.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler

Derslerde kullanılan iletişim araçlarını ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime olumlu etkileri konusunda her iki yönetici de ortak görüş bildirmiş, okulda Özellikle derslerin görsel ve işitsel unsurlarla işlenmesi için öğretmenlere sağlanan imkanları açıklamışlardır.

“ Derslerde görsel materyallerin, iletişim araçlarının kullanılmasını biz okulumuzda aktif olarak kullanabiliyoruz, çok amaçlı bir salonumuz var, yansıtıcı sistemi var, görsel sanatlar, fizik, kimya gibi derslerde kullanıyoruz. Bizler deneyi yapmaktansa deneyi göstermeyi tercih ediyoruz. Bu çok daha etkili tabi ki bunu yaparken de kullandığımız en büyük bilgi kaynağı internet tabi ki. Milli Eğitimin bu konuda eksikliği var, ders araçları yayın merkezinin bu konuda ciddi sıkıntısı var. Biz de internetten öğretmenlerin her istediğini indirerek, kullanarak ders işleyebilmesini sağlıyoruz.” (Y1, E).

“ Tabi ki görsel ve işitsel dersler çok faydalı. Ama bir gerçek var devlet okullarının sınıfları bu kadar kalabalık olduğu sürece siz istediğiniz teknolojiyi getirin 35-40 kişilik sınıflara ki bizim sınıflarımız diğer okullar gibi çok kalabalık değil, akıllı tahta kullansanız bile eğitimde hiçbir verim alamazsınız.Önce daha fazla öğretmen istihdam edilerek sınıf mevcutları düşürülmeli 25 ten fazla olmamalı işte o zaman bu teknolojiler amacına ulaşır.” (Y.2, E).

4.1.10. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri

İletişim araçlarının bireyin milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda yetişmesine ne yönde etki ettiği boyutuna ilişkin Y1 olumlu yönde görüş bildirerek öğrencilerin dışa dönük olmasını sağladıklarını; Y2 ise bu amaçların tam tersi yönünde içe kapanık ve sorunlu bireyler olmalarını sağladıklarını ifade etmiştir.

“ Dışa dönüklüğün en iyi yolu, dışarı ile temasa geçebilmek ve iletişim kurabilmektir. İletişim araçları da bunu sağlayan en temel ana nokta. Öğrenci araştırarak, öğrenecek ve tepki verecek, bu öğrendiğini de kitle iletişim aracını kullanarak yapacak. Örneğin: Fenerbahçe Galatasaray maçında Galatasaray yenilmiş, ne oldu yani, öğrenci ne yapacak, kitle iletişim aracını kullanarak tabii bunu arkadaşı ile paylaşacak ve iletişime geçecek. Diyecek ki, duydun mu Galatasaray kendi evinde bir sıfır yenilmiş, bunu yapacak ki iletişime geçmiş olsun.” (Y1, E).

“ Kitle iletişim araçların sosyallik boyutu tartışılmaz ama bence sosyo-ekonomik yapı belirleyici bir unsurdur. Siz hala geçim derdi yaşayan, maddi sıkıntı gibi gerçekleri olan ailelerin çocuklarının, bu iletişim araçlarını ne yönde kullanacaklarını tahmin ediyorsunuzdur. Ülkemizin ve milli eğitim sistemimizin durumu açık seçik ortada. Çocuklar bu sosyal paylaşım siteleriyle daha yalnız bir geleceğe, karanlığa sürükleniyorlar. Ayrıca yeni çıkan her cep telefonunu, bilgisayarını, oyunu istiyorlar. Aileler perişan çaresiz durumlara düşüyor. Biz nelere şahit oluyoruz. Durum içler acısı. Avrupa ve Dünya bunu bilerek bu hale getirdi. Gelişmemiş ülkelerde neden daha fazla reklam ve pazarlama yapıyorlar, insanlar alışveriş yapsın, paralarının tükendiği yerde de bankadan kredi, kredi kartı alarak alışverişe devam etsin. Nasılsa ülkemizdeki bankalar da onların. Tuzak çok büyük ve onlar kazandıkları parayla ilgileniyorlar. Türk gençliğinin zihni bulanıyor, bilgisizleşiyorlar, ahlaki çöküş yaşıyorlar sizce umurlarında mı? Birçok aile çocuklarının ve kendilerinin tüketim çılgınlığı yüzünden borç ve kredi batağındalar. Kitle iletişim araçlarının bu konuda rolü çok büyük. Zaten teknolojiyi geliştiren, en çok önem veren büyük devletler. Niye, çünkü saydığım bu şeyleri kitle iletişim araçlarını kullanarak gerçekleştiriyorlar. Gençlerin kullandığı bu facebook sayesinde bizim gençlerin tüm kişisel bilgilerine, ilgi alanlarına sahipler mesela. Düşünün artık siz gerisini. Biraz bilinçli ve titiz olsak, bu konuda toplum olarak, devlet olarak tedbirli olsak, gençlerimize sonra yüklensek. Yavru şahin, annesi ne yoldan uça o yola gider. Armut dibine düşer. Toplum olarak bilinçli olmalıyız ve öğrendiklerimizi, şu eleştirdiklerimizi hayatımızda düzeltip uygulamalıyız da.” (Y.2, E).

4.1.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının eğitimle ilgili doğurduğu sıkıntıları Y1 maddi boyutlarıyla ele alırken; Y2 öğrencilerle okul yönetiminin karşılıklı ilişkilerini olumsuz etkilediğinden bahsetmiştir.

“ Öncelikle maddi anlamda sıkıntılar yaşıyoruz. Kitle iletişim aracı demek, para demek ve bunu öğrenciye sunmak gerçekten okul idaresine mali bir külfet yaratıyor. En büyük sorun öğrencinin bilinçsizliği, bu sorunu çözdüğümüzde zaten sıkıntılar ortadan kalkıyor. Öğrenciler ya da bizim toplumumuz hala bu iletişim araçlarını kullanmaya hazır değil, bu iletişim araçlarını özümseyemediler. Bundan 15 yıl önce cep telefonu hayaldi, şimdi herkesin çantasında iki tane cep telefonu var. Hayatımıza çok hızlı girdi bu gelişim, eğer bu değişimi özümseyebiliyorsan ancak, ayak uydurabiliyorsan ondan maksimum yarar elde edebiliyorsun.” (Y1, E).

“ Yönetimsel sıkıntıları bizzat yaşıyoruz. Öğrencilerimizle aramız açılıyor bizi kötü biliyorlar, ben 20 yıllık öğretmenim, bu teknolojiler hayatımıza girmeden gençleri yönetmek daha kolaydı ve daha saygılılardı.” (Y.2, E).

4.1.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının kullanımının bireylerarası ilişkileri olumsuz yönde etkilediği, insanların yüz yüze iletişim kurmalarının azaldığı konusunda her iki yönetici de ortak görüş bildirmişlerdir.

“ Öğretmen ve öğrencilerimiz konusunda sosyal açıdan ben zararı olduğunu düşünüyorum, özellikle bayramlarda bir mesajla geçiştirilmek beni çok rahatsız ediyor, benim bayramım mesajla kutlanmasın, en azından yüz yüze temasa geçemiyorsa arada kilometreler varsa bile sıcak bir ses yetiyor. Mesajdan ziyade o tatlı tebessümü yüzdeki sıcak teması görmek istiyor insan, bu anlamda

diyebilirsiniz ki o zaman hocam internette webcamda görüşün, ama aynı sıcaklığı vermiyor (Y1, E).

“ Tabi artık telefonlar bilgisayarlar var. İnsanlar her işini buradan hallediyor. Yüz yüze görüşmek olanaksız hale geldi. Ben bu durumdan memnun değilim, insan özlüyor sevdikleriyle bir araya gelmeyi, telefon hiç yerini tutar mı, yüz yüze sıcak bir sohbetin, ilçe milli eğitim müdürümüzle şakalaşıyoruz hatta bu tüm işlemlerin internette halledilmesi projesiyle kötü bir şey mi yaptık acaba diye, bir acı kahve içiyorduk en azından gidip gelirken. Öğretmenlerimle ev oturmalarına giderdik akşamları, bundan 10 -15 yıl önce, karneler notlar yazılırken toplanırdı tüm öğretmenler bir araya, çaylar, pastalar sohbetler, aile ve eşler de kaynaşırdı, şimdi e-okul sağ olsun karneler internete giriliyor, stres ve gerginlik tabi sistem aksayarak çalıştığı için. Yani kitle iletişim araçları ve teknoloji yararlı ama bir o kadar da zararlı.” (Y.2, E)

4.2. Öğretmenlerle Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

4.2.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçları denilince akıllarına ilk neler geldiğine ilişkin öğretmenler cep telefonu, internet ve televizyon unsurlarının önceliği noktasında benzer görüşler belirtirken, Öğ2 bundan farklı olarak en önemli kitle iletişim aracının kendisi ve bulunduğu kuşak için radyo olduğunu belirtmiştir. Yine Öğ4 ve Öğ5 günlük gazete, dergi gibi unsurları da dile getirmişlerdir.

“ Kitle iletişim aracı değince toplumumuzda en fazla kullanılan televizyon, bilgisayar ve bilgisayara bağlı olarak internet kullanılıyor ev telefonu yerine genelde cep telefonu kullanılıyor.” (Öğ,1, K).

“ Telefon ve internet geliyor tabi ki, biz genelde 60 kuşağında yetiştiğimiz için bizim için radyo son derece önemli bir kitle iletişim aracı, çünkü dinliyorsunuz ve herkes kendi yorumu ile buna her şeyi katabiliyor yine Türkiye’ de 80lerde

başlayan televizyon yayınları bizi dünyaya açan en önemli unsurlardan oldu. Bunlara en son eklenen ise cep telefonu ve bilgisayarlardır.” (Öğ 2, E).

“ Benim aklıma gelen televizyon internet cep telefonu ardından radyo basın araçları geliyor.” (Öğ3, E).

“ Kitle iletişim aracı deyince kişilerin birbiri ile etkileşiminde ilk önce haftalık ve aylık olmak üzere dergiler geliyor aklıma. Gazete ve yine bilgisayarlar, televizyon tabi ki birde internet yine maalesef cep telefonu farklı kullanım alanları ve zararları da var tabi ki.” (Öğ.4, E).

“ Bilgisayar, günlük gazeteler, aylık dergiler, cep telefonu.” (Öğ.5, K).

4.2.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılandan En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerden Öğ2 ve Öğ3 en sık kullanılan kitle iletişim aracı olarak televizyonu ifade ederken, Öğ4 interneti, Öğ1 ve Öğ5 cep telefonunu en sık kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, İnternet, cep telefonu, televizyon ve bilgisayarın en sık kullanıldığı yönünde benzer görüşler bildirmişlerdir.

“ Cep telefonu televizyon, bilgisayar diyebilirim. Televizyonu çok az kullanıyorum, bilgisayarı hiç kullanmıyorum diyebilirim, sadece müzik dinlemek için kullanıyorum.” (Öğ.1, K).

“ En sık kullandığım şu anda televizyon sonra internet, radyo ve bunu izleyen en son sırayı cep telefonu alıyor, cep telefonunu sevmiyorum.” (Öğ.2, E).

“ En sık kullandığım televizyon çünkü bir öğretmen olarak benim bütün belgeselleri ve günlük haber bültenlerini mutlak suretle ve kesinlikle izliyor

olmam gerekiyor. Branşım da coğrafya olduğu için bu önemli çünkü günlük mutlaka bir gazete okurum. Televizyon ve gazete benim için birbirini tamamlar. İnternette de gerektiği kadar vakit geçiririm ve gerektiği zaman kullanırım. Kitle iletişim araçlarını fevkalade seviyede kullanıyorum ama cep telefonu taşımam.” (Öğ.3,E).

“ En çok kullandığım tabi ki interneti kullanıyorum. Laptopum var, çocuklarımın evde kendilerine ait bilgisayarları var. Kimse benim şahsi bilgisayarımı kullanmaz.” (Öğ.4, E).

“ En sık kullandığım, cep telefonu aslında bir birine çok yakınlar hem günlük bilgisayarları da kullanıyorum. Hem gazeteleri de kullanıyorum. Sanırım en son sırada da aylık takip ettiğim dergiler var.” (Öğ.5, K).

4.2.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Evde ve okulda kullanılan kitle iletişim araçlarının farklılık gösterip göstermediğine ilişkin öğretmenler, bazı kitle iletişim araçlarının okulda kullanımının arka plana düşmesi bazılarının evde ön plana çıkması yönünde görüş bildirmişlerdir.

“ En çok cep telefonunu kullandığımı söyleyebilirim. Okulda sadece telefonu kullanıyorum, evde bunun yanında bilgisayarları kullanıyorum televizyonu kullanmıyorum.” (Öğ.1, K).

“ Eğitim amaçlı en çok interneti kullanıyorum. Tarih öğretmeniyim ben, bu yüzden araştırdığım şeylere ulaşmak için internet benim için önemli. Evde ise televizyon da kültür kanallarını ve kültür programlarını aileme izletiyorum, en önemlisi bu benim için.” (Öğ2, E).

“ Okulda televizyonumuz bozuk bu yüzden seyredemiyoruz. Zaten okula bazı bilimsel dergiler geliyor o yayınlara bakıyorum. Okulun içinde herhangi bir iletim aracı kullanmıyorum.” (Öğ3, E).

“ Televizyonu kullanıyoruz eve vardığımızda ilk yaptığımız şey televizyonun düğmesine basmak oluyor çünkü haberleri ve güncel olayları izlerim ve yine her gün gazete okurum. Haftalık dergimi takip ederim. Dergilerin her sayfasını okuduğumu söyleyemem, beni ilgilendiren bölümlerini okuyorum.” (Öğ.4, E).

“ Okulda cep telefonu arka sıraya düşüyor, bilgisayar ön sıraya giriyor. Evde ise cep telefonu birinci sırada, ayrıca gazete ve dergiyi evde daha sık okuyorum. Okuldaki zaman kısıtlılığından dolayı bunları evde okuyorum.” (Öğ.5, K).

4.2.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Okulda kullanımı yasak olan kitle iletişim araçlarının buna rağmen kullanılıyor olmasını öğretmenler, öğrenciler boyutunda ele almışlardır. Bunun sebeplerine ilişkin benzer görüşler ifade etmişler, tüm öğretmenler gençlerin cep telefonu kullanım şekli ve sıklığı ile ilgili olumsuz görüş bildirmişleridir.

“ Öğrencilerle çok fazla özenti olduğu için cep telefonu taşımak, işte cep telefonunda müzik dinlemek, diğer öğrencilere göre ayrıcalık sahibi olduğunu belirttiği için onların mantığına göre ellerinde sürekli cep telefonu olmalı. Yasak olmasına rağmen bir de okul yönetimin çok yaptırımcı olmaması ile de alakalı bu tabi ki ama şöyle bir şey olabilir: Öğrencilerin çok önemli bir durumu vardır, sağlık durumu vardır, okul yönetiminden izin alındıktan sonra öğrenci telefon getirebilir ama bunun dışında özenti olması ile alakalı bence. Sadece cep telefonu kullanıyorum o da gerekli olduğu için. Yani ailemden ayrım bazı görüşmem gereken uzakta olan kişiler var zaten ders süresince görüşmüyorum mesaj atmıyorum.” (Öğ,1, K).

“ Benim öğretmenlikte 28. Yılım. Ben İzmirliyim biz 68 yılında İzmir’ de iken evimize telefon bağlanması için uzun süre sıra bekledik. Yine bir yerden telefonla konuşabilmek için postanede sıra beklerdik, özellikle cep telefonu ve telefonun yaygınlaşması şu sonucu doğuruyor: Bizim toplumumuzda henüz teknoloji yaratmadığımız için gelen teknolojiyi de kullanamıyoruz bazı şeyleri, çok şeyleri çabuk aldı bizim toplumumuz ve kısa sürede elde etti. Kısa sürede elde edilen şeylerin anlamı büyük olmaz. Özellikle gençler için günümüzde yoğun olan mesajlaşma, facebook ve internet kullanımının aşırı olması yüzünden gençlerimizin geleceğini sağlıklı görmüyorum. Bizim bu konuda toplum olarak açlığımız var, özentisi ve açlık. Özentisi bunda en temel etken, biz kapalı bir toplumuz biraz önce gördüğüm bir öğrenci, örneğin aşırı baba baskısı altında büyüyen bir genç kızın ailenin bu baskılarını sinemaya gidemeyişini arkadaşları ile gezemeyişini aşırı baskı altında oluşunu bu tür kitle iletişim araçları ile gideriyor. Birçok genç cep telefonu ile yatıyor geceleri, böyle bir toplum olduk.” (Öğ 2, E).

“ Şimdi iletişim araçları insan yaşamını kolaylaştıran araçlar görüşüne katılıyorum. Öğrencilerimiz cep telefonu taşıyor. Öğrenciler cep telefonunun kullanım amacını ya da neden kullandıklarını bildiklerin zannetmiyorum. Öğrencilerin cep telefonu ile sınıfa girmesinin sakıncalı olduğunu düşünüyorum. Sınıfa cep telefonu ile giriyorlar, habersiz öğretmenin fotoğrafını çekiyorlar, internette yayınlıyorlar, ders anlatırken öğrencinin telefonu çalıyor kapat çocuğum telefonu diyorum bu konuşmalar dersi bölüyor ve aksatıyor. Telefon çaldığı zaman ders kopuyor ve öğretmen nerde kalmıştım acaba konuda diye düşünüyor, dersi olumsuz etkiliyor öğretmenin enerjisini düşürüyor bu yüzden bence cep telefonunun sınıfa girmemesi lazım. Bizim okulumuzda kasalar yapıldı, oraya koyup sınıfa sokmamaları lazım. Yasak ama yine de okula getiriyorlar, çünkü okuldan çıkışta derse ya da başka yere giden öğrencilerle velileri haberleşmek istiyor. Bu teknoloji şimdi var ve insanlar bun kullanmak istiyor. Öğrenciler bunu kullanabilirler ama ailelerin onları bilinçlendirmesi lazım, mademki bu teknoloji icat edildi insanlar kullansın. Öğrencilerimiz bunu kullanmalı ama bilinçli olmalı, bu bilinç verilmeli, derse cep telefonu sokulmamalı. Okulda bazen öğrenciler gelip hocam ne olur telefonu saklayabilir misiniz, diyorlar. Sizi aramazlar lütfen saklayın, diyorlar. Saklarsam kötü durumlar ve kötü örnek oluyorum, suça katılmış oluyorum ama bence bizim, öğrencilere cep telefonunu zamanında ve

yerinde kullanmayı öğretmemiz lazım. Öğrenciler bunu başka amaçla kullanıyor.” (Öğ3, E).

“ Bu konu ile ilgili benim söyleyeceklerim var. Lise 1’ e giden oğlum var benim. Okula ilk kayıt yaptırdığımız zaman, okula cep telefonu getirmeyeceksiniz, kameralı olanlar yasak, dediler. Oğlum benden kamerasız cep telefonu istedi, ben de sana kamerasız telefon almıyorum dedim. O yüzden okula götürmüyor fakat her öğrencinin elinde cep telefonu var. Öğrencilerin %60 ve %70 inde telefon var. Öğrenciler bunu amaç dışı kullanıyor. Öğrencilerin bir amacı yok, Özellikle karşı cinse olan ilgilerinden dolayı, karşı cinsi rahatsız etme, ona kendini kabul ettirme amacı ile kullanıyorlar. Kendilerine faydalı olacak noktalarda kullandıklarını kesinlikle düşünmüyorum. Kendileri iletişim araçlarını, bana şu şekilde faydası vardır, bilinci ile kullanmıyorlar bazen şöyle oluyor: Uzak yerlerden gelen öğrencilerimiz var ve aileleri çocuklarını kontrol edebilmek için ellerine cep telefonu tutuşturuyorlar. Acaba aileleri onları böyle kontrol edebilecekler mi, mesela cep telefonu ile konuştuğunda çocuğun nerde olduğunu görmüyor ve onun söylediğine inanmak zorunda. Bana göre çocuk cep telefonu ile okula geldiği zaman okulun kurallarına uymalı. Mesela bizim telefon kutularımız var, onlara bırakmalı okul çıkışında da almalı.” (Öğ.4, E).

“ Öğrenciler ergenlik çağında olduğu için genel kurallara karşı bir başkaldırı var. Bunu görebiliyorum. Okul bunu engellemek için gerekli disiplini uyguluyor ancak, ben öğretmen olarak bunun genel de dersin akışını ve öğrenme süreçlerini engelleyici gördüğüm için, öğrencilerin zararına olacağından ikna yoluna gitmeye çalışıyorum ama buna rağmen ders sırasında halen cep telefonu açıksa bunu alıp veriyorum okul idaresine. Zaten sabahları geldiklerinde cep telefonlarını dolaplara kilitleyerek akşam çıktıklarında da geri alabiliyorlar. Eğer yine de okul içerisinde kullandıklarını görürsem alarak idareye teslim ediyorum.” (Öğ.5, K).

4.2.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının eğitime etkisi boyutunda öğretmenler, deneyimlerle ilişkilendirme metoduyla bu araçların etkisinin bireyin bilinçli olup olmamasına göre

değişkenlik gösterdiği yönünde benzer çıkarımlarda bulunmuşlardır. Öğ.1 özellikle bilgisayar ve internetin düzenli kullanılması gerektiği, Öğ.2 eğitimle alakalı modüllerin kullanımının faydalı fakat öğrencilerin ödev hazırlama ve araştırma yapma konusunda hazırcılığa alıştıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğ.3 özellikle internetin ödev ve araştırmalar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için geliştirdiği bir çözümden bahsetmiş, Öğ.4 ise hem öğretmen hem ebeveyn olarak görüş bildirdiğini, her ebeveynin; özellikle cinsellik eğitimi ve öğrencilerin iletişim araçlarından ulaşabilecekleri cinsel içerikli portalları kontrol etme konularına önem vermesi gerektiğini ek olarak belirtmiştir.

“ İletişim araçlarının eğitime olan etkisi öğrenciler ve tabii ki insanlar için de geçerli. Televizyon ya da bilgisayarı seçici olarak kullanırlarsa yani televizyonda her karşısına çıkana bakmazlar, izlemezler ise başka. Bazı yarışma programları var kelime oyunu ve belgeseller var, bunları izlerlerse faydalı olur. Haber bültenlerini izleyebilirler bu anlamda. Bilgisayar ve yine interneti düzenli bir şekilde kullanmazlarsa tam tersine yani eğitimlerini olumlu yönde değil de olumsuz yönde etkilerler çok fazla, çünkü çok vakit ayırırlar toplumsal bir paylaşım yok ve ailede paylaşım yok, bireysel bir yaşam söz konusu, o da tehlikeli olarak düşünüyorum.

Bir sıkıntı yaşadım mı, evet sınavlar olduğu zaman çok fazla televizyon izleyip ders çalışmıyorlar ya da internette facebook tarzı sitelerde çok fazla vakit geçiriyorlar bu da gençler arasında bir kitle oluşmasını sağlıyor, bu da özenti bir gençlik oluşturuyor diyebilirim. Bu da toplum açısından tehlikeli diyebilirim. Gençler buralara çok fazla vakit ayırdıkları için kendilerine ve ailelerine karşı olan sorumluluklarının farkında değiller diyebilirim.” (Öğ.1, K).

“Hem olumlu hem olumsuz etkiliyor önce olumlu yönlerine değinelim mesela vitamin denen bir modül var ve biz bunu kaynak olarak kullanıyoruz. Çocuklarımızın dersleri pekiştirmesinde etken bir araç olarak kullanıyor ama amacına uygun kullanılırsa tabii. Olumsuz yönünü de söyleyebilirim: Araştırmayı, kaynaklara yönelmeyi engelliyor. Öğrencilerin kaynak tarama, araştırmadan çok hazır bilgiye yöneldiklerini görüyoruz Hazıra alışıyorlar, kaynak taramasından uzaklaşıyorlar, bu hazırcılığa alışıyorlar. Kolay bir yönü olduğu gibi öğrencileri kitaptan uzaklaştırmak gibi kötü bir yönü de var. Ben çocukların bireysel

araştırmasını kütüphanelere ulaşmasını kitapları kaynak olarak kullanmalarını istiyorum Verdiğimiz araştırma ödevleri genellikle internetten yapılıyor evet ben ama onların kütüphane ve kitap araştırmalarına yönelmelerini istiyorum.” (Öğ 2, E).

“ Öğrenci bu kitle iletişim araçlarını evinde kullanırsa çok faydalı oluyor bence. Örneğin internetle bugün dünya elinizde öğrencinin kütüphaneye gitmeden geniş bir alanı tarama olanağı oluyor. Örneğin benim dersimle ilgili dünyanın yedi harikasını araştırdıklarında hemen bilgisayarın ekranında görünüyor. Bizim verdiğimiz ödevlerin amacı araştırmak, ben internetten yararlanın diyorum, internetten araştırın diyorum. Fakat 10 sayfada olsa bunu elinizle yazın diyorum, bir alın teri olacak ve yazacak bunu çocuk, yazarken de bunu öğrenecek. Eğer çocuk bunu müzik dinleyerek umursamadan yazmışsa, bunun tedbiri de şöyle olabilir: Ödevleri belli aşamalarında kontrol ediyoruz, gelişimine bakıyoruz, ödevlere kaynak verirken ansiklopediler kitapları ve interneti kaynak gösteriyoruz. Öğrenciler istediği kaynağı kullanabilir yeter ki öğrencin. Ben öğrencilere kendilerini yetiştirmeleri için basın yayın organlarından yararlanmaları söylüyorum. Kendilerini geliştirmeleri için en azından çağın insanının vasıflarını kazanabilmeleri için kitle iletişim araçlarını kullanmalılar. Bunlar yasaklanmamalı, bir tek, sınıfa cep telefonu ile girmemeliler, ha kullanmayı bilseler onu da yasaklamayacağım ama amaca uygun kullanmıyorlar.” (Öğ3, E).

“ Bence kesinlikle internetin müthiş derecede faydası var ancak çocuk interneti oyun amacı ile kullanırsa durum başka. Günümüzde çocuklar internette oyun müptelası olmaktadır. Değişik hegemonyalar ve güçler değişik amaçlarla piyasaya farklı oyunlar sürmekte. Dolayısı ile çocukları etkilemekte. Ben şöyle düşünüyorum: Özellikle Türk gençliğini ahlakaya almak için bu tür oyunlar piyasaya bilinçli olarak sürülüyor ama gençlik bu konunun farkında değil. Ailelere çok büyük sorumluluk düşüyor. Çocuklarını takip altına almalı. Çocuğun odasında bilgisayar varsa monitör mutlaka kapıya bakmalı, kapıdan geçerken ailede de çocuğun neye baktığını görmeli ve takip etmeli. Çocuklar sadece oyun oynamıyorlar, cinsel içerikli kendilerini tatmin edebilecek şeyleri de takip ediyorlar. Ailenin bunu takip etmesi gerekir. Çocuğun odasında iken tek başına ne yaptığını bilmeli. Örneğin sınıfta bilerek bunlarla ilgili bir konu açıpta açık konu bıraktığımızda, hemen öğretmenim o sitede şu da buda var diyor.

özellikle cinsel eğitim konusunda ailelerin çok bilinçli ve kontrollü olması gerekir. Aile çocuklara cinsellik konusunda belli bir eğitim veremiyorsa, onlar bunun cevabının mutlaka dışarıda arayacaktır. Bundan kaçış yok bence bu konularda çocuklara küçüklükten itibaren bilgi verilmeli. Çocuk fizyolojik değişimleri konusunda eğitilmeli. Eğer bilinçlendirilirse çocuk yabancı olmaz, saldırgan olmaz, sağlıklı olur. Kendisinin de ileride anne baba olacağını düşünür ve gençlik dönemini sağlıklı geçirir.

Kitle iletişim araçlarının çocuğa ve eğitimine verdiği zararı konuşurken interneti de, dergileri de , gazeteleri de başka bir yere koyup incelemek lazım. Cep telefonunu ayrı bir yere koyarak incelemek lazım. Çocuklar cep telefonlarını kesinlikle bir amaç doğrultusunda kullanmıyorlar. Biz bunları değişik derslerde takip ediyoruz, yakalıyoruz. Çocuklara uyarıda bulunuyoruz onlardan alıp idareye teslim ediyoruz. Bir şekilde kullanıyorlar tabi ki bu cezalandırmalar çözüm değil, çocukların davranışı sönmüyor. Bu durumda okul idaresi, aile, öğrenci, öğretmen dörtlü bir şekilde beraber hareket etmelidir. Her çocuğu her an kontrol edemezsin okulda. Bunun kontrolünü öğretmen yapmalı. Okul idaresi her an çocuğu gözlemleyemez. Eğer çocuk derste cep telefonunu kullanıyorsa, öğretmen buna müdahale etmeli. Çoğu zaman tanık oluyoruz, öğrenci şöyle cevap veriyor: Öğretmenim siz de aynı şeyi yapıyorsunuz ve kullanıyorsunuz diyor. Eğitim kurumunda birlikte karar almalı ve herkes taşın altına elini sokmalıdır. yoksa başarı elde edilemez, gençler amaca uygun yetiştirilemez. Çocuk örtbas eden öğretmeni daha çok seviyor ve değerli oluyor. Kural uygulayan öğretmeni sevmiyor ve ondan uzaklaşıyor. Bütün öğretmenler birlikte hareket etmeli. Türk Milli Eğitiminin üniversiteye öğrenci yetiştirmek gibi bir amacı yok, buna çok dikkat edin. Türk Milli Eğitimin sağlıklı gençler yetiştirmek amacı vardır. Herkez doktor ve mühendis olamaz, mühendis olacak olan gidecek, akedemik eğitimini alacak. Yeteneği olan öğrenciler resim ve müzik eğitimi alacak. Her öğrenci yeteneğine göre yetiştirilecek. Bizim öğrencilerimiz meslek öğrencileri ve meslek insanı olacaklar. Bizi denetleyen müfettişler gelip üniversite başarısı soruyorlar. Bizim çocuklarımız buradan mezun olunca sanayide ve çeşitli mesleklerde çalışacaklar. İlla üniversite başarısı olacak diye bir şey yok. Benim okuduğum kadarı ile Milli Eğitimin böyle bir amacı yok.” (Öğ.4, E).

“ Tüm teknolojilerde olduğu gibi teknolojik araçların ne amaçla kullanıldığı çok önemli. Bilgisayar ve internet amacına uygun kullanılırsa eğitim için çok yararlı ama hangi sitelerin kullanıldığı çok belirleyici bu konuda. ÖĞrencilere verdiğimiz ödevlerde, ekstra projelerde internetteki sınırsız olanaklardan yararlanmalarını istiyoruz ama ailelerin kontrolü ve öğrencilerin oto kontrolü çok önemli bu konuda. Ğrencilerimizde sıkıntı var. Okulun bulunduğu çevrenin sosyokültürel yapısından dolayı bizim okulumuzda sıkıntı var. Bu ocukların çalışma zamanlarını alması açısından, özellikle interneti hem yanlış kullanmaları hem de sakıncalı sitelere girmeleri açısından sorunlu durumlar yaşanıyor.” (Đ.5, K).

4.2.6. Milli EĞitim Sisteminde EĞitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları

ÖĞretmenler milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarının ne sıklıkla kullanıldığı ve bunlara ilişkin memnuniyet durumları boyutuyla ilişkili görüş bildirirken ,genel olarak e-okulla ilgili algısal seçicilik sergileyip ağırlıklı olarak bununla ilgili görüş ve önerilerde bulunmuşlardır.

“ E-okulu kullanıyorum bunların arasında, bunun da eğitim açısından etkili olduğunu düşünüyorum Ğrenci veli ve Ğretmen açısından. Çünkü Ğretmen ve veli sürekli iletişim içinde olması gerekiyor ama toplumsal yaşantımızdan dolayı yaşam Şartlarından dolayı olamıyoruz. İlgisizlik ya da iş Şartlarından dolayı olamıyoruz bu yüzden velinin öğrencinin notlarını takip ediyor olabilmesi güzel bir Şey. Bu daha çok okulun bulunduğu kitle ile ilgili, alakalı. Okulun bulunduğu ortamla çok ilgili. Ben çok fazla etkili olduğunu takip edildiğini düşünmüyorum, yani e-okulu aktif olarak kullanıyoruz. Memnun muyum değilim tek site olduğu için çok fazla yoğun oluyor. Çok fazla arıza veriyor bu anlamda memnun değilim. İŞlevsel olduğunu düşünmüyorum sadece yapılması gerektiği için yapıyoruz. ÖĞrenci belki de ilk defa duymuştur o listelere girilen kitabın adını. Bu Şekilde kitap okuma sağlanmıyor ancak okulumuzda serbest okuma yapıyoruz, her gün belirli ilk derslerin 15 dakikalarında kitap okuma yapıyoruz ama benim gözlemlediğim kadarı ile kitap okuyan yine okuyor okumayan yine okumuyor (Đ.1, K).

“ E-okul sistemi her ne kadar çok hızlı ve verimli olarak kullanılmıyor olsa da bizim özellikle sınavlarımızda bize yardımcı, sınavların velilere ve öğrencilere aktarılmasında çok kolaylık oluyor. Biz bunu kullanıyoruz, öğrenciler sınavlara girdikten hemen sonra e-okula notlarını giriyoruz bir çok okulda not defteri uygulaması kaldırıldı. Ben uzun yıllardır bu meslekte olduğumdan not defterinin faydasını biliyorum, bir öğretmen sınıfa not defteri ile girdiği zaman hem öğrenciyi hem de başarısını takip etmek açısından daha avantajlı idi. Şimdi bir kopukluk var, e- okul verileri sadece bilgisayarda ve çıktılarda kalıyor. Bence hem not defteri sistemi devam etmeli hem de e-okul olmalı, not defteri sürekli öğretmenin elinin altında olan, öğretmenin öğrenciyi tanınmasına yardım eden bir unsurdu. Şimdi sadece e-okul olduğu için durum daha mekanikleşti ve soyutlaştı. Öğrenciyi takip etmek, verimini başarısını anlamak zor oldu. İkisinin birlikte kullanılması başarıyı artırır. Kimi okullarda kullanılmaya devam ediliyor ama çoğu yerde not defteri uygulaması bırakıldı. Son yıllarda gezdiğim 3-4 okuldan sadece burada rastladım, o da mecburi değil. Genç kuşaklar not defterini iş yükü olarak görebilir, eski kuşak ve deneyimli öğretmenler bunu iş yükü olarak görmüyor.” (Öğ.2, E).

Öğretmenlerden Öğ.2, diğer öğretmenlerden farklı olarak yeni e-okul sistemine nazaran eski not defteri uygulamasını daha faydalı bulduğunu, özellikle genç öğretmenlerin bu uygulamayı iş yükü olarak gördüğünü, dolayısıyla not defteri kullanımının giderek azaldığını ifade etmiş, en azından e-okul uygulaması getirilecekse bile not defteri uygulamasıyla birlikte yürütülmesinin faydalı olabileceği şeklinde bir öneride bulunmuştur.

“ Ben kendimi geçmişle kıyaslıyorum, 35 yıllık meslek hayatımda izlediğim belgesellerin ve yayınların gelişimime çok katkısı olduğunu gördüm. Örneğin geçenlerde izlediğim bir belgeselde 10 bin yıl önceleri neolitik çağda ormanların oranı ülkemizde %70 iken günümüzde %27,64. Bakınız ülkemizde son 10 bin yılda orman oranı ne kadar azalmış. Benim dersim güncel bir ders ve bu bilgiler kitapta yok. Yine dünya yüzünde 400 bin çeşit bitki ve iki buçuk milyon çeşit canlı var şimdi ben bu bilgileri derslerimde bu tür kitle iletişim araçlarından öğrenerek kullanıyorum, bunlar benim konularım ve ben bunları yeni duyuyorum

ve yeni öğreniyorum ne kadar güzel bir şey. E-okul bize kolaylık sağlıyor, karne notlarımızı yazmamızda kolaylık sağlıyor. Biz bilgileri e-okul sistemine giriyoruz ve öğrencilerin karneleri basılıyor. Biz şuan da sadece not girdiğimiz için sadece bu kısmını biliyorum.” (Öğ3, E).

“ Biz e-okulu mutlaka kullanıyoruz ve kullanmak zorundayız. E -okulu zarar olarak görmüyorum. Çocukların ve öğretmenler açısından bir sakınca yaratmıyor, çocuğun notları e-okulda görülebiliyor. Ben çocuğa olumlu bir sözlü notu kullanmışsam çocuğun bunu öncesinde görmesinde problem yok. Düşük not verdiğimde de öncesinde görmesinde sakınca yok. Ben çekineceğim bir not vermiyorum ki çocuğun bunu görmesinde bir sakınca yo. Ben e -okulun her tarafını inceliyorum diyemem. İsis ve Mebsis değişik alanlara sahip. Genellikle duyuru ve ilanlara bakarım ben, bu sistemi kullanmakta zorlandığımız zamanlar oluyor. Sunverlerin yetersiz kaldığı zamanlar oluyor. Bizim teknoloji anlamında kendini çok geliştirmiş öğrencilerimiz var. Bunlardan kötü niyetli olanlar, gazete ve dergilerde okuyoruz, üzücü durumlar ama bu sisteme ulaşabiliyorlar ve bazı suçlar işlenebiliyor, bu üzücü tabi ki (Öğ.4, E).

“ Okulumuzda artık çoklu bir eğitim salonu açıldı yansıtıcımız var ve bilgisayarımız her daim açık fakat bilgisayarları her zaman kullanmak mümkün olmuyor çünkü bilgisayar dersleri var ve ders saatlerinde bilgisayarlar bilgisayar dersine ait oluyorlar fakat boş zamanlarda bizde faydalanıyoruz, ben iletişim araçlarının eğitime faydası olduğunu düşünüyorum ama olanaklarında okullara sağlanması lazım.” (Öğ.5, K).

4.2.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler

İnternetin eğitime etkisi ve buna ilişkin memnuniyet durumları boyutunda öğretmenler, internetin eğitim için ihtiyaç olduğunu, okulda internet kullanım imkanlarının hem öğrenciler hem öğretmenler için yeterli olmadığını ifade etmiş, buna ilişkin farklı tespit ve önerilerde bulunmuşlardır. Yine öğretmenler arasında internet kullanımının eğitim boyutunda faydalı olmasının ancak bilinçli kullanım ile mümkün olacağı noktasında benzer ifadeler dile getirilmiştir.

“ İnternet bizim okulumuzda öğretmen odasında bir tane internete girilebilen bilgisayar var. Öğrenciler için bilgisayar odası var ama internet var mı bilemiyorum, açık olduğunu sanmıyorum. Öğrenciler eğer seçici olurlarsa tabi ki faydası var ama öğrenciler facebook ve msn ye girdikleri için tam tersine kendilerine vakit ayırmadıkları için daha da olumsuz etkileniyorlar diye düşünüyorum. Artık günümüzde insanlar kitaplarla haşır neşir olmadıkları için öğrenciler kitaplar yerine internete başvuruyorlar aslında bunun da doğru bir yöntem olduğunu düşünmüyorum. İnternette araştırılan ödevlerin de öğrenci başarısında çok fazla etkili olduğunu düşünmüyorum. Çünkü zaten ben el yazması ödevleri kabul ediyorum, internet çıktısını kabul etmiyorum. Çünkü öğrenci ödevi internet çıktısı olarak aldığı anda bir kere olsun bakmayacak okumayacak bu da kağıt israfından başka bir şey değil. Benim de zamanımı alıyor, bu anlamda el yazmasını tercih ediyorum ki öğrenci okumuş olsun en azından bir kulak dolgunluğu olsun istiyorum ödev ve yaptığı araştırmalarla ilgili (Öğ,1, K).

“ Bir okuldaki internet kullanımını bilgisayar dersinde hallolabilecek bir durum değil. Bir okulda düşünün ki 700-800 öğrenci var ve bir bilgisayar sınıfı ile tüm öğrencilere ulaşmak zor olabilir. Belli bir programla birlikte tüm öğrenciler belli saatlere ayrılarak tüm öğrenciler için bir program oluşturulabilir ve bilgisayar iletişim teknolojilerinden faydalanabilirler. Mesela öğlen gelen öğrenciler için sabah, sabah gelen öğrenciler için öğlen programları konulabilir, ama mutlaka bir program dahilinde olmalı fakat bu da eğitim amaçlı olmalı. Hem idare hem de o dersle ilgili öğretmenin kontrolünde bir program olmalı ki her öğrenci bundan faydalanabilsin. Öğrencinin keyfiyetine bırakılmamalı, bu durumu kontrol edecek yönlendirecek elemanlar sürekli bilgisayar ve programın başında olmalı, öğrencilerin kullandığı internet sitelerinde ödev siteleri çoğu verimsiz çünkü çoğu ideolojik kökenli ve sağlıksız. Kendi dünya görüşüne göre hazırlayanlar var bu siteleri. Ödev sitelerinden hazır bilgi geliyor, öğrencinin emek sarf etmesi gerekmiyor. Ödev için hazırlanması için 6 aylık bir süre veriyorsunuz, öğrenci ise bir saatte hazır sitelerden hiç emek sarf etmeden bunu hazır olarak bulup getiriyor. Ödevin asıl amacı araştırma yapmak, öğretmenin zaten bu uzun süreli araştırma sürecinde, aralıklarla ödevin gelişimini kontrol etmesi gerekiyor yönetmeliğe göre bunu takip edemiyorsunuz. Ödevi hazırlatan öğretmenin hakimiyetini iyi yapması

ve öğrencileri yanlışlardan uzak tutması gerekir. Yine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sakıncalı siteler de elenebilir.” (Öğ.2, E).

“ Kitle iletişim araçlarından bilgisayar ve interneti çocuk mutlaka kullanmalı. Gelişen dünyada çocuğun teknolojiden uzak kalması düşünülemez. Çünkü ileride örneğin çocuk mühendis ya da mimar olduğunda projelerini bilgisayarda çizecektir. Çocuğun bu araçlardan soyutlanması mümkün değil, ancak biz çocuğu küçük yaşta eğitirsek, çocuğun kullandığı bilgisayar programlarının filtrelenmesi gibi bir zorunluluk kalmaz ama çocuk bu eğitimi almadığından siz bilgisayarda hangi filtreyi kullanırsanız kullanın çocuk belirli DNS şifreleri ile bu şifreyi kırarak istediği siteyi kullanabilir. Önemli olan çocuğa bu eğitimin verilebilmesi. Okullarda bilgisayar sayısı arttırılmalıdır. Milli Eğitimin biz okullarda bilgisayar sınıfı açtık diye böbürlenmesi çok yanlış, çok yanlış, böbürlenmeye hiç gerek yok çünkü biz teknolojinin çok gerisinde kaldık. Bu gelişmenin 80’lerde olması gerekir. Üstelik okullardaki bilgisayarlar yeterli değil. Çocuklar bilgisayar derslerinde bile bilgisayarı tam kullanamıyorlar. Hala windows 98 programı kullanıyor, her şey atımlı atıl. Artık çift çekirdekli değil 4 çekirdekli işlemciler bile eskimişken, eski sistem bilgisayarlar var okullarda eski ve döküntü her şey. Geçen gün gazetede okudum 15 yılı aşmış bilgisayarların kullanımını kaldırılacağına ve yeni sistem bilgisayarların devlet dairelerine verileceğini söylüyor. Benim devletim artık okullarda bu sorunu çözmüş olmaydı çoktan. Bir çocuk okulda boş bilgisayar bulup oturabilmeli başına. Benim öğretmenimin öğretmenler odasında bir bilgisayar var, en az beş altı olmalı. Sabah bir öğretmen bilgisayarın başına oturduğunda diğer öğretmenler sırada bekliyor. Ben de kullanabilmeliyim. Okulda bilgisayarlar arttırılmalı ve öğrenciler de kullanabilmelidirler. Kilit vurulmamalı bilgisayar odasının kapısına.” (Öğ.4, E).

“ İnternet sınırsız bir derya. Okul içerisinde sakınca yaşanmaması için bu sistemin denetlenerek öğretmen kontrolünde öğrencilerin kullanıma açılması lazım. Özellikle akşam 17.30 dan sonra öğrencilerin kullanabilmesi için tedbirler alınması gerekir fakat öğrencilerin sakıncalı sitelere girmesini engelleyebilmek içinde bunu kontrol altına almak lazım.” (Öğ.5, K)

4.2.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.)Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler

Öğretmenler cep telefonu ve desteklediği tüm programların eğitime olumlu etkisinden; ancak oto kontrol ve doğru bilinçlilik sağlandığı zaman bahsedilebileceği yönünde benzer açıklamalarda bulunmuşlardır. Öğ.1, İletişim araçlarından öğrencilerin doğru şekilde faydalanmamaları sonucu toplum ve ailelerden uzak özel bir yaşam sürdürdüklerini; Öğ.2 teknolojik evrimleşmenin bizim toplumumuzda tam ve sağlıklı şekilde gerçekleşmediğini, Öğ.5 ise bu unsurların süre ihlali yapılarak çok sık kullanımının bağımlılık oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

“ İnternet ve bu tarz programlar çok fazla bilinçli olarak kullanılmadığı için olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum öğrencileri. Bu tarz programlarla ilgi bizim ve öğrencilerin beklentileri aynı olmadığı için tam tersi olumsuz yönde etkileniyorlar. Aileler de çok bilgi sahibi olmadığı için internete bir sınırlama getirilmesi gerekiyor ama yok, öğrenciler artık daha doğrusu insanlar yani yetişkinler kitaplarla bilgi sahibi değiller. Hatta hiç değiller, bu anlamda belki ödev araştırıyorlar başka konular araştırıyorlar ancak öğrenciler de artık öğrenme isteği yok, sadece sınıf geçme yeterli. Yüksek not alayım bu düşünce var, o yüzden bu programlardan işte veya bu internetten ve iletişim araçlarından doğru bir şekilde faydalanmadıkları için olumsuz yönde etkileniyorlar. Gençlerin artık çok fazla sorunu var, biraz daha bireysel bir yaşama sürüklüyor bu iletişim araçları. Ailelerinden uzaklaşıyorlar, toplumsal yaşamdan uzak tutuyor gençleri. Bu okulda da böyle artık, her neyse işte televizyon ve internette bu cihazların başında özel bir yaşam oluşturuyorlar, dışarıya çıkmıyorlar diyebilirim.” (Öğ.1, K).

“ Şuan bir teknoloji fırtınasının altındayız. Kullanıyor, sindiremiyoruz. Çünkü biz bu evrimleşmeyi tam yaşamadık; her şey hayatımıza çok hızlı girdi. Türkiye bir yerde kaybettiği önceki dönemlerin acısını çekiyor. Biz çok uzun yıllar teknolojiden uzak bırakılmış bir toplumumuz. Düşünebiliyor musunuz; bütün gününü cep telefonu ile geçiren bir toplum. Nokia üreticisi Finlandiya bile cep telefonu geçiş sürecini 4 ile 6 yılda gerçekleştirmişken bizim tüm ülkemize bir iki ay içinde bu teknoloji yayıldı. Biz toplum olarak kitle iletişim araçlarını bilgiye

ulaşma amaçlı değil de farklı amaçlar için kullanıyoruz. Örneğin google earth diye bir program var; bize tarih ve coğrafya açısından çok fazla bilgi veriyor ama bunu nasıl ve ne amaçla kullandığımız çok önemli. Amaca uygun kullanılmadığı zaman götürdüğü şeyler çok fazla olur. Ebeveynler bu konuda çok dikkatli olmalı. Yine bilgisayar sınıflarında görevliler dikkatli ve takipçi olmalı. Bizler veli olarak da kısıtlamalı ve bu konuda dikkatli olmalıyız. Çünkü çocuklar ders saatlerini bile bilgisayarda oyun ile geçiriyorlar. Öğretmen olmama rağmen benim kızım bile yapıyor.” (Öğ.2, E).

“ Ben msn nin eğitime hiçbir katkısının olduğunu düşünmüyorum. Msn, yüz yüze görüşme, karşılıklı görüşmeyi, iletişimi sağlıyor. Ben oğlumda gözlemliyorum, bilgisayarın başına ilk oturduğunda msn yi açıyor otomatik olarak. Alışkanlık edinmiş ders çalışırken msn, facebook mutlaka açık. Facebookta değişik türden dosyalar, videolar, görüntüler paylaşıyor. Çocuk buna yararlı mı zararlı mı diye bakmadan paylaşıyor. Çocuklarımızı yetiştirirken küçük yaşta eğitimini bu konuda aksatmadan yapmalıyız. Yoksa büyüyünce internet kullanımını filtrelemek ve kısıtlamak hiçbir işe yaramaz. Çocuk 6 yaşından başlayarak 10 yaşına gelinceye kadar ailesi tarafından öğretmenleri tarafından mutlaka bu kitle iletişim araçları, internetin kullanılması konusunda eğitilmeli ve bilinçlendirilmeli.” (Öğ.4, E).

“ Eğer öğrencide bir otokontrol gelişmişse ya da kaliteli bilgiye nasıl ulaşacağını biliyorsa internet ve bilgisayar çok yararlı tabi ki. Süre ihlali çok fazla bağımlılık yaratabiliyor, dışarıda kalan öğrencilerimizin çoğu bu anlamda kullanıyor ve kültürel anlamda kendilerini geliştirecek şekilde kullanmıyor bu araçları.” (Öğ.5, K).

4.2.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler

Derslerde kullanılan iletişim araçlarının ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime etkileri ile memnuniyetleri boyutunda öğretmenler benzer algılarla görsellik ve işitselliğin öğrenme üzerinde faydalı olduğunu ve sıklıkla kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğ.2, öğretmenlerin okullarda görsel ve işitsel materyal kullanımının daha verimli hale nasıl geleceği konusunda önerdiği düzenlemeyi de görüş olarak bildirmiştir.

“ Görsel iletişim önemli, algılama açısından önemli, bu anlamda coğrafya ve tarih derslerinde çeşitli temalar haritalar kullanılıyor. Hatta biyoloji, fen derslerinde kullanıyor; zaten kullanılması gerekiyor hatta ben de kullanıyorum. Herhangi bir şairin kendi sesinden şiir dinletiyorum veya işte herhangi bir şairin, yazarın hayatını anlatan bir film olabilir, izletiyorum. Bu görsel iletişim açısından önemli, eğitime renk katıyor, tek düze eğitim almaktansa. Çünkü kalıcı olması açısından görsel eğitim daha kalıcı oluyor. Ayrıca dersimin daha eğlenceli olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin dersler katılımının daha fazla olduğunu görüyorum. Öğrencilerin derse geri dönüşü oluyor. Direk notları yükseliyor diyemem ama olumlu yönde etkileniyorlar.” (Öğ,1, K).

“ Çok güzel etkiliyor çünkü görerek eğitimi sağlıyor, fakat okulun olanakları bunda çok etkili ve okul olanaklarının iyi olması gerekiyor. Ben bu okula yeni geldim ve kullanan arkadaşlar var, bende kullanacağım, tasarlıyorum. Ben tarih öğretmeniyim ve özellikle arkeolojik konularda görsellik dersimi olumlu yönde etkiliyor sistem o kadar hızlı ilerliyor ki her okulda buna uyum sağlamak gerekiyor. Ben gittiğim her okulda arkeoloji kulübü kuruyorum, derslerimle ilgili birçok video kaseti, disket ve cd ortamına aktarmayı düşünüyorum. Çünkü öğrencilere sadece anlatımla değil görsel materyallerle de ulaşmak gerekiyor. Öğretmenlerin kadro değişikliği nedeniyle yer değiştirmesi de kitle iletişim araçlarının eğitime faydasını olumsuz etkiliyor giden öğretmenin orda yaptığı çalışmalar yarım kalıyor, yeni gelen öğretmen sıkıntı yaşıyor Ben iki sene içinde 3 tane okul değiştirdim. Bu bireysellikten çok bir program dahilinde yapılmalı. Ben ayrılıyorsam o okuldan, gelen öğretmen bunu devam ettirebilmeli, organize olunmalı. Örneğin ben bir çok öğrencime arkeoloji bilinci ve sevgisi kazandırdım, bir çok öğrencimin üniversiteye hazırlığında yardım ettim ve yaptığım gözlem şu: Arkeolojinin yeteri kadar tanınmıyor olması ve sıradan bir iş olarak görülmesi kötü bir durum. Ben bu arkeoloji sevgisinin çok gerekli olduğunu düşünüyorum, insanlar bunu üniversite tercihlerinden fazla istihdamı olmayan çok benimsenmeyen bir bölüm olarak görüyor. Ben 15 yıldır bu işle, üniversiteye hazırlıkla uğraşıyorum ve gördüğüm bu iletişim araçlarını amacına uygun ve organize olarak kullanamıyoruz. Okulların alt yapısı yeterince gelişmiş değil, olan donanım da kullanılmıyor. Milli Eğitim Bakanlığı’ndan, programlı hareket etme

iş i sistematik hale gelmeli. Bunun alt yapısı oluşturulmalı, bir öğretmen ayrılıyorsa yeni öğretmen geliyorsa iş gerilememeli, kaldığı yerden devam etmeli. Toplum olarak sıkıntımız çok bu konuda, bizim ülkemizde kişiye, göre bakana göre bir eğitim anlayışı yürütülüyor. Sürekli her şey değişiyor, bu böyle olmamalı. Bu okulda 800 öğrenciye bir anket yapsak büyük bir bölümünün buradaki arkeoloji müzesini bilmediğini görürüz bu bizim gerçeğimiz.” (Öğ.2, E).

“Bunların müthiş faydalı olduğunu düşünüyorum, çocuk görerek öğreniyor en azından çocuk görerek öğrendiği için kalıcı oluyor. Ben amazon ormanlarını istediğim kadar anlatayım, fakat görseller gösterdiğim zaman çocuk amazonu görüyor, çö lü görüyor ve bilgiler oturuyor beynine, bu müthiş bir şey. Bizim bilgisayar odamız ve bilgisayar derslerimiz var ama yeterli değil. Mesela karşı tarafa komş u bir okul yapılabilir şu an ve her sınıfta özel yansıtıcı ve bilgisayar var, bizim müdürümüz görmüş ve o okulun ne kadar müthiş olduğunu anlatıyor. Orası da devlet okulu ama içeri ni okulu yaptıran düzenliyor. İmkanlar çok önemli, görsellerle dersleri desteklemek çok önemli. Benim elimde bir sürü disket var ve eğer bu olanak verilirse üstüme düşeni yaparım. Milli Eğitim Bakanlığı'nın gönderdiği disketleri gösteririm. Geçen gün tarih öğretmeni arkadaş, ortaçağdaki engizisyon mahkemelerinin görsellerle anlatmış çokta verim alınmış bunu bende kullanabilirim.

Görsel materyaller son derece faydalı ve her zaman olmalı, hatta bu görsel olanaklar arttırılmalı. Ben öğretmen olarak eğer teknolojik olanaklar sunulursa, üstüme düşeni yaparak kullanırım. Çocuklar için görsellik çok önemli, derste bunları araçlar sayesinde gördükleri zaman monotonluktan çıkıyor ders, duygu halleri çok değişiyor. Günde 6 çeşit ders var ve 6 öğre tmende ayrı ayrı konsantrasyon sağlamak zorunda, çok zor bir şey bu, çocukta camdan dışarı bakıyor, arkadaşları ile mesajlaşıyor. Konuşuyor. Mesela Avrupa' da her dersin sınıfı ayrı imiş. Ben coğrafya öğretmeniyim. Ben kendime böyle bir sınıf hazırladım. Onlarca çeşit haritam var, dünya küresi hemen yanımda. Benim tahtayı doldurmam minimum 30 dakika alır. Ben de dersten önce saat 10 da geliyorum ve tahtamı büyük harflerle süsleyerek, konumu güzelce tahtaya hazırlıyorum ve o hafta işleyeceğim konu için 15 sınıf geliyor bana. Her derste tahtaya yeniden yazsa idim çok zaman kaybı olurdu, benim özel sınıfımın olması

çok faydalı gördüğünüz gibi şu an bile hazır, görebilirsiniz. Çokta güzel yetişip notlarını alıyorlar.” (Öğ3, E).

“ Daha önceki okulumda görsel cd ler, slaytlar kullandım öğrencilerim daha iyi anlasın diye. Bu okula yeni geldim ama görsel kullandığımız zaman, öğrenci bunu daha iyi hayal edebiliyor. Biz soyut bir şekilde sadece anlatım yaptığımız zaman, mesela ben çok iyi anlatıyorum dersi diyebilirim ama bakalım çocuk anlayabiliyor mu? Kesinlikle görsel araçların ders için kullanılan cd lerin eğitime olumlu katkısı var.” (Öğ.4, E).

“ Kesinlikle öğrencilere faydası var diye düşünüyorum ama bu konuda sıkıntılar var. Biz öğretmenlere de bu olanak sağlanmıyor. Ancak kendi olanaklarımızla bu araçlara ulaşıp kullanıyoruz biz öğretmenlere de bu olanaklar sağlanmalı.” (Öğ.5, K).

4.2.10. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri

İletişim araçlarının bireyin milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda yetişmesine ne yönde etki ettiğine ilişkin, kitle iletişim araçlarının öğrenciler üzerinde çok etkili olduğu ifade edilmiştir. Öğ.2, günümüz gençlerinin bu araçlarla geç saatlere kadar vakit geçirerek asosyalleştiklerini, Öğ.1 öğrencilerin televizyon, dizi ve yazılı araçlar konusunda seçici olması gerektiğini belirtmiş; Öğ.4 bu boyutla ilgili olumsuz durumların eğitimle aşılabileceği tespitinde bulunmuştur.

“ Televizyon ve bilgisayar bu konuda çok etkili. Olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum. Özellikle diziler ki öğretmen arkadaşlarla aramızda konuşuyoruz; sürekli tartışılan konu dizilerin ahlaki olup olmaması. Seçicilik açısından baktığımızda ben sürekli öğrencilerimi uyarıyorum televizyon seyredirken kitap okurken seçici olmalarını söylüyorum. Baktığınız zaman yani milli değerlere toplumun ahlak değerlerine uygun programlar seyretsiner, diziler filimler seyretsiner. Artık görüyoruz ki anasınıfındaki öğrenciler sevişmekten öpüşmekten konuşuyorlar bu artık çok yaygın. Diziler öyle bir ileti veriyor ki onlara, sanki olması gereken bu gibi düşünüyorlar. Toplumun yaşam tarzı, Türk

toplumundan beklenen yaşam tarzı bu gibi bir mesaj alıyorlar. Milli değerlere ve ahlak seviyesine uygun programlar seyretsinler istiyorum. Sanıyorlar ki artık çağdaşlaştık ve olması gereken bu. Bu anlamda kötü etkileri var. Bu durum bizim ders işlememizi de etkiliyor. Örneğin edebiyat benim branşım, bazı milli değerlerden, Atatürk ilkelerinden, inkılaplardan bahsettiğim zaman ilgisizlik var, hatta dalga geçiyorlar bu konularla çünkü onların ilgi alanı bu değil, resmen dalga geçiyorlar bu da kimmiş, bu da neymiş diyerek. Bu durum internet için de geçerli, gereksiz ahlakdışı siteler, görüntüler, kızlar ve erkekler arasında çok iğrenç ve cinselliğe varan espriler dersin ortasında yapılıyor. Bunları görüyorsun ama çok fazla müdahale edemiyorsun, yaptırımın yok ancak nasihat edebiliyorsun. Toplum artık öyle bir seviyeye gelmiş ki destekliyor bu durumu. Söylemleriyle öğrencilerin yaptıklarını destekliyor. Bunu değerlendirdiğimde bireyin toplumu toplumun bireyi etkilediğini görebiliyorum.

Tabi ki bunda iletişim araçlarının çok fazla etkisi var. Artık tüketim toplumu olduğumuz için çok fazla değişim yaşıyoruz ve çok dışa dönüğüz, iletişim var ve özellikle yabancı ülkelerle çok fazla iletişim içindeyiz ve bu ülkelerle bizim ahlaki değerlerimiz farklı. Öğretmenlerin bu durumun düzelmesi için örnek olması gerekir ve taviz vermemesi gerekir, göz yummamamız ve gerekli uyarıları yapmamız gerekir. Bunun dışında çok da fazla bir şey yapabileceğimi düşünmüyorum (Öğ,1, K).

“ Bütün gününü telefonun başında, internetin başında mesajlaşarak geçiren biri ne kadar sosyal olabilir? Bugün birçok aile çocuğunu internetin başından ayıramıyor, sanal bir dünya yaratılmış ve insanlar doğal ortamdan kopuk yaşıyor. Karanlık odalarda geç saatlere kadar telefon ve bilgisayardan mesajlaşan gençler ne kadar sosyal olabilir?” (Öğ,2, E).

“ Bu hususta şöyle söyleyebilirim: Bazen televizyondaki programların çok değişik olduğunu görüyoruz ve gençlikte bu çocuklarımız televizyonu kullanmayı bilmiyorlar. Televizyon programları gençliğimizi esir almış durumda, onun için kafamızda tasarladığımız gençlik maalesef yok. Ben bunu açıklıkla söyleyebilirim. Günümüzde her kanalda ikişer üçer dizi var çocuklarımızın eğitim noksanlığı ve davranış noksanlığı tamamen bu dizilerin eseri. Artık akşamları evde ders çalışmak gibi bir şey yok; bu gün aşkı memnu yarın bilmem ne... Çocukların bu şekilde evde ders çalışma olayı kalmadı ben Kurtuluş Savaşı ile bir

soru soruyorum, ne zaman başlamıştır dediğimde cevaplayamıyorlar, bilmiyorlar. Ama Bihter' in sevgilisi kim diye birkaç dakika sonra sorduğumda hepsi biliyor. Ben sınıflarımda bu durumu yokluyorum ve sonuç bu, çocukların durumu bu, bu ancak okullarda verilen eğitimle aşılabılır. Bizim amacımız Türkiye' de bu okuldan mezun olan çocukları yaşam koşullarını, zorluklarını aşması, cesaretlenmesi, hayata hazırlanması, konuşma yeteneklerini geliştirmek, proje yapma becerilerini arttırmak, onları hayata hazırlamak. Ama bu olmuyor biz bunu ancak bu okulda %20 seviyesinde sağlayabiliyoruz %80 ise bu durumda, bizler ülkesine layık namzet bireyler çıkarmak zorundayız bu okullardan.” (Öğ3, E).

“ Cep telefonu çocuklara liseyi tamamlayıncaya kadar hiçbir fayda vermiyor, alınmamalı. Aileler çocuklara alıyor, aileler zenginliklerini göstermek için çocuğun eline cep telefonu veriyorlar, adam merdesese biniyor, lüks semtlerde oturuyor, çocuğun eline son model cep telefonu vermez ise zenginliği gösteremezse anne baba komplekse giriyor. Bir bakıyorsunuz ki çocuğun elinde 3G teknolojili cep telefonu var. Cep telefonunun eğitime hiçbir katkısı yoktur. İnternetin ise yoktur diyemem vardır ama aile bunu kontrol etmelidir. Ayrıca bir eve mutlaka gazete girmelidir. Çocuk onu okumuyorsa bile birilerinin sürekli okuduğunu görünce mutlaka bir gün oda okuyacaktır. Eve sürekli gazete ve dergi girdiği zaman çocuk birilerinin de bunu okuduğunu gördüğünde mutlaka o bilinç onda da olacaktır. Bu konuda ailelerin örnek olması çok önemlidir. Ayrıca yine okullarda öğrencilerin yaptığı eleştirileri de ben doğru buluyorum. Eğer ben öğrencinin karşısına cep telefonu ile çıkıyorsam, bir de sınıfta açıp cep telefonu ile konuşuyorsam çocukların bu konulardaki eleştirileri haklıdır. Bizlerin de özel ve acil durumları olabilir hepimizin ailesi, çocuğu, oğlu ve kızı var. Acil arama ihtiyacımız olabilir ama öğrencinin önünde, sınıfta, öğretmen de cep telefonu ile bir mazeret bildirmeden konuşursa çocuğun eleştirisi kesinlikle haklıdır. Yine, çocuğun ders çalışmaya başladığı anda telefon yanında olmamalıdır. Kapalı dahi olsa, çocuk ders alırken dikkati dağılır. Benim çocuğumda ders çalışırken telefonu sessize alıyordu daha önceden, yanına koyuyordu. Sözüm ona ders çalıştığını zannediyordu, kulaklığını takıp müzik dinleyip ders çalışıyordu. Bu şekilde nasıl ders çalışıp okuduğunu nasıl kavradığını tahmin edemiyorum. 18 yıllık öğretmenim, ben bunu anlayamıyorum. Ders çalışmaya başladığında, cep telefonu yanında olmayıp öbür odada olacak. Ders çalışma odasında masasının üzerinde olması bana göre tehlikeli.” (Öğ.4, E).

“ Bu bilgi kirliliği ile ilintili bir durum. Biz zümre toplantılarında da ele alıyoruz bu konuyu. Atatürkçülük, milli değerlere sahip çıkma konularına ağırlık veriyoruz. Derslerimizde bunlardan bahsederek öğrencilerin milli değerlere sahip çıkmasını arttırmaya çalışıyoruz. Veli toplantılarında da Atatürkçülük ulusal değerlere sahip çıkma, ulus değerlerini her şeyin üstünde tutma, vatanseverlik konularında öğrencilere de velilere de bilgiler veriyoruz. Bu sadece okullarda öğretmenlerle olacak bir şey değil ailelerinde bu konuda bilinçli olması lazım. Öğrenciler bu yaşta her şeyden etkilenebilir, çünkü ergenlik çağlarında, ben derslerimde değinerek ve velilerle konuşarak bu konuda üstüme düşeni yaptığımı düşünüyorum.” (Öğ.5, K).

4.2.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının eğitimle ilgili doğurduğu yönetimsel sıkıntılar boyutunda öğretmenler okul yönetimini tutumu, öğrenci davranışları ve e-okul ile ilgili görüşlerini ifade etmişlerdir.

“ Her nasıl ben öğrenciler üzerinde yaptırım sağlayamıyorsam yönetim de bunu sağlayamıyor. Okulumuzda telefon kullanımı çok yaygın artık, bir değil iki değil öğrencilerin hepsinde de aynı eğilim olduğu için yönetimde sıkılıyor ama bizim idareimiz anlayışlı öğrencilerin özel durumu olduğunda telefona izin veriyor. Biz e- okul konusunda çok fazla sıkıntı çektik. E-okulda hem öğrenci hem de velilerden kaynaklanan yoğunluk olduğu için öğretmenlerde sıkıntı çekiyor. Sistem çalışmıyor. Derslerde de telefon sorunu yaşıyoruz, derslerde mesajlaşıyorlar bizim fark etmeyeceğimizi düşünüyorlar, görüyoruz bu durum idarenin yaptırımının olmayışından kaynaklanıyor. Çoğu zaman okulun giriş katında öğrencileri cep telefonundan müziği açmış dinliyor şekilde görüyoruz.” (Öğ,1, K).

“ Yönetimsel sıkıntı olarak sistemin ağır işlemesi dolayısı ile karne dönemlerinde not gönderme sıralarında yönetimle öğretmenler arasında sıkıntı yaşanabiliyor. Onun dışında yönetim bize istediği zaman istediği yerde ulaşabiliyor. Bu da olumlu yönü. Bunu kitle iletişim araçları yararlı ya da zararlı diye düşünmemek

lazım. Bizim toplumumuzda internet çok ağır işliyor not dönemlerinde sistem bir tıkanıyor her şey birbirine karışıyor.” (Öğ.2, E).

“ Yönetimsel sıkıntı şöyle olabiliyor: Öğrencilerin hiçbir sıkıntısı yok tabi kullanıyorlar ama yönetim ders sırasında telefon araması yapıyor. Bence 21. Yüzyıldayız, artık uzay çağında, bilgisayar çağındayız. Sınıflara iki öğretmen baskın şeklinde geliyor, bu manzaralar çok yanlış. Öğretmenler baskına geliyor, öğrenciler ayağa kalkıyor, telaşlı şekilde sanki esrar, eroin kaçakçısı gibi çantalar aranıyor. Bu manzaralar bize yakışmıyor bunları çoktan aşmış olmamız lazım. Biz gençlerimizi neyden eğitemiyoruz, bizim ne hatamız var, bizim belki hatalarımız var, ailelerimiz de hatalı herkes suçlu yaşanan ortam çocukları bu hale getiriyor , mahalle çevre ilköğretimden başlayarak herkes suçlu. Benim beklentim akıllı başında müthiş bir gençlik olmalı. Lise mezunu bir kişide olması gereken genel kültürün çok altında, şimdiki gençlerimiz bu seviyenin çok altında, inanılmaz derecede (Öğ3, E).

“ Yönetimsel derken kontrol sağlama sıkıntısı yaşanıyor. Öğrencilerin cep telefonu açık, sessiz bir şekilde derse girmesi, kameralı cep telefonu kullanması, çok büyük bir sıkıntı bana göre. Öğrenci cep telefonu getirdikten sonra, ki getirebilir, ben bunu doğal görüyorum, ama yönetimin belirlediği dolaplara koymalı, telefon okula girdiği anda mutlaka bu dolaplara kilitlenmeli. Okulun içinde kesinlikle kullanılmamalı, bunun çaresi budur.” (Öğ.4, E).

“ Kitle iletişim araçlarını kullanmak artık çağın gereği, eğitimin çocukların özel hayatına girmesi bu araçların kaçınılmaz bir durumu, okulun veli ile işbirliği sağlayarak öğrencileri başıboş bırakmadan bu konuda ilerleme kaydetmesi lazım. Öğrenciyi, bunu sınırsız ve bilinçsiz kullanmanın zararlı olduğu konusunda ikna etmek gerekiyor. Biz bu iletişim araçlarının ders başarısını düşürdüğünü, eğitime zararlı olduğunu defalarca ama defalarca açıkladık ama hala bu araçları derste kullanmakta ısrar ettikleri için. Geçici olarak cep telefonlarına el konuluyor daha sonra velilerin imzaları ile bu cep telefonlarını geri alabiliyorlar, bu konuda ilerleme kaydetmek için mutlaka velilerle işbirliği içinde hareket etmek lazım. Ben velilerle toplantıda görüşerek işbirliği sağlıyorum, ben derste gördüğüm zaman alıyorum, velilerden de olumsuz bir tepki almıyorum. Bu konu ile ilgili çünkü onları toplantıda bilinçlendiriyorum ve öğrencilerin de derslerinin olumsuz

etkilenmemesi için kurallar hakkında velilerle iş birliği yapıyoruz. Ben o yüzden hiçbir sorun yaşamadım sağlıklı bir şekilde yürütüyorum derslerimi.” (Öğ.5, K).

4.2.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının kullanımının öğrenci veli öğretmen ve okul yönetimi ile ilişkileri ne yönde etkilediğine ilişkin, öğretmenler bireysel olarak öğretmen arkadaşları ile olan ilişkileri, okul yönetimi ile olan ilişkileri, velilerle olan ilişkileri ve öğrencilerle olan ilişkilerinin kitle iletişim araçlarının kullanımıyla ne yönde şekillendiği konularında farklı görüşler ifade etmişlerdir.

“ E-okuldan başlarsak örneğin artık veliler öğrencinin durumunu evden takip edebildiği için nasılsa öğrencimin durumunu biliyorum düşüncesi ile hareket ediyor ve öğretmenler ve veliler arasında bir kopukluk oluyor, bu öğrenci için iyi bir gelişme değil. Kitle iletişim aracı olarak telefonlara değinirsek okuldaki acil bir durumu telefon sayesinde velilere hemen bildirebiliyoruz. Okul yönetimi bunun için sabit telefonları kullanmamıza izin veriyor. Yine eğer durum çok önemli ise cep telefonumuzdan da veliye ulaşabiliyoruz, bu da bizim işlerimizi kolaylaştırıyor.” (Öğ,1, K).

“ Bir öğretmen olarak ben az kullanmaya çalışıyorum iletişim araçlarını. Öğrencilerimi de uyarıyorum. Kendi semtimizde bir binanın üzeri baz istasyonları ile dolu. Orada yaşayan insanlara sorduğum zaman bunun zararlarını biliyor musunuz diye, görüyorum ki çok ta bilinçli değiliz. Aslında kitle iletişim araçları sağlığımızdan ve hayatımızdan çok şey götürüyor ve biz derslerimizde bunun dezavantajları ile ilgili kendi yaşantımızdan da örnek veriyoruz fakat dünya ve içinde bulunduğu durum, tüketim çılgınlığı bizim toplumumuzun da büyük sorunu. Bir yerde çocuklarımız cep telefonu ile yatar ve kalkar hale geldi. Benim çocuğum ortaokulda ve halen ona cep telefonu almadım. Birçok aile kuralsız şekilde çocuklara cep telefonu alıyor. Tabi buda takip amaçlı fakat çocuklarımızın başına gelen tehlikeler azalması bu tedbirlerle. Ayrıca istemediğimiz anda derste telefon çaldığında cevap verme durumu olabilir. Ne zaman çalsa ona cevap vereceksiniz adeta bir esaret, özel hayat kalmıyor. Örneğin bazı şirketler biz kamu

çalışanlarına gün boyu ücretsiz telefon hattı tarifeleri sunuyor. Tamam bu kullanılıyor fakat ya bunun zararları, yaydığı radyasyon? Baştan beri dediğim gibi ne amaçla ve nasıl kullandığımız kitle iletişim araçlarının durumunu belirliyor.” (Öğ.2, E)

“ Ben bu kitle iletişim araçları sayesinde öğrencilerimle çok daha samimi oldum, çok daha güzel her şey. Ders monotonlukları kurtuldu, ben yasaklamaya karşıyım. Okula herkes cep telefonu getirmeli fakat okulda kurallara uymalıdır. İdare diyor ki; çocuklar lütfen sınıfa cep telefonu ile girmeyin bu bakanlık kararı, ama çocuklarımız bunun bilincinde olmalı, derste mesaj çekiyorlar çocuğun şu an en samimi arkadaşı cep telefonu (Öğ3, E).

“ Ben öğrencilerimle cep telefonu ile diyalog kurmam. Numaramı kolaylıkla vermem. Çünkü iyi niyetli olduklarını düşünmüyorum, çünkü bu iyi niyetimi suistimal edeceklerdir ve etmişlerdir de çoğu kez. Anne, baba çocuğun öğretmenini arayabilir tabii ki. Bu sınıf öğretmenleri için doğrudur. Küçük çocukların başına neler gelebileceğini bilemiyoruz. Küçük çocuklarda öğretmen çocuğun anne babasıdır fakat bizler anne babası olamayız. 10-11 yaşına kadar çocuk öğretmeni, anne ve babasından daha fazla görür. İlköğretimde çocuğun anne babasının sınıf öğretmeni ile mükemmel üçlü bir saçı ayağı kurması gerekir, bu müthiş önemlidir. Ben cep telefonu tehlikelidir demiyorum ama amaç dışında kullanılmamalı. Ben bilgisayar ve cep telefonu ile iletişimin aile ile görüşmede kullanılmasının lise çağında uygun bulmuyorum. Çünkü bu çocuklar artık 16-17-18 yaşlarına gelmiştir ben öğrenciyi arasam bu da bir kız öğrenci olsa velisi bu numara kim, kim arıyor kızımı diye, velisi art niyetli düşünebilir. Ya da msn ye eklesem genç yaşta bir birey olduğu için ailesi yanlış anlayıp hesap sorabilir. Ben bu yüzden liseli çağlarda öğretmenin bu şekilde diyalog kurmasını hoş görmüyorum ben. Velilere diyorum ki, siz telefon numaranızı verin, çocuğunuzla ilgili bir şey olursa ben sizi ararım diyorum.” (Öğ.4, E).

4.3. Öğrencilerle Bireysel Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

4.3.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçları denince akıllarına ilk neler geldiğine ilişkin telefon ve televizyon başta olmak üzere internet, dergi ve bilgisayar gibi iletişim araçlarını sıralayarak görüş ifade etmişlerdir.

“Televizyon, telefon, internet yani bilgisayar, dergiler, gazeteler radyolar ve MP3 geliyor.” (Ö1, K).

“Sizin de bildiğinizi gibi telefon, televizyon, internetle iletişim kurduğumuzdan dolayı bilgisayar geliyor bir de arkasından. Gazete, toplumumuz fazla okumadığı için fazla gelmiyor, dergiler yine yok özellikle bu söylediğim üçü kullanılıyor.” (Ö2, K).

“Televizyon, telefon, internet ve bilgisayar geliyor.” (Ö3, K).

“Aklıma sizin de bildiğiniz gibi televizyon, gazete, dergi gibi şeyler geliyor.” (Ö4, K).

4.3.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılandan En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarından en sık kullanılanı en az kullanılanı doğru yapacakları sıralama ve bu sıralamanın nedenleri boyutunda, televizyon ve cep telefonu kullanım sıklığı genel olarak ön sıralarda yer almış, bunların nedenlerine ilişkin ise farklı görüşler ifade edilmiştir.

“Bunlardan en sık kullandığım televizyon, telefon, sonra bilgisayar geliyor en az kullandığımda gazete ve dergilerdir. Gazete ve dergileri okumaya ihtiyaç duymuyorum çünkü televizyon başta geliyor televizyonda her şeyi takip edebiliyorum gazeteye ihtiyaç duymuyorum çünkü gazetede olanlar televizyonda var bu yüzden gazete ve dergilere ihtiyaç duymuyorum.” (Ö1, K)

“ Bunlardan en sık kullandığım bilgisayar var. Ondan sonra telefon olur telefonla ilgili güzel bir geçmişim yok önceleri; 7 ve 8 sınıfta iken ağabeyim doğum günümde telefon getirmişti, yeni olduğundan dolayı sürekli mesaj çekip arkadaşlarımı arıyordum bundan dolayı OKS denen bir sınava hazırlanmam gerekiyordu bu cep telefonu OKS sınavında benim gerçek başarıyı göstermeme engel oldu ondan dolayı pek kullanmıyorum.” (Ö2,K).

“ En çok kullandığım telefon, ondan sonra televizyon geliyor. Telefon derken cep telefonunu kastediyorum, televizyondan sonrada bilgisayar geliyor. Cep telefonunda arkadaşlarımla mesajlaşıyorum. Sonra, televizyon seyrediyorum televizyondan da sıkılınca bilgisayara geçiyorum.” (Ö3, K).

“ Televizyon, cep telefonu, bilgisayar, gazete, kitap, sonra o kadar sık olmamakla nadir olmakla beraber televizyon. Cep telefonunu arkadaşlarla mesajlaşmak için çok kullanıyorum ama cep telefonum olmadan bir şey olmaz. Aslında bağımlılık gibi bir şeyde var, gece yatarken başucumda oluyor, beraber yatıp beraber kalkıyoruz.” (Ö4, K).

4.3.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, evde ve okulda kullanılan kitle iletişim araçlarının farklı olup olmadığına ve hangi iletişim aracını hangi ortamda daha sık kullandıklarına ilişkin, iletişim araçları üzerinde belirgin ayırımında bulunmamışlar, bazı ortamlarda bazı kitle iletişim araçlarının kullanımının daha öne çıktığını belirtmişlerdir.

“Evde ve okulda kullandığım kitle iletişim araçları farklı değil. Televizyonu evde kullanabiliyorum ancak okulda öyle bir şey olmadığı için kullanamıyorum ama mesela interneti okulda da kullanabiliyorum evde de kullanabiliyorum telefonu okulda da kullanabiliyorum evde de kullanabiliyorum.” (Ö1, K).

“Birbirinden aslında farkları var evet, evde iken telefonu kullanırım fakat telefon olduğu halde okula hayatta getirmem. İnterneti de evde farklı şeyler için bir kere okula geldiğimizde bir şeyler beynimizi kurcalıyor oyun oyna, msn’ ye gir ya da facebooka gir gerçekten okulda iken aklımıza girmiyor dersler ancak evde iken biraz daha farklı geliyor çalışmak için kullanıyoruz. Bence hep zamanımız kısıtlı olduğundan dolayı hani kurallar çiğnenmek içindir bizim de aklımıza başka şeyler geliyor düşünecek zaman olmuyor.” (Ö2,K).

“ Evde televizyon kullanıyorum, okula getirmiyorum telefon. Çünkü korkuyorum aslında istiyorum ama korkudan getirmiyorum.” (Ö3, K).

“ Evde televizyon bilgisayar kullanıyorum ama okulda daha 9. sınıflara bilgisayar dersi yok, henüz hiç bilgisayar dersine girmedik. Okulda kullanma olanağımız var mı onu bile bilmiyorum, bir bilgisayar odası var evet ama kimse faydalanabilirsiniz demedi. O bilgisayar odasında 10. sınıftan itibaren sadece ders görülüyor burada öyle araştırmak için bilgisayar kullanma olanağı yok.” (Ö4, K).

4.3.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, okulda kullanımı yasak olan kitle iletişim araçlarının buna rağmen kullanılıyor olmasına ailelerin yönlendirmesi, derslerde sıkılmaları, sorumluluklardan bu araçlarla oyalanarak kaçma, müzik dinleme, arkadaşları ile iletişim kurma ihtiyacı gibi sebepler öne sürmüşlerdir.

“Ne durumlardan dolayı mesela bizim okul çıkışı 17.30 olduğu için evi uzak olanlar telefon getiriyorlar çünkü aileleri merak ediyorlar bir şey olacak mı olmayacak mı diye bu yüzden getiriyorlar başka neden cep telefonu getiriyor, cep telefonu benim gözlemlediğime göre cep telefonu bence öğrencilere okul içinde yararlı değil çünkü dersleri etkiliyor ancak onlar mecburi olduğu için getiriyor hele hani evleri uzak olanlar daha bir mecburi yani.” (Ö1, K).

“Sürekli işte yani bence sırf nasıl diyeyim çok fazla çalışmak istemezler bana göre hedefleri olmadığından dolayı sırf yapmaları gereken şeyi unutmak için yaparlar,

özellikle yani yapamayacağı derslerden kurtulmak için. Bunu bir çözüm olarak gördüklerinden kullanıyorlar. Derste filan mesaj çekiyorlar, aslında bu aralar fazla yapamıyorlar kontrollerden dolayı. Bir ara görmüştüm edebiyat dersinde yapıyorlardı. Dersin keyifli veya sıkıcı olması evet etkiliyor, bazen de ruh haline göre değişiyor öğrencinin. Öğrenci işte neşeli olduğu ve üzüntülü olduğu zaman sevdiği insanlara mesaj çekiyorlar.” (Ö2,K).

“ İnsanların ilgisini çekiyor. Örneğin müzik dinlemek istiyorlar, sevgilileri varsa onunla haberleşmek istiyorlar, resim çekinmek istiyorlar. Bu yüzden yasak olmasına rağmen okula cep telefonu getiriyorlar. Ben getirmiyorum ama olanları beni de etkiliyor. Ben derste iken arkadaşım arka sırada çıt çıt mesaj yazıyor, sıra titreyince hissediyorum, dikkatim dağılıyor. Öğretmenler bunu fark ediyor ama çoğu bunu görmezden geliyor.” (Ö3, K).

“ Yasaksa bile neden cep telefonu getirilir bilmiyorum ama bazen bende getiriyorum. Telefon getirdiklerinde arkadaşlarından müzik alışverişi yapıyorlar. Cep telefonu ile mesajlaşıyorlar. Bu kadar aramayı ve cezayı göze alıp getiriyorlar, getirenler bunu ihtiyaç gibi görüyorlar. Bence yanımızda olmasa da bir şey olmaz. Ben yanımda telefon getirdiğimde derslerden kopuyorum, bu sefer sınavda o konular çıkınca da ben neden yapamıyorum, diyorum. İletişim araçları yanımda iken dersten ilgim kesiliyor, mesela telefon kapalı olup cebimde olsa bile aklım onda oluyor.” (Ö4, K).

4.3.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarıya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler kitle iletişim araçlarının eğitime olan etkileri boyutunda, televizyon ve cep telefonunun çok fazla kullanımının başarı ve performansı olumsuz etkilediğini, sınavlarına çalışmalarına engel olduğunu, araştırmadan hazır ödev yapmalarına yol açtığını, öğrenmelerinin olumsuz yönde etkilendiğini ifade etmişlerdir.

“Telefon başta eğitimi etkiler, neden yani gözlemlerime göre; benimde arkadaşlar derste ders dinlemek yerine sevgililerine mesaj atıyorlar ders dinleyemiyor sınavdan düşük not alıyorlar, buda eğitimi etkiliyor, televizyonda olumsuz

etkiliyor; sınavı var akşam yarın sınavı var akşam sınavına çalışacağına televizyonu izliyor sınavından da geri kalıyor dergiler mesela bilgilendirilecek dergiler olsa tamam ama arkadaşlar makyaj ve kıyafet dergilerine baktıkları için bilgilendirilecek dergilere bakmıyorlar.

Ben okula telefon getirmediğim için telefonun bana bir zararı yok ancak evde oluyor ancak evde sürekli telefon elimde oluyor arkadaşlarla mesajlaşıyorum eğitimimi de etkiliyor, sınavım olacak ben dersi kale almıyorum mesajlaşıyorum mesela telefon olmadı var ama telefon aklımda değil ancak telefonuma mesaj geldi mi arandım mı diye merak ediyorum sürekli kafam telefonda oluyor birisi beni aramasa kendimi kötü hissediyorum bende merak duygusu var ben çok meraklıyım zaten ben merak ederim kim beni arayacak kim mesaj atacak diye.” (Ö1, K).

“Aslında pozitif anlamda kullananları için iyi yönde etkiliyor mesela öğretmen bir araştırma veriyor internet çok kolay bir ulaşım aracı olduğundan dolayı ilk önce araştırma deyince aklımıza internet geliyor, internette araştırabilirsiniz diyor internette araştırıp gelin demiyor. Ansiklopedilerden gördüğünüz gazete köşelerinden araştırın diyor kütüphanelerden benim kitaplarımdan araştırın diyor fakat internet çok fazla kolay olduğu için herkesin aklına internet geliyor. Hiç kimse araştırmak istemiyor bazı öğretmenler var ben internet çıktısı kabul etmiyorum diyor, internette araştırırsan kesinlikle kendi el yazınla yazıp getireceksin diyor işte o işe fayda katıyor, ama mesela coğrafya öğretmeni var. Benim ne işim olur yani imla kuralları ile falan diyor çıktıda kabul ederim diyor. Değişik değişik güzel resimler koyarsan kabul ederim diyor, kesinlikle yazı yazınca daha güzel anlıyorum ancak çıktı olarak olursa okumadan veriliyor. Ben geçen hafta yaşamıştım aslında öğretmen bir araştırma ödev vermişti yani yazdım da müzik dinleyerek yazdığım için dolayı hiçbir şey anlamamıştım. Çıktı kabul etmemişti bende internette çıktı veririm demiştim ancak müzik dinlediğim için, anlattıysaydı hiçbir şey anlamamıştım o zaman içime korku girmişti.” (Ö2,K).

“ Bence telefon hiçbir şekilde etkilemiyor ama internetin öğrencilerin dersine faydası oluyor. Mesela öğretmenimiz ödev verdiğinde internette araştırabiliyoruz kütüphaneye gitme şansımız olmuyor hafta sonları gidebiliriz aslında ama

internetten araştırmak kolayımıza geliyor öğretmenler istediğiniz şekilde araştırın diyor bazıları ise internetten araştırmayın kitaplardan kaynaklardan bulun diyorlar, internetten hazırladığım ödevlerin hiç birini öğrenmiyorum çünkü çıktı alıp getiriyorum; öğretmen illa elinle yaz dediyse de yazıyorum ama aklım başka yerde oluyor, sonra da veriyorum. Bence öğretmen bize söyleyeceğine kendi anlatmalı çünkü internetten çıkarınca hiçbir şey öğrenmiyoruz. Slaytlarla görsel materyallerle dersi anlatsa hiç sıkılmam bu ödevi benim gerçekten öğrenmem için öğretmenin araştırın demesi gerekmiyor, öğretmen öğrencinin dikkatini toplayacak slaytlar hazırlayabilir ya da 5-10 tane konu verir herkes istediği konuyu seçip araştırsa derse severek ilgi duyduğum konuyu araştırırım ve o ödevi okuyup öğrenirimde.” (Ö3, K).

“ Kitle iletişim araçları bazı konularda başarıyı etkiliyor. Bilgisayardan, internetten araştırma yapınca olumsuz bir etki söz konusu değil ama derste yanımızda herhangi bir araç varsa derse zarar veriyor, hiçbir yararı yok. Ben slayt yapıyorum ve dönem ödevi olduğunda sadece yazılı olarak değil slayt olarak ta hazırlık yapmış oluyorum. Benim için daha iyi oluyor görsellik. Bazı dersler için izleyerek dinleyerek olduğunda daha iyi oluyor daha fazla anlıyorum yazılılarda görsel olarak işlediğim konular hemen aklıma geliyor.” (Ö4, K)

4.3.6. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları

Öğrenciler milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarını ne sıklıkla kullandıklarına ilişkin, ağırlıklı olarak eüokuldan bahsetmiş, sınav notlarını istedikleri zaman öğrenmenin olumlu sonuçlarını örneklendirmişlerdir.

“E-okul mesela biz birinci yazılıları olduk hocalar E-okula girerler birinci yazılılarımızı, ama sözlülerimizi bilmiyoruz. Biz de E-okula girerek birinci notumuza bakarak ona göre değerlendirme yaparak ona göre çalışıyoruz ikinci sınavlarımıza, şimdi e-okula bakarak sözlülerimizi böyle vermişler ve yazılarımızla karşılaştırıp bakarak ortalama şöyle vermişler demek ki ben bu sınava çalışmasam kalırlım diye ayarlıyorum kendimi, öyle yani. E-okulu çok

sıklıkla kullanmıyorum birinci yazılıları girdikleri zaman birinci yazılıları girdik deyince kullanıyoruz sadece yazılarımızı ve sözlülerimizi öğrenmek için kullanıyorum.

Bence hani belge değil de benim için görsellik önemli akılda daha kalıcı mesela hoca bir şey okuyor ancak herkes başka alemde, ama hoca slaytla, resimlerle, animasyonla, videolarla açıkladığı zaman akılda daha kalıcı kalıyor görsellik daha kalıcı, mesela dediğim gibi hoca bir konuyu okudu anlamadım dinlemedim yazılıda yapamadım ama hoca onu slayt olarak gösterse resim animasyon olarak gösterse yazılıda benim resim animasyon aklıma gelir onun cevabını bulup yaparım görsellik benim için daha önemli yani.” (Ö1, K).

“Aslında memnunum bazen yani e-okul normalde öğrenmek istediğim şeyler yani puanlarımı falan öğrenmeyi çok isterim bazen öğretmenler sözlülerimizi okulda okumak istemiyorlar. İnternetle kolay bir şekilde öğreniyoruz ondan sonra TC numaralarımız ailelerimizde de olduğu için rahatlıkla notlarımıza bakabiliyorlar. Özellikle ben ailemin de öğrenmesini çok istiyorum bu durumun özellikle benim ailem çok destek olduğu için öğrenmelerini istiyorum mesela geçen dönem ilk defa bir birim olmuştu, ailem internetten bakmış ve öğrenmiş sonra beni teselli ettiler öyle mutlu oldum ki. Bazı öğretmenler sözlü notunu sınıfta okumak istemiyoruz diyorlar bizde e-okuldan görebiliyoruz ben ailemin durumu öğrenmesini de çok istiyorum. Ben o zayıf gelen notumdan dolayı ailemin yüzüne bakamıyordum. Sonra benimle konuştular iyi ki e-okul var dedim internetten ayrıca haftalık ders programlarıma bakarım. Derslerimizle ilgili olan slayt gösterileri sunumları çok güzel. Geçenlerde üniversiteli ve liseli öğrenciler hakkında bir sunum izledim, komik ama ders verici idi. Bizleri düşündürdüğü için daha akılda kalıcı oluyor. Ben yazarak çalışmayı bilgisayara tercih ediyorum ama bazı slaytlar çok akılda kalıyor, ders verici olduklarından dolayı güzel oluyorlar.” (Ö2,K).

“ E-okuldan notlarımı öğreniyorum ona göre davranışlarımı yükseltme yoluna gidiyorum. Notumu ilk gördüğümde üzülyorum eğer düşükse ama sonra da kendimi düzeltiyorum. Notlarımı yükseltiyorum da. Okulda gösterilen filmler çok

dikkatimi çekmiyor fakat resimler ve slaytlar uzun olmadığı için ben seviyorum (Ö3, K).

“ İnternet kişiye göre değişir. Kullanım amacı bakımından, dönem ödevleri bir konu üzerinde araştırma, özet çıkarma gibi konularda faydalı bir şey ama msn, facebook gibi durumlarda da öğrenciyi olumsuz etkiliyor. Örneğin facebookta hiç tanımadığın kişiler senin özel şeylerini görebiliyor. Ben o bakımdan istemiyorum kullanmak, istemediğim için de hesabımı kapatacağım zaten. Bizi olumsuz etkiliyor (Ö4, K).

4.3.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler

Öğrenciler internetin eğitime etkisine ilişkin olumsuz görüşler bildirmişler, çoğunlukla araştırma, anlayarak ödev yapma konularında olumsuz sonuçlar doğurduğunu ifade etmişlerdir.

“İnternetin eğitime hiçbir yararlı etkisi yok zararlı etkisi var. Mesela önceden bu msn vardı şimdi facebook çıktı. Facebook şimdi msnden daha çok tutuluyor öğrencilerin, arkadaşların evinde bilgisayar var akşam dediğim gibi, yazılı sözlüye çalışacaklarına dediğim gibi bir etkinliğe çalışacaklarına herkes facebooka giriyor orda herkes bir aleme giriyor orada yazdıklarında etkinliklerini unutuyorlar.” (Ö1, K).

“İnternetle öğrenci arasına bir mesafe koyduysa o zaman iyi bir şey. Birçok arkadaşına soruyorum, internet hastalık yapan bir şey haline gelmiş; örneğin bir arkadaşım var adı Ahmet akli sadece internette. Aklıma sadece oyun oynamak mesajlaşmak geliyor, diyor. İnternetin zararını görüyor. Ahmet eve gider gitmez interneti gördüğünde ders çalışmıyor, facebooktan yorum yapasım geliyor, oyun oynayasım geliyor diyor. İnternet olanağı olduğu için bazı ödevleri bizden daha iyi yapabilecekken yinede yapamıyor. Örneğin sınırlı bir ayarlama olsa mesela bizim evde akşam 8 de internet kapanır bunu abimler ayarladı. Herkez bu şekilde interneti saatle sınırlandırırda daha iyi olur. İnterneti olmayan arkadaşlarım da

internetim olsa daha iyi çalışırım diyorlar ama aşırı bağlandıkları için çalışmıyorlar. Çok fazla ya da çok az olmaması kaydı ile hem normal derslerimizi yapar hem de işlerimizi görürüz.” (Ö2,K).

“ İnterneti ödev amaçlı kullandırmalılar okulda. Bazıları başka amaçlarla kullanabiliyor. Okul idaresi bu programları engelliyor ama bazı arkadaşlar bunları da kırıp arama motoruna bazı kelimeler yazıp istedikleri web sitesinde gezinebiliyorlar. Bir kere bilgisayarı tek başımıza kullanmamız lazım ve istediğimiz zaman kullanmamıza izin vermeleri lazım.” (Ö3, K).

“ Okulda araştırma yapabilmek için internet olanağımızın olması lazım ama şöyle bir sorunda var. Herkes bunu araştırma yapmak için kullanmıyor. Mesela biri araştırma yapak başka biri de internetten başka sayfalara girecek, sakıncalı şeylere bakacak. Herkesi bir şeylerden vazgeçirmek zor olabilir; siz ne kadar yasaklasanız da ben onu yapacağım diyorsa onu yapabilir. Bence internetin ve cep telefonunun nasıl ne amaçla kullanılması gerektiği gençlere anlatılmalı ama yinede herkes ne yapmak istiyorsa onu yapacaktır.” (Ö4, K).

4.3.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.). Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler

Öğrenciler, cep telefonu ve desteklediği tüm programların eğitime etkisine ilişkin görüşleri ve memnuniyet durumları boyutunda farklı açıklamalarda bulunmuşlardır. Ö.1 ve Ö.2 soruyu farklı yönde anlamış ve bilgisayar kullanımı ile açıklamalarda bulunarak bu boyutla ilgili bir açıklamada bulunmamıştır. Ö.3 soruyu doğru algılayıp facebook kullanımıyla ilgili görüş bildirirken, Ö.4 bu soruyu fikri olmaması gerekçesiyle (görüşme sırasında beden diliyle araştırmacıya bunu belli ederek) soruyu cevaplamamıştır.

“Bilgisayar bence okulun yararına ve kendi yararına bilgilendirilmek için kullanılmalı, bir araştırmaları olduğu zaman bir kere bir bilgisayarın olması lazım öğrencilerin mesela bilim adamı bir görüş sunmuş bir şey açıklamış mesela ben o bilim adamının adını bilmiyorum bunun içinde bir bilgisayarın olması gerekiyor bilgisayar var ama öğretmenler öğrencilerden çok girdikleri için öğrencilere fırsat kalmıyor mesela bir sınıf oluşsa bilgisayar sınıfı var ancak internet gidip geliyor

bilgilendirilemiyoruz bir e-okula giriyor birde google giriyor oda çok yavaş ilerliyor bir google sayfasının açılması bir saat sürüyor bizimde ders saatimiz 45 dakika. Fazla bir bilgisayar sınıfı oluşturulabilir mesela facebook ve msn kaldırılacak ve bilgisayar odamızın başında kütüphaneci gibi birisi olması gerekiyor.” (Ö1, K).

Merak ettiğimiz şeyleri hemen yazıp enerji harcamadan buluyoruz. Çok faydalı süper etkileri var ama biz öğrenci olarak bunu kullanmayı bilemiyoruz. Bir öğretmen bir araştırma ödevi verir fakat biz internetin başına geçtiğimizde bu araştırma bana ne yarar sağlar ki diyerek başka şeylere bakıyoruz. Zamandan kazandırıyor ama biz araştıracağımız konuların önemini farkında olmadığımız için internetin başında araştırma bize ne fayda sağlayacak deyip yapasımız gelmiyor (Ö2,K).

“ Bence facebook gibi paylaşımlar öğrencinin başarısını düşürüyor, örneğin ben bir gün yazılıya çalışıyordum. Kuzenim facebookta bir video paylaşmış ve arkadaşlık teklifi almış. Benim de dikkatimi çekiverdi, ben de kendi facebook hesabımı açtım hemen. Sonra yazılımın ve ders konularının yüzüne bile bakmadım sonra ikinci gün yazılıya az kaldığı için eşek gibi çalıştım.” (Ö3,K).

4.3.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler

Öğrenciler, derslerde kullanılan iletişim araçlarının ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime etkilerine ilişkin genel anlamda olumlu görüşler bildirmiş, öğrenmelerini kolaylaştırdığını ve başarılarını arttırdığını ifade etmişlerdir.

“ Okullarda bilgisayar kullanılmalı internette olmalı ama mutlaka kontrollü olmalı. Bir bilgisayar sınıfımız var ama o kadar kullanamıyoruz. Örneğin okul çıkışlarında yarım saat ayırabilirler ve bizim okul çıkışında ödevlerimiz için internetten bilgisayar sınıfında faydalanmamızı sağlayabilirler. Böylece olanağı olmayan öğrenciler de hem ödevlerini yapmış hem de teknolojiden faydalanmış olur, öğrencinin başarılı olmasını sağladıkları için okulunda başarı anlamında öne çıkmasını sağlar.” (Ö2,K).

“Görsel materyaller kullanıldığında başarıml daha artacak biliyorum ama öğretmenler de görsel slaytlara bile yazı yazıyorlar, yazıyla dolduruyorlar çok sıkıcı oluyor.” (Ö3, K).

“ Şimdi fizik öğretmenimiz bazen slaytlar gösteriyor bunu anlamam zor oluyor. Hoca tahtada anlatınca daha iyi anlıyorum fiziği slaytlarla görsellerle anlamam zor oluyor ama bazı derslerde; edebiyatta, tarihte görsel materyaller anlamamı olumlu etkiliyor fakat fizik dersinde olumsuz etkiliyor.” (Ö4, K).

4.3.10. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, iletişim araçlarının bireyin milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda yetişmesine yönelik; kitle iletişim araçlarından farklı yönlerde zarar görebilecekleri, olumsuz etkilendikleri, kitle iletişim araçları ile oyalanarak derslerinden geri kaldıkları ile ilgili görüş bildirmişlerdir.

“Olumsuz yönde etkiliyor mesela öğrenciler okula eğitim öğretim için geliyor televizyon izliyorlar işte Kürt Türk açılımı, işte efendim demokrasi bilmem ne öğrenciler televizyonda gördükleri Türk Kürt açılımını gelip okulu siyaset meydanına çevirip bu tartışmaları yapıyor bu da insanın sosyal yönden düşüklüğünü hissettiriyor. İnsanları birbirine katıyor hem kültürel yönden hem sosyal yönden insanı birbirine düşürüyor yani seviyeleri düşüyor insanın her yönden eğitim açısından insanlık açısından olsun her yönden düşüyor işte. Mesela dediğim gibi internetin Türk Kürt açılımı oluyor mesela Türk bir vatandaş video animasyon atıyor sonra bir kargaşalık çıkıyor facebookta mesela.” (Ö1, K).

“Kitle iletişim araçları öğrencileri sosyal yaparak farklı insanlarla tanışmasını sağlıyorlar. İçe dönükken birden dışa dönük insanlar oluyoruz ama bu faydalı mı zararlı mı bu çok önemli. Örneğin kötü insanlarla da tanışabiliriz, örneğin internette güzel giyimli bir manken gördüğümüzde arkadaşlar onlar gibi olmaya çalışıyorlar; maddi olarak ta gördüklerini alamayınca olumsuz etkileniyorlar. Aile

ilişkilerini de derslerini de olumsuz etkiliyor. Mesela benim aklımda almak istediğim bir elbise ya da ayakkabı varsa aklımı derse veremem, sürekli almak istediğim şeyi düşünürüm, arkadaşlarımızdan eksik kaldığımızı düşünerek onların yanında olamıyoruz ve tekrar içe dönük oluyoruz. Bir de edindiğimiz arkadaşlar yararlı mı zararlı mı o pek fazla belli olmuyor kime güveneceğini bilemiyorsun.” (Ö2,K).

“ Eğitimde sürekli değişiklik yapıyorlar ve öğrencileri çok sıkıştırıyorlar, cep telefonu konusunda ebeveynler haklılar ama bilgisayar konusunda haksızlar. Bilgisayarlar tek kişilik olsa ve kullanıma her istediğimizde açık olsa olur.” (Ö3, K).

“ Bazı konularda bizim sosyal ve dışa dönük olmamıza yardımcı ama telefonun okula gelmesi bizim ders konularında geri kalmamıza sebep oluyor. Bu yüzden faydalı görmüyorum. Okula getirmemek beni kötü, mutsuz hissettirmez. Okulda arama oluyor mesela, sonra herkes strese giriyor ne yapacağım nereye saklayacağım telefonumu diye. Getirmesinler olsun bitsin. Bazıları ise benim gibi değil. İletişim aracını evde bıraktığı zaman mesela cep telefonunu kendini eksik hissediyor.” (Ö4, K).

4.3.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, kitle iletişim araçlarının eğitimle ilgili doğurduğu yönetimsel sıkıntılara ilişkin aileleri ile yaşadıkları sıkıntılara değinmişlerdir. Ö1 soruyu algılayamadığı için cevaplamamıştır.

“Evde beni bilgisayarın başına çok fazla geçirmezler. Özellikle telefon vakasından sona çok fazla geçirmemeye başladılar. Evde bilgisayarın başına çok oturduğum zaman yine bizi unuttun gibi şeyler söylüyorlar, genelde benim geleceğimi düşündükleri için bilgisayarın başında çok fazla vakit geçirmemi istemeyip gelip sık sık kontrol ediyorlar. Arkadaşlarımın gelip geçici olduğunu düşünüyorlar (Ö2,K).

“ Öğrenci cep telefonunu yanında getirdiği zaman yakalanacağım korkusu çok sıkıntı yaratıyor. Öğretmenler açısından bilmiyorum. Öğrenciler, çok sıkıntılı durumlar yaşamalarına rağmen yinede okula cep telefonu getiriyorlar” (Ö3, K).

“ Yönetimsel anlamda şöyle bir durum var; öğretmenlerimiz artık bıkmış durumda bu telefon yüzünden. Okulda pek telefon sorunu dışını dışında bir sorun yaşanmıyor. Bir arama olduğu zaman sıkıntılar çıkıyor ama bilgisayarla ilgili çokta bir olanak olmadığı için sorunda yaşanmıyor.” (Ö4, K).

4.3.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, kitle iletişim araçlarının kullanımının ilişkilerine farklı boyutlarda etkide bulunduğunu, aile baskısı yaşadıklarını, kitle iletişim araçlarının insanları bireyselleştirdiğini ifade etmişlerdir.

“ Aile baskısı oluyor, okulda kullanılması yasak zaten ama kullanıyorlar kızıyorlar ama bir yandan da gerekli kızmaları okula hem telefon getirilmesi gerekiyor hem de getirilmemesi gerekli bununda ortak bir noktası olması gerekli işte müdürler kabinler yaptılar mesela okula telefon getirenler o kabini kiralayıp akşam dönerken ala alabiliyorlar.” (Ö1, K).

“ Arkadaşlarımla ilişkilerimi etkiliyor bazen arkadaşlarım benim telefon numaramı istiyorlar ben de ebeveynlerimin telefon numarasını vermek zorunda kalıyorum. Annem telefona çıktığı zaman pek çok soru soruyor, arkadaşlarım da neden sen telefona çıkmıyorsun diyor ve bu da benim için sıkıntı yaratıyor. Örneğin araştırma ödevi grup çalışmaları oluyor haberleşmemiz gerekiyor. Ödevler veriyor öğretmenler bazen tatillerde hafta sonu yaparız çalışma programımızı diyoruz ama ben bu durumda sıkıntı çekiyorum. Haberleşme sağlayamıyorum. Ben hiç televizyon seyretmem, yazın bazen seyredirim. İnternette çok az msnye takılırım o yüzden ailemle pek sorun yaşamam. Ödevlerimi de internet çıktısı olarak getirmediğim için ve okula telefon

getirmediğim için öğretmenlerim bana kızmazlar, sorun yaşamayız. Bazı arkadaşlarım internet yüzünden öğretmenlerimle çok sıkıntı yaşıyor örneğin internet çıktısı ödev getiriyorlar ve cep telefonu getiriyorlar öğretmenlerimizde bizim önümüzde onlara bağıyor ve azarlıyor onlarda korkuyoruz ve çekiniyoruz.” (Ö2,K).

“ Arkadaşlarım cep telefonu ile uğraşırken kimse ile konuşmuyor mesela arkadaşıma bir şey soruyorum cep telefonundan mesaj yazıyor olduğu için bana 15 dakika. sonra cevap veriyor. Ben çoktan o sorunun cevabının başka yerden öğrenmiş oluyorum. Bu da aramızdaki iletişimi yok ediyor. Öğretmenlerle iletişimi de kitle iletişim araçları kötü etkiliyor. Öğretmenler cep telefonu yüzünden herkesin içinde beni azarlıyor, çok kötü hissediyorum ailemin bu durumdan çok haberi olmaz ailemle çok sorun yaşamıyorum çünkü bilgisayarın başında evde çok vakit geçirmem.” (Ö3, K).

“ Arkadaşlarım arada kendilerini bilgisayar ve televizyona aşırı kaptırıyorlar. Özellikle de bilgisayara. Dolayısı ile eğitim hayatları olumsuz etkileniyor. Öğretmenlerimiz konusunda ise bizim öğretmenlerimizin gözüne girmemiz lazım ama derse telefonla katılırsak ve yakalanırsak gözünden düşüyoruz, saygısızlık oluyor. Okul yönetimi ile ilgili de, biz okula cep telefonu getirdiğimiz zaman sanki onları saymıyoruz gibi oluyor. Biz onlar söylediği halde getirirsek onları saymıyor gibi oluruz ve onlarda çok zor durumlara düşüyorlar (Ö4, K).

4.4. Velilerle Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

4.4.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri

Veliler kitle iletişi araçlarına ilişkin algılarının en çok televizyon ve telefon üzerinde yoğunlaştığına ilişkin ifadelerde bulunmuşlardır.

“ Kitle iletişim aracı deyince ilk aklıma gelen şey, gazete ardından televizyon bir de cep telefonu tabi ki yaşamımın ayrılmaz parçası, her an yanımda. Yine

bilgisayar da bizim evimizde aktif olarak kullanılıyor özellikle eşim ve çocuklar tarafından. Ben en çok televizyonu kullanıyorum. Ne bileyim çarşıdan dışarıdan eve geldiğimde ilk işim televizyonun düğmesine basmak. Sanırım alışkanlık oldu. Tabi en büyük sebebi de her türlü haberi televizyondan öğreniyoruz, okullar kar tatiline gireceği zaman bile okulla ilgili gelişmeleri de yani televizyondan takip ediyorum ben.” (V1, K).

“Televizyon, telefon, bunlar geliyor aklıma.” (V2, K).

4.4.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılandan En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama ve Bu Sıralamanın Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının kullanımına ilişkin velilerin yaptığı sıralamada televizyon ön sırayı almıştır.

“ En sık kullandığım az önce söylediğim gibi televizyon. Ben ev hanımı olduğumdan eğer o gün dışarıda bir işim yoksa soysal bir aktivitem yoksa televizyon tüm gün açık oluyor. İlk zamanlar hep şey diyordum, işte evde yalnızım, evde bir ses olsun, kalabalık olsun diye televizyonu açıyorum diyordum, kendimi avutuyordum. Ama açıkça söyleyebilirim ki bu resmen bir bağımlılık insanları bağımlı yapıyorlar. Aslında ben kendimle çeliştiğimi de biliyorum. Örneğin oğlum akşamüstü okuldan geliyor ve benim kendi izlediğim programlar var onlar televizyonda açık oluyor. Oğlum yemeğini yiyor, ben onun yemeğini yedikten sonra odaya gidip ders çalışmasını bekliyorum, o da kalkıp benimle hiçbir şey yokmuş gibi televizyonun karşısına oturuyor, ben de sonra kızıyorum senin hiç ödevin dersin yok mu diye itiraf edeyim; kavgalarımız hep bu yüzden çıkıyor, şunu da izleyeyim sonra yaparım bunu da izleyip sonra yapayım diyor, ben artık uğraşmaktan bıktım, söz geçiremiyorum. Haftanın beş günü okul var bu beş günün her gününde bir dizisi var beyefendinin televizyonda, ona kızıyorum ama o dizileri bende seyrediyorum. Çocuk haklı, biz ailecek televizyonun başındayız ve ona kalk git ders çalış diyoruz, aslında hatamızın farkındayım ona söylemesem de böyle olduğunu biliyorum.” (V1, K).

“ En çok televizyonu kullanıyorum, sonra cep telefonunu kullanıyorum.” (V2, K).

4.4.3. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerine ilişkin V.1 bunun kullanım amacına göre değişeceği ve genellenemeyeceği, V.2 ise olumsuz etkisi olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

“ İletişim aracı deyince bence eğer öğrencileri konuşacaksa cep telefonu ile interneti bir yere; kitap, ansiklopedi gazete gibi şeyleri bir yere koymak lazım mesela iletişim aracı dersek bunların hepsi içine girer ama cep telefonunun hiç bir faydası yok diyebilirim, biz zorla aldık yani mecburen babası titiz biraz, işi dolayısı ile gün boyu çok kötü olaylara şahit oluyor babası polis dolayısı ile oğlunu da korumak istiyor okula kaydını yaptırır yaptırmaz cep telefonu aldık mesela ama şartlar kurallar koyduk, okula götürmesini istemiyoruz bizden gizli bir iki kez götürmüş. Bir keresinde öğretmeni yakalamış uslu bir öğrenci diye de anneni çağır, demiş. İdareye teslim etse sanırım müdür yardımcısı ve müdür ona gıcık olacak diye gözünden düşün istememiş sonra beni çağırılmış, çok iyi niyetli bir adam dedi ki bakın hanım, oğlunuz okula telefon getirmesin, bu çocuklar okulda zaten ders dinlemiyor hiçbirinin umurunda değil. Hele bir de derse telefonla girdikleri zaman bir arama olsa yakalansa idarenin elinden kurtulamaz kafayı takarlar bende çok teşekkür ettim. Allah razı olsun dedim, telefonu aldım evde kıyamet koptu. Babası ceza verdi cep telefonuna el koydu, iki ay yasakladı ve bilgisayarını da yasakladı, yani cep telefonunun hiçbir yararı yok. Bir de yok telefonla mesajlaşacağım diye ders çalışmıyorsun yok gizlice cep telefonunda oyun oynuyorsun, ödev yapacağına bir saat konuşuyorsun ders yapmıyorsun, gibi durumlar yüzünden evde babası ile hep tartışıyorlar. Huzurumuzu da kaçırıyor ne eğitime ne de çocuğun ailesine olumlu bir katkısı yok. Ha merak ediyoruz, dershaneye gittiğinde yanına koyuyoruz ama bizi atlatsa nerden bileceğiz? Bu görüntülü telefonlar mı ne onlardan da alamadık. İki bin lira imiş, çok pahalı, biz memuruz, üstelik nasıl takip edeceksiniz, açıkçası biz oğlanı düzeltmeye geç kaldık ama kızını bu konularda biraz daha bilinçli yetiştiriyoruz.” (V1, K).

“Kitle iletişim araçlarının bence olumsuz etkileri var eğitime. Çocuklar telefonlarını okula götürmek istiyorlar, biz de izin vermiyoruz. Bununla ilgili tartışma çıkıyor, gizlice okula götürdükleri oluyor. Yakın komşularımız var bizim, onunla birlikte aynı okula gidiyorlar, akşam çay içerken misafirlikte iken kızları ağzından kaçırdı cep telefonu getirdi bu gün okula diye, eve dönünce de kendi de itiraf etti zaten. Sonra ceza: bir ay cep telefonu yasak. Tabi bu ceza varken bize küs oluyor, derslerini de olumsuz etkiliyor.” (V2, K).

4.4.4. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları

Milli eğitim sistemi içinde kullanılan iletişim araçlarına ilişkin, V.1, e-okul ve proje performans ödevleri ile ilgili, V.2 ise uzaktan eğitim amaçlı kullanılan televizyona yönelik değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

“ E okulu icat edenden Allah razı olsun çok iyi, ben öğrenene kadar neye basacağım nedir o, hangi siteye gireceğim diye baya zorlandım ama oğlan öğretti. Her hafta mutlaka bakıyorum, oğlanın kimlik ve sınıf numarasını yazıp notlarına bakıyorum hatta bazen çok komik şeyler oluyor. Onun notlarını ondan önce öğrenmiş oluyorum eve bir geliyor sürpriz için, ben de ondan önce öğrendiğim için onun sevdiği yemekleri yapıyorum ve anlıyor, bazen çok sıkıcı oluyor, bazen sayfa açılmıyor sonra bekliyorum sonra giriyorum devamsızlıklarına da bakabiliyorum. En iyisi bu oldu, oğlum pek okuldan kaçmaz pek kötü alışkanlığı yoktur ama genç sonuçta bu, arkadaşları yönlendirir, çevre kötü zaman kötü, şeytan dırter, okuldan bir kaçsa hemen haberimiz olur çünkü biz oğlanın yazılılarını ve devamsızlıklarını babası ile takip ediyoruz. Buzdolabının üstüne bir köşe yaptık onun üzerine yazıyoruz tükenmez kalemle, iyi oluyor. Oğlum da takip ediyor ama ben verilen proje ödevlerinden çok şikayetçiyim. Çocuklara notlarını yükseltmesi için ödevler veriliyor ama onun proje ödevlerini hep biz yapıyoruz. Onun yaşına göre ödevler vermiyorlar, çok zorlanıyor çocuklar. Ailecek biz hazırlıyoruz onun bütün ödevlerini, babası hazırlıyor bu bir gerçek,

çok kötü. Çocuk ondan bir fayda almıyor ki saçma ödevler veriliyor. Diyorum ki oğlum araştır yap, anne bu ne biçim konu, diyor. Bazı çocuklara izin verseler de konularını kendi seçebilse, en azından severek isteyerek araştırır. Sen şunu yapacaksın, diye Türkçe ödevi veriyor, bir konu son beş yılın divan şiirlerini yaz, falan... Çocuk başına oturmak bile istemiyor, ne yapsın çocuk divan şiirlerini, Türkçeyi düzgün kullanamıyorlar, bununla ilgili düzgün ödev verseler ya, gitti babası internetten çıktı aldı, yazılar resimler... Oğlana getirdi, kız kardeşi ile beraber oturduk yaptık üçümüz. Oldu mu bu, faydalı mı yani? Bilgisayar ve internet yararlı evet ama çocukları çok dersten alıkoyuyor, biz geçen yıl interneti bu yüzden evde kapattırdık, bir şey oldu mu babalarına söylüyorlar, iş yerinde hallediyor internetten. Bilgisayar güzel bir şey ama çocukları kontrol edemiyorsunuz. Çok asiler bağıırıp çağırıyorlar bende ne yapacağımı bilmiyorum.” (V1, K).

“ Benim kız kardeşim dışarıdan liseyi bitirmişti, o zaman böyle cd ler falan vardı dersleri de evde cd den, televizyondan çalışıyordu. O azimle liseyi dışarıdan bitirdi, hatta sonra açık öğretimden üniversite bile okudu. Bu uzaktan eğitim amaçlı programlar filan onları seyir ediyordu, ama biz eskiden bilinçli idik, saygılı ve terbiyeli idik, bu nimetler elimize çok az geçtiği için amacına uygun kullanıyorduk. Şimdiki iletişim araçları ise çok olumsuz etkiliyor özellikle internet ve bilgisayar. E-okula ben çok girmiyorum, e çünkü zaten ayda bir okula gidiyorum, bence de öyle olması gerekiyor. Bu e-okul çıktı çikalı veliler okula uğramaz oldu, kaç tane öğretmen de bundan dert yandı, bu e-okul çıktı çikalı aslında öğrenciler çok olumsuz etkilendi, şimdi yeni kanunlara göre herkes çocuğunu mecburen yakındaki okullara gönderiyor. Kalkıp gitmek bu kadar zor mu? Ben bilgisayardan çocuğumun durumunu öğreneyim, gerisini boş vereyim, olmaz ki, okulu da ziyaret etmek gerekiyor.” (V2, K).

4.4.5. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler

Veliler, internetin eğitime zararlı etkileri olduğu konusunda benzer görüşler bildirmişlerdir.

“ İnternetin kesinlikle zararlı olduğunu bir kez daha belirteyim, internet eğitimin düşmanı, bu kadar. Daha da bir şey söylemeye gerek yok, söylediğim gibi interneti kapattırdım rahat bir nefes aldım. Kızım ile oğlumun yüzünü göremez olmuştum. Şu facebook mu msn midir nedir, inanmazsınız akşam yemeğini yemeden, dört beş saat konuşuyorlardı, konuşup gülüşüyorlardı ama biz babası ile el el üstünde oturup duruyoruz. Bizimle hiçbir şeylerini paylaşmıyorlardı. Bir gün kızım bu facebooktan bir arkadaşı ile bir şeyler yazmış babasının da bu konularda, teknolojik konularda bilgisi var; şifresini kırmış ve her şeyi görmüş. Herhalde erkek arkadaşlar ilgili bir şeyler konuşmuşlar ki bizim kız bir şey yapmamış ama arkadaşı baya bir şey yazmış. Babası arkadaşı ile görüşmesini yasakladı ve konuştu. Ayrıca da internetin kapatılmasına da vesile oldu. Rahatladık artık, çocuklar arada bir bizimle sohbet ediyor en azından.” (V1, K).

“ İnternetin eğitime zararlı olduğunu düşünüyorum, hem de çok zarar veriyor. Çocuklar internette oyun oynamaktan facebooka msn ye girmekten başka bir şey yapmıyorlar. Biz varken ders çalışıyor gibi yapıyorlar, odadan çıkınca da mesajlaşmaya başlıyorlar. Bizim Türk gençleri daha bu teknolojiye hazır değiller, çok hızlı girdi bu araçlar hayatımıza.” (V2, K).

4.4.6. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.). Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler

Veliler, cep telefonunun ve desteklediği tüm programların eğitime etkisine ilişkin görüşlerini belirtirken bu boyuta internet ile ilgili görüşlerini de eklemiş ve bu unsurlarının kullanımı ile ilgili olumsuz duygulara sahip oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“ Diyelim ki internet olmasa idi ne olurdu, yok küreselleşme diyorlar yok çağdaşlık diyorlar, ben internetin çocuklarımızı tam tersine ilkellettiğini düşünüyorum. Bu kullanılan msn ve facebook çocuklarımızı gerçek dünyadan soyutladı. Benimle bile böyle, ne bileyim farklı bir Türkçe ile konuşmaktalar. Bir sabah kızım uyandı, “seleme anne!” dedi. Kızım ne diyorsun dedim ama abisi ile

nasıl gülüşüyorlar, selame bu bilgisayarda mesajlaşmada kısaca selam demekmiş, bizimle dalga bile geçiyorlar artık. Anne ve babaya saygıyı azalttı. Bayramlarda kalkın bir dedenize anneannenize gidelim dediğimde, sürüyerek götürmemiz gerekiyor, ikna edene kadar göbeğimiz çatlıyor. Çocuklarımıza örf ve adetlerimizi öğretmek, büyük ziyareti yaptırmak için resmen yalvarmamız gerekiyor. Onlara kalsa böyle dini bayramlarda, önemli günlerde evde kalacaklar, bizi misafirliğe gönderip akşama kadar bilgisayarın başında, internetin başında oyundur, msndir vakit geçirecekler. Çocukların ahlakına, fiziksel gelişmesine katkısı olmayan şeyin; eğitime mi katkısı olacakmış? Oğlumun arkadaşlarının anneleri ile görüşüyorum onlar diyor ki; internet iyi, ödevlerini internetten yapıyorlar, diyorlar. Allah Allah, internet yokken çocuklar önceden ödev yapmıyorlar mıydı?” (V1, K).

“ Bazıları internetin eğitime çok faydası olduğunu düşünebilir ama bu şartlarda Türk gençlerimiz için çok sakıncalı, çünkü söylediğim gibi onlar daha bu kadar teknolojiye hazır değil. Bir kere yavaşça girmeleri gerekir bu teknolojiye. Milli eğitim de sağ olsun bunu düzenlemede hem geç kaldı hem de birden verdi, bu neye benziyor biliyor musunuz; insan kanserdir doktora gider, bugün git yarın gel, yarın git öbür gün gel, dersiniz, bakarsınız adam çok hasta oldu, yüklersiniz bütün ilaçları. Bizim Türk milli eğitiminde de böyle oldu, yayılıp durdular, hiçbir şey yapmadılar, sonra hop, daha dördüncü sınıfta çocuğun hayatına bilişim teknolojileri diye bir ders saktular. Doğru mudur şimdi, kanserli hastadan ne farkımız kaldı?” (V2, K).

4.4.7. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler

Veliler, görsel ve işitselliğin öğrencilerin öğrenmelerine olumlu katkılar sağladığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

“ Ben uygulamaları çok faydalı buluyorum, oğlum okuldaki derslerden en çok tarihle coğrafyayı seviyor. Çok merak edip sebebini sordum; meğer o dersleri büyük bir salonda, özel bir sınıfta yapıyormuş öğretmen. Böyle bir klasik ders

anlatmıyormuş, videolar, resimler, slaytlar gösteriyorlarmış, çok şaşırdım. Genelde erkeklerin sözel dersleri iyi olmaz ya, tam tersine bizde tam bir tarih, coğrafya aşkı var ama edebiyatı ve biyolojiyi hiç sevmiyor. Çok zorlanıyor o derslerde. Toplantıda da zaten ben öğretmenleri görünce anladım yani nedenin. Klasik ders anlatmak bizim zamanımızda idi, resim, böyle görsel şeyler öğrencilerin başarısını bence artırır.” (V1, K).

Öğretmenler kontrolünde olduğu için bu bence faydalı, çocuk kendi kontrolüne bırakılırsa olmaz, öğretmenler tabi ki videolar seyrettirmeli, belgeseller seyrettirmeli (V2, K).

4.4.8. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri

Veliler, iletişim araçlarının öğrencilerin milli eğitimin temel amaçlarına uygun şekilde yetişmesini engelleyici yönde etkilerde bulunduğu ilişkin görüşler bildirmişleridir.

“ Hiç de dışa dönük falan olmuyorlar, anlattığım gibi tam tersine böyle aileden kopuk sadece her şeyini arkadaşlarına anlatan, dış dünyaya küsmüş gibi insanlar oluyorlar. Bir ara çok üzülüyordum, oğlum robot gibi idi. İnternet varken bizim evde yemekte ne bir şey konuyordu ne etrafına bakıyordu. Hızlıca yiyip hemen bilgisayarın başına geçiyordu. Zaten kardeşinin olayı patlak verince, internet kapatılınca evde, o kadar büyük bir oh çektim ki, size anlatamam. Bu internet ve cep telefonu sayesinde çocuklar özenti duyuyorlar hep Avrupalılara; yani ne Türk’ e benziyorlar ne de Müslüman’ a. Ne Atatürk’ ün savaştığı savaşların adını düzgün biliyorlar ne de bir Ramazan Bayramında doğru düzgün el öpmeyi. Şimdi bu gençlik mi bizi ileride yükseğe taşıyacak? Bu kitle iletişim araçları zaten hep Avrupa ülkelerinin Türkiye’ ye oyunu, bizim çocuklarımızı zehirliyorlar, aslında biz de veli olarak üstümüze düşeni yapmıyoruz.” (V1, K).

Şimdi şöyle söyleyeyim, internet bir kere çocukları dışa dönük sosyal fala yapmıyor, tam tersine iyice içe kapanık böyle sırlı insanlar olup çıkıyorlar, Tamam amacına uygun kullanıldığı zaman çocuk bilinçli ise, açar merak ettiği şeyleri araştırır, okur. Ama ben daha kendi çocuğumda da çevremdeki

tanıdıklarında da hiç öyle bilinçli bir genç görmedim. Bizimkiler facebooktan başka, msn den başka, video paylaşım, seyrediyim, başka bir şey biliyorlar mı? Televizyon zaten çocuklarda bağımlılık. Yaz boyu hipnoz olmuş gibi televizyon seyrediyorlar diyebilirim. Sosyal imkanımız da olmadığı için pek bir şeye gönderemiyorum. Evde olunca da televizyona bağımlı oluyorlar. Keşke okullarda ücretsiz, böyle, iletişim araçlarını da kullanarak, ne bileyim internet, bilgisayar, eğitim, bilinçlendirme, yaz kursları yapsalar da işte o zaman bu iletişim araçları bir işe yarasa (V2, K).

4.4.9. Velilerin Kitle İletişim Araçlarının Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılar Hakkında Görüşleri

Veliler bu boyutta kendilerinin de okul yönetiminin de öğrenciler üzerinde etkilerinin azaldığını ve onların yönetilmesinin zorlaştığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

“ Yönetimsel sıkıntı, aklıma çok da bir şey gelmiyor, bizim çocuklarımızı evde yönetmemiz zor oluyor, ama yönetmek ne kelime onlar bizi yönetir hale geldiler. Bir şey desek ama anlamıyorsunuz diyorlar. Bu bilgisayardaki, internetteki, ne bileyim cep telefonundaki saçma sapan şeyleri bilmiyoruz diye, nerede ise fırça yiyeceğiz çocuklarımızdan. Her şey o kadar çok şey değişiyor ki, reklamlarda televizyonda bile zor takip ediyoruz, her gün yeni bir telefon çıkıyor, yeni bilgisayarlar çıkıyor. Bir sürü şey, okullarda da bilgisayar dersi var, gerçi oğlum o derslerde bir şey öğrenmiyoruz diyor ama boşuna imiş, o öyle diyor öyle hissediyor.” (V1, K).

“ Okul yönetimi bu konuda çok şikayetçi, bazı veliler çok duyarsız. Geçen veli toplantısında okul müdürü büyük salonda konuştu, dikkat ettim adamcağız yarım saat konuştu bunun 25 dakikası cep telefonları ile ilgili idi, herkes bu konuda azıcık hassas olsun, çocuğuna terbiye versin. Okula cep telefonu göndermesin en azından, sonra da öğretmenler neden kızıyor oluyor, kızarlar tabiki.” (V2, K).

4.4.10. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Veliler, kitle iletişim araçlarının kullanımının aile içi ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini, öğrencileri takip etmenin kolaylaştırdığını belirtmişlerdir.

“ Bunu tek tek söylersem, kendi çocuğumla aramı çok bozdu ilk başlarda. Sonra bu cep telefonu ve bilgisayarı biraz azaltınca hayatımızdan birazcık uzaklaştırdık normale döndük, rahatladık yani. Artık babası da bende dikkat ediyoruz, evde elimize hiç cep telefonu almıyoruz. Öğretmenlerle ilişkimizi hiç değiştirmedim ama okul yönetimi ile çok iyi oldu, çünkü devamsızlıkları bize cep telefonundan mesajla bildiriyorlar ya da öğretmenleri, müdür yardımcısı hocamızı, bir sıkıntı olduğunda arayabiliyoruz. Sağ olsunlar telefonlarına bakıyorlar. Okulda bir olay olduğu zaman hemen bizi cep telefonumuzdan arayarak haber veriyorlar. Oğlum bir kere ödevini unutmuş, o gün de dönem ödevinin son günü imiş, öğretmenin telefonundan babasına haber vermiş. Babası da hemen evden alıp yetiştirdi. Bu gibi faydaları da oluyor.” (V1, K).

“ Eğer devamsızlık olursa okuldan mesaj geliyor hemen, bu çok güzel bir uygulama, bir de müdür bey okula telefonlar için böyle kutular yaptırdı kilitli. Öğrenciler o kilitli kutuları kullanabiliyor, ben o yüzden okul müdürünü çok takdir ediyorum. Çok düzgün bir insan, biraz disiplinli olunmalı, önemli bir şey oldu mu okuldan öğretmenler telefonla arıyorlar, ya da bir konuda sıkıntı varsa bizde cep telefonundan arayıp hemen söyleyebiliyoruz. Çocuğumuz hasta ise, o gün yazılı sınavı varsa, okula uğrayamadıysa öğretmeni arıyoruz mesela, her öğretmeni değil de bazılarını arayabiliyoruz, buda iyi oluyor.” (V2, K).

4.5. Grup Görüşmesinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum

4.5.1. Öğrencilerle Grup görüşmesinden Elde Edilen Bulgular

4.5.1.1. “Kitle İletişim Araçları” Denilince Akıllarına İlk Neler Geldiğine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, grup görüşmesinde, kitle iletişim araçlarına ilişkin algılarını bilgisayar cep telefonu, televizyon gibi araçları sıralayarak ortaya koymuşlardır.

“Bilgisayar, internet.” (Ö1, K).

“Televizyon, radyo, cep telefonu ve bilgisayar tabii ki de internet.” (Ö2, K).

“Bilgisayar ve cep telefonu.” (Ö3, K).

“Cep telefonu.” (Ö4, K).

4.5.1.2. Kitle İletişim Araçlarından En Sık Kullanılana En Az Kullanılana Doğru Yapacakları Sıralama

Öğrencilerin en sık kullandığı kitle iletişim araçları sıralamasında cep telefonu önemli derecede ön sıralara geçmiş, internet de cep telefonunu takip etmiştir.

“En sık kullandığım cep telefonu ve internet.” (Ö1, K)

“İnterneti en sık kullanıyorum.” (Ö2, K).

“Cep telefonu.” (Ö3, K).

“Cep telefonu.” (Ö4, K).

4.5.1.3. Evde ve Okulda Kullanılan Kitle İletişim Araçlarının Farklı Olup Olmadığına ve Hangi Ortamda Hangi İletişim Aracını Daha Sık Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, evde ve okulda kullandıkları iletişim araçlarının farklı olup olmamasına ilişkin sıklıkla internet kullandıklarını, cep telefonunu kullanmadıklarında kendilerini kötü ve eksik hissettiklerini ifade etmişlerdir.

“Evde en sık interneti kullanıyorum sonra cep telefonunu sonra televizyon.” (Ö1, K).

“ İnternet evde de okulda da en sık kullandığım iletişim araçları.” (Ö2, K).

“ İnternet ,okulda sadece 10. sınıf öğrencilerinin bilgisayar dersi var ve haftada iki saat onlar bilgisayar kullanabiliyorlar.” (Ö3, K).

“ Okulda en sık kullandığım iletişim aracı cep telefonu. Cep telefonum yanımda olmazsa sanki bir şeyler eksik gibi hissediyorum ve kendimi çok kötü hissediyorum.” (Ö4, K).

4.5.1.4. Okulda Kullanımı Yasak Olan Kitle İletişim Araçlarının Buna Rağmen Kullanılıyor Olmasının Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, okulda yasak olmasına rağmen kitle iletişim aracı getiriyor olmalarına sebep olarak ailelerinin bunu istediğini, cep telefonu kullanmadıkları zaman kendilerini eksik ve boş hissettiklerini ifade etmişlerdir.

“ Okulda yasak olmasına rağmen cep telefonu getiriyorum çünkü bunu ailemiz istiyor sağlık sorunlarımız oluyor genelde okulda telefon oluyor ama biz cep telefonundan haber veriyoruz ben cep telefonum olmazsa kendimi boş hissediyorum.” (Ö1, K).

“ Cep telefonum olmazsa kendimi boş hissederim telefonsuz duramam.” (Ö2, K).

“ Getiriyorum çünkü mesajlaşmam gerek bazı arkadaşlarımız uzakta oluyor ne yaptıklarını öğrenebiliyoruz mesajlaşıyoruz bazı boş derslerimizde müzik dinleyebiliyoruz cep telefonum yanımda olmazsa kendimi çok kötü hissediyorum kimseye de zararı yok derste tamam kullanmayabiliriz ama teneffüslerde kullanmamıza izin vermeleri gerekiyor.” (Ö3, K).

“ Mesajlaşmak için kullanıyoruz. Ailemizden haber almak için kullanıyoruz, canımız sıkılabiliyor, müzik dinliyoruz, ailemiz kendisi diyor yanınıza telefon alın diye.” (Ö4, K).

4.5.1.5. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Ne Gibi Etkileri Olduğuna ve Başarı ya da Performansı Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, kitle iletişim araçlarının başarı ve performansa etkileri boyutunda, olumsuz etkilendikleri, ders çalışmalarını engellediği yönünde görüş bildirmişlerdir.

“ Öğrencinin başarısını düşürüyor yazılıdan iyi not alamıyorum, hep onu düşünüyor oluyorum, evde ders çalışmıyorum. Derste tam öğretmenin söylediklerine odaklanmışken, ben derste iken birden mesaj geliyor cep telefonuma onu okuyup cevap yazacağım derken dersten kopuyor ve dersi dinlemiyorum çoğu zaman.” (Ö1, K).

“ Derste mesajlaşınca gerçekten bazılarının başarısını düşürüyor, çünkü kendisini derse veremiyor. Evde ders çalışmaktansa ben de genelde hep iletişim araçları ile vakit geçiriyorum, olumlu etkileyeceğine olumsuz etkiliyor.” (Ö2, K).

“ İnternet falan olmazsa benim içimde çalışma isteği yoksa ben yine çalışmam ama ders çalışmak istiyorsam içimde o istek varsa bilgisayar ve cep telefonunu kapatıp çalışırım. Aslında arkadaşlarımızla saatleşiyoruz, şu saatte bilgisayarın başında ol diye, msn de konuşuyoruz böyle durumlar da etkiliyor başarımızı tabi ki. Ders çalışırken aniden mesaj geliyor direk defteri kapatıyorum ve arkadaşım ile mesajlaşmaya başlıyorum bu yüzden ders başarımlarım çok düşüyor fakat internet özellikle araştırma yapacağım da internetin faydası da oluyor tabi ki.” (Ö3, K).

“ Mesela ders çalışırken aniden telefon titriyor, elim hemen telefona gidiyor. Telefon daha önemli diyorum, dersi kaydırıyorum, internet konusunda ben çok etkilenmiyorum.” (Ö4, K).

4.5.1.6. Milli Eğitim Sisteminde Eğitimle İlişkili Amaçlara Yönelik Kullanılan İletişim Araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) Ne Sıklıkta Kullandıkları ve Bunlara İlişkin Memnuniyet Durumları

Öğrenciler e-okul daha çok devamsızlık ve not öğrenme amaçlı kullandıklarını, duyuruları da takip ettiklerini ifade etmişlerdir.

“ E-okulu kullanıyorum, en çok devamsızlığıma bakıyorum.” (Ö1, K).

“ Bizde internet olmadığı için girdiğim zamanda devamsızlığıma bakıyorum, yazılılarımı bakıyorum.” (Ö2, K).

“Ben duyurulara, devamsızlıklarına bakıyorum, biri bana soru sorduğunda yardımcı olabilmek için de ben milli eğitimin tüm internet sitesini öğrenmek istiyorum. Faydalı olabilmek için insanlara, bu genellikle iyi bir şey.” (Ö3, K).

“ E-okulla artık notlarımızı ailelerle öğrenebiliyor bu kötüde değil, ben sıklıkla internette olduğum için ailem kızıyor, işte notların bu yüzden düşük diyor, devamsızlığımızı söylemiyoruz, bazı günler okulu kırıyoruz ama eve geldiğimizde okuldan kısa mesaj ile haber vermiş oluyorlar, bizimkilerin haberi oluyor, kıyamet kopuyor. Bence e -okul iyi bir şey, ben bir kere İngilizceden 75 almıştım yaşasın, aileme sürpriz yapacağım demiştim, bir telefon geldi aferin oğlum 75 almışsın İngilizceden, dedi. Babama söylemek için boşuna sabırsızlanmışım.” (Ö4, K).

Öğrenciler bu boyutla ilgili farklı görüşler bildirmişler, fakat ilk cevapları genelde soru ile ilgili olmadığından araştırmacı tarafından yapılandırılmamış ek soruya yönelinmiştir. Öğrenciler bu doğrultuda farklı boyutlarda önemli görüşler ortaya koymuşlardır.

4.5.1.7. İnternetin Eğitime Etkisi ve Buna İlişkin Memnuniyet Durumları ile Önerdikleri Düzenlemeler

“ İnternetin eğitime kötü bir etkisi olduğunu düşünüyorum, internette oyun oynuyorum sabahtan akşama kadar, oyun hep aklımda kalıyor, acaba oyunda bir gelişme oldu mu diye derslerimi düşünüyorum ama internet hep kafama takılıyor, internet daha ağır basıyor eğleniyorum.” (Ö2 K).

“ İnternet bir yandan ihtiyaç gibi, o gün msn, facebooka girmediğimde bir eksiklik hissedip bir şey kaçırmış gibi oluyorum, o kadar ihtiyaç olmuş ki benim için, interneti dersle ilgili bilemediğimiz soruların cevabını bulmak için de

kullanıyoruz. Dersimize de katkılı, bazen test çözüyoruz, birincisini yapamıyoruz atlıyoruz, ikinci soruyu atlıyoruz yapamıyoruz, üçüncüsünü yapmıyoruz, biz de o yüzden internete geçiyoruz artık.” (Ö3, K).

“ İnterneti nasıl kullandığına da bağlı istersen saatlerce oyun oynayabilirsin, istersen başında dersinle ilgili araştırmada yapabilirsin.” (Ö4, K).

Ek soru: İnternette araştırdığınız ödevleri öğreniyor musunuz?

“ Biz işin kolayına kaçıp ödevlerimizi internette araştırıyoruz ve öğrenmiyoruz asla, internette çıktı alıp direkt hocaya verdiğimiz için hiçbir şey aklımızda kalmıyor.” (Ö1, K).

“ Hayır, hiçbir şey öğrenmiyorum.” (Ö2, K).

“ Hayır.” (Ö3, K).

“ Hayır. Öğretmenimiz internette araştır dediği halde biz arama motoru google’ a yazıp ödev konusunu, hiç okumadan çıktıyı alıp öğretmene getiriyoruz ama getirdiğimiz ödevi hiç okunmadığımız için başka şeyler getirmişte olabiliyoruz, bir bakıyoruz ödevi yanlış getirmişiz.” (Ö4, K).

4.5.1.8. Cep Telefonunun ve Desteklediği Tüm Programların (messenger, facebook vb.). Eğitime Etkisine İlişkin Görüşleri ile Memnuniyet Durumları ve Önerdikleri Çözümler

Öğrenciler, cep telefonu ve desteklediği programların eğitime etkilerine ilişkin farklı görüşler bildirmişlerdir. Öğrenciler, cep telefonuna derslerden daha çok odaklandıkları, iradeli davranırlarsa derse kendilerini verdikleri ailelerinin çok önemli bir durum olmadıkça onları ders saatlerinde aramadıkları şeklinde görüşler ifade etmişlerdir.

“ İnternet ve cep telefonu derslerimden daha ağırlıklı, bu ikisine dersimden daha çok odaklanıyorum ve dersi unutuyorum, zaten uyurken bile yastığımın altına koyuyorum. Cep telefonu çoğumuz gibi, olmadan uyuyamıyoruz başucuma koyuyorum.” (Ö1, K).

“ Bence kişinin iradesine kalmış bir şey kişi kendisini derse verirse gelen mesajı bile duymayabilir telefonunu sessize alabilir.” (Ö2, K).

“ O an o kişi eğer dersi dinlemek istiyorsa zaten telefonun kapatabilir, o kişinin içinde olması gerek dersi dinlemek, hocalarla aramızda yaş sorunu oluyor mesela bir gün meslek dersinde arkadaşımın telefon geldi ben yinede telefonu kapattım ve derse odaklandım.” (Ö3, K).

Biraz öğretmenlerle de alakalı eğer biz dersi dinlemek istiyorsak öğretilerde güzel anlatıyorsa dikkatimiz dağılmıyor, o zaman cep telefonu falan kullanmıyoruz tabi ki evde kullandığım zaman da kapatarak bırakıyorum evde telefonumu.” (Ö4, K).

Ek soru: Okul saatlerinde aileniz sizi telefonla arıyor mu?

“ Bir gün hastaneye gitmiştim annemde okula gidince haber ver dedi tam kantinin önünde iken öğretmenin önünde aradı böyle sıkıntılar oluyor.” (Ö1, K).

“ Çok önemli şey olmadıkça aramıyorlar.” (Ö2, K).

“ Hayır.” (Ö3, K).

“ Hayır.” (Ö4, K).

“Bize senenin başında okula kayıt olurken okuldan kaçarsanız ailenize sms ile haber vereceğiz diyorlar ben okuldan iki üç kez kaçtım ama haber gitmedi bizimkiler ta e okulda yayınlanınca öğrendiler bende kaçmaya devam ettim.” (Ö1, K).

4.5.1.9. Derslerde Kullanılan İletişim Araçlarının ve Bunun Sağladığı İşitsellik ve Görselliğin Eğitime Etkileri ile Memnuniyet Durumları Önerilen Düzenlemeler

Öğrenciler derslerde işitsel ve görselliği sağlayan iletişim araçlarının kullanılmasına ilişkin olumlu görüşler bildirmiş, akılda kalıcılığın arttığını ifade etmişlerdir.

“ Hoca ilk Türk devleti Hun Devleti’dir, diye yazıyor ama haritadan gösterdiği zaman ya da karakterlerle, slaytlarla gösterdiği zaman akılda daha çok kalıcı oluyor.” (Ö1, K).

“ Animasyonlar çok akılda kalıcı oluyorlar.” (Ö2, K).

“ Slaytlarla, karakterlerle dersler aklımda daha kalıcı oluyor.” (Ö3, K).

4.5.1.10. İletişim Araçlarının Bireyin Milli Eğitimin Temel Amaçları Doğrultusunda Yetişmesine Ne Yönde Etki Ettiğine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin, iletişim araçlarının bireyin milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda yetişmesine ilişkin etkileri boyutundaki görüşleri, araştırmacıyı yapılandırılmamış ek sorulara yönlendirmiş, öğrenciler farklı boyutlarda görüşler belirtmişlerdir.

“ Kitle iletişim araçları sayesinde birçok olaydan haberim oluyor, sırf derslerle ilgilenen arkadaşların birçok şeyden haberi olmuyor, çok çalışan arkadaşlar öyle değil, mesela internetle benim her şeyden haberim oluyor. Onlar gece gündüz ders çalıştığı için aklında dersten başka bir şey olmuyor.” (Ö1, K).

“ Mesela facebook ta genelde 10 Kasım’ da her kez profiline Atatürk’ ün resmini koyuyor, biz onu anmış oluyoruz ya da Çanakkale şehitlerini anma videolarını koyuyorlar, benim de ondan haberim oluyor, normalde benim Çanakkale Şehitleri Haftası’ nın geldiğinden haberim yoktu, haberim oldu, bende oradan paylaştım.” (Ö2, K).

Ek soru: Bu tür tarihi günleri andığımızı söylüyorsunuz ama bu günlerin tarihi anlamını içeriğini biliyor musunuz?

“ Ben pek bilmiyorum.” (Ö1, K).

“ Biz genelde izliyoruz ve haberdar oluyoruz arkeoloji müzesine gitmiştim herhalde.” (Ö2, K).

“ Haber izlemekten kitap okumamaktan ve kitle iletişim araçlarının bize verdiği zararlardan dolayı tarihimizi pek bilmiyoruz, biz haddinden fazla kitle iletişim araçlarının üzerine fazla düşmemeliyiz. Bu kitle iletişim araçlarından gelen bir şey mesela bazı anketler var internette hangi takımın oyuncusunu diye, orada milli benliğimizi pekiştirecek testler anketler olsa daha iyi olur.” (Ö3, K).

“ Hepsine biraz zaman ayırmalı ve programlı olmalıyız. Araştıracaklarımızı kitaplardan araştırsak kütüphanelere gitsek kelime haznemiz biraz daha genişler internette araştırdığımızda bir kelime yazdığımızda her şey çıkıyor zaten.” (Ö4, K).

Ek soru: Okuldaki kültürel kulüplere ve etkinliklere katılıyor musunuz?

“ Pek katılmıyoruz.” (Ö1, K).

“ Okulumuzda yok katılmıyoruz.” (Ö2, K).

“ Aslında oluyor da hiç katılmıyorum.” (Ö3, K).

Ek soru: Bu kitle iletişim araçları hayatınıza girdiğinden beri neler değişti?

“ Derslerden kopuk oluyoruz . İlköğretim 3 ve 4. sınıfta her kez dersten başka bir şey bilmiyor ama 6 ve 7. sınıftan sonra yaştan dolayı bu kitle iletişim araçlarının başından kalkmamaya başlıyorsunuz.” (Ö1, K).

“Hayatımda çok şey değişti.” (Ö2, K).

“ Her şey değişti.” (Ö3, K).

“ Çok değiştim, arkadaş ortamı kurma yönünden de iletişim araçları çok hayatımıza giriyor yine çok fazla özentide yaşanıyor.” (Ö3, K).

Ek soru: Bu araçlar sizi sosyalleştirdi mi?

“ Tamamen a sosyalleştirdi.” (Ö1, K).

“ Sosyallikten uzaklaştırdı.” (Ö2, K).

“ Bana göre eğitime bir katkısı olmuyor. Daha içime dönük oldum, aslında sanal dünya ile gerçek dünya arasında çok fazla fark var bilgisayara ne kadar bağlanırsak, o kadar sanallaşıyoruz ben her şeyi internet yolu ile yaptığımdan insanlıktan uzaklaşıyorum.” (Ö3, K).

“ Eğitime katkısı olmuyor ama benim kültürümü geliştirdi, kültürümü geliştirdiğime dair bir şeyler söyleyebilirim.” (Ö4, K).

4.5.1.11. Kitle İletişim Araçlarının Eğitimle İlgili Doğurduğu Yönetimsel Sıkıntılara İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, kitle iletişim araçlarının okul yönetimiyle aralarında sorun teşkil ettiği, öğretmenlerin derste ilgisiz olmasının onları derste cep telefonu kullanmaya ittiğine yönelik görüşler ifade etmişlerdir.

“ Telefon mesela sorun çıkarıyor. Genellikle müdürle sorun yaşıyoruz, müdür istemiyor, diğer öğretmenler ses çıkarmayınca bizde müdüre göstermiyoruz, bütün her şeyin yönetmeliği bize bu sene söylendi.” (Ö1, K).

“ Sıkıntı genelde yaşamıyoruz. Göstermiyoruz. Hocaların insafına kalmış bir durum, göstermiyoruz.” (Ö2, K).

“ Genelde göstermiyoruz telefonu, alırlarsa da ders sonunda alıyoruz. Eğer hocanın yaşı bize daha yakınsa daha anlayışlı oluyor ve görmezden geliyor almıyor ve göz yumuyor bize.” (Ö3, K).

“ Ben hocaların genç olması ile alakalı olduğunu düşünmüyorum, bazen genç hocalarda cep telefonumuzu alabiliyor.” (Ö4, K).

Ek soru: Kitle iletişim araçlarını olumsuz yönde kullanmanıza sizi, eğitim ve öğretmen kalitesinin durumu itiyor mu?

“ Evet itiyor.” (Ö1, K).

“ Evet. Derslerden uzaklaşmamızın, derste mesaj çekmemizin temel nedeni bu. Bazı hocaların dersinde hocaların gözünün içine bakıp ders dinliyoruz, bazılarında da öyle sıkılınca kitle iletişim araçlarına veriyoruz kendimizi. Öğretmenler bize laf sokuyorlar rencide ediyorlar çok tavırlı oluyorlar ciddi oluyorlar bizi küçük düşürüyorlar.” (Ö2, K).

“Bu gün toplam 7 saat dersimiz var, bir öğretmenimizde de 1 saat dersimiz var, çok mesafeli ve soğuk davranıyor, biraz daha arkadaş gibi davransa, esprili olsa dersi dinlemeye çalışırım, kesinlikle dersinde mesaj çekmem.” (Ö3, K).

“ Hocamla iletişim kurabilirsem zaten başka iletişim araçlarına ihtiyaç duymam, dersi zevkle dinlesem iletişim araçlarına yönelmem derste canım sıkılıyor, hocanın sert olmasından, sıkıcı ders anlatmasından, dersten sıkılıyorum.” (Ö4, K).

4.5.1.12. Kitle İletişim Araçlarının Kullanımının Öğrenci Veli Öğretmen ve Okul Yönetimi İle İlişkileri Ne Yönde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Öğrenciler, kitle iletişim araçlarının, arkadaşları ile ilişkilerini olumlu, aileleri ile olumsuz etkilediği yönünde görüş ifade etmişlerdir.

“Arkadaşlarımla ilişkilerimi güzel etkiliyor. Mesela arkadaşım yanımda oturuyor derste, sırada onunla konuşamadığım için derste, konuşmak bende gizlice mesaj çekerek konuşuyorum.” (Ö1, K).

“ Ailemle ilişkilerimizi olumsuz etkiliyor mesela ben internetin başında iken bir gün annem sofrayı kurmama yardım et dedi, ben internetin başından kalkmazdım o bir dakika on dakika olurdu.” (Ö2, K).

“ Bir kere e okuldan gelince direk internetin başına gidiyorum, annemle babamla iletişimim tamamen koptu, bir sıkıntım bir sorunum olduğunda onlarla hiç paylaşmıyorum direk internetteki arkadaşlarımla paylaşıyorum ailemizle ilişkimiz tamamen koptu, annemle konuşmuyorum, babamla konuşmuyorum, bu yönden gerçekten beni eksiltiyor hem eğitim konusunda hem de ailemle ilgili konularda.” (Ö3, K).

“ Zaten annem babamda internette oluyor okey falan oynuyorlar.” (Ö4, K).

“ Eğer annemle aram iyiye ve her şeyi paylayabiliyorsam onunla dertleşebiliyorum benim bir erkek arkadaşım varsa onunla paylaşabiliyorum benim annemin yaşı biraz daha genç olduğu için onunla paylaşıyorum.” (Ö2, K).

“ Genelde kitle iletişim aracı deyince aklımıza ilk gelen bilgisayar ve cep telefonu diyoruz ama daha büyük bir sorunumuz var oda televizyon örneğin çok önemli bir maç var maça gitsem ya da dersimi çalışsam diye düşünüyorum ve televizyon eğitimimi etkiliyor. Gerçek bir şey anlatayım: Ben altıncı sınıfta iken bir menajerlik oyunu vardı ve ben onu oynamaya başlamıştım. Bilgisayarla çok iç içe idim, okuldan gelince öğle arasında hemen bilgisayarın başına oturuyordum o dönem 9 tane zayıfım geldi ertesi yılda sınıfta kaldım bu söylediğim oyunun sadece Türkiye’ de 15 milyon hayranı var ama liseye gelince düzeldi durum.” (Ö4, K).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular, yapılan çözümlemelere dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlar ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular üzerinde analitik genelleme yapılmıştır.

Bu çalışmada yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerine ilişkin görüşleri nitel desenli olarak araştırılmıştır. Araştırmada; nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve çoklu durum desenli bir durum çalışması yapılmıştır. Bu bölümde değinilen hiçbir bilgi ve elde edilen hiçbir sonuç, araştırmacının yorumuyla verilmemiştir. Kullanılan ifadeler, sonuçlar ve bulgular birebir katılımcıların ifadeleridir. Araştırmacı; araştırmanın bünyesinde sadece araştırmanın yürütülmesini sağlayıcı, verileri toplayıcı ve çözümleyici olarak bulunmuş, asla bir görüş, yorum belirtmemiştir. Yalnızca araştırmanın son kısmında, ilerideki araştırmalara ve alana kaynak olması açısından önerilerde bulunulmuştur. Yine bu öneriler de bir yargıda bulunularak ya da evrene genelleme yapılarak kurulmuş bir hipotez özelliği taşımamaktadır. Araştırmada elde edilen bulguların, analitik genellemeye uygun olarak, literatürle örtüşüp örtüşmediği yer yer incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan nitel desen, yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin söz konusu araçlar hakkındaki düşüncelerinin derinlemesine elde edilmesini sağlamıştır. Nitel araştırmanın doğası gereği genelleme yapılmamakla birlikte yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin söz konusu araçların eğitime etkileri hakkındaki düşüncelerinin öğrenilmiş olması, konun farklı boyutları ile bir bütün olarak görülmesi açısından önemlidir.

Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Sonuç Tartışma ve Öneriler

Yöneticilerle yapılan bireysel görüşmeler doğrultusunda, kitle iletişim araçlarına karşı sahip oldukları ilk çağrışımların cep telefonu, bilgisayar ve internet olduğu ortaya çıkmıştır. Yine okul yöneticilerinin yaş durumları da bu algının belirleyicisi olmuştur. Yöneticiler, ait olduğu nesil özelliği dolayısıyla gazete ve derginin bu araçlar içerisinde öncelikli olduğuna vurgu yapmıştır. Yine yöneticiler kullanım sıklığına göre kitle iletişim araçlarının sıralamasını

cep telefonu ve interneti ön sıralara alarak yapmışlardır. Yöneticilerden (Y1, E), bunun hemen ardına televizyon, gazete ve radyoyu da eklemiştir. Yöneticiler, evde ve okulda hemen hemen aynı iletişim araçlarını kullandıklarını belirtmiş, yöneticilerden (Y1, E), buna ilave olarak gazetenin özellikle hafta sonu günlerinde evde kullanımının fazla olduğuna dikkati çekmiştir. Yöneticiler, okula, yasaksa bile öğrenciler tarafından kitle iletişim aracı getirme nedenleri konusundaki algılarını şu ana başlıklar altında orta koymuşlardır:

1. İçgüdüsel
2. İletişim ihtiyacını giderme
3. Ailelerin tutumu
4. Okul çıkışlarında öğrencilerin eve ulaşma biçimi (otobüs, dolmuş, servis). ve dersanelere gitmeleri sonucu ailelerin çocuklarını merak etmeleri

Yöneticiler iletişim kurmanın ve haberleşmenin bir ihtiyaç olduğu konusunda birleşmişlerdir. Bu bulgu, Bal (2004)'ın yapmış olduğu araştırmasındaki “İletişim herhangi bir gereksinme nedeniyle oluşur.” bulgusuyla örtüşmektedir. Öğretmenler bunun belirli toplumsal sınırlar içerisinde yasaklanmasının mantıklı olmayışına değinmişlerdir. Ama, okul sınırları içinde cep telefonu kullanımını belirli kurallar içerisinde onaylamalarına rağmen, ders içinde kullanımına kesinlikle karşı çıkmışlardır. Yöneticilerden (Y2, E), bu ihtiyacın ve kuralların çakıştığı noktada kendi okulunda bir çözüm yolu geliştirmiştir. Buna göre öğrenciler okula cep telefonu getirebilmektedir fakat okulda kiralanabilen kasalara koyma şartına uymak zorunludur. Derslere cep telefonu veya benzeri teknolojileri sokmak kesinlikle yasaktır ve disiplin suçu niteliği taşımaktadır. Öğrenciler isterlerse bu kasaları bir öğretim yılı için kiralayabilmekte (kasalar iki kişi tarafından kiralanabilmektedir) ve teneffüslerde telefonlarıyla iletişim ihtiyaçlarını giderebilmekte, derse girmeden tekrar kasaya kilitleyerek yaşayacakları kural sorunlarının önüne geçebilmektedirler.

Yine yöneticilerden (Y1, E), kitle iletişim araçlarının eğitime hem faydalı hem de ciddi boyutlarda zararları olduğunu düşünürken, (Y2, E), gençlerin bugünkü kişiliklerinin ve özelliklerinin, içinde buldukları eğitsel başarısızlık durumun tamamen kitle iletişim araçlarının olumsuz etkileri kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Bu durum Alkan (1977)' in yaptığı Eğitim Teknolojisi adlı çalışmasındaki eğitimin insan ile yaşam arasında bir köprü olduğu ve bunu toplumdaki değişme ve gelişme hızına paralel olarak önem kazandığı bulgusu ile örtüşmektedir.

Yine yöneticiler eğitim teknolojilerine ilişkin memnuniyet durumlarını ortaya koyarken, bu teknolojiler arasından ilk olarak e- okulu algılamış ve bununla ilgili

açıklamalarda bulunmuşlardır. E-okulu yöneticilerden (Y1, E), büyüyüp gelişmekte olan bir çocuğa benzetmiş, bu uygulamanın, işlerini eskiye göre kolaylaştırmakla birlikte hala çok yavaş çalışan ve özellikle notların girildiği ve karneleri hazırlandığı dönemlerde sistemin tıkanması gibi sorunlar doğuran, tam geliştirilememiş bir internet modülü olduğuna değinmiştir. Yine yönetici (Y2, E), yansıtıcı sınıflarda işlenen derslerin, öğretmenler tarafından dersler için kullanılan eğitim teknolojilerinin faydalı olduğunu belirtmiştir. Yöneticiler, internet kullanımına ilişkin algılarını ortaya koyarken, konuyu iki boyutta ele almışlardır:

1. Okul yönetimi işlemleri için internet kullanımı
2. Okulda öğrencilerin de dahil olduğu internet kullanımı

Bunlardan birincisi ile ilgili iki yöneticinin de görüşleri paralellik göstermektedir. Yöneticiler, bağlı buldukları İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü' nün yürütmekte olduğu proje dahilinde tüm yazışmalarını ve evrak takipleri internet üzerinden yaptıklarını ve bu uygulamadan çok memnun olduklarını belirtmişleridir. Bu durum Çağlar ve Kılıç(2008) ' ın yılında yaptığı Eğitim Fakülteleri İçin Genel İletişim adlı çalışmasındaki bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin, bilginin hızla ve kolaylıkla depolanıp aktarılmasını sağladığı görüşüyle örtüşmektedir. Bu durumun zaman, işgücü ve kağıt israfından onları büyük ölçüde kurtardığını ifade etmişlerdir. İnternet kullanımını öğrenciler açısından ele aldıklarında, internet kullanımının sonsuz bir derya olduğunu, bunun iyi yönde de kötü yönde de kullanıma açık olduğunu, İnternetin zararlarının yasaklarla engellenemeyeceğini, ancak bu konuda bilinçlenme ve bilinçlendirme ile sorunların aşılabileceğini açıklamışlardır. Yöneticiler, devletin ve yerel yönetimlerin el ele yürütebilecekleri çalışmalarla hem toplumun hem de gençlerin, doğru ve amaç doğrultusunda internet kullanımı konularında eğitilmelerini önermiştir.

Yine yöneticiler, msn ve facebook gibi cep telefonları vasıtasıyla da kullanabilen sosyal paylaşım platformlarını, eğitime faydalı bulmadıkları gibi, eğitim açısından sakıncalı gördüklerini açıklamışlardır. Yöneticilerden (Y1, E), bu paylaşım platformlarının Türk toplum özelliklerini yok ettiğini, gençleri yeni tanıştıkları insanların tuzaklara düşürdüklerini, hatta bu durumla ilgili okullarından bazı öğrencilerin sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Yöneticiler, derslerde iletişim araçları aracılığıyla görsel ve işitsel dersler işlenmesini eğitim açısından faydalı bulmuşlardır. Fakat Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayın ve ders materyalleri biriminin bu konuda yanlış ve eksik politikalar izlediğine, okullarda kullanılan teknolojilerin

yetersiz kaldığına değinmiştir. Yöneticilerden (Y2, E), bu soruna kaynak teşkil eden unsurun sınıf mevcutlarını yüksek olması olduğunu belirtmiş, buna çözüm olarak ta sınıf mevcutlarının, eğitim teknolojilerinin sınıf ortamında fayda verebileceği orana kadar düşürülmesini önermiştir.

Yöneticiler, öğrencilerin dışa dönük sosyal bireyler olma boyutunda milli eğitimin amaçlarının gerçekleşme durumu ile ilgili görüşlerini farklı yorumlarla ortaya koymuşlardır. Yöneticilerden (Y1, E), öğrencilerin bu araçlar sayesinde iletişime geçerek sosyalleştiğini belirtirken, (Y2, E), tam tersine, öğrencilerin özellikle bu sosyal paylaşım siteleri sebebiyle daha içe kapanık hale geldiğini ve karanlık, yalnız bir geleceğe sürüklendiklerini ifade etmiştir. Bu bulgu, Bal (2004)' ın yapmış olduğu İletişim Sosyolojisi adlı araştırmasındaki "İletişim bir sosyalizasyon sürecidir." bulgusuyla örtüşmemektedir. Kitle iletişim araçlarının yabancı devletler tarafından, bizim gençlerimizin dünyasına bu kadar hızlı ve kontrolsüz sokulmasının bir tuzak olduğuna, tamamen kapitalist ve sömürge politikalarının bir ayağı olduğuna değinmiştir. Eğitim sistemimizin bu kitle iletişim araçları sayesinde bugünkü kötü duruma geldiğini ve bunu da yabancı devletlerin ülkemiz üzerindeki emelleri doğrultusunda gerçekleştirdiklerini, yürüttüklerini belirtmiştir. Gençliğimizin aldığı bu içler acısı hali bunlara bağlamakla birlikte, bunu devlet eliyle alınabilecek tedbirlerle önlenebileceği önerisinde bulunmuştur.

Yöneticiler kitle iletişim araçlarının, öğrencileri eskisinden daha zor kontrol edebilme, yöneticilere karşı daha az saygılı olmalarına sebep olma, öğrencilere bu teknolojileri sunmanın okul yönetimine ciddi mali külfet olması gibi yönetsel sorunları beraberinde getirdiği konularında görüş açıklamışlardır.

Yöneticiler, kitle iletişim araçlarının bireyleri arası ilişkilere etkisi boyutunda, yüz yüze iletişimin artık azaldığına ve bu durumdan memnun olmadıklarına dair görüş bildirmişlerdir. Yöneticilerden (Y1, E), milli bayramlarda bile, insanların artık, Türk kültürünün bir parçası olan ev ziyaretlerini terk edip, cep telefonları üzerinden gönderilen kısa mesajlarla (sms) yetindiklerini, bu durumdan üzüntü duyduğunu dile getirmiştir. Diğer yönetici (Y1, E), yüz yüze görüşmenin, bundan 10-15 yıl kadar önceki sosyal ve ailevi paylaşımların artık azaldığını, bu durumun, okul örgütü bireyleri arasında da bu üzücü duruma geldiğini açıklamışlardır.

Yöneticilerin, kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerine ilişkin değişik boyutlarla ilgili ortaya koydukları görüşler değerlendirildiğinde, kitle iletişim araçlarının kullanımında bilinçlilik seviyesinin, hem toplumda hem de okul örgütlerinde yükseltilmesine ilişkin gerek devletin gerekse ilgili sivil ve yerel kuruluşların değişik çalışmalar ve eğitimler ile kaynaşmış uygulamalar yürütmesi ihtiyacı göze çarpmaktadır. Bu tür çalışmalar, bu araçların olumsuz etkilerini azaltabilir.

Öğretmenlerle yapılan bireysel görüşmeler doğrultusunda, kitle iletişim araçlarına karşı sahip oldukları ilk çağrışımların, cep telefonu, internet, bilgisayar, televizyon olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen (Öğ.2, E) bunlara ilave olarak radyo, (Öğ.5, K) diğeri ise dergileri eklemiştir. Yine öğretmen (Öğ.2, E), bu araçlar içinde cep telefonu kullanımından duyduğu rahatsızlığı ve tercih etmediğini belirtmiştir.

Kitle iletişim araçlarının kullanım sıklığına göre gerekçeli sıralamasını, bir öğretmen cep telefonu, televizyon, bilgisayar, diğeri televizyon, internet, radyo, cep telefonu; bir diğeri televizyon; diğeri internet, bir diğeri ise cep telefonu, bilgisayar, gazete ve dergiler olarak yapmıştır.

Öğretmenler evde ve okulda kullandıkları iletişim araçlarının farklılık gösterip göstermemesi boyutunda farklı görüşler bildirmişleridir. Öğretmenler okulda cep telefonu kullanımının arka sıraya düşüp evde ön sıralara geçtiğini, bazen de her iki ortamda da aynı iletişim araçlarını fark gözetmeksizin kullandıklarını, interneti hem evde hem okulda çok sık kullandığını belirtmiştir. Okulda bilimsel dergileri takip eden öğretmenler olduğu gibi, okuldaki televizyonun bozuk olmasından, bu yüzden okulda televizyon seyredemediğinden bahseden öğretmenler (Öğ.3, E), evde okula nazaran daha sık gazete ve dergi okuduğunu belirten öğretmenlerimiz(Öğ.5, K) vardır. Yine güncel olayları takip edebilmek için eve gidince ilk iş olarak televizyonun düğmesine basıldığı da belirtilmiştir.

Öğretmenler, yasaksa bile okula kitle iletişim aracı getirilmesini:

1. Öğrencilerin teknoloji kullanımındaki bilinçsizliğine
2. Kendi aralarında ve yabancı ülkelere karşı yaşadıkları özenme durumuna
3. Okul yönetiminin yaptırımları uygulamayışına
4. Kitle iletişim araçlarına karşı oluşan bağımlılığa
5. Toplumsal açlığa
6. Öğrencilerin aile baskısından kaçmak için istem dışı şekilde kitle iletişim araçlarına bağlanmasına

7. Ailelerin, özellikle uzak yerlerden gelen öğrencilere, telefonlarını yanlarında götürmeleri konusunda ısrarcı olmasına
8. İçinde buldukları ergenlik döneminin gereği, karşı cinsle ilişki geliştirebilme veya onları rahatsız etme, onlara kendilerini kabul ettirmeyi sağlamaya
9. Yine ergenlik döneminin bir getirisi olan mevcut kurallara başkaldırma duygusuna bağlanmaktadır.

Öğretmenler, teknoloji üretemeyen bir toplumun teknolojiyi bilinçli kullanamayacağını altını çizmiştir ve özellikle facebook ve msn gibi paylaşım sitelerinin gençleri için zararlı olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgu, Çavaş, Kışla ve Twinnig'in 2004 yılında yaptığı Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Bir Araştırma adlı çalışmasındaki, teknolojilerin eğitimin kalitesini artırma amaçlı kullanılması bulgusu ile örtüşmemektedir. Yine öğretmenler tarafından verilen örnekte, baba baskısından kurtulmak için bu öğrencinin kitle iletişim araçlarına yöneldiğini, arkadaşlarıyla gezememe, sinemaya gidememe gibi kendince eksiklik olarak değerlendirdiği duygularını kitle iletişim araçlarıyla giderdiği açıklanmıştır. Yine (Öğ.3, E), sınıfta cep telefonu çaldığı zaman dersin bölündüğünü, öğretmenin enerjisinin düştüğünü, dersi kaldığı yerden devam ettirmekte zorlandığını açıklamıştır. Derse cep telefonunu kesinlikle girmemesi gerekliliğini vurgulamıştır. (Öğ.2, E), cep telefonu kullanımını bir ihtiyaç olduğunu yasaklanmaması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin teknoloji ve cep telefonu kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi ile sorunların aşılabileceği önerisinde bulunmuştur. Ailelerin gençleri bilinçlendirilmesi konusunda görüş bildiren öğretmenlerimiz de vardır. Yine öğretmenlerden bir diğeri, sınıfta cep telefonunun öğrenci tarafından sokulmasını sakıncalı olduğunu, öğrencilerin gizlice öğretmenlerinin fotoğraflarını çekip internette yayınladığını, bundan öğretmenlerin rahatsız olduğunu açıklamıştır.

Öğretmenler, kitle iletişim aralarının eğitime etkilerine ilişkin farklı, bir o kadar da çarpıcı ve önemli görüşler bildirmişlerdir. Tüm farklı görüşler bir araya toplandığında öğretmenlerin bildirdiği görüşler şöyle özetlenebilir: Tüm teknolojilerde olduğu gibi teknolojik araçların ne amaçla kullanıldığı çok önemlidir. Bilgisayar ve internet amacına uygun kullanılırsa eğitim için çok yararlıdır ama hangi sitelerin kullanıldığı çok belirleyicidir. Öğrencilere verilen ödevlerde, projelerde internetteki sınırsız olanaklardan yararlanmalarının faydası olduğu kanısı vardır fakat ailelerin kontrolü ve öğrencilerin oto kontrolünün çok önemli olduğuna da değinilmiştir. Okulun bulunduğu çevrenin sosyokültürel yapısının bu

konuda belirleyici olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin çalışma zamanlarını çalması açısından, özellikle interneti, hem yanlış kullanmaları hem de sakıncalı sitelere girmeleri açısından zararlı bulan görüşler öne çıkmıştır. Yine kitle iletişim araçlarının çocuğa ve eğitimine verdiği zararı konuşurken interneti de, dergileri de, gazeteleri de başka bir yere koyup, cep telefonunu başka bir yere koyarak incelemek gerektiği düşüncesi açıklanmıştır. Çocukların cep telefonlarını kesinlikle bir amaç doğrultusunda kullanmadıkları, bunların değişik derslerde takip edildiğini, yakalandığını, çocuklara uyarıda bulunup, onlarda yakalanan telefonların alınıp idareye teslim edildiğini belirten öğretmenlerimiz vardır. Yine de cezalandırmaların çözüm olmadığını, çocukların davranışının sönmediği vurgulanmıştır. Bu durumda, okul idaresinin, ailenin, öğrencinin, öğretmenin dörtlü bir şekilde beraber hareket etmesi önerisi sunulmuştur.

Bunun kontrolünün öğretmen tarafından yapılması gerektiği, eğer çocuk derste cep telefonunu kullanıyorsa, öğretmenin buna müdahale etmesi gerektiği açıklanmıştır. Öğrencinin: “Öğretmenim siz de aynı şeyi yapıyorsunuz ve kullanıyorsunuz” açıklamasının haklı bir itiraz olduğu ve öğretmenlerin de kurallara uyması gerektiği görüşü açıklanmıştır. Bu sorunlara yönelik eğitim kurumunda birlikte karar alma ve herkesin taşın altına elini sokması şeklinde öneride bulunulmuştur. Aksi halde başarı elde edilemeyeceği, gençlerin amaca uygun yetiştirilemeyeceği açıklanmıştır. “Çocuk örtbas eden öğretmeni daha çok seviyor ve değerli oluyor. Kural uygulayan öğretmeni sevmiyor ve ondan uzaklaşıyor.” ifadesi ise bütün öğretmenlerin birlikte hareket etmesi önerisini beraberinde getirmiştir. Yine(Öğ.4, E), Türk millî eğitiminin üniversiteye öğrenci yetiştirmek gibi bir amacının olmadığı, bunu yerine her öğrencinin bu kitle iletişim araçlarının yardımıyla yeteneğine göre yetiştirilmesi gerektiği açıklanmıştır. Yine, Türk gençliğini ablukaya almak için, bilgisayar üzerinden internet aracılığıyla oynanan oyunların, piyasaya bilinçli olarak sürüldüğü ama gençliğin bu konunun farkında olmadığı, ailelere çok büyük sorumluluk düştüğü, çocuklarını takip altına almaları gerektiği, çocuğun odasında bilgisayar varsa monitörün mutlaka kapıya bakması gerektiği, kapıdan geçerken ailenin de çocuğun neye baktığını takip etmesi gerektiği açıklama ve önerilerinde bulunulmuştur.

Çocukların sadece oyun oynamadığı, cinsel içerikli kendilerini tatmin edebilecek şeyleri de takip ettiği belirtilmiştir. Ailenin bunu takip etmesi, çocuğun odasında iken tek başına ne yaptığını bilmesi önerileri sunulmuştur. Özellikle cinsel eğitim konusunda ailelerin çok bilinçli ve kontrollü olması gerektiği belirtilmiştir. Aile çocuklara cinsellik konusunda belli bir eğitim veremiyorsa, onlar bunun cevabının mutlaka dışarıda arayacağı tespiti

yapılmış, bu konularda çocuklara küçüklükten itibaren bilgi verilmesi, çocuğun fizyolojik değişimleri konusunda eğitilmesi önerileri getirilmiştir. Eğer bilinçlendirilirse çocuğun yabancı, saldırgan değil, sağlıklı olacağı; kendisinin de ileride anne baba olacağını düşünerek gençlik dönemini sağlıklı geçireceği ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin eğitim teknolojilerine ilişkin memnun olup olmadıklarına ilişkin algıları da çeşitlilik göstermektedir. Eğitim teknolojilerinde, sayılan bileşenlerden en çok e-okul algısının öne çıktığı görülmüştür. Bu konuya ilişkin farklı görüşler derlendiğinde, araştırmaya ilişkin şöyle sonuçlar ortaya çıkmıştır: E-okul sisteminin her ne kadar hızlı ve verimli olarak kullanılmıyor olsa da, özellikle sınavlarda, sınavların velilere ve öğrencilere aktarılmasında kolaylık sağladığı, öğretmenlerin bunu çok sık kullandığı, öğrenciler sınavlara girdikten hemen sonra e-okula notlarının girildiği, öğrencilerin notlarını kolaylıkla öğrenebildiği açıklanmıştır.

Birçok okulda not defteri uygulamasının kaldırıldığı, not defterinin aslında faydalı olduğu, not defteri sayesinde öğretmenin hem öğrenciyi hem de notları takip etme konusunda avantaj yaşadığı, şimdi bir kopukluk olduğu, e-okulun verileri sadece bilgisayarda ve çıktılarda kaldığı görüş olarak açıklanmıştır. Öğretmenlerden (Öğ.2, E), hem not defteri sisteminin devam etmesini hem de e-okul olmasını çözüm olarak önermiştir. Öğretmen, not defterini sürekli öğretmenin elinin altında olan, öğretmenin öğrenciyi tanmasına yardım eden bir unsurdu olarak tanımlayıp, şimdi sadece e-okul olduğu için durum daha mekanikleştiğini ve soyutlaştığını, öğrenciyi takip etmenin, verimi ve başarıyı anlamının zor olduğunu açıklamıştır. İkisinin birlikte kullanılmasının başarıyı arttıracaklarını belirtmiş, kimi okullarda kullanılmaya devam edilmesine rağmen çoğu yerde not defteri uygulamasının bırakıldığını genç kuşakların not defterini iş yükü olarak görebildiğini, eski kuşak ve deneyimli öğretmenlerin bunu iş yükü olarak görmediğini görüş olarak belirtmiştir.

Yine öğretmen (Öğ.1, K), e-okulu kullandığını, bunun da eğitim açısından etkili olduğunu, öğrenci, veli ve öğretmen açısından faydalı olduğunu belirtmiştir. Buna gerekçe olarak ta öğretmen ve velinin sürekli iletişim içinde olması gerekliliğini ama toplumsal yaşantımızdan dolayı yaşam şartlarından dolayı bu iletişimin kurulamayışını, e-okulun ise bunu sağladığını belirtmiştir. İlgisizlik ya da iş şartlarından dolayı veliler ve öğretmenlerin bağ kurmadığını, bu yüzden velinin öğrencinin notlarını e-okul aracılığıyla takip ediyor olabildiğinin güzel bir şey olduğunu açıklamıştır. Eğitim teknolojilerinin eğitime fayda vermesinin ya da vermemesinin daha çok okulun bulunduğu kitle ve okulun bulunduğu

ortamla ilgili olduğunu belirtmiştir. Öğretmen, bugün e-okul gibi eğitim teknolojilerinin çok fazla etkili olduğunu ve takip edildiğini düşünmediğini belirtmiştir. E-okulun aktif olarak kullandığını fakat memnun olmadığını, tek site olduğu için çok fazla yoğun olduğunu, çok fazla arıza vermesi nedeniyle memnun olmadığını ifade etmiştir. Yine e-okulun işlevsel olduğunu düşünmediğini, sadece yapılması gerektiği için yaptıklarını, özellikle okunan kitaplar listesinin gerçek dışı bilgilerle sisteme girildiğini belirtmiştir. “Öğrenci belki de ilk defa duymuştur o listelere girilen kitabın adını.” ifadesi de sisteme bazen gerçek dışı bilgilerin de girildiğine kanıt niteliğindedir. Bu şekilde kitap okumanın sağlanmadığına, ancak okullarında serbest okuma yapıldığını, her gün belirli ilk derslerin 15 dakikalarında kitap okuma yapıldığını ama gözlemlerine göre kitap okuyanın yine okuduğunu okumayanın yine okumadığını görüş olarak belirtmiştir.

Bir diğer öğretmen (Öğ.3, E), 35 yıllık meslek hayatında, izlediği belgesellerin ve yayınların gelişimine çok katkısı olduğunu, örneğin izlediği bir belgeselde 10 bin yıl önceleri neolitik çağda ormanların oranı ülkemizde %70 iken günümüzde %27,64 olduğunu öğrendiğini, dersinin güncel bir ders olduğunu ve bu bilgiler kitapta olmadığını, yine dünya yüzünde 400 bin çeşit bitki ve iki buçuk milyon çeşit canlı olduğu bilgilerini de derslerinde, bu tür kitle iletişim araçlarından öğrenerek kullandığını belirtmiştir. Bunların, kendi dersinin alan bilgisi konuları olmalarına rağmen bunları yeni duyup öğrendiğini, bunun da güzel bir şey olduğunu bildirmiştir. E-okulun öğretmenlere, karne notlarını yazmada kolaylık sağladığını görüş olarak belirtmiştir.

Öğretmenlerden (Öğ.4, E), e-okulu mutlaka kullandığını ve kullanmak zorunda olduklarını, e-okulu zarar olarak görmediğini, çocuklar ve öğretmenler açısından bir sakınca yaratmadığını, çocuğun notlarının e-okulda görülebildiğini, öğrenciye öğretmen tarafından olumlu bir sözlü notu verilmişse çocuğun bunu öncesinde görmesinde problem olmadığını, yine düşük not verildiğinde de öncesinde görmesinde sakınca bulmadığını açıklamıştır. Öğretmen, çekineceği bir not vermediği için çocuğun bunu görmesinde bir sakınca olmadığını açıklamıştır yine e -okulun her bölümünü incelemeyi, İLSİS ve MEBSİS gibi değişik alanların da olduğunu, kendisinin daha çok duyuru ve ilanlara baktığını açıklamıştır. Bu sistemi kullanmakta zorlandığını, serverlerin yetersiz kaldığı zamanlar olduğunu, yine okullarında teknoloji anlamında kendini çok geliştirmiş öğrencilerin var olduğunu ve bunlardan kötü niyetli olanların, gazete ve dergilerde de rastlanan haberlerde görüldüğü gibi, sistemlere ulaşarak ve bazı suçlar işlediklerini, bunun üzücü olduğunu ifade etmiştir. Yine (Öğ.5,K); okullarında artık çoklu bir eğitim salonu açıldığı, yansıtıcı ve bilgisayarın her

daim açık olduğu fakat bilgisayarları her zaman kullanmanın mümkün olmadığı, bilgisayar derslerinin olduğu ders saatlerinde, bilgisayarların meşgul olduğu fakat boş zamanlarda faydalanabildikleri, iletişim araçlarının eğitime faydalı olduğu fakat olanakların da okullara sağlanması gerekliliği şeklinde görüş açıklanmıştır.

Öğretmenlerin internet kullanımına ve okullarda internet kullanımının ne şekilde düzenlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri bireysel farklılık göstermekle beraber, evrene genellenmeden şu şekilde özetlenebilir: Şuan bir teknoloji fırtınasının altında olduğu, kullanılan teknolojilerin, sindirilemediği, teknoloji konusundaki evrimleşmenin tam yaşanmadığı; her şeyin hayatımıza çok hızlı girdiği düşüncesi belirtilmiştir. Türkiye'nin bir yerde kaybettiği önceki dönemlerin acısını çektiği, çok uzun yıllar teknolojiden uzak bırakılmış bir toplum olduğu, bunun sonucu olarak ta bütün gününü cep telefonu ile geçiren bir toplum haline dönüştüğümüzü bir öğretmen belirtmiştir. Aynı öğretmen, Nokia üreticisi Finlandiya'nın bile cep telefonu geçiş sürecini 4 ile 6 yılda gerçekleştirmişken bizim tüm ülkemize bir iki ay içinde bu teknoloji yayıldığını, toplum olarak kitle iletişim araçlarını bilgiye ulaşma amaçlı değil de farklı amaçlar için kullandığımızı açıklamıştır. Örneğin google eart diye bir programın olduğunu, bize tarih ve coğrafya açısından çok fazla bilgi vermesine rağmen bunun nasıl ve ne amaçla kullandığının çok önemli olduğunu, amaca uygun kullanılmadığı zaman götürdüğü şeylerin çok fazla olacağını belirtmiştir. Ebeveynlerin bu konuda çok dikkatli olması, yine bilgisayar sınıflarında görevlilerin dikkatli ve takipçi olması, veli olarak ta kısıtlamalar getirilmesi ve bu konuda dikkatli olunması gibi önerilerde bulunulmuştur. Çocukların ders saatlerini bile bilgisayarda oyun ile geçirdiğinin altı çizilmiştir.

Yine öğretmen (Öğ.4, E); msn nin eğitime hiçbir katkısının olmadığını, msn nin yüz yüze görüşme ve karşılıklı görüşmeyi, iletişimi sağladığını, kendi oğlunun da bilgisayarın başına ilk oturduğunda msny açtığını, ders çalışırken msn, facebookun mutlaka açık olmasını alışkanlık edinmiş olduğunu, facebookta değişik türden dosyalar, videolar, görüntüler paylaşıldığını, çocukların bunları yararlı mı zararlı mı diye bakmadan paylaştığını, ifade etmiştir. Çocukların yetiştirilirken küçük yaşta eğitimini bu konuda aksatmadan yapılması gerekliliği ifade edilmiştir. Yoksa büyüyünce internet kullanımını filtrelemek ve kısıtlamanın hiçbir işe yaramayacağı, çocukların 6 yaşından başlayarak 10 yaşına gelinceye kadar ailesi tarafından, öğretmenleri tarafından mutlaka bu kitle iletişim araçları ve internetin kullanılması konusunda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gerektiği açıklanmıştır. Yine eğer öğrencide bir otokontrol gelişmişse ya da kaliteli bilgiye nasıl ulaşacağını biliyorsa internet ve

bilgisayarın çok yararlı olduğu fakat süre ihlalinin çok fazla bağımlılık yapabildiği, dışarıda kalan (konaklayan). öğrencilerin çoğunun bu araçları bu anlamda kullandığı ve kültürel anlamda kendilerini geliştirecek şekilde kullanmadığı da açıklanan görüşler arasındadır.

Öğretmenlerin okullarda derslerin görsel iletişim araçlarıyla işlenmesine ilişkin görüşleri, birbirinden kısmi farklılıklar göstermekle birlikte tümü görsel ve işitsel iletişim araçların ve materyallerin derslerde kullanımının faydalı olduğu görüşünde birleşmişleridir. Öğretmenlerin bu konudaki değişik görüşleri ve değindikleri önemli sonuçlar şöyle özetlenebilir: Görsel iletişim önemlidir, algılama açısından önemlidir, bu anlamda coğrafya ve tarih derslerinde çeşitli temalar haritalar kullanılmaktadır. Hatta biyoloji, fen derslerinde kullanılmaktadır, kullanılması da gerekmektedir. Herhangi bir şairin kendi sesinden şiir dinletisi veya herhangi bir şairin, yazarın hayatını anlatan bir film izletilmesi, görsel iletişim açısından önemlidir ve tek düze eğitim almaktansa eğitime renk katmaktadır. Çünkü kalıcı olması açısından görsel eğitim daha önemlidir. Ayrıca dersin daha eğlenceli, öğrencilerin dersler katılımının daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin derse geri dönüşü olmakta, ve olumlu yönde etkilenmektedirler. Görsel materyaller ve iletişim araçları dersleri güzel etkilemektedir çünkü görerek eğitimi sağlamaktadır. Okulun olanakları bunda çok etkilidir ve okul olanaklarının iyi olması gerekmektedir.

Öğrencilere sadece anlatımla değil görsel materyallerle de ulaşmak gerekir. Öğretmenlerin kadro değişikliği nedeniyle yer değiştirmesi de kitle iletişim araçlarının eğitime faydasını olumsuz etkilemekte, giden öğretmenin orda yaptığı çalışmalar yarım kalmakta, yeni gelen öğretmen sıkıntı yaşamaktadır. Görsel materyallerle ilgili uygulanacak çalışmalar, bireysellikten çok bir program dahilinde yapılmalıdır. Bir öğretmen ayrılıyorsa o okuldan, gelen öğretmen bunu devam ettirebilmeli, organize olunmalıdır. Yine öğretmen (Öğ.2, E) bu iletişim araçlarının amacına uygun ve organize olarak kullanılmadığı, okulların alt yapısı yeterince gelişmiş olmadığı, olan donanım da kullanılmadığı yönünde görüş belirtmiştir. Bu yönde şu önerilerde bulunmuştur: Milli Eğitim Bakanlığı, programlı hareket etme işini sistematik hale getirmelidir. Bunun alt yapısı oluşturulmalı, bir öğretmen ayrılıyorsa yeni öğretmen geliyorsa iş gerilememeli, kaldığı yerden devam edebilmelidir. Bizim ülkemizde kişiye, göre bakana göre bir eğitim anlayışı yürütülmekte, sürekli her şey değişmektedir ve bu böyle olmalıdır. Okulda 800 öğrenciye bir anket yapılırsa, büyük bir bölümünün buradaki arkeoloji müzesinin yerini bile bilmediğinin ortaya çıkacağı görüşü açıklanmıştır. Yine, görsel materyallerin, öğrencinin hayal gücünü tetiklediğini, soyut bir şekilde sadece anlatım yapıldığı zaman, öğretmen, çok iyi anlatıyorum dersimi, diye düşünse

bile önemli olanın öğrencinin konuyu iyi anlaması olduğu ifade edilmiş, görsel araçların ve ders için kullanılan cd lerin eğitime olumlu katkısı olduğunun altı çizilmiştir. Yine öğretmenlerin kendi olanaklarıyla bu araçlara ulaşip kullandıkları yönünde eleştiri sunulmuş, öğretmenlere bu olanağın Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sunulması gerektiği vurgusu yapılmıştır.

Öğretmenler kitle iletişim araçlarının, dışadönük ve sosyal bireyler yetiştirebilme boyutunda milli eğitimin amaçlarına ne yönde hizmet ettiğine ilişkin, alt boyutlarında farklı olmakla birlikte genel anlamıyla, öğrencileri bu araçların olumsuz yönde etkilediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin değişik görüşleri şu şekilde özetlenebilir: Televizyon ve bilgisayar bu konuda çok etkilidir. Özellikle diziler ki, öğretmenler bunun ahlaki boyutun aralarında ara sıra tartıştıklarını açıklamışlardır, öğrenciler için zararlı olduğu ifade edilmiştir. Seçicilik açısından bakıldığında, milli değerlere, toplumun ahlak değerlerine uygun programlar ve diziler seyredilmelidir. Artık görülmektedir ki anasınıfındaki öğrenciler sevişmekten, öpüşmekten yaygın şekilde bahsetmektedirler. Diziler öyle bir ileti vermektedir ki onlara, sanki olması gereken bu gibi düşünmektedir gençler. Toplumun yaşam tarzı, Türk toplumundan beklenen yaşam tarzı bu gibi bir mesaj alıyorlar. Milli değerlere ve ahlak seviyesine uygun programlar seyredilmelidir. Gençler sanmaktadırlar ki artık çağdaşlaştık ve olması gereken budur. Bu bir yanılgıdır. Bu durum bizim ders işlememizi de etkilemektedir. Örneğin edebiyat dersinde bazı milli değerlerden, Atatürk ilkelerinden, inkılaplardan bahsedildiği zaman ilgisizlik görülmektedir hatta öğrenciler dalga geçmektedirler bu konularla çünkü onların ilgi alanı bu değildir. Bu ilgisiz ve alaysı tavır durum internet için de geçerlidir; gereksiz ahlakdışı siteler, görüntüler, kızlar ve erkekler arasında çok iğrenç ve cinselliğe varan esprilerin dersin ortasında yapılmansa neden olmaktadır. Öğretmen bunu görse de görüyorsun ama çok fazla müdahale edememektedir. Öğretmenlerin bu konuda yaptırımları yoktur, ancak nasihat edebildiklerini ifade etmektedirler. Toplum artık öyle bir seviyeye gelmiştir ki bu durumu destekler bir tavır sergilemektedir. Söylemleriyle öğrencilerin yaptıklarını desteklemektedir. Bu da bireyin toplumu, toplumun bireyi etkilediğini göstermektedir. Bunda iletişim araçlarının çok fazla etkisi vardır. Artık tüketim toplu olma özelliğimizden dolayı çok fazla değişim yaşadığımız ve çok dışa dönük olduğumuz gerçeği kendini göstermektedir. Öğretmenlerin bu durumun düzelmesi için örnek olması gerekliliği ve taviz vermemeleri, göz yummamaları ve gerekli uyarıları yapmaları gerekliliği görüş olarak belirtilmiştir.

Yine, bütün gününü telefonun başında, internetin başında mesajlaşarak geçiren birinin sosyal olmasının mümkün olamayacağı noktasında açıklamalar yapılmıştır. Bu bulgu, Çawaş, Kışla ve Twinning (2004)'in yılında yaptığı Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Bir Araştırma adlı çalışmadaki teknolojinin kullanım amacı olan doğru zamanda, doğru yerde, doğru bilgi teknolojisi aracı kullanım yeteneğini kazandırma amacının gerçekleşmediğini ortaya koymaktadır. Bu gün birçok ailenin çocuğunu internetin başından ayıramadığını, sanal bir dünya oluştuğunu ve insanların doğal ortamdan kopuk yaşadığını, karanlık odalarda geç saatlere kadar telefon ve bilgisayardan mesajlaşan gençlerin sosyal olamayacağı ifade edilmiştir. Bir öğretmen, televizyonun etkilerine ayrıca değinmiş ve şu görüşleri ifade etmiştir: Televizyondaki programların çok değişik olduğu ve gençlikte bu çocuklarımızın televizyonu kullanmayı bilmediği bir gerçektir. Televizyon programları gençliğimizi esir almış durumdadır, onun için kafamızda tasarladığımız gençlik maalesef yoktur. Günümüzde her kanalda ikişer üçer dizi olması, çocuklarımızın eğitim noksanlığı ve davranış noksanlığının sebebidir. Artık akşamları evde ders çalışmak gibi bir durum söz konusu değildir, her gün bir başka dizinin seyrediliyor olması sebebiyle çocukların evde ders çalışma olayı kalmamıştır. Kurtuluş Savaşı ile ilgili bir soru sorulduğunda, cevaplayamamakta ama Bihter' in sevgilisi kim diye birkaç dakika sonra sorulduğunda hepsi bilmektedirler. Öğretmenlerin amacı Türkiye' de bu okuldan mezun olan çocukların yaşam koşullarını, zorluklarını aşması, cesaretlenmesi, hayata hazırlanması, konuşma yeteneklerinin geliştirilmesi, proje yapma becerilerinin artması, onları hayata hazırlamaktır. Ama bu olmamaktadır. Yine bir diğer öğretmen, öğrencilerin bu durumunu ailelerin tutumuna bağlamaktadır. Cep telefonunun çocuklara liseyi tamamlayıncaya kadar hiçbir fayda vermediğine, alınmaması gerektiğine, ailelerin zenginliklerini göstermek için çocuğun eline cep telefonu verdiğine lüks semtlerde oturup, mercedeslere bindikleri halde çocuğun eline son model cep telefonu vermeler ise, zenginliklerin gösteremezlerse anne babanın komplekse girdiğine, çocukların elinde 3G teknoloji, pahallı cep telefonları olduğuna, cep telefonunun eğitime hiçbir katkısı olmadığına değinmiştir. İnternetin ise bu boyutta etkilerinin olduğunu belirtmekte fakat yine ailenin bunu kontrol etmesi gerektiğine değinmiştir. Ayrıca bir eve mutlaka gazete girmesi gerekliliği, çocuğun onu okumuyorsa bile birilerinin sürekli okuduğunu görünce mutlaka bir gün okuyacağı, bu konuda ailelerin örnek olmasının çok önemli olduğu da açıklanan görüşlerdir. Okullarda öğrencilerin yaptığı eleştirilerin haklı olduğu, eğer öğretmen öğrencinin karşısına cep telefonu ile çıkıyorsa, bir de sınıfta açıp cep telefonu ile konuşuyorsa çocukların bu konulardaki eleştirileri haklı olduğu açıklaması yapılmıştır. Her öğretmenin özel ve acil durumlarının olabileceği, acil arama ihtiyacında bile öğrencinin önünde, sınıfta, cep telefonu ile bir mazeret bildirmeden konuşulursa çocuğun

eleştirisinin kesinlikle haklı olacağı verisi elde edilmiştir. Öğrencinin ders başarısının kitle iletişim araçları yüzünden düşmemesi için de çocuğun ders çalışmaya başladığı anda telefonun yanında olmaması, kapalı dahi olsa, çocuk ders çalışırken dikkatinin dağılabileceği için ders çalışmaya başladığında, cep telefonu yanında olmayıp, öbür odada olması, şeklinde önerilerde bulunulmuş, ders çalışma odasında masasının üzerinde açık şekilde cep telefonu olmasının tehlikeli olduğu görüşü belirtilmiştir. Yine, Atatürkçülük, milli değerlere sahip çıkma konularına ağırlık verildiği, derslerde bunlardan bahsederek öğrencilerin milli değerlere sahip çıkmasını arttırmaya çalışıldığı, veli toplantılarında da Atatürkçülük, ulusal değerlere sahip çıkma, ulus değerlerini her şeyin üstünde tutma, vatanseverlik konularında öğrencilere de velilere de bilgiler verildiği, bunun sadece okullarda öğretmenlerle olacak bir şey olmadığı, ailelerinde bu konuda bilinçli olması gerektiği görüşleri belirtilmiştir.

Öğretmenlerin, kitle iletişim araçlarının doğurduğu yönetsel sıkıntılara ilişkin görüşleri şu şekilde açıklanabilir:

1. Kuralları ihlal ederek kitle iletişim aracı kullanıldığında öğretmenlerin de okul yöneticileri gibi yetersiz kalması, yaptırım uygulayamaması
2. Öğrencilerin kurallara aykırı olmasına rağmen derslerde cep telefonu ile mesajlaşmaları, derste bu araçları kullanmaları
3. E-okulun özellikle karne dönemlerinde ağır çalışması, sistemin yoğunluğundan dolayı karne zamanlarında tıkanması
4. Bu durum sadece sıkıntı doğurmadığı, yöneticilerin her an öğretmenlere ulaşabilmesinin olumlu bir durum olduğu
5. Okul yönetiminin ders esnasında ani baskınlar şeklinde cep telefonu araması yapması ve bunun da dersin bölünmesi, öğrencilerin kendini kaçakçı gibi potansiyel suçlu hissetmesi gibi olumsuz sonuçlar doğurması.

Öğretmenler, bu durumla ilgili, okul yönetimi ve velilerin işbirliği yapması, çocuklara bu konularda telkin edici ve öğretici açıklamalar yapma yoluna gidilmesi ve yine öğretmen ve veliler işbirliği ile öğrencilerin kontrol edilmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Öğretmenlerin kitle iletişim araçlarının bireylerarası ilişkilere etkisine ilişkin görüşleri de şu şekildedir: E-okul, artık velilerin, öğrencinin durumunu evden takip edebilmesini sağlamaktadır ve veli nasılsa öğrencimin durumunu biliyorum düşüncesi ile hareket etmekte, dolayısıyla veliler okula artık çok nadir gelip gittiği için öğretmenler ve veliler arasında bir kopukluk olmaktadır. Kitle iletişim aracı olarak telefonlara değinildiğinde, okuldaki acil bir durumun telefon sayesinde velilere hemen bildirilebilmesi, olumlu bir gelişme olarak ifade edilmiştir. Okul yönetiminin bunun için sabit telefonların kullanılmasına izin vermesi, eğer durum çok önemli ise cep telefonundan da veliye ulaşılabilmesinin, öğretmenlerin işini kolaylaştırdığı ifade edilmiştir. Bir öğretmen kitle iletişim araçlarının sağlığımızdan ve hayatımızdan çok şey götürdüğünü, toplumun bu konuda bilinçsiz olduğunu, evlerinin çatısındaki baz istasyonlarının yaydığı tehlike konusunda bile bilgi sahibi olmadıklarını açıklamıştır. Yine, cep telefonlarının öğrencilerin en samimi arkadaşı olduğu, öğrencilerle öğretmenin cep telefonu veya bilgisayar üzerinden birebir iletişim kurmasının, gençlerin ailelerinin, öğretmeniyle farklı bir ilişki içinde olmasını düşünebileceğinden sakıncalar da doğurabileceği görüşünde olan öğretmenler vardır.

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, kitle iletişim araçlarının kullanım amaçları ve amaç doğrultusunda kurallara uygun şekilde kullanılması ile ilgili müfredat dahilinde gençler eğitilebilir, bununla ilgili bir ders oluşturulabilir ve oluşturulan eğitim programlarına veliler de dahil edilebilir.

Öğrenciler kitle iletişim araçlarının ilk çağrıştırdıklarına ilişkin cep telefonu, internet, bilgisayar, televizyon, dergiler, gazeteler gibi araçlara değinmişlerdir. Yine bunları kullanım sıklığına göre en sıklıktan en aza doğru sıraladıklarında; cep telefonu ve interneti en ön sıralara koymuş, bunu değışen sıralamalarda kitap televizyon, dergi ve gazeteler takip etmiştir. Gazete ve dergilerden öğrenecekleri her gelişmeyi zaten televizyondan görebildiğini, cep telefonuna bağımlılık derecesinde bir yakınlık taşıdığını, gece yatarken bile başucundan cep telefonunu ayıramadığını açıklayan öğrenciler olmuştur.

Yine evde ve okulda kullandıkları kitle iletişim araçlarının değışiklik gösterip göstermemesi boyutunda öğrenci (Ö.1, K) bunların mekana göre farklılık göstermediğini, internet ve cep telefonunu hem evde hem okulda kullanabildiğini belirtirken, diğere öğrencilerden (Ö.4, K) (Ö.2, K) ve (Ö.3, K) kullanım alanına göre farklılıklar olduğuna değinmişlerdir. Evde televizyon ve internet kullanımı, okulda ise cep telefonu kullanımının daha öne çıktığını paylaşanlar olmuştur. Öğrencilerden (Ö.3, K), çok istediği halde yakalanma korkusundan dolayı okula cep telefonu getiremediğini, (Ö.4, K) ise okulda internet kullanma

olanağının olup olmadığını bile bilmediğini, okulda bilgisayarları sadece üst sınıf öğrencileri bilgisayar dersi aldığından onların kullanabildiğini açıklamıştır.

Öğrenciler, okul yasaksa bile neden kitle iletişim aracı getirdiklerine ilişkin görüşlerini ortaya koyarken şu odak noktalara değinmişlerdir:

1. Evleri uzak olanların aileleri okul çıkışlarında merak ettiği için okula cep telefonu getirilmektedir.
2. Yapamayacakları derslerin sorumluluğundan kurtulmak, öğrencilerin hedeflerinin olmaması ve çalışmak istememeleri, bulunduğu ruh haline göre cep telefonu ile arkadaşlarına mesaj çekme istekleri, dersin sıkıcı olup olmaması sebeplerinden okula cep telefonu getirmektedirler.
3. Resim çekme, müzik dinleme, sevgilileriyle iletişim kurma gibi ihtiyaçlarından dolayı okula cep telefonu getirmektedirler.
4. Kendilerini, okula iletişim aracı getirme istek ve eyleminden alıkoyamamaktadırlar.

Öğrenciler, derste telefon kullanan arkadaşlarının çıkardığı gürültülerin kullanmayanları da rahatsız ettiğini, derste bu yolla dikkatlerinin dağıldığını, cep telefonu ceplerinde kapalı iken bile derste dikkatlerini dağılmasına yettiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin, kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerine ilişkin ortaya koyduğu görüşler birbirinden farklılıklar göstermekle birlikte şu şekilde özetlenebilir: Kitle iletişim araçları bazı konularda başarıyı etkilemektedir. Bilgisayardan, internetten araştırma yapınca olumsuz bir etki söz konusu değildir ama derste öğrencinin yanında herhangi bir araç varsa derse zarar vermektedir ve hiç bir yararı yoktur. Bazı dersler için izleyerek dinleyerek ders yapmak daha iyi olmakta, yazılılarda görsel olarak işlenen konular daha hızlı akla gelmektedir. Bu Bulgu, Arık ve Şeker' in 2007 yılında yapmış olduğu İletişim ve Ötesi adlı çalışmasında yer alan bireylerin yaşadığı ortamı çoğunlukla iletişim araçları ile algıladığı bilgisi ile örtüşmektedir.

Yine öğrenci (Ö.3, K), telefonun eğitimi hiçbir şekilde etkilemediğini ama internetin öğrencilerin dersine faydalı olduğunu, öğretmenler ödev verdiğinde internetten araştırılabildiği, kütüphaneye gitme şansının olmadığını, hafta sonları gidilebilecekken internetten araştırmak kolay geldiğinden bunu tercih ettiklerini, internetten hazırlanan ödevlerin hiç birinin öğrenilmediğini çünkü çıktı alıp getirildiğini; öğretmen illa “elinle yaz” dediyse de yazıldığını ama öğrencinin, akli başka bir yerde iken yazınca yine bir şey öğrenmediğini açıklamışlardır. Bu bağlamda öğrenciler, öğretmenin öğrencilere söyleyeceğine, kendisinin anlatması gerektiğini, slaytlarla, görsel materyallerle ders anlatılırsa, öğrencilerin hiç sıkılmayacağını belirmiş ve dersi öğretmenlerin öğrencilere ödev şeklinde hazırlatmaktansa, anlatmasının daha verimli olabileceği önerisinde bulunmuştur. Yine, ödevi öğrencilerin gerçekten öğrenmesi için öğretmenin araştırın demesi gerekmediğini, öğretmenin, öğrencilerin dikkatini toplayacak slaytlar hazırlayabileceğini ya da 5-10 tane konu vererek öğrencilerin istediği konuyu seçip, araştırıp, ödev haline getirme özgürlüğü tanınmasını öneri olarak sunmuş ve bu yolla seve seve, ilgi duyduğu konuyu araştırıp öğreneceği tespitini yapmıştır. Yine özellikle derse telefon getirmenin eğitimi etkilediğini, öğrencilerin derste ders dinlemek yerine sevgililerine mesaj atarak dersi dinlemediklerini, bu yüzden sınavlardan düşük not aldıklarını, bunun da eğitimi etkilediğini belirten bir öğrenci, televizyonun da olumsuz etkilediğinden bahsetmiştir. Öğrencinin ertesi gün sınavı olmasına rağmen, akşam sınavına çalışacağına televizyon izleyerek sınavından da geri kaldığını, dergilerin bilinçlendirici dergiler yerine makyaj ve kıyafet dergileri olduğunu belirtmiştir. Öğrenci (Ö.1, K) okula telefon getirmediği için sorun yaşamadığını fakat evde sürekli telefonun elinde olması, arkadaşlarıyla mesajlaşmasının eğitimi etkilediğini açıklamıştır. Sınav olmasına rağmen derslerin dikkate alınmayıp mesajlaşılması, telefon yanında değilse bile öğrencinin, “acaba arayan oldu mu, mesaj geldi mi?” merakının, ders çalışmayı olumsuz etkilediğini, sürekli aklının telefonda olduğunu ve eğer biri aramaz ise kendini kötü hissettiğini belirtmiştir. Yine internetten verilen ödevlerin elle yazılmayınca, çıktı alınarak götürüldüğünde kesinlikle akılda hiçbir şey kalmadığı, elle yazdırılınca bile, eğer öğrenci müzik dinleyerek, umursamadan yazdıysa ödevini, hiçbir şey öğrenmediği, olası bir ödev sözlüsü olsa başarısız olunacağı algıları da ifade edilmiştir.

Öğrenciler eğitim teknolojilerine ilişkin memnuniyet durumlarına ilişkin bulgular şöyledir: E-okula girerek birinci notlara bakarak, ona göre değerlendirme yaparak ona göre çalıştıklarını, ikinci sınavlarına buna göre tedbir alarak hazırlandıklarını belirtmişleridir.. E-okulun çok sıklıkla kullanılmadığını, sadece yazılı ve sözlü notlarının öğrenilmesi amacıyla kullanıldığı ifade edilmiştir. Ders esnasında görselliğin önemli olduğu belirtilmiştir. Akılda

bilgilerin daha kalıcı hale geldiği vurgulanmıştır. Öğretmen dersi anlatırken herkesin başka düş dünyalarında olduğunu, fakat ders, görsellerle resimlerle, animasyonla, video ve slaytlarla anlattığı zaman akılda daha kalıcı olduğuna, yazılıda bu görsel bilirlin daha çabuk hatırlanıp cevaplama yapılabildiğine dair açıklamalar gelmiştir. Yine bir öğrenci, e-okuldan notlarını ailesinin öğrenmesinden mutluluk duyduğunu belirtmiştir. Önceleri zayıf not alındığında ailelerin yüzüne bakılmıyorken, şimdi aileler kendileri e-okuldan öğrenerek bu durumu, öğrencilere destek olduklarını açıklamışlardır. E-okuldan ayrıca haftalık ders programlarına bakıldığı da belirtilmiştir. Derslerle alakalı slayt gösterilerinin, sunumların, bazen komik ama ders verici olduğu, öğrencileri düşündürdüğü için daha akılda kalıcı olduğu belirtilmiştir. Yine e-okuldan notların öğrenilmesiyle davranışların düzeltilebildiğini, notların yükseltilebildiğini belirten bir öğrenci, okulda gösterilen filmlerin uzun ve sıkıcı olduğunu, slayt ve resimlerin ise daha kısa olduğu için daha çok sevdiğini belirtmiştir.

Bu bağlamda kullanılan görsel ve işitsel araçların dikkat çekici ve öğrencinin hazır bulunuşluluğunu olumsuz etkilemeyecek içerik ve düzende hazırlanması fayda sağlayabilir.

Öğrencilerin internet kullanımına ve okullarda bunun kullanımı ile ilgili ne tür bir düzenleme yapılabileceğine ilişkin görüşleri şöyle özetlenebilir:

1. İnternet üzerinden erişim sağlanan paylaşım sitelerinden msn ve facebookun eğitime zararlı olduğu, öğrencilerin özellikle ders çalışma zamanlarından çaldığı belirtilmiştir.
2. Yine internet üzerinden oynanan oyunların öğrenciler üzerinde bağımlılık yaptığı, okuldan eve gelir gelmez bilgisayarın başına geçildiği ve derslere ayrılan vaktin neredeyse hiç olduğu, öğrencilerin aklına sadece oyun oynamak ve cep telefonu ile mesajlaşmanın geldiği belirtilmiştir.
3. İnternet kullanımını kısıtlamanın yahut şifrelemenin (ziyaret edilmesi sakıncalı görülen web sayfalarının ziyaretinin engellenmesi yolu) faydalı olduğu görüşü de gereksiz ve işe yaramaz olduğu görüşü de öğrenciler tarafından belirtilmiştir.
4. Öğrencilerden bazıları özellikle verilen ödevlerle ilgili araştırma yapabilmek için, okulda internet kullanımı olanağına sahip olmak isteklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular Hesapçioğlu' nun 1998 yılında yaptığı öğretim İlke ve Yöntemleri adlı çalışmasında vurguladığı öğrenci merkezli ve bilgilerin yapılandırıldığı kurumlar olarak nitelenen okul özellikleri ile örtüşmektedir. Öğrencilerin talepleri bu yöndedir

Bu bağlamda, okullarda sadece bilgisayar sınıfı ile sınırlandırılmış internet ve bilgisayar gibi eğitim teknolojilerinin kullanımı, her öğrencinin faydalanabileceği şekilde yapılandırılabilir. Mevcut bilgisayarlardan faydalanarak okulun her katına internet bağlantılı bilgisayar köşeleri konup, sadece üst sınıf öğrencilerin değil tüm ara sınıfların da internetten faydalanmaları sağlanabilir.

Öğrencilerin cep telefonu ve desteklediği teknolojilerin kullanımına ve okulda bunların ne tür bir düzenlemeye tabi olması gerektiğine ilişkin görüşleri şöyledir: Bilgisayar okulun yararına ve öğrencinin yararına bilgilendirilmek için kullanılmalı, bir araştırma olduğu zaman okulda öğrencilerin bilgisayarları kullanabilmesi gerekmektedir. Öğretmenler öğrencilerden çok internete girdikleri için öğrencilere fırsat kalmamaktadır. Fazla bir bilgisayar sınıfı oluşturulabilir, facebook ve msn kullanımı engellenip, bu öğrenci araştırmalarına ait bilgisayarların başında kütüphaneci gibi birisi olmalıdır. Yine, merak edilen şeyleri hemen yazıp enerji harcamadan bulunması açısından internet kolaylık sağlamaktadır. Öğrenciler bunu bilinçli kullanamamaktadır.

Bir öğretmen bir araştırma ödevi verir fakat öğrenciler internetin başına geçtiğinde “bu araştırma bana ne yarar sağlar ki” diyerek başka şeylere bakmaktadırlar. Zamandan kazandırmakta ama öğrenciler araştıracakları konuların önemini farkında olmadığı için, “internetin başında araştırma bize ne fayda sağlayacak?” düşüncesiyle araştırma isteksizliği yaşamaktadırlar. Yine facebook gibi paylaşım sitelerinde çok vakit kaybettiklerini, yazılıları olduğunda bile bilgisayarın başında video paylaşmaya dalıp saatlerce ders çalışmadıklarını, sınav günü yaklaşınca da çok sıkışıp başarısız olduklarını belirtmişlerdir. Yine internet kullanımının kişiye göre değiştiği, facebook uygulamasının kendileri için zararlı olduğu, bu uygulamayla herkesin özel bilgilerinin ve hayatının görülebildiği ve olumsuz etkiler ortaya çıkardığı belirtilmiştir.

Öğrencilerin internet kullanımına ve okullarda bunun kullanımı ile ilgili ne tür düzenlemelerin olması gerektiğine ilişkin görüş ve önerilerinden elde edilen bulgular şöyledir: İnternetin eğitime hiçbir yararlı etkisi yoktur zararlı etkisi vardır. Facebook şimdilerde msn den daha çok tutulmakta, öğrenciler akşamları yazılı ve sözlüye çalışacaklarına facebooka girmekte ve gerçek sorumluluklarını unutmaktadır. Yine bir diğer görüşe göre internetle öğrenci arasına bir mesafe koyduysa o zaman iyi bir şey haline dönüşmektedir. Birçok genç için internet hastalık yapan bir şey haline gelmiş; akılları gün boyu internette kalmaktadır.

Akıllarına sadece oyun oynamak, mesajlaşmak gelmektedir. Böyle gençlerin internetin zararını gördüğü ifade edilmiştir. Eve gider gitmez interneti gördüğünde ders çalışmayan, sürekli facebooktan yorum yapası, oyun oynayası gelen öğrencilerden bahsedilmiş, örnekler verilmiştir. İnternet olanağı olduğu için bazı ödevleri daha iyi yapabilecekken yine de oyuna ve facebook ile msnye olması gerektiğinden daha fazla vakit ayıran gençler tanımlanmıştır bazı katılımcılar tarafından. Öğrenciler, evdeki internet kullanımına sınırlama getirildiği takdirde hem normal derslerin yapılabileceğini hem de işlerini gerektiği gibi görebileceklerini ifade etmiştir. Yine internetin okulda ödev amaçlı kullandırması gerektiği, bazılarının başka amaçlarla kullanabildiği, okul idaresinin bu programları engellediği fakat bazı öğrencilerin bunları da kırıp arama motoruna bazı kelimeler yazıp istedikleri web sitesinde gezinebildikleri elde edilen bulgular arasındır.

Bu duruma, bilgisayarların tek başına kullanılması, başlarında bir görevli bulunması ve istedikleri zaman kullanmalarına izin verilmesi şeklinde öneri getirilmiştir. Okulda araştırma yapabilmek için internet olanaklarının olması gerektiği, herkesin bunu araştırma yapmak için kullanmadığı, mesela bir öğrenci araştırma yaparken, birinin de internetten başka sayfalara girip, sakıncalı şeylere bakabileceği durumunun var olduğu, gençleri bir şeylerden vazgeçirmenin zor olabileceği, ne kadar yasaklansa da “ben onu yapacağım” diyorsa onu yapabileceği elde edilen bulgular arasındadır. Bu duruma, internetin ve cep telefonunun nasıl ne amaçla kullanılması gerektiğinin gençlere anlatılması şeklinde öneride bulunulmuştur.

Öğrencilerin, derslerin görsel materyaller, resimler, sinema gibi hem görsel hem işitsel iletişim unsurlarının kullanılarak işlenmesine ilişkin görüş ve önerilerinden elde edilen bulgular şöyledir:

1. İnternet, bilgisayar gibi unsurlar kullanılmadığı ve okulda bu olanaklar öğrencilere sunulmalıdır. Özellikle olanakları olmayan öğrencilerin, okul çıkışlarında, en azından yarım saat okulda internet ve bilgisayarları kullanma olanağı verilmelidir. Onların da ödevlerini, internet araştırmalarını yapabilmeleri sağlanmalıdır.
2. Görsel materyal kullanımı faydalı görülmektedir fakat hazırlanan ders sunumlarının slaytlarına uzun uzun yazılar yazılması da öğrencileri mutsuz ve başarısız yapmaktadır.
3. Edebiyat, tarih, coğrafya gibi derslerin slaytlarla ve görsellerle işlenmesi faydalı bulunmuşken; fizik gibi derslerin slaytlarla değil, daha çok yazarak ve öğretmen açıklamasıyla anlaşılabilirliği belirtilmiştir.

Öğrencilerin, kitle iletişim araçlarının dışı dönük ve sosyal bireyler yetiştirme boyutunda milli eğitin amaçlarının gerçekleşmesine ne yönde etki ettiğine ilişkin elde edilen bulgular şöyledir: Olumsuz yönde etkiler mevcuttur. Öğrencilerin, okula eğitim öğretim için gelmesine rağmen, izledikleri televizyon programlarının etkisinde kalarak Kürt Türk açılımı, demokrasi gibi unsurları televizyonda gördüklerini gelip, okulu siyaset meydanına çevirerek tartışmalar yapmakta, bu da insanın sosyal yönden düşüklüğünü hissettirmektedir. İnsanları birbirine katmakta, hem kültürel yönden hem sosyal yönden insanı birbirine düşürmektedir. Seviyeleri düşürmekte, insanı her yönden; eğitim açısından, insanlık açısından kötü hissettirmekte ve ayırıştırılmaktadır. İnternet üzerinden Türk Kürt açılımı tartışılması, Türk bir vatandaşın, video, animasyon paylaşması ve sonra facebookta gençlerin kargaşa yaşaması söz konusu olmaktadır. Yine bir diğer görüşe göre; kitle iletişim araçları öğrencileri sosyal yaparak farklı insanlarla tanışmasını sağlamaktadır. İçeriden birinden dışı dönük insanlar olunabilmektedir. Örneğin kötü insanlarla da tanışılabilir. İnternette güzel giyimli bir manken görüldüğünde, gençler onlar gibi olmaya çalışmakta; maddi olarak ta gördüklerini alamayınca olumsuz etkilenmektedirler. Aile ilişkileri de derslerini de olumsuz etkiliyor. Öğrencinin almak istediği bir elbise ya da ayakkabı varsa aklını derse verememekte, sürekli almak istediği şeyi düşünmekte, arkadaşlarından eksik kaldığını düşünerek, onların yanında içeriden oldukları da görüşmelerde belirtilmiş görüşlerdendir. Bir de internet üzerinden edinilen arkadaşların yararlı mı zararlı mı belli olmadığı belirtilmiştir.

Yine, eğitim sisteminde sürekli değişiklik yapılması, (Ö.3, K)' ya göre öğrencileri çok sıkıştırmaları sonucunu doğurmaktadır. Bilgisayarların okulda tek kişilik olması ve kullanıma her istendiğinde açık olması önerisi getirilmiştir. Yine cep telefonları ile ilgili, okulda arama olduğunda nereye saklayacağım kaygısı yaşanmaması için, okula telefon getirilmemesi gerektiği de sunulan önerilerdendir. Fakat bazı öğrencilerin cep telefonunu okula getirmeyip de evde bıraktıklarında kendilerini eksik kalmış hissettikleri de elde edilen bulgulardandır.

Öğrencilerin, kitle iletişim araçlarının doğurduğu yönetsel sıkıntılara ilişkin görüşleri doğrultusunda elde edilen bulgular şöyledir: Aile kontrolü özellikle evde yönetim sıkıntısı yaşamamak için belirleyicidir. Ailesi tarafından internet kullanımı kontrol altında tutulan öğrencilerin daha az sorun yaşadığı belirtilmiştir. Yine okula cep telefonu getiren öğrencinin her an yakalanma korkusu yaşamasına rağmen bunu göze alıp okula telefon getirdiği belirtilmiştir. Okulda öğretmenlerin artık telefon konusunda bıkkınlık yaşadıklarını,

okulda telefon kullanımı konusunda sorun olduğunu, ama zaten internet olanağı okulda olmadığı için bununla ilgili sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

Öğrencilerin kitle iletişim araçlarının bireyler arası ilişkilere etkisine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular şöyledir: Aile baskısı yaşanmaktadır. Okulda kullanılması yasak olan araçlar kullanılınca hem aileden hem de okul idaresinden kızgınlık tepkisiyle karşılaşılmaktadır. Bir öneriye göre; okula cep telefonu hem getirilmeli hem de getirilmemelidir ve bunun bir orta noktası bulunmalı, bu yüzden belki de okuldaki kabinleri kullanmak gereklidir. Yine, Arkadaşlar arası ilişkilerin etkilendiği, cep telefonu olmayanların aileden birinin numarasını arkadaşlarına vermek zorunda kaldığı, bunun da sorunlara yol açtığı, telefonu açan ebeveynin, gencin arkadaşına pek çok soru sorduğu, gencin de bu durumda sıkıntı yaşadığı ifade edilmiştir. İnterneti az kullanıp, hiç televizyon seyredilmeyince aileyle pek sorun yaşanmadığı; benzer şekilde okula cep telefonu götürülmediği ve verilen ödevler internet çıktısı olarak teslim edilmediği için öğretmenlerle de sorun yaşanmadığı bulgularına ulaşılmıştır. İnternet yüzünden öğretmenlerle çok sıkıntı yaşayan, internet çıktısı ödev ve cep telefonu getirdikleri için, öğretmenlerin, bağırma ve kızmalarına maruz kalan öğrencilerin varlığından bahsedilmiştir. Bu durum korku ve çekinme duygusu doğurduğu ifade edilmiştir. Yine, gençlerin bir arkadaşlarıyla iletişim kurmaya çalışırken eğer o arkadaşları telefonu ile ilgileniyorsa sorulan sorulara bile cevap vermemesi, bunun da aralarındaki iletişimi yok etmesi bilgisi, bulgulardandır. Kitle iletişim araçlarının öğretmen öğrenci ilişkisini olumsuz etkilediği, cep telefonu yüzünden öğretmen tarafından herkesin içinde azarlanan gencin çok kötü hissettiği belirtilmiştir. Yine, öğrencilerin okula cep telefonu getirmesinin öğretmenlerin ve okul idaresinin gözünden düşmesine, onları saymıyormuş gibi bir his oluşmasına sebep olduğu, bunun da öğrenci açısından öğretmenlerin gözüne girme noktasında risk doğurduğu da elde edilen bulgulardandır.

Bu bağlamda okul kurallarına uyma, öğrencilere karşı arkadaşlarının içinde bireysel uyarıda bulunma yerine ilgili yaptırımın uygulama, evde de ebeveynlerin denetim mekanizması yürütme hususlarında dikkatli olma gelişmeleri sağlanır ise, karşılıklı sorunları bireyler arası ilişkiler boyutunda azalabilir.

Velilerin kitle iletişim araçlarının çağrıştırdıklarına ilişkin görüşleri cep telefonu, televizyon, gazete, bilgisayar olarak ifade edilmiştir. Bunlar kullanım sıklığına göre gerekçeli olarak sıralandığında; televizyon her iki katılımcıda da ilk sırayı almıştır. Gün boyu evde açık bulunması, her türlü gelişmenin televizyondan takip edilmesi, okulla ilgili kar tatili gibi

gelişmelerin dahi televizyondan takip edilmesi bunun sebebi olarak belirtilmiştir. Öğrenci eve geldiğinde televizyon açıksa hemen ebeveyniyle izlemeye koyulduğu, ödevlerini yapmadığı, evdeki tartışmaların bu sebeple çıktığı, hemen her gün ayrı bir dizinin seyredilmesinin de ebeveyn ve öğrenci arasında gerginliğe yol açtığı da ifade edilmiştir.

Velilerin kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular şöyledir: Kitle iletişim araçlarının eğitime olumsuz etkileri vardır. Çocuklar telefonlarını okula götürmek istediklerinde, ebeveynler izin vermiyorsa, bununla ilgili tartışma çıkmakta, öğrenciler cep telefonlarını gizli gizli okula götürmektedirler. Bu ortaya çıkınca da ev içerisinde kavga, gerginlik yaşanmakta, çoğunlukla baba tarafından gence internet ve cep telefonu mahrumiyeti gibi cezalar verilmektedir. Öğrencinin bu ceza dönemini de ebeveynlerine küs şekilde geçirdiği bulgusu elde edilmiştir. Evdeki kavgaların çoğunun cep telefonu ve internet kullanımı ve bunlar sebebiyle yapılmayan ödevler, başarısız olunan sınavlar kökenli olduğu ifade edilmiştir. Ara sıra öğrenci dershaneye gittiğinde takip etmek amaçlı, ebeveyn tarafından da öğrenciye telefon verilmektedir. Fakat bu durumlarda bile ya bizi kandırırsa, göremiyoruz, ya başka yerlere gitmiş ise nereden bileceğiz?” kaygısı yaşanmaktadır.

Velilerin eğitim teknolojileri ile ilgili memnuniyet durumlarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular şöyledir: E- okuldan memnun olduğunu ifade eden görüşlerin yanında olumsuz yanlarına da değinen görüşler açıklanmıştır. Öğrenciyi evden kimlik numarasını girerek takip etmenin çok faydalı olduğu belirtilmiştir. Bir diğer görüşe göre ise e-okul rahatlığı, velilerin okuldan ayağını kesmiş, veli-öğretmen işbirliği ve ilişkisini zayıflatmıştır. Nasılsa öğrencisini e-okuldan takip ettiği düşüncesiyle velilerin okula uğramadığı, veli toplantılarına katılmadığı belirtilmiştir.

Teknolojinin eski yıllarda bir nimet olarak görülmesinden dolayı bilinçli kullanıldığı, insanların bu yolla, dışarıdan, uzaktan eğitim ile lise bitirdikleri, günümüzde ise özellikle internetin ve bilgisayarın eğitimi olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin verdiği proje ve dönem ödevlerinin de öğrencilere hiç uygun olmadığı, öğrencilerin asıl öğrenmesi gereken konulardan çok uzak ödevler verildiği, daha Türkçeyi düzgün kullanamayan öğrencilere divan edebiyatı ödevlerinin verildiği, çocuğun da “bu ödev benim ne işime yarayacak?” isteksizliğiyle verimsiz çalıştığı hatta çalışmak istemediği, verilen ödevlerin ebeveynler tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Bu duruma, çocukların ödevlerini kendilerinin

seçmesi, önlerine konulan başlıkları değil de kendi sevecekleri konuları araştırma olanağı sunulması önerisi getirilmiştir.

Bu bağlamda araştırma ödevlerinin öğrencilerin ilgi alanlarına ve yapabilecekleri güçlük seviyesine göre belirlenmesi sağlanabilir, ödevlerin belli aşamalarda kontrolü de öğrencilerin ödevlerini kendilerinin yapması konusunda da teşvik edici olabilir.

Velilerin, internet kullanımı ve bununla ilgili düzenlemelere ilişkin görüş ve önerilerinden elde edilen bulgular şöyledir:

1. İnterneti kesinlikle zararlı ve eğitimin düşmanı olarak görülmüştür.
2. Facebook ve msn öğrencileri ebeveynlerinden koparan, akşam yemeklerinde bile bir araya gelmelerini engelleyen etkenler olarak tanımlanmıştır. Bu etkenler ev ortamında yasaklandığında artık gençlerin ebeveynleriyle de bir şeyler paylaştığı, sohbet ettiği, eskisinden daha iyi oldukları belirtilmiştir.
3. Yine, ders çalışmaktansa facebook ve msn ye girmenin tercih edildiği, ebeveynleri odada iken öğrencilerin çalışıyor gibi yapıp, onlar dışarı çıktığında yine bu iki araç ile vakit geçirdikleri belirtilmiştir.

Velilerin cep telefonu ve bunlar aracılığıyla da kullanılabilen teknolojilerin kullanımı ve ilgili düzenlemelere ilişkin görüşleri şu şekildedir: Toplumda zikredilen küreselleşme ve çağdaşlık kavramları, aksine çocukları ilkelletirmiştir. Kullanılan msn ve facebook çocukları gerçek dünyadan soyutlamıştır. Ebeveynleriyle bu teknolojik gereçler üzerinden mesajlaştıkları dilde konuşmaları, ebeveynlerin bu ifadeleri anlamayışı gençlerin onlarla dalga geçmesine sebep olmuş, bu da ebeveynlere kötü hissettirmiştir. Bu araçların Anne ve babaya saygıyı azalttığı, çocuklara örf ve adetleri öğretme, büyük ziyareti yaptırmanın artık çok zorlaştığı vurgulanmıştır. Gençler dini bayramlarda, önemli günlerde evde kalıp, anne babalarını misafirlğe gönderip, akşama kadar bilgisayarın başında, internetin başında oyun ve msn ile vakit geçirmeyi tercih de katkıda bulunmayacağı ifade edilmiştir Bu bulgu, Özyılmaz (2010)' ın yaptığı Avrupa Birliği' ne Giriş Sürecinde AB' nin Eğitim Değer ve Standartları ve Eğitim Sistemimiz adlı çalışmasında yer alan bilgi toplumu öğrencisinin kendi kendine yeten, karar verebilen, hak ve sorumluluklarını dengeli biçimde taşıyabilen öğrenci özellikleri ile örtüşmemektedir. İnternetin bu şartlarda Türk gençlerimiz için çok sakıncalı olduğu çünkü onların daha bu kadar teknolojiye hazır olmadığı vurgulanmıştır.

Öğrenciler bu teknolojiyle yavaş yavaş tanışmalıdır fikri öne çıkmıştır. Milli eğitimin de bunu düzenlemede hem geç kaldığı hem de çok düzensiz davrandığı düşünülmektedir. Teknolojide geri kalıp sonra da birden öğrencilerin hayatına programsız şekilde dördüncü sınıftan eğitim teknolojilerini birden sokmak doğru bulunmamıştır. Yine derslerin görsel materyallerle işlenmesinin öğretmen kontrolünde olduğu sürece faydalı bulunduğu da değinilen ifadelerdendir.

Velilerin kitle iletişim araçlarının sosyal ve dışa dönük bireyler yetiştirme boyutunda milli eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine etkisine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular şöyledir: Öğrenciler dışa dönük olmamakta, tam tersine aileden kopuk, sadece her şeyini arkadaşlarına anlatan, dış dünyaya küsmüş insanlara dönüşmektedirler. İnternet varken yemekte bir şey konuşmayıp etrafına bakınmayıp, hızlı hızlı yiyip hemen bilgisayarın başına geçtikleri belirtilmiştir.. İnternet ve cep telefonu sayesinde çocukların özenti duygusunu yoğun yaşadığı, yine de ne Avrupalılara; ne Türk' e ne Müslüman' a tam anlamıyla benzeyemedikleri ifade edilmiştir. Ne Atatürk' ün savaştığı savaşların adını düzgün bildikleri ne de bir Ramazan Bayramında doğru düzgün el öpmeyi önemsedikleri ifade edilmiştir. Böyle bir gençliğin bizi ileride yükseğe taşıyacak nitelikte olmadığı da katılımcılardan elde edilen görüşler arasındadır.

Kitle iletişim araçlarının Avrupa ülkelerinin Türkiye' ye oyunu, çocuklarımızı zehirleme aracı olduğu da görüşler sonucu elde edilen bulgulardandır. İnternetin öğrencileri dışa dönük değil, aksine içe kapanık ve sırlı bireyler yaptığı görüşü de ifade edilmiştir. Televizyonun da özellikle çocuklarına sosyal olanak sağlayamayan aileler için yaz tatillerinde bağımlılık derecesinde izlendiği belirtilmiş, bu sorunun çözümüne ilişkin: okullarda ücretsiz, iletişim araçlarını da kullanarak, internet, bilgisayar, eğitim, bilinçlendirme, yaz kursları yapılması önerisi sunulmuştur.

Velilerin kitle iletişim araçlarının doğurduğu yönetimsel sıkıntılara ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, şöyle özetlenebilir: Daha çok öğrencileri evde yönetmenin zor olduğunu, bu iletişim araçları vasıtasıyla bir tek tuşla istediği her şeye ulaşabilen gençlerin, teknolojiyi onlar kadar hızlı takip demeyen ailelerine karşı saygısız tavırlar sergilediği, onlara karşı asileştiği belirtilmiştir. Tam tersine çocuklarının kendilerini yönettiğini ifade eden veliler olmuştur. Yine okul yöneticilerinin velilerden bu konuda

şikayetçi olduğu, bunun sebebin de bu araçların kullanım şeklinin aile tarafından öğretilmesi gerektiği ifade edilmiş, her velinin çocuğuna bu yönde eğiti vermesi yönünde öneride bulunulmuştur.

Velilerin, kitle iletişim araçlarının bireyler arası ilişkilere ne yönde etki ettiğine ilişkin görüşleri şu bulguları ortaya koymuştur: Kitle iletişim araçları velinin, öğrencisi ile arası daha bozulmasına sebep olmuşken, öğretmenlerle le arası eski halinden daha iyi olmuştur, Her ihtiyaç olduğunda öğretmenlere telefonla ulaşabilmenin olumlu bir gelişme olduğu ifade edilmiştir. Devamsızlıkların sms ile velilere bildirilmesinden çok memnun olunduğu, devamsızlıkların takip edilebildiği ifade edilmiştir.

Bu bağlamda katılımcıların görüş ve önerileri doğrultusunda, kitle iletişim araçlarının eğitim sistemi içindeki kullanım alanları ve şekilleriyle ilgili düzenlemeler yapılmasıyla, bu araçların sistem içindeki işlevselliğinin artırılması yolunda çalışmalara gidilebilir.

Grup Görüşmesinden Elde Edilen Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerle yapılan gurup görüşmeleri sonucunda elde edilen sonuçlar şöyledir: Öğrencilerin bireysel görüşmelerde ifade ettiklerinden çok ta farklı görüşler beyan edilmemiştir. Gurup şeklinde konuşma; öğrencileri konuşma, görüş bildirme konusunda motive etmiş, bireysel görüşmelere nazaran daha rahat ve konuşmaktan keyif alarak görüş beyan etmişlerdir. Birbirlerinin görüşlerine eklemeler yapmış, konuşmayı bir anlamda beyin fırtınası şekline dönüştürmüşlerdir. Öğrencilerin samimi ve realist açıklamaları, araştırmacıyı, görüşme sırasında doğaçlama gelişen ek sorulara yönlendirmiştir. Görüşmenin seyrine göre şekillenen yapılandırılmamış ek sorular ve bunlara verilen yanıtlar, tezin ilgili bölümünde verilmiştir.

Öğrenciler, gurup görüşmesinde, bireysel görüşmelerdeki bulgulara ek olarak; kitle iletişim araçlarının başarılarına, aileleri ile ilişkilerine olumsuz etkilerinin farkında olduklarını, cep telefonunun derslerini ve arkadaş ilişkilerini olumsuz etkilediğini, internet ve cep telefonu kullanımından kendilerini alıkoyamadıklarını, buna bir sınırlama, özdenetim getiremediklerini, öğretmene internet çıktısı olarak verdikleri ödevleri okumadıklarından, ara

sıra yanlış ödev getirdiklerinin bile sonradan farkına vardıklarını, çıktı olarak getirilen ödevlerin bazen ödev yapmayan arkadaşlar arasında fotokopiyle çoğaltılarak öğretmene verildiğini, kitle iletişim araçlarına gereğinden fazla vakit ayırdıklarından tarihimizi yeterince okuyup bilgilenemediklerini, kitle iletişim araçlarının onları asosyalleştirdiğini, derslerden uzaklaşmalarının ve derste mesaj çekmelerinin temel nedeninin öğretmenlerin kalitesi olduğunu, öğretmenlerin onları derste rencide edici, azarlayıcı tutum sergilediğini, bu durumun da onları derslerden uzaklaştırdığını, yine ailelerinin de sürekli internetin başında olduğunu, kendilerinin internet oyunlarının başından uzun süre kalkmayınca ciddi ders başarısızlığı sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin öğrenciler tarafından belirtilen bu tutumu, Genç ve Eryaman (2009)'ın yapmış olduğu Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması adlı çalışmasında yer alan, bilgi toplumunun öğretmenin; öğrencinin merakını canlandırma, onu araştırmaya yöneltme, sistemli çalışmasına yardımcı olma gibi özellikler taşıması gerektiği bulgusu ile örtüşmemektedir.

Bu bağlamda öğrencilerin görüşlerinden elde edilen sonuçlar dikkate alınarak eğitim sistemi içerisinde hem bireysel, hem kurumsal düzenlemelere gidilerek kitle iletişim araçlarının eğitime etkilerinin iyileştirilmesi yolunda yardımcı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aktan ve Tunç, Bilgi Toplumu ve Türkiye Yayınları, Yayın No:56 Yeni Türkiye Dergisi, İstanbul, 1998.
- Alemdar Korkmaz, Türkiye’ de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri, A.İ.T.İ.A., Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksek Okulu, Basımevi Ankara, 1981.
- Alkan Cevat, Eğitim Teknolojisi, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara, 1977.
- Anameriç Hakan, Kütüphanelerde Yönetim Bilgi Sistemleri ve Bir Model Önerisi (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003
- Ank Cengiz, Bilgi Fabrikaları ve Müşteriler; İletişim Sosyolojisine İlişkin Notlar, Altinküre Yayınları, Ankara, 2003.
- Arık Bilal ve Şeker Mustafa, İletişim ve Ötesi, Tablet Yayınları, Konya, 2007.
- Arklan ve Taşdemir, Bilgi Toplumu ve İletişim: Bilginin Yayması Sürecinde Kitle İletişim Araçları ve İnternet, Selçuk Üniversitesi Yayınları, İletişim Dergisi, Konya, 2008.
- Arslan, Gökhan, İhale Yönetim Bilgi Sistemi (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 2002.
- Bahşıoğlu, H. K, İnternet ve Kütüphanecilik Eğitimi, Bilgi Çağı, Bilgi Merkezleri ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu, 1999, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1997.
- Bal Hüseyin, İletişim Sosyolojisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Yayın No:42, SDÜ Basımevi, Isparta, 2004.
- Baldini, Massimo, İletişim Tarihi, Çev: Gül Batuş, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 2000

- Balay Refik, 2004 Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:37, Sayı:2, (2004), 61-82, 15.03.2010 tarihinde www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/pdfler/2004_1/IS.pdf adresinden alınmıştır.
- Baykal Nazan, Teknoloji Nedir?, Teknoloji Makaleleri, 2009, 02.12.2010 tarihinde <http://www.makaleler.com/teknoloji-makaleleri.htm> adresinden alınmıştır.
- Barbier, Frédéric ve Lavenir, C. Bertho, diderot' tan internete- Medya Tarihi- Okyanus Yayınları, İstanbul, 2001.
- Baş Gökhan, Küreselleşme ve Bilgi Toplumu, Eğitim Dergisi, Sayı:24, 2009, 14.05.2010 tarihinde www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/58/407-kuresellesme-ve-bt.html adresinden alınmıştır.
- Baş Türker ve Akturan Ulun, Nitel Araştırma Yöntemleri NVivo 7. 0 ile Nitel Veri Analizi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.
- Başaran, İbrahim Ethem, Temel Eğitim Yönetimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982.
- Başpınar N. Öztürk, Bilgi ve Kayıt Yönetimi: Bir Sanayi İşletmesinde Bilgi ve Kayıt Sisteminin Geliştirilmesine İlişkin Model Önerisi (Doktora Tezi)., Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1999
- Bektaş Arsev, Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi, Bağlam Yayınları, 2.Basım, İstanbul 2000.
- Bıçakçı İlker, İletişim Dünyamız, Kapital Medya, İstanbul, 2001.
- Birsen Özgül, Çok Seçenekli Medya Ortamında Kitle İletişim Araçlarının Tüketim ve Seçim Biçimi, Doktora Tezi, Eskişehir, 2005
- Bursalıoğlu, Ziya, Okul İdaresinde Yapı ve Davranış Değişiklikleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1969.

Cüceloğlu, Doğan, Yeniden İnsan İnsana, Remzi Kitabevi, Ankara, 1998.

Çağlar İrfan ve Kılıç Sabiha, Eğitim Fakülteleri İçin Genel İletişim, Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara, 2008.

Çötök N. Akıncı, Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Eğitim Olgusu (Yüksek Lisans Tezi)., Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2006

Dalkılıç, Almıla, İletişimde İletişim, Elma Yayınevi, İstanbul, 2004.

Dökmen Üstün, İletişim Çatışmaları ve Empati, 11. Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999.

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), Bilgi Toplumuna Geçiş, Bilgi Toplumuna Geçmek İçin Stratejik Planlama ve Yönetim Bilgi Sistemi Uygulaması, Devlet Planlama Teşkilatı Yayın ve Temsil Dairesi Başkanlığı Yayın ve Basım Şube Müdürlüğü, Ankara, 1996.

Dura, C, Bilgi Toplumu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.

Erdem Ü. Rıfat, Yönetim Bilgi Sistemleri ve Bir Hastane İçin Yönetim Bilgi Sisteminin Geliştirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006

Erdoğan İrfan, İletişimi Anlamak, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 2005.

Fındıkçı, İlhami Bilgi Toplumunda Yöneticilerde Kendini Geliştirme, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996.

Gülgöz Seven, Bilgi Toplumuna Doğru Psikoloji, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, 2002.

- Gürdamar S. Emine, Kitle İletişim Araçlarında kullanılan imgelerin Resim Sanatında Kullanılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008
- Hesapçıoğlu Muhsin, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Beta Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 1998.
- Hülür, A. Banu, Kitle İletişim Araçları, Demokratikleşme ve Siyasal Katılım, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006.
- Innis A. Harold, İmparatorluk ve İletişim Araçları, Çev: Nurcan Törenli, Ütopya Yayınevi, 2006.
- İrzık G, Bilgi Toplumu mu, Enformasyon Toplumu mu? Analitik-Eleştirel Bir Yaklaşım, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, 1998.
- İlal Ersan, İletişim, Yıgınsal İletişim Araçları ve Toplum, Der Yayınları, 4. Basım, İstanbul, 2007.
- Karadal, Özgür, Kitle İletişim Araçlarından İnternetin Silifke Ortaöğretim Gençliği Üzerindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2009
- Konuk Osman, Kültür Değişmesi ve Televizyon-televizyonun Etkileri, Malatya Uygulaması, Doktora tezi, Malatya, 1991
- Kukul, Metin, Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Korunması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006
- McQail Denis ve Windhal Sven, İletişim Modelleri -Kitle İletişim Çalışmalarında-, İmge Kitabevi yayınları, 2005.
- Oskay, Ünsal, Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri, Der Yayınları, İstanbul, 1993.
- Oskay, Ünsal, Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri- XIX. Yy.' dan Günümüze Kuramsal Bir Yaklaşım-, Der Yayınları, İstanbul, 2000.

Oskay Ünsal, İletişimin ABC' si, Der Yayınevi, Yayın No:213, İstanbul, 2001.

Öğüt, Adem, Bilgi Çağında Yönetim, Nobel Yayınevi, Ankara, 2001.

Özbakış Onur, İşletmelerde Yönetim Bilgi Sistemleri Uygulamaları (Yüksek Lisans Tezi)
Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2009.

Özkalp Enver ve Diğerleri, Davranış Bilimlerine Giriş, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset
Tesisler, Eskişehir, 2004.

Özsağır A ve Küllük M, E-Devlet Yatırımlarının Geri Dönüşümü ve Ekonomik Büyümeye
Etkisi, II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi: Bildiriler Kitabı, Kocaeli
Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmit, 2003.

Postman, Neil, Televizyon: Öldüren Eğlence, Çev: Osman Akıntay, Ayrıntı Yayınları,
1994.

Sarı, Ümit, Kitle Kültürü Ve Popüler Kültür Bağlamında Kitle İletişim Araçlarının Kitle
Kültürüne Etkileri-Örnek Olarak Popstar Türkiye Yarışması, Yüksek Lisans Tezi,
İstanbul, 2006.

Sevgi, Selçuk, İşletmelerde Bilgi Sistemleri ve Çalışanların Uygulamalara Yönelik
Yaklaşımları (Yüksek Lisans Tezi)., Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Ankara, 2008.

Solak, Adem, 21. yy' da Sosyoloji ve Eğitim- Küreselleşme ve Toplum- Hegem Yayınları,
2005.

Soykök, Tuba, Yönetim Bilgi Sistemleri İçin Yazılım Ara yüzü Geliştirilmesi (Yüksek Lisans
Tezi)., Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri, Konya, 2009.

Şen, Koptur Şerife, Ortaöğretim Öğrencilerinin Suça Yönelmesinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.

Şenyapılı Önder, Toplum ve İletişim, Turhan Kitabevi, Ankara, 1981.

Taymaz, Haydar, İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi, Pegem Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara, 2001.

Tatal, Nilgün, Küreselleşme, İletişim, Kültürlerarasılık, Kırmızı Yayınları, 2006.

Tutar, Hasan ve Yılmaz Kemal, Genel İletişim Kavramlar ve Modeller, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.

Tutar Hasan, Yılmaz M. Kemal, Erdönmez Cumhur, Genel ve Teknik İletişim, Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara, 2004.

Uysal M ve Tunç M, İnternet: Kullanım Tekniği ve İş Dünyasında İnternet, Beta Basın Yayın Dağıtım, İstanbul, 1996.

Venn Grant, İnsan Eğitim ve İş, Çev: Haydar Taymaz, Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları, Ankara, 1969.

Yaman Erkan, Üniversitelerde Bir Eğitim Yönetim Sorunu Olarak Öğretim Elemanının Maruz Kaldığı İnfomal Cezalar: Nitel Bir Araştırma (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007

Yavuz, Felit, Terör Eylemlerinin Kitle İletişim araçlarında Sunumu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

Yüksel, Özkan, Kitle İletişim araçları ve Yanlış Bilinçlilik, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2009.

Yiğenoğlu, Ece, Orta Öğretim Okulu Öğretmenlerinin Algılarına Göre, Mesleki Etkinliklerindeki Güdülenmişliklerini Sağlayan Etmenler: Ankara İli Çankaya İlçesi Anadolu Liseleri Örneği (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007.

Yıldırım Ali ve Şimşek Hasan, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.

Zıllıoğlu Merih, İletişim Nedir? Cem Yayınevi, 2. Basım, İstanbul, 2003.

İNTERNET KAYNAKLARI

Acar Mustafa ve Kuma Erhan, 2008, Türkiye'nin Dönüşüm Sürecinde Anahtar Bir Mekanizma Olarak e-Devlet, e-Dönüşüm ve Entegrasyon Standartları, İzmir İktisat Kongresi Anısına 2. Ulusal İktisat Kongresi, 20-22 Şubat, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2008, 10.01.2010 tarihinde www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/acar.pdf adresinden alınmıştır.

Atabak Okan, Yazılım- Yazılım Nedir? 2006, 12.05.2011 tarihinde www.thecoders.net/makale adresinden alınmıştır.

Atak İlknur, Karar Destek Sistemleri, 2006, 01.22.2011 tarihinde <http://www.belgeci.com/dss-nedir--belgesi-701> adresinden alınmıştır.

Aydoğan İsmail, Değişim Süreci ve Okul Personeli, GAUJ, Soc. Appl. Sci., Sayı: 3(5), (2007) 13-24, 12.23.2010 tarihinde www.gau.edu.tr/PDF-Files/...05.../JASA_003_05_02_Aydogan.pdf adresinden alınmıştır.

Aytaç Tufan, Geleceğin Öğrenme Biçimi: e-Öğrenme, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı:35, 2003, 15.03.2010 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi35/aytac.htm> adresinden alınmıştır.

Başbakanlık, e-Türkiye Girişimi Eylem Planı Taslak (Ağustos 2002), 2002, 01.04.2010 tarihinde www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/.../020800_E_TurkiyeEylemPlani.pdf adresinden alınmıştır.

Bolat Tamer ve Aytemiz O.Seymen, Örgütlerde İş Etiğinin Yerleştirilmesinde "Dönüşümcü Liderlik Tarzı"nın Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 9, 2003, 15.09.2010 tarihinde <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c6s9/makale/c6s9m4.pdf> adresinden alınmıştır.

Boztaş Köksal, Bilişim Toplumuna Doğru Eğitim Yöneticisinin Sorumluluğu, 2010, 15.03.2011 tarihinde http://www.egitirim.gen.tr/Boztas_Bilisim.htm adresinden alınmıştır.

Can Niyazi, Değişim Sürecinde Eğitim Yönetimi, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 155-156, 2002, 01.04.2011 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/can.htm> adresinden alınmıştır.

Çavaş Bülent, Kışla Tarık ve Twining Peter, Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Bir Araştırma: dICTatEd Yaklaşımı, 2004, 02.03.2011 tarihinde <http://kn.open.ac.uk/public/getfile.cfm?documentfileid=4551> adresinden alınmıştır.

Dönmez Burhanettin ve Sincar Mehmet, Avrupa Birliği Sürecinde Yükselen Ağ Toplumu ve Eğitim Yöneticileri, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:7 Sayı:24, (2008), 001-019, 01.01.2011 tarihinde www.e-sosder.com/dergi/24001-019.pdf adresinden alınmıştır.

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), e- Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Eylem Planı (2003-2004), 2004, 01.02.2011 tarihinde <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/aep/e-dtr/2004.pdf> adresinden alınmıştır.

EĞİTEK; Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Birimler Mevzuat ve Yapılanlar, 2010, 10.02.2011 tarihinde www.egitek.gov.tr adresinden alınmıştır.

Ekinci Abdurrahman, Bilgi Toplumunda Eğitimin Anahtar Kavramı: Öğrenmeyi Öğrenme, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı:59, 2005, 15.01.2011 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi59/icindekiler.htm> adresinden alınmıştır.

Erkan Hüsni, Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme, Türkiye İş Bankası Yayınları Özeti, 1993, 01.02.2011 tarihinde <http://www.guncelle.com/kitap-ozetleri/43177-prof-dr-husnu-erkan-bilgi-toplumu-ve-ekonomik-gelisme.html> adresinden alınmıştır.

Genç S. Zeki ve Eryaman M. Yunus, Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt:9 Sayı:1, 2009, 15.01.2011 tarihinde www.sosbil.aku.edu.tr/makale/c9s1m6.pdf adresinden alınmıştır.

Gümüştekin G. Eren, İşletmelerde Yönetim Bilişim Sistemleri, , Celal Bayar Üniversitesi İ. İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt:11 Sayı:1, 2004, 01.02.2011 tarihinde www.bayar.edu.tr/~iibf/dergi/pdf/C11S12004/geg.pdf adresinden alınmıştır.

Nair Güney, Bilgi'nin Değişen Anlamı ve Kavram Tartışmaları, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:329, 2001, 15.12.2010 tarihinde <http://eskiweb.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/108.pdf> adresinden alınmıştır.

Nugay Ömer, Bilgi Toplumu ve Eğitim, 2009, 15.12.2010 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/belirliGUNler/24kasim/makaleler/bilgitoplumu.htm> adresinden alınmıştır.

Numanoğlu Gülcan, Bilgi Toplumu-Eğitim-Yeni Kimlikler-I Bilgi Toplumu ve Eğitime Yansımalar, 1999, 15.03.2010 tarihinde www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/1999/331-339.pdf adresinden alınmıştır.

Özçelik Erol ve Yıldırım, Soner, Web Destekli Öğrenme Ortamlarında Bilişsel Araçların Kullanımı: Bir Durum Çalışması, Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Uluslararası Açıkta ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 23-25 Mayıs, Eskişehir, 2002, 10.01.2011 tarihinde http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Erol_Ozcelik.doc adresinden alınmıştır.

Özyılmaz Ömer, Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde A.B.'nin Eğitim Değer ve Standartları ve Eğitim Sistemimiz, 2010, 15.03.2010 tarihinde www.omerozyilmaz.com/.../abnn-etm-deer-ve-standartlari-ve-etm-sstemmz adresinden alınmıştır.

Pamir Ersun, Bilgisayar Teknolojisi, Bilgisayar Makaleleri Portalı, 2010, 12.05.2011 tarihinde www.makaleler.com/bilgisayarmakaleleri adresinden alınmıştır.

Polat, Necip, Yönetim Bilgi Sistemi ve Sayıştay'da Yürütülen Çalışmalar, Sayıştay Dergisi, Sayı:65 (145. Yıl Özel Sayısı), 2007, 01.04.2010 tarihinde <http://www.sayistay.gov.tr/dergi/default.asp?sayfa=4&id=65> adresinden alınmıştır.

Tiryaki Eda, 2006, Görüşme Tekniği, 19.01.2011 tarihinde <http://80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/eay/b0506/etiryaki.doc> adresinden alınmıştır.

Tonta Yaşar, Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi, Türk Kütüphaneciliği, Cilt: 13, Sayı: 4, (1999), 363-375, 18.05.2010 tarihinde <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/tkbt99-4.pdf> adresinden alınmıştır.

TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu), Bilgi Toplumu Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme (Dünya ve Türkiye), 2002, 11.01.2011 tarihinde http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/bilgi_toplumu.pdf adresinden alınmıştır.

Yalçın Necati ve Diğerleri, Hacettepe Üniversitesindeki Makalelerin Niteliği: İçerik Analizi, I Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildirileri Kitabı, 1-3 Mayıs, Çanakkale, 2009, 12.12.2010 tarihinde <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/indexb.php?link=1> adresinden alınmıştır.

Yalçınkaya Timuçin, “Sanayi ve Bilgi Toplumlarda Rekabet Ekonomisi”, Rekabet Bülteni Dergisi, Esc Consulting Yayını, Sayı:5, 2001, 19.12.2010 tarihinde www.deu.edu.tr/userweb/timucin.yalcinkaya/dosyalar/02.doc adresinden alınmıştır.

Yenilmez Kürşat ve Ersoy Mehmet, Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanmanın Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri İçerisindeki Yeri, 2008, 19.12.2010 tarihinde <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/109.doc> adresinden alınmıştır.

Yücel İ. Hakkı, Bilim-Teknoloji Politikaları ve 21. Yüzyılın Toplumu, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1997, 18.12.2010 tarihinde <http://ekutup.dpt.gov.tr/bilim/> adresinden alınmıştır.

EKLER

EK1: KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİSİNE İLİŞKİN YÖNETİCİ , ÖĞRETMEN ve ÖĞRENCİLERE YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU

Giriş

Merhaba. Ben biyoloji öğretmeni Özlem IŞIK. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi'nde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında Tezli Yüksek Lisans yapmaktayım. Alınan izinler doğrultusunda okulunuzda, kitle iletişim araçlarının eğitime etkisiyle ilgili araştırmamı gerçekleştirmek üzere araştırmam boyunca misafir olacağım. Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların; aşağıda daha detaylı tanımlanan **KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİLERİ'** ne ilişkin yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin bilinmesi, kitle iletişim araçları deyince eğitim çevresi tarafından ne algılandığının ortaya konması, bu araçlardan hangilerinin yine bu çevre içerisinde daha aktif ve ne çeşit rol oynadığının, varsa bu araçların eğitime olumlu veya olumsuz etkilerinin tespit edilmesi, eğitim sisteminin, varsa kitle iletişim araçları yüzünden aksayan yerlerinin düzeltilmesi açısından önemli rol oynayacağı araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Görüşmenin daha sağlıklı geçmesi için kitle iletişim araçları hakkında bilgi vermek istiyorum.

Doğal bir insanlık davranışı olan **iletişim**; her çeşit duygu, düşünce, bilgi ve anlamın bireyden bireye aktarılmasıdır. **Kitle**; bireyler topluluğu, birey yığını olarak nitelendirildiğinde, bu bireylerin iletişim ihtiyacından doğan **kitle iletişimi** kavramından bahsedilebilir. İnsanlar kitle halinde iken; iletişimlerini radyo, televizyon, gazete, telefon, bilgisayar, telgraf, cep telefonu gibi **kitle iletişim araçları** ile internet gibi iletişim ağları yolu ile sağlar.

Görüşmeye başlamadan önce şunu belirtmek isterim: Bu görüşmeden elde edilecek kayıtlar, bilgiler, söyleyişler kesinlikle gizlidir ve araştırmanın amacı dışında başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Bu sadece bilimsel bir araştırmadır, katılımcılar için hiçbir sorumluluk veya ceza teşkil etmemektedir. Görüşme cevaplarını ne kadar içtenlikle ve ilgiyle

cevaplarsanız bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği o kadar yükselecektir. Araştırmada isimleriniz yer almayacak, yerine kod isim kullanılacak veya kodlama yapılacak isim ve unvanlarınız tarafımda şifrelenecektir (Örn: Kişi X, Kişi Y...).

Görüşmede zaman kazanmak için izninizle ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Görüşme sonunda kullanmamı istemediğiniz bölümleri çıkarabilirim ve bu görüşmenin bir kopyasını size verebilirim.

Görüşmemiz minimum 45 dakika ile içeriğin zenginliğine göre çok daha uzun sürebileceğini tahmin etmekteyim, müsaadeniz olursa sorulara geçmek istiyorum.

Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

1.BÖLÜM
KATILIMCILARA AİT KİŞİSEL BİLGİLER:

Eğitim sistemindeki pozisyonunuz: (yönetici / öğretmen/ öğrenci).	
Cinsiyetiniz:	
Yaşınız:	
Branşınız:	
Aile Net geliriniz:	

Eşinizin iş durumu:	
Bulduğunuz pozisyondaki çalışma yılınız:	

2. BÖLÜM
KATILIMCILARIN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINI KULLANIMINA
İLİŞKİN BİLGİLER

Evinizde hangi kitle iletişim araçları var:	
Bunlardan hangisi sadece sizin kullanımınıza ait:	
Eğitime faydası olduğunu düşündüğünüz kitle iletişim aracı/araçları:	
Eğitime zararı olduğunu düşündüğünüz kitle iletişim aracı/araçları:	
Okulda yanınızda bulundurduğunuz iletişim aracı/araçları (varsa):	
Derste yanınızda bulundurduğunuz iletişim aracı/araçları:	

3. BÖLÜM

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

1. “Kitle iletişim araçları” denilince aklınızda ilk neler gelmektedir?
2. Kitle iletişim araçlarından, en sık kullanılanı en az kullanılanı doğru yapacağınız sıralama nedir ve bu sıralamanın bu şekilde oluşunun nedeni nedir?
3. Evde ve okulda kullandığınız kitle iletişim araçları farklılık göstermekte midir ve hangi ortamda hangi iletişim aracını daha sık kullanmaktasınız?
4. Okulda kullanımı yasak olan kitle iletişim araçlarının buna rağmen kullanılıyor olmasının nedenleri nelerdir?
5. Kitle iletişim araçlarının eğitime ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz, bu araçlar başarı ya da performansı ne yönde etkilemektedir?
6. Milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.) ne sıklıkta kullanmaktasınız ve bunlara ilişkin memnuniyet durumunuz nedir?
7. İnternetin eğitime etkisi nedir ve eğitimle ilişkili internet kullanımından memnun musunuz, bu boyutta internetin kullanımına ilişkin ne tür düzenlemeler olmalıdır?
8. Cep telefonunun ve desteklediği tüm programların (messenger, facebook vb.) eğitime etkisi nedir, eğitim ortamlarında bu araçların kullanımından memnun musunuz, yine bu ortamlarda bu araçların kullanımına ilişkin ne tür düzenlemeler olmalıdır?
9. Derslerde kullanılan iletişim araçlarının ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime etkileri nedir, bunların kullanımından memnun musunuz ve bunla ilişkili ne tür düzenlemeler önerirsiniz?
10. İletişim araçları, bireyin, milli eğitimin temel amaçları (genel anlamda sosyal, dışa dönük, milli değerlerini yaşayan ve yaşatan bireyler yetiştirme vs.) doğrultusunda yetişmesine ne yönde etki etmektedir?
11. Kitle iletişim araçları eğitim açısından ne tür yönetsel sıkıntılar doğurmaktadır?
12. Kitle iletişim araçlarının eğitim sistemi içerisinde kullanımı öğrenci, veli, öğretmen ve okul yönetimi ile ilişkilerinizi ne yönde etkilemiştir?

EK 2: KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİSİNE İLİŞKİN VELİLER İÇİN GÖRÜŞME FORMU

Giriş

Merhaba, ben biyoloji öğretmeni Özlem IŞIK. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi'nde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında Tezli Yüksek Lisans yapmaktayım. Alınan izinler doğrultusunda okulunuzda, kitle iletişim araçlarının eğitime etkisiyle ilgili araştırmamı gerçekleştirmek üzere araştırmam boyunca misafir olacağım. Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların; aşağıda daha detaylı tanımlanan **KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİLERİ'** ne ilişkin yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin bilinmesi, kitle iletişim araçları deyince eğitim çevresi tarafından ne algılandığının ortaya konması, bu araçlardan hangilerinin yine bu çevre içerisinde daha aktif ve ne çeşit rol oynadığının, varsa bu araçların eğitime olumlu veya olumsuz etkilerinin tespit edilmesi, eğitim sisteminin, varsa kitle iletişim araçları yüzünden aksayan yerlerinin düzeltilmesi açısından önemli rol oynayacağı araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Görüşmenin daha sağlıklı geçmesi için kitle iletişim araçları hakkında bilgi vermek istiyorum.

Doğal bir insanlık davranışı olan **iletişim**; her çeşit duygu, düşünce, bilgi ve anlamın bireyden bireye aktarılmasıdır. **Kitle**; bireyler topluluğu, birey yığını olarak nitelendirildiğinde, bu bireylerin iletişim ihtiyacından doğan **kitle iletişimi** kavramından bahsedilebilir. İnsanlar kitle halinde iken; iletişimlerini radyo, televizyon, gazete, telefon, bilgisayar, telgraf, cep telefonu gibi **kitle iletişim araçları** ile internet gibi iletişim ağları yolu ile sağlar.

Görüşmeye başlamadan önce şunu belirtmek isterim: Bu görüşmeden elde edilecek kayıtlar, bilgiler, söyleyişler kesinlikle gizlidir ve araştırmamın amacı dışında başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Bu sadece bilimsel bir araştırmadır, katılımcılar için hiçbir sorumluluk veya ceza teşkil etmemektedir. Görüşme cevaplarını ne kadar içtenlikle ve ilgiyle cevaplarsanız bu araştırmamın geçerlilik ve güvenilirliği o kadar yükselecektir. Araştırmada

isimleriniz yer almayacak, yerine kod isim kullanılacak veya kodlama yapılacak isim ve unvanlarınız tarafımda şifrelenecektir (Örn: Kişi X, Kişi Y...).

Görüşmede zaman kazanmak için izninizle ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Görüşme sonunda kullanmamı istemediğiniz bölümleri çıkarabilirim ve bu görüşmenin bir kopyasını size verebilirim.

Görüşmemiz minimum 45 dakika ile içeriğin zenginliğine göre çok daha uzun sürebileceğini tahmin etmekteyim, müsaadeniz olursa sorulara geçmek istiyorum.

Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

1.BÖLÜM

KATILIMCILARA AİT KİŞİSEL BİLGİLER:

Eğitim sistemindeki pozisyonunuz: (veli/öğrenci).	
Cinsiyetiniz:	
Yaşınız/ Tahsiliniz:	
Aile Net geliriniz:	
(Öğrenci velisinin). Eşinin iş durumu(varsa)/tahsili:	

2. BÖLÜM

KATILIMCILARIN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINI KULLANIMINA İLİŞKİN BİLGİLER

Evinizde hangi kitle iletişim araçları var:	
Bunlardan hangisi sadece sizin kullanımınıza ait:	
Eğitime faydası olduğunu düşündüğünüz kitle iletişim aracı/araçları:	
Eğitime zararı olduğunu düşündüğünüz kitle iletişim aracı/araçları:	
(Öğrencinin). Okulda yanınızda bulundurduğunuz iletişim aracı/araçları (varsa).:	
Derste yanınızda bulundurduğunuz iletişim aracı/araçları (varsa).:	

3. BÖLÜM

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ EĞİTİME ETKİSİNE İLİŞKİN VELİ GÖRÜŞLERİ

1. “Kitle iletişim araçları” denilince aklınıza ilk neler gelmektedir?
2. Kitle iletişim araçlarından, en sık kullanılanı en az kullanılanı doğru yapacağınız sıralama nedir ve bu sıralamanın bu şekilde oluşunun nedeni nedir?
3. Kitle iletişim araçlarının eğitime ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz, bu araçlar başarı ya da performansı ne yönde etkilemektedir?
4. Milli eğitim sisteminde eğitimle ilişkili amaçlara yönelik kullanılan iletişim araçlarını (e-okul, mektup, telefon, uzaktan eğitim amaçlı televizyon programları, bilgisayar vs.). ne sıklıkta kullanmaktasınız ve bunlara ilişkin memnuniyet durumunuz nedir?
5. İnternetin eğitime etkisi nedir ve eğitimle ilişkili internet kullanımından memnun musunuz, bu boyutta internetin kullanımına ilişkin ne tür düzenlemeler olmalıdır?
6. Cep telefonunun ve desteklediği tüm programların (messenger, facebook vb.). eğitime etkisi nedir, eğitim ortamlarında bu araçların kullanımından memnun musunuz, yine bu ortamlarda bu araçların kullanımına ilişkin ne tür düzenlemeler olmalıdır?
7. Derslerde kullanılan iletişim araçlarının ve bunun sağladığı işitsellik ve görselliğin eğitime etkileri nedir, bunların kullanımından memnun musunuz ve bunla ilişkili ne tür düzenlemeler önerirsiniz?
8. İletişim araçları, bireyin, milli eğitimin temel amaçları (genel anlamda sosyal, dışa dönük, milli değerlerini yaşayan ve yaşatan bireyler yetiştirme vs.). doğrultusunda yetişmesine ne yönde etki etmektedir?
9. Kitle iletişim araçları eğitim açısından ne tür yönetsel sıkıntılar doğurmaktadır?
10. Kitle iletişim araçlarının eğitim sistemi içerisinde kullanımı öğrenci, veli, öğretmen ve okul yönetimi ile ilişkilerinizi ne yönde etkilemiştir?

EK 3: Yönetici/ Öğretmen/ Veli Katılımı İçin İzin Formu

Bu formdaki imzam Özlem IŞIK tarafından yürütülen Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Etkilerin İlişkin Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri adlı çalışmaya katılmayı kabul ettiğimi gösterir. Bu araştırmadaki katılımım iki görüşme ve bir gözlem içerecektir. Araştırmacıyla birlikte ikinci bir görüşmenin gereksiz olduğu konusunda karar verirse sadece bir tane görüşme yapılacaktır. Ayrıca bu araştırmaya katılmakla aşağıda belirtilenleri anladığımı da beyan ederim.

1. Ben araştırma için bir gönüllüyüm ve istediğim zaman bu araştırmadan çekilebilirim.
2. Araştırmada fiziksel ve psikolojik bir zarar içeren hiçbir risk yoktur.
3. Araştırmada vereceğim bilgiler gizli olacaktır ve bütün veriler araştırmacı tarafından toplanıp analiz edilecek ve Akdeniz Üniversitesi'nde 7 yıl saklandıktan sonra imha edilecektir.
4. Araştırma bittikten sonra istediğim takdirde araştırmanın bir özetini alabileceğim.
5. Araştırmada elde edilen sonuçların bilimsel ortamlarda tartışılmasına ve yayınlanmasına izin veriyorum.

Ben,.....(isim) görüşme ve gözleme katılmayı kabul ederim.

Katılımcının imzası

Tarih:

EK 4: Velisi Olunan Öğrencinin Katılımı İçin İzin Formu

Bu formdaki imzam Özlem IŞIK tarafından yürütülen Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Etkisine İlişkin Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri adlı çalışmaya velisi olduğum.....'nın katılmasını kabul ettiğimi gösterir. Velisi olduğum öğrencimin bu araştırmadaki katılımı iki görüşme ve bir gözlem içerecektir. Velisi olduğum öğrencim araştırmacıyla birlikte ikinci bir görüşmenin gereksiz olduğu konusunda karar verirlerse sadece bir tane görüşme yapılacaktır. Ayrıca velisi olduğum öğrencimin bu araştırmaya katılımını kabul etmekle aşağıda belirtilenleri anladığımı da beyan ederim.

1. Velisi olduğum öğrencim araştırma için bir gönüllüdür ve istediği zaman bu araştırmadan çekilebilir.
2. Araştırmada fiziksel ve psikolojik bir zarar içeren hiçbir risk yoktur.
3. Araştırmada velisi olduğum öğrencimin vereceği bilgiler gizli olacaktır ve bütün veriler araştırmacı tarafından toplanıp analiz edilecek ve Akdeniz Üniversitesi'nde 7 yıl saklandıktan sonra imha edilecektir.
4. Araştırma bittikten sonra istediğim takdirde araştırmanın bir özetini alabileceğim.
5. Araştırmada elde edilen sonuçların bilimsel ortamlarda tartışılmasına ve yayınlanmasına izin veriyorum.

Ben,.....(isim).velisi olduğumadlı öğrencimin görüşme ve gözleme katılmasını kabul ederim.

Katılımcının velisinin imzası

Tarih:

EK 5: Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Belgesi

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.07.00.11.052-2010/
KONU : Anket Uygulaması

03.01.2011* 00067

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
ANTALYA

İlgi: 21.12.2010 tarihli ve 019543 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda sözü edilen, Üniversiteniz, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Özlem IŞIK'ın "Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Etkisine İlişkin Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri" başlıklı tez çalışmasını, Kepez ilçesi Toros Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrencilere uygulama isteği, "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi" gereğince, Müdürlüğümüz inceleme komisyonu tarafından değerlendirilerek uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 31.12.2010 tarihli ve 42134 sayılı onayı ve uygulanacak Görüşme formu soruları, bilgi ve gözlem formu uygulaması, Müdürlüğümüzce mühürlenerek ekte gönderilmiştir.

Bakanlığımızın ilgili Yönergesi gereği ve Yönerge de belirtilen EK-1 taahhünamesi doğrultusunda araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içerisinde araştırmanın iki örneğinin yazılı ve CD ortamında Müdürlüğümüz kültür bürosuna teslim edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ahmet Sezaî İRTEM
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1-1 adet onay
2-7 adet Görüşme, Gözlem ve Bilgi formu

	<p>Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. Bilgi için: A.S.İRTEM Mdr. Yrd. Telefon: (0 242) 238 60 00 (pbx) 122 Faks : (0 242) 238 61 11 E-posta: antalyamem@meb.gov.tr</p>				
--	---	--	--	--	--

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Özlem IŞIK
Doğum Tarihi ve Yeri : 07/08/1983
Medeni Durumu : Bekar

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Üniversite : Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Katıldığı Bilimsel Eğitim Programları:

- The International Summer School, Perspectives on European Education Policy and Practice, Haapsalu, Estonia, 8-20 August, 2009

İletişim Bilgileri

Mail Adresi : ozlem1906_tr@hotmail.com